

Szegénység

Szalézi Művek, Rákospalota

SZEGÉNYYSÉG

AZ EGYETEMES FŐNÖK 1937. ÉVI
VEZÉRGONDOLATA

KÉZIRAT GYANÁNT

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA

*Forrón szeretett jószágos Atyjuknak
FÖTISZTELENDŐ RICALDONE PÉTER ÚRNAK
a hármás szalézi család kormányzásában
Bosco Szent János méltó utódának
az atyai szellem törvénybeiktatójának
aranymisés papi jubileuma alkalmából
az ő nagy szívében megfogamzott és megélt
emez éllelő tanításoknak magyar fordítását
szerető magyar fiai hódoló szeretettel felajánlják
rendületlen hűséget fogadva atyai intelmeinek megtartására
buzgó imában Neki hosszú életet kérve
s békét a világnak.*

*Al Reverendissimo Signore e Padre amatissimo
DON PIETRO RICALDONE
degnissimo Successore di San Giovanni Bosco
nel governo della triplice famiglia Salesiana
aureo codificatore dello spirito pa'erno
nella fausta ricorrenza del suo giubileo d' oro sacerdotale
queste pagine di vita pensate e vissute nel suo gran cuore
tradotte in lingua ungherese
i suoi amanti figli ungheresi dedicano
decisi di servare inconcussa fedeltà agli ammonimenti paterni
pregando a Lui vita, vita, vita
e pace al mondo.*

Torino, 1937 aug. 16.

Jézus Krisztusban hőnszeretett Flacskálm!

1. A SZALÉZI BETLEHEM

Többször kecsegtetett a reménység, hogy a szegénységre vonatkozó újévi vezérgondolatom *Magyarázatali Becchi* alázatos házikójában vetem papírra. Úgy érzetem, hogy minden kifejezésem, amit abban a testhezálló szobácskában írok le, ahol Alapítónk s Atyánk megszületett, felülrőljött hatékonyságot nyer abban a valóban evangéliumi szegénységű környezetben, s hozzatok a betlehemi barlang illatával érkezik meg.

Habár az a reménységem nem teljesülhetett, hadi buzdítsalak mégis benneteket arra, hogy amit a szegénységről mondani szándékozom, azt úgy hallgassátok, mintha magának Atyánknak ajkáról, szülőházának, a szent szegénység valóságos templomának alázatos légkörében hallanátok.

Betlehem isteni fényben tündöklj elöttünk, ha úgy tekintjük, mint az Egyház terebélyes fájának termékeny gyökerét, amely ágait az egész földre kiterjeszti. Hasonlóképpen szerény Társaságunk is égi gyógyás özönében mutatkozik, ha csodálatos elterjedé-

sének bőséges forrását megkeressük s Becchi földhöz-
tapadt házikójában felismerjük termékeny életcsíráját.
Becchit méltán tekinthetjük tehát szalézi Betlehemnek.

Immár hagyománnyá emelkedett Társaságunkban,
hogy az egyetemes káptalanok tagjai Torinóból ájtatos
búcsújáratban vonulnak abba a helységbe, ahol Atyánk
született s első éveit átélte. Nem lehet meghatottság
nélkül gondolni a kegyeletes felvonulásra. Az ő fiai
ezek, akik a szélrózsa minden irányából, messze-messze
tájokról zarándokolnak ide: képviselői számtalan más
fiainak, akik kiváló Atyjuk nevében az emberiség ja-
vára a világot az ő műveivel benépesítik; az ő szelle-
mének örökösei, akik hálaéneket zengedezve vonulnak
fel a dombra s akik azért jönnek ide, hogy felfrissül-
jenek Don Bosco szegényes házikójának mindig tiszta
légkörében.

Midőn körülrajazzák azokat az alázatos és csupas
falakat, mélységes megindultságában valamennyiük szí-
ve megdobbán s könny buggyan ki szemükből. A sze-
gényes falakat csókkal illetik. Közben erősebb kötelék-
kel fűződnek Atyjukhoz s azzal az eltökélt szándékkal
távoznak, hogy mind méltóbbak lesznek őhöz. Soha
úgy, mint most meg nem győződtek arról, hogy nagysá-
gának a csúcsait csak akkor érhetik el s apostolságának
a kévéit csak akkor gyűjthetik csűrbe, ha szegénység-
gének a nyomait tapossák.

Hönszeretett Fiaskáim, a szegénységről szóló kör-
levél olvasása közben arra törekedjünk, hogy Becchi
házikóját szemünk lencséjén megrögzítsük és szívünkbe
belevéssük. Magam pedig habozás nélkül biztosítalak
Szent Don Bosco nevében, hogy abból kiszámíthatatlan
nagy jó származik lelkünk számára, következképpen
pedig gondviselészerű gyarapodás szerény Társaságunk
javára.

2. A MI RÉGI ÁLLAPOTUNK

1869 szeptember 13-án kezdődött Trofarellóban a szaléziak első közös lelkigyakorlata. Az oktatásokat szent Alapítónk adta. A szegénységről tárgyalva, 16-án este, hirtelen a következő emelkedett hangú kifejezést használta: „*Non si dimentichi l'antica nostra condizione*“¹. Ne feledjük saját, régi állapotunkat! Miféle állapotról szándékozott ugyan beszélni? Nyilvánvaló, hogy szerénységében mindenekelőtt maga-magára, alázatos származására céltzott. Csakugyan, a továbbiakban azt bizonyíttatta, hogy a mi régi állapotunkat bámulatosan megfesti Szent Jeromos Nepotianushoz intézett levelében, ahol is némely szerzetesről beszél, akiknek a régi buzgósa megcsappant: „Követelj — úgymond — többet annál, mint amennyivel akkor rendelkezél, mikor a papi pályát választottad! Szegényes házikóban, falusi viskóban jöttél a világra. Korgó gyomrod köleskenyérrel is alig tudtad csillapítani. Most már a búzalisztet és a mézet is unod?“²

Don Boscónak ez a visszapillantása születésének szerény körülményeire s állapotának kiáltó szegénységére, szavaiban is elég gyakran megnyilvánult, kivált akkor, ha a személyére irányuló tiszteletet valahol erősen hangsúlyozták. Emlékezni fogtok, hogy párizsi diadalai után szükségét érezte annak, hogy legbizalmasabbjai előtt csodálatát fejezze ki afölött, hogy Becchi szegény pásztorfiúcskáját annyira felmagasztalva látja. Mondhatni, minden vágya az volt, hogy a szegénység szeretetét az alázatosságban megerősödve láthassa.

Ugyancsak a trofarellói lelkigyakorlat folyamán Don Bosco kidomborította még, hogy Jézus Szíve különös gyengédséggel viseltetik azok iránt, akik hívásának engedve, mindent elhagynak. Ugyanakkor azonban Szt. Ágostonnak és Szt. Jeromosnak néhány mondlását

idézve s magyarázva, figyelmeztette hallgatóságát, hogy a legszörnyűbb büntetésben részesültek azok a szerzetesházak s közületek, amelyek feledve a szegénységet, hozzátapadtak a gazdagsághoz. Ezeknek a rendeknek a romjain, úgymond, új társaságok támadtak, éppolyan számban, mint a régiek. Sőt, csodák csodája, ezek is az üldözések órájában s küzdelmeiben születtek! Jézus — folytatta jó Atyánk — azonnal bőkezűen bánt ezekkel, bőkezűen is fog bánni, míg hozzá nem nőnek a gazdagsághoz. Mondanivalóját aztán ezzel a meghatott felkiáltással fejezte be: „O szent és áldott szegénység!“³ Don Bosco szemében a szegénység megtartása minden szerzetesi intézménynek a szegletköve volt.

„Jól jegyezzük meg, írta még 1886-ban, hogy a szegénység megtartásától függ nagyjából jámbor Társaságunk jóléte s a lelkek java“⁴. Don Rua pedig 1909 január 31-én Atyánk szavait idézve, ezeket írta: „A szegénység a próbaköve annak, hogy megkülönböztessük a virágzó közületet a lehanyagtól, a buzgó szerzetest a hanyagtól. Ezért Don Bosco szükségesnek tartotta, hogy gyakran essék szó a szegénység erényéről, hogy így sarkalva érezze magát mindenki annak gyakorlására. A szegénységet nemigen gyakorló szerzetest őrlő szúhoz szokta hasonlítani, amely lassú és néma munkájával a Társaság hatalmas fáját elszáritja, amely pedig hűvös árnyékával egykor annyi vándort üdített fel, és zamatos gyümölcseivel annyi embert táplált“⁵.

Engedjétek meg hát, hönszeretett Fiacskáim, hogy magamat és titeket a szegénység példás megtartására buzdítsalak s elismételhessem azokat a szavakat, amelyeket maga Don Rua adott a Társaság ajkára, a szegénységet elhanyagoló szerzetes címére: „Fiam, légy irgalommal irántam! Óvakodjál, nehogy hűtlenségeiddel szégyenbe hozzál! *Fili mi, miserere mei; gemitus*

matris tuae ne obliviscaris. Megszomorodott édesanyádnak zokogását ne feledd!⁶ Ezekkel az érzelmekkel lásunk hozzá a Társaságunk életére s fejlődésére nézve valóban életkérdést jelentő tárgynak kifejtéséhez!

Segítsen bennünket a betlehemi jászokkaban szalmán fekvő kisded Jézus! Támogasson bennünket különös anyai gyöngédségével Segítő Szűz Mária! Világosítson, vezéreljen, bátorítson bennünket nemes elhatározásokra szerető Atyánk, Don Bosco!

3. SZEGÉNYSÉG ÉS GAZDAGSÁG

A szegénységet mindenkor úgy tekintették, mint hatékony segítséget a keresztény és szerzetesi tökéletességben való előhaladásra. Nyilvánvaló bizonyítékát látjuk ennek Egyházunk amaz intézkedéseiben, hogy a szegénység fogadalmát az összes szerzeteseknek, mint állapotuk lényeges alkotó elemét kötelezően előírja^{7, 8.}

Kétségtelen, hogy a szegénység biztonsággal szolgál sok bűn ellen, amit gyakran követnek el a gazdagság miatt. Ezt az ó- és újszövetség gyakran átok alá vonja, mint amely egyike a legsúlyosabb akadályoknak s veszedelmeknek azok számára, akik komolyan akarnak foglalkozni örök üdvösségükkel. Aranyszájú Szt. János erősen megbélyegző szavakkal beszél róla.

„A gazdagság — úgymond — a lelket szégyenletesen elrutítja; valósággal fölfújja elviselhetetlen göggel, nevetséges és gyerekes hiúsággal, a fényűzés és szemérmertlenség örültségével, embertelen érzéketlenséggel, valóságos eszelősséggel s érthetetlen vaksággal. Nincs nagyobb beteg annál, mint aki rabja lesz a gazdagságnak“^{9.} „Látását kettős sötétség homályosítja, s akadályozza abban, hogy lelkiismeretének siralmas állapotát s életének nyomorúságait meg a saját sötét jövőjét

megismerhesse. Mást már nem is lát az egy gazdagságon s az élvezeteken kívül. Nyomorult áldozata lesz vagy a mértéktelenségnek minden szégyenletes mohóságával, vagy a nagyratörésnek minden nevetséges és elviselhetetlen megszállottságával, vagy a bosszúállásnak minden romlottságával és igazságtalanságával együtt¹⁰. „A szenvedélyek gazdagsággal táplálkoznak. A kevélység a maga sajátos legelőjét találja benne; a bujaság a maga alávaló zsákmányait lesi benne; a torok a maga állatias élvezeteinek minden úrihuncutságát. A gazdagság által az ember vakul lekötözi magát a földhöz, elpártol az égtől, elveszti szeme elől a célját, s eljut magának az Istennek tagadásáig¹¹.”

Igaz, a gazdagság önmagában nem rossz dolog, sőt az Isten ajándéka, hogy általa az élet örömeihez juthassunk. Nem kevesen vannak gazdagok, akik vagyonuk helyes használatával mennyországot szereznek maguknak. Sajnos azonban sokkal többen vannak azok, akik vagyonukban örök veszítőknek az okát találják. Vajjon ki nem tudja, hogy az emberi gonoszság a mézet méreggá változtatja, a rózsát tövissé, az égi ajándékot lealázó rabbilincssé? Ilymódon a gonosz gazdag a társadalom ostorává s rákfenéjévé válik. Hisz' ő szítja a a szegények lenézésével s égbekiáltó kiszípolozásával a legszörnyűbb osztályharcokat, melyek aztán a nemzeteket felforgatják és marcangolják.

Méltán figyelmeztet bennünket a Szentírás, hogy a gazdagság kövérségéből csöpög minden gonoszság¹². Ugyanezért az Apostol, midőn azokról beszél, akiknek a szíve megkérgesedett a jóléttől és a vagyonosságtól, „önző, szeretetlen, kegyetlen, rosszlelkű, élvhajászó” embereknek nevezi őket¹³. Bossuet, miután mindazt a sok rosszat elszámlálta, mellyel a vagyonnak átkos kívánsága a földet elárasztotta, így fejezi be: „Ime a szomorú mérlege ennek az alávaló szeretetnek, amelyet

méltán tekinthetünk minden rossz gyökerének“¹⁴. „Három dolog forog kockán — írja Szt. Bernát — az alázat a gazdagságban, a tisztaság a gyönyörben, a jámborság a kereskedésben“¹⁵. Mintha csak azt mondaná, hogy a gazdagság a keresztény és a szerzetesi életnek a pilléreit alapjában rázza meg.

4. GAZDAGSÁG ÉS KEVÉLYSÉG

Az atyák és a szentek egyöntetűen elismerik, hogy a gazdagságban gyökerező legsúlyosabb veszedelem a kevélység, ennek minden gyászos megnyilvánulásával. „Ez a gazdagságnak rettenetes betegsége! — kiált fel Szt. Ágoston. — Mi sem félelmetesebb a gazdagságban, mint a kevélység.“ Szt. Pál figyelmezteti erre Timóteusát: „E világ gazdagainak hagyj meg, hogy ne legyenek fennhéjázók!“¹⁶ „Amint magatok is látjátok — magyarázza ugyancsak Szt. Ágoston — az Apostol nem annyira a gazdagságtól, mint a gazdagság betegségétől, vagyis a határtalan kevélységtől fél. A gazdag, aki gazdagságában alázatos tud maradni, az nagy ember. Ellenben a dölyfös gazdag: az szegény és hitvány. Hájas testében az ilyen koldusszívet rejteget. Fölfuvalkodott, de nem tartalmaz“¹⁷.

A gögös gazdagokat magas hegyekhez hasonlítja, amelyeket villám csapdos, s amelyeknek csúcsain nem marad meg a jótékony eső, ellentétben a mély és jól elrejtett völgyekkel, amelyekbe lecsurog és összefolyik¹⁸.

A gögtől elvákított gazdag ezenkívül nem tud többé különbséget tenni az igazi és a hamis javak között. A ruhátlan és szegény Jézus, az ütött-kopott Betlehemben, nagyon is kicsiny és értéktelen valaki az ő szemében. Nosza hát, a büszkeség lázának a hevében azzal kecsgetteti magát, hogy ő nagyobb lesz abban a mérték-

ben, ahogy a maga portáján vagyont vagyona halmoz. „Nem is gondol arra, — jegyzi meg Bossuet — hogy amit halomba hord, mindaz nem bőségnek s jómódnak a jele, hanem az ő szegénységének jogerős elítélése“¹⁹. Mármost éppen ezt a lázas és aggodalmas keresését a világi javaknak kell kerülni mindenáron, mert megakadályoznak bennünket az örök igazságoknak szemlélésében“²⁰. „Vessünk meg tehát, s hagyjunk el mindent! Fordítsuk tekintetünket a maradandó javak felé! A tökéletességet csak így tudjuk elérni“²¹. Ez a magasabbrendű élet, magyarázza Gasquet bíboros, a gazdagságról és a világ javairól való lemondás nélkül lehetetlen“²².

Sokszor hallottuk a gazdagságot tüskékhez hasonlítani, és méltán. A tüskék ugyanis természetlenek, semmiféle gyümölcsöt nem hoznak, sőt inkább minden más gyümölcsöt elsorvasztanak, vagyis a jócselekedeteket, az erényeket. Valamint továbbá a tüskék csak a lángok élesztésére szolgálnak, épúgy a gazdagság a kapzsiságot s az összes többi szenvedélyeket táplálja. A tüskék végre a száraz és kövecses talajban eresztenek gyökeret. A gazdagságnak szennyes szeretete hasonlóképpen a kemény, érzéketlen, száraz szívekben születik meg. Ám aminek leginkább üdvös félelmet kell gerjeszteni mindnyájunkban, az a tudat, hogy a tüskéket tűzre vetik. Ugyanaz a sorsa a gazdagoknak is. Miután az evangéliumi dúsgazdagokat utánozták, vele együtt zuhannak majd az örök gehennára.

Mármost, ha annyi veszedelmet rejt magában a gazdagság, ha oly sokan vannak a gazdagok, akik miatta kevélységük trónszékéből kibuktak²³, akkor a szegénységet meg kell becsülnünk, szeretnünk kell és magunkévá kell tennünk.

A szegénység valóban számos és kitűnő alkalmat nyújt nekünk a legszebb evangéliumi erényeknek, mint

az alázatosságnak, a nyájasságnak, a türelemnek, a magunkról való lemondásnak a gyakorlására. Arra ösztönöz, hogy bízunk az isteni Gondviselésben, amely az ég madarait táplálja, s a mezők liliomait magánál Salamon királynál is szebben öltözteti. A szegénység szellemünket és szívünket megszabadítja a földi gondoktól. Arra segít rá bennünket, hogy életünket fennköltté s termékennyé tegyük a hit magasztos gondolataiban. Szellemünk tevékenységét, imádságunk buzgóságát fokozza. Istennel való egyesülésünket bensőségebbé teszi. Eljuttat bennünket Szt. Ágoston nagy gondolatának megértéséhez, hogy t. i. „annak, aki a másik életre gondol, ez az élet is a fölösleges dolgok közé számít”²⁴. Hisz’ írva van, „hogy ha ez a mi földi sátorházunk leomlik, van épületünk az Istentől, nem kézzel alkotott, örök házunk az égben”²⁵.

A szegénység teszi végre azt, hogy a lelkünk, kitépve magát azokból a bilincsekből, melyek a földhöz kötik, szabadon szárnyra kelhet az ég felé, ahol az igazi javak vannak. „Lemondani a földi gazdagságról, az nem jelenti annak elvesztését, mondja Bossuet. Ellenkezőleg annak birtokát annál inkább biztosítjuk, minél szentebbul fel tudjuk azt áldozni. A mi kezünkben az veszendő volt; az Isten és az ő képviselőinek, a szegényeknek a kezében valósággal elpusztíthatatlanná válik. Ebben a szegények a királyoknál is fölötte hatalmasabbak. Ezek rendeleteikben a pénzdaraboknak meghatározott értéket adnak; a szegények rányomva saját védőjegyüket, azoknak végtelen értéket kölcsönöznek”²⁶.

Ime, ez a módja annak, hogyan gyűjtsünk kincseket a jövő élet számára, s hogyan biztosítsunk magunknak végtelenül értékesebb vagyont, örök és isteni javakat²⁷.

„Fosszuk ki hát magunkat, mondom nektek szent

Alapítónkkal, az ideigvaló javakból, hogy nagyobb szabadsággal dolgozhassunk az Úrért. Amíg ily módon a Gondviselés karjaiba vetjük magunkat, ez nem hagyja, hogy a szükségeseiben hiányt lássunk, s Társaságunk mindenkor virágozni fog“²⁸.

5. KÜLÖNFÉLE FAJTÁI A SZEGÉNYSÉGNEK

„Vannak, mondja Szt. Bonaventúra, akik valóságban és szívük szerint szegények, s ezek az igazi szegények. Mások viszont valóságban és vagyoni szempontból szegények, de szívük szerint nem, mert jóllehet semmi-jük sincsen, mégis birtokolni szeretnének. Ezeket nem mondhatjuk szegényeknek, hanem inkább gazdagoknak. Vannak ismét mások, akik szívük s akaratuk szerint szegények, bár valóságban nem azok. Ezek jóllehet vagyonnal rendelkeznek, mégsem ragaszkodnak hozzá túlságosan, hanem a szegények nagylelkű támogatására használják,“²⁹.

Mikor Jézus boldogoknak kiáltotta ki a szegényeket, nyilván az akarat és szív szerint való szegénységről beszélt: azokról, akiknek nincs vagyonuk, vagy ha van is, a szívüket nem tapasztják hozzá. „Jól jegyezd meg, mondja Szt. Bonifác, mainzi püspök, hogy Jézus a lelki szegényeket hirdette boldogoknak, nehogy azt hidd, hogy csak azok boldogok, akik anyagi értelemben és szükségből szegények s nélkülözők. Ellenkezőleg, azok boldogok, akik megalázkodnak, s jóllehet földi javakkal rendelkeznek, nem fuvalkodnak föl, s nem lesznek kevélyek“³⁰.

A szentek, hogy bizonyos fogalmi zavarokat elkerülhessenek, gyakran visszatérnek erre a megkülönböztetésre. Szt. Leó írta: „Nem lett volna oly könnyű megérteni, milyen szegényekről szándékozott az Örök Igaz-

ság beszélni, mikor azt mondta: *Boldogok a szegények*, ha a fogalmat megkülönböztetően el nem határolta volna. Valaki föltételezhetné, hogy a mennyek országának elnyeréséhez elég az a nélkülözés és nyomorúság, melyben kemény és súlyos szűkségből sokan sínylődnek. Ellenkezőleg, mikor Jézus megkülönbözteti: *Boldogok a lelki szegények*, világosan értésünkre adja, hogy a mennyek országa azoknak jut osztályrészül, akik azt megérdemlik, s akiket nem annyira a földi javak hiánya, mint inkább a maguk lelki alázatossága, s azok az erények ajánlanak rá, amelyeket könnyebben gyakorolhatnak azok, akik a földi vagyon béklyóitól s veszedelmeitől szabadok³¹.

Bátor vagyok újabb magyarázatát adni ennek az igazságnak, mely annyira érdekel s felemel minket szerzetesi mivoltunkban. „Nem akármilyen szegénység nevezhető boldognak, bizonyítja Szt. Chromatius, aquileiai püspök, mert nem ritkán azt csak szűkségből szenvedni, máskor pedig bűnöknek okozata, sőt Isten büntetése is lehet. Csakis a lelki szegénység boldog. Ez pedig nem más, mint az, amelyet olyanok gyakorolnak, akik Isten szerelméért az önkéntes és lelki szegénységet választják osztályrészül, lemondva a világ javairól a szegények javára. Teljes joggal nevezhetők az ilyenek boldogoknak, hisz' a lelki szegénység címén valóságos gazdái a mennyek országának. Önkéntes szegénységükkel égi vagyont szereznek az ilyenek³².”

6. A SZEGÉNYSEG ERÉNYE

Az önkéntes szegénységet a szentek nemcsak önálló erénynek tekintették, hanem egyenesen az összes erények anyjának, nevelőjének, őrzőjének nevezték. Szt. Tamás, a boldogságokkal kapcsolatban, kijelentette,

hogy valamennyiük egy-egy tökéletes erénymegnyilvánulás és hogy épazért mind-mind a lelki élet tökéletességére vezetnek. Majd hozzáteszi: „A tökéletességnek kezdete és alapja azonban ebben áll, hogy aki valóban az égi javakban való tökéletes részesedésre törekszik, annak a földi javakat meg kell vetnie“³³. Ugyanaz a szent egyháztanító azt állítja, hogy „aki az önkéntes szegénységet gyakorolja, az az Istennek s az ő szent akaratának való tökéletes alávetettséget gyakorolja. Márpedig ebben áll az egész tökéletesség. A lelki szegénység továbbá a tökéletes istenszeretetnek a megnyilvánulása, és ebben áll az igazi bölcseségnek a kezdete“³⁴.

Az erkölcsi erényekről szólva megjegyzi továbbá, hogy minden erkölcsi erénynek a célja: elősegíteni s megőrizni a jót, megvédeni azt mindattól, ami megtámadhatná, megrövidíthetné, vagy megsemmisíthetné. Sőt arra is figyelmeztet, hogy bárhol mutatkozzék valamely különös akadály, mely a jónak az elérését gátolja, ott egy különös erénynek is kell jelentkeznie, amelynek a főcélja: áthidalni a szakadékot, s leküzdeni az akadályt³⁵. Noshát ki nem látja, hogy a gazdagság súlyos akadály lehet a jónak elérésében? Kell tehát egy külön erénynek lenni, a nevezett akadály leküzdésére. Ez az erény *a földi javaktól való elszakadás*, vagy más néven az önkéntes szegénység, vagy lelki szegénység. Ezt az elnevezést használják általánosságban a lelkiélet mesterei az Egyház magas jóváhagyásával.

Az előnyök, melyeket ennek az erénynek a gyakorlása nemcsak a szerzetesnek, hanem a szerzetes család teljes egészének is biztosít, annyira figyelemreméltók s oly sokfélék, hogy meg vagyok győződve, nem csekély hasznot hajtok szeretett Társaságomnak, midőn arra buzdítlak benneteket, tegyétek azt további megfontolás tárgyává, hogy így annak legbensőbb természetét job-

ban kifürkészhesseitek. Az ismeret szüli a szeretetet, ez pedig a maga részéről a legmerészebb dolgok megvalósítását is könnyűvé teszi.

Az isteni Üdvözítő, midőn bennünket tökéletességre hívogat, célpontul magának a mennyei Atyának a tökéletességét tűzi ki. Eszközök annak elérésére: az erények. Ezek mindegyikének megvan a maga mezőnye abban a beláthatatlan munkakörben, mely a mi lelki tevékenységünk számára nyílik. Minden erény munkája egy-egy meghatározott anyag körül mozog, egy-egy különálló tárgy körül, melynek ismerete fölötte szükséges ahhoz, hogy magának az erénynek a munkáját megkönnyítsük s eredményesebbé tegyük.

A képfaragónak vagy a festőművésznek nem elegendő az ihlet ereje, hanem ismerni kell a márványok, a vásznak, a festékek természetét, a vésőnek s az ecsetnek helyes használatát, csak így önthet életet mesterművébe. A kereszténynek s a szerzetesnek sem lehet elég az erény megszerzéséhez és tökéletességéhez az akarat ereje, hanem szükségük van a tárgynak, az anyagnak, a veszedelmeknek, az akadályoknak, egy szóval mindannak az ismeretére, ami azzal a munkával áll kapcsolatban, melyet az erény körül kell teljesíteniök, melyet célpontul tűztek ki, s amelyet bizonyos tökéletességi fokra akarnak emelni.

Jó lesz itt mindjárt megjegyezni, hogy valamely erény tárgyának kettős alkalmazási lehetősége van. A maga mivoltában az közömbös. Míg azonban egyrészt kísértés is lehet s veszélyt jelenthet, mely a vele vonatkozásban levő erényt gyengíti s erőtlenné, addig másrészt, ha helyesen alkalmazzuk, hasznos eszközzé válik magának az erénynek megerősítésére s tökéletesítésére, s így érdemek forrásává lesz. Így vagyunk példának okáért a bor használatával. Ez bárminél jobb anyagot

szolgáltat a mértékletesség erénye számára, Szt. Tamás tanítása szerint ³⁶.

Mindenki tudja, hogy az önmagában egyébként közömbös borral lehet helyesen élni, s lehet visszaélni. A bor a mértékletesség erénye számára kísértést, súlyos nehézséget jelent. Aki visszaél vele, s részegségbe esik, vállalta ennek minden gyászos következményét, az ilyen gyengíti, elerőtleníti ezt az erényt. Aki ellenben helyesen él vele, sőt annyira viszi, hogy teljesen meg tudja magát tartóztatni, nem azért mintha nem bírná, vagy más ok volna erre, hanem a tökéletesség céljából, az a bor használatában, vagy mellőzésében nemcsak érdemszerzési lehetőséget, hanem hatékony eszközt is talál magának az erénynek a tökéletesítésére.

Alkalmazzuk most ezeket a megfontolásokat a lelki szegénység erényére. Ennek anyaga vagy sajátos tárgya a gazdagságtól való elszakadás. A gazdagság is önmagában közömbös. Míg azonban egyrészt kísértést, állandó veszedelmet jelent annak számára, aki a lelki szegénységet és a tökéletességet akarja gyakorolni ³⁷, másrészt a tökéletesedés eszközeül szolgál annak, aki helyesen tud vele élni. Innen származik annak a szükségessége, hogy óvatosan éljen az ember a földi javakkal, hisz ezek vagy a tökéletesség vagy a kárhozat állandó forrása lehetnek számára.

Aki aztán a Főnségesnek tett külön ígéret kapcsán tökéletesen elszakítaná szívét a gazdagságtól, az ilyen azt a szerzetesi szegénységet gyakorolná, melyet mi isteni sugalmazásból s kegyelemből vállaltunk magunkra.

Azt mondhatná valaki, hogy a szerzetesi fogadalommal a földi dolgokat, a kényelmet, a jólétet már elvette magától. Ez igaz. Ám époly igaz az is, hogy a veszedelmet és a kísértést nem vetette el magától. Valóban, amíg itt lent élünk, addig szinte légmentesen körülrár, sőt egyenesen fojtogat bennünket a gazdagság

és a világ kényelme. Ezek éppen a szerzetesi életben található jólétnek a csábító és átkaroló ígézetével, állandó kísértést, súlyos veszedelmet képeznek a szegénység erényének a gyakorlásában. Sajnos, mi a gazdagságnak bomlasztó levegőjében élünk. Beszívjuk magunkba annak halálhozó miazmáit a világi személyekkel való érintkezéseinkben, akikhez bennünket a papi szolgálat köt, mi több, beszívjuk magunkba intézeteink fiatalsága oldalán is. A veszedelem állandó: bennünk van és rajtunk kívül van. Azt mondhatnók: ott áll mindennapi életünk kellős közepében.

Nemcsak azok a javak, amelyeket elhagytunk, hanem az épületek, melyekben lakunk, a bútorok, a ruhadarabok, az élelem s egyéb használati tárgyak, folytatólagos nagylelkű lemondások árán újabb érdemek eszközei és forrásai lehetnek. Sajnos azonban az imént felsorolt javak mindmennyi valóságos és kézzelfogható kísértés, meg állandó veszedelem is a szegénység erényének, sőt magának örök üdvösségünknek az útjában is. Azoknak a sziréneknek búvós hangja már igen sok áldozatot szedett. Nem elég, hogy a Mammon bálványát ledöntöttük: arra kell törekednünk, hogy szívünk legtitkosabb redőiben egyéb apró bálvány ne rejtőzzék. Bizonyos apró ragaszkodások s rendetlen vonzalmak olyan szikrák néha, melyekből hatalmas tüzek támadnak.

Ime ezért tartom szükségesnek, hogy a vagyon használatával kapcsolatban, amely a szegénység erényének tárgya és anyaga, gyakorta végezzünk lelkiismeretvizsgálatot, hogy szívünket így mindjobban elszakítsuk tőle.

Ha mélyen és gyakorlatiasan meggyőződöttünk arról, hogy a földi javak: hazugság³⁸, család³⁹, hurkok⁴⁰, minden gonoszságnak szolgái⁴¹ és fellegvárai⁴², ahogyan azokat az atyák megbélyegzik, akkor vigváznunk kell, nehogy miután azokat ünnepélyesen elhagytuk,

gondatlanságunkból vagy bűnös akaratunkból visszalopakodjanak a lelkünkbe, ha más nem, ~~finom~~ por alakjában, mely szívünket egyre-másra megkérge~~síti~~ s bemocskolja. Azt se mondjuk, hogy jelentéktelen dolgokról van szó. Sajnos minden időben s különösen a lelkiélet terén, apró-cseprő dolgok okozzák sokak romlását, még olyanok romlását is, akiket Libanon erőteljes cédrusainak tekintettek. Ha mégis Isten kegyelme mind-
eddig megőrzött, az Irás figyelmeztetését akkor se feledjük: *Aki azt hiszi magáról, hogy áll, vigyázzon, hogy el ne essék* ⁴³.

7. A SZEGÉNYSÉG ERÉNYÉNEK KIVALÓSÁGA

Valaki nem habozott kijelenteni, hogy: „a szegénység az első tökéletesség, az első erény, melyet a megtestesült Ige a saját személyében kívánt megszentelni: első jellemző saját~~sága~~, első uralkodó erénye“ ⁴⁴

Másvalaki azt írta, hogy: „valamennyi erény között az, amelyet Jézus Krisztus legjobban szeretett: a szegénység. Ez nemcsak az első erény volt, melyet gvakorolt, hanem az első, amelyet ünnepélyesen boldoggá is avatott a legdicsőségesebb jutalmak ígérétevel“ ⁴⁵.

„Hogy a szegénységet a legszorosabb rokonság fűzi az erényekhez, azt bizonyítja a földi és az égi tudomány, mondja az Aranvszáíú. Valóban ki ne tudná, hogy az atléta meztelenül áll ki a küzdőtérre? Hogy a tengerész a viharban, a katona a csatatéren úgy küzdenek, hogy amennvire csak lehet, minden kölöncöt elhánv~~nak~~ maguktól? Igv aki a bölcsesség tanulására adja magát, az szintén először a földi dolgok szórakozásaitól szabadul meg. A szegénység tehát nemcsak szoros kapcsolatban áll az erényekkel, hanem azoknak szülőanyja és elválaszthatatlan uttársa. Ha a szegénységet ilyen

fényben tekintjük, csak akkor lesz világos előttünk, miért kívánta Jézus Krisztus a szegényeket a tökéleteség magasztos apostolságára kiválasztani“⁴⁶.

Szt. Bonaventúra a következőképpen magyarázza az első boldogságot: *Boldogok a lelki szegények, mert ők a mennyek országa.* „Hallgassák csak, úgymond, tisztességtudóan hallgassák az egyházi férfiak s a főpapok, akik dicsőségüknek tartják, hogy Krisztus tanítványai lehetnek, s tanulják meg, honnan indul ki, s hol kezdődik az ő tanítása. Tisztelettel hallgassák a szerzetesek is és mindazok, akik az Evangéliumot kívánják követni, hogy mi is az evangéliumi tökéletesség alapja. *Boldogok,* úgymond az Úr, *a lelki szegények.* Azt a szegénységet, melyet a nagyvilági elvek szerint élő emberek annyira gyűlölnék, ép ellenkezőleg tisztelniök és vállalniök kell azoknak, akik tökéletességre törekszenek. Hisz' Jézus úgy jelölte azt meg, mint az evangéliumi tökéletesség legszilárdabb alapját s betetőzését a jelen életben. Ugyanakkor világgyá kiállította, hogy *a lelki szegények a mennyek országa.* Egyben felmagasztalta a szegénységet, mint a keresztény életnek megdicsőülését az örök boldogságban.“ — „Ő szentséges erény, kiált föl a szeráfi doktor, minden dicséretre legméltóbb erény! Ugyan ki tud téged érdemidnek megfelelően méltatni? Te magasztalod föl bölcs gazdálkodásoddal az embereket, a hitvány és nyomorult embereket, s őket a mennyországban örököséivé teszed“⁴⁷. Teljes joggal helyezük tehát a szegénység erényét első helyre. Ha az nem jár elől, mit sem érnek a nyomába lépő erények. Szent igaz, hogy a szegénység egymaga nem tesz bennünket tökéletesekké, hanem meg kell a többi erényeket is szereznünk. Ámde szolgáljon buzdításunkra s bátorításunkra annak tudata, hogy a lelki szegénység az isteni kegyelem segítségével, örök üdvösségünket biztosítja⁴⁸.

Nem csoda hát, ha a nélkülözést s a földi javaknak a megvetését a szerzetesek első erényének nevezték, s odaállították az erények királynője, maga a szeretet mellé. Szt. Bernát örömét fejezte ki Gilbert apátnak, hogy bár püspöki méltóságra emelkedett, továbbra is példásan szegény életet él. Nem nagy dolog, úgymond, hogy püspökké választottak, ellenben nagyszerű dolog, hogy püspök létedre szegényen élsz.“ Levelét így fejezte be: „Szívesen viselni a szegénységet: bölcs erény. Kívanni azt és szabadon gyakorolni: minden dicséretre méltó bölcsesség. Oh, ez valóban tisztességes és gyümölcsöző üzlet: felcserélni a földet az éggel, az ideigvaló javakat az örökkévalókkal!“⁴⁹

Amint látjátok, valóságos nemes verseny indult a szegénység felmagasztalására. A szent szegénységben felmagasztosul a gazdagságtól való elszakadás és az anyagi bilincsek lerázása. Hogy azonban ez az elszakadás teljes legyen, ezért kötik le magukat a szerzetesek szegénységi fogadalommal. Valóban könnyebb szegényen élni s szívünket az anyagi javaktól elszakítani akkor, ha magunk jószántából mondunk le róluk. Sajnos, megtörténhetnék azonban, hogy egy szerzetes, miután szegénységi fogadalmával mindenről lemondott, kötelességét mulasztja, s feledvén ígéreteit, újra sarjadzani s növekedni hagyja szívében a gazdagság szeretetét, sőt törtet utána. Erre az üreslelkű s hitszegő szerzetesre azonban nem illik többé a szerzetes név, hanem inkább a rossz szerzetes név.

A mondott igazságok kiegészítéséül halljuk csak fejlejtethetlen Don Ruánknak szép és világos fejtegetéseit: *„A szegénység önmagában nem erény.* Törvényes következménye az áteredő bűnnek, melvet Isten bűneink kiengesztelésére s lelkünk megszentelésére rótt ki reánk. Csak természetes hát, hogy irtózik tőle az ember, úgy tekint, mint csapást, s minden erejével törekszik előle

kitérni. *A szegénység csak akkor lesz erénnyé, mikor valaki maga jószántából, Isten szerelméért vállalja. Így lesznek azok, akik szerzetbe lépnek. Mindazonáltal a szegénységnek akkor is keserű marad az íze. A szerzeteseknek is nagy áldozatokat jelent a szegénység gyakorlása. Ezt magunk is számtalanszor tapasztaltuk*⁵⁰.

Ezekben jelölte meg jó atyánk a szent szegénység nagy méltóságának igazi, legbensőbb értelmét, vagyis az *Isten szeretetében*, mely lelkünket az anyagi javakról való lemondásra készíti, másrészt a *jóakarásban, mely a belső elszakadásban nagylelkűen kitart* a szegénységgel együtt járó keserőségek és áldozatok ellenére is. Midőn a fenti szavakat Don Rua papírra vetette, mondhatnók Szt. Bonaventúrának következő fejtegetéseit tartotta szem előtt: „Mohó emberek szemében a szegénység utálatos és szégyenletes valaminek látszik. Ámde nem ilyen az Isten színe előtt. Ha külső látásra hitványnak és szegénynek is mutatkozik, a valóságban azonban, vagyis a tökéletességgel való vonatkozásban magasztos és fönséges dolog az annyira, hogy az Apostol a korintusiakhoz írva a következőket mondhatta: „Igen nagy szegénységük, jószívűségük gazdagságának bőségévé lett.” A szegénység tehát azt eredményezi, hogy az ember gazdájává lesz az égnek, birtokába lépve az örök boldogságnak⁵¹.

Szeretett Fiackáim, törekedjünk mi is megőrizni s növelni szívünkben a szegénységről vallott magas felfogásunkat. Mindenekelőtt tartsuk észben s gyakoroljuk Szt. Bernátnak következő tanítását: „Helyénvaló, hogy barátja vagy azoknak, akik a szegénységet gyakorolják. Ám jobban teszed majd, ha törekszel őket magad is követni. A szegények szeretete annak tulajdonsága, aki a jóban előrehalad, míg a szegénység gyakorlása: tökéletes dolog. A szegények szeretete a király barátjává tesz: a szegénység szeretetében magad királyi koronát

kapsz. Lám, milyen nagy méltóságot rejt magában a szegénység erénye“⁵².

8. JÉZUS KRISZTUS PÉLDAJA

Igazán kedvemre van, hogy azzal a nagyszerű dicsérettel kezdhetem ezt az új fejezetet, melyet Don Rua mondott a szegénységről. Nemcsak kiválóságának belső érveit sorolta fel, hanem egyenesen megsemmisítette ezeket az isteni Megváltó hasonlíthatatlan példáival. „A szegénység, úgymond, az első az evangéliumi tanácsok között, az első lépés, amelyet meg kell tennie annak, aki isteni példaképünket, Jézus Krisztust tökéletesebben kívánja követni. Idézzük csak eszünkbe, mit is tanít erre vonatkozóan Szt. Bernát. Istennek Fia a szegénységet az égben nem találta meg, míg a földön az nagy bőségben található, bár nemigen becsülik. Ezt a szegénységet magára vállalta, csak azért, hogy megtanítson bennünket annak fölötté nagy értékére. Halandó élete egész folyamán sohasem akart tőle elszakadni“⁵³.

„Gondoljunk csak a szegénységre, — követeli Szt. Ágoston — s adja Isten, hogy a mi szegénységünkre gondolva eljussunk a Jézus Krisztus szegénységének a megértéséhez. Fogantatása után Jézus Krisztus Anyjának szüzi méhében rejtőzött, majd egy szegény istállóban megszületett, s pólyarongyokba takarva, jászolbölcsőben feküdt, s mintegy eledelül szolgált nyomorult barmoknak. Az ég és föld Ura az angyalok és minden látható és láthatatlan dolgok Teremtője anyatejet szív, sír-rí, láplálkozik, iperedik, leplezi fönségét, korának minden viszontagságához alkalmazkodik. Később majd hőrtönbe vetik, pellengérré állítják, megostorozzák, kiröhögik, arcába köpnek, tövissel koronázzák, kereszt-re feszítik, szívét lándzsával átdöfik. Óh, szegénység! Ime, a szegénység vezére, királya, akit én keresek. Csak

aki ilyen fő alatt áll, csak az nevezhető igazán szegénynek⁵⁴.

A világ Megváltója azt kívánta, hogy őt mesterünknek nevezzük. Kötelességük tehát a tanítványoknak, hogy hallgassák s gyakorolják azokat a magasztos tanításokat, amelyek szegénységének fennkölt tanítói székéből elhangzanak. Egy komoly szerző helyesen jegyzi meg, hogy az isteni Ige akkor, amikor megtestesült, végtelen bölcsességében születésének, életének, halálának minden részletét elrendezte. Ennek eredménye pedig, hogy életében semmi sem emelkedik ki annyira, mint szegénysége s a földi javakkal szemben tanúsított megvetése. Valóban a legszegényebb emberek is tető alatt születnek: Jézus számára nincs hely a legnyomorúságosabb istállóban sem. A názáreti ács Fia elmondhatja majd, hogy a rókáknak odujuk van s az ég madarainak fészük: az ember Fiának pedig nincsen, hová fejét lehajtsa. A Kálvárián nem elégszik meg azzal, hogy tulajdon ruhájától megfosztják, hanem eltökélt akarattal megfosztja magát még szeretve szeretett édesanyjától is. Mi több, haláltusájának keservei között értésünkre adja, hogy még mennyei Atyjától is megfosztottnak érzi magát, aki őt elhagyta. Bizony kiáltóbb szegénységet elképzelni is lehetetlen⁵⁵.

Bossuet mondja: jóllehet mélységesen csodálkozom s meghatódom Jézus megaláztatásokkal megrakott szegénységét szemlélve, mindamelllett még jobban ámulatba ejt s meghat annak a tudata, hogy végsőig menő szegénységét s megalázkodását Ő kézzelfogható jelnek s megkülönböztető vonásnak kívánta adni arra, hogy Őt mint a világ Megváltóját ismerhessék meg. Valóban az angyal, midőn a pásztoroknak az örvendetes hírt jelentette, így szólt hozzájuk: *Ez legyen nektek a jel: találni fogtok egy Kisdedet pólyarongyokba takarva s jászolba fektetve*⁵⁶.

Vajjon lehet-e nagyobbat elgondolni Istenről, ki az égből a földre száll, hogy szegénységével Ádám fiainak nevetséges fényűzését megszegyenítse? A zsidók olyan Messiást vártak, aki őket földi javakkal, gazdagsággal halmozza el. Isten ne adja, hogy a keresztények, sőt a szerzetesek között ma is akadjanak ilyen felfogású zsidók⁵⁷. „Nem, nem ez a mi Megváltónk, kiált fel Tertullian; keressétek meg nekem ellenkezőleg a legnemtelenebb, a legdicstelenebb, a legmegvetettebb embert, s én azt mondom nektek, ez és nem más a Krisztusunk⁵⁸.

Ime, a döntő bizonyíték, a hatalmas indítók a szegénység szeretetére s gyakorlására: „Keressenek csak mások, ahol nekik tetszik, indítóokokat a földi javaktól való elszakadásra! Válasszák csak a szegénységet osztályrészül, akár azért, mert az összes erények óvóhelyének, akár azért, mert kellemes alkalomnak tekintik békéjük s nyugalmaik biztosítására. Ami engem illet, mondja Szt. Jeromos, nem akarok más értelmet látni elszakadásomban s félreállításomban, mint Jézus Krisztust, aki istállóban született s kereszten halt meg“⁵⁹. „Hallgassuk meg hát ezt a Krisztust, aki szegény miérettünk, szegény mibennünk, szegény mivelünk!“⁶⁰ Mi több, imádjuk Őt, és kövessük!“

„Szeressük Krisztusnak ezt a magasztos szegénységét, mondom én is nektek Szt. Ágostonnal. Isten őrizze, hogy elkopjék s kifakuljon Társaságunk pompás színe, s hogy szétszórtan heverjenek majdan Szentélyünk kövei! Őt fajtája van a szegénységnek, magyarázza a szent. Az első a nyomorúság, amely a koldust teremti; szerencsétlenség ez, nyomorba dönt, és porba sujt. A második a tehetetlen szegénység, amely a fősvényt nemzi; méreg ez, halált okoz. A harmadik a derűre-borúra költelező szegénység, amely a pazarlást szüli, s mindent eltékozol; olyan ez, mint a száraz levél, melyet elhord a

szél. A negyedik a hamis szegénység; a bemeszelt síroknak sajtásága ez, amely függöny mögé bújik, hogy színlelésével s fondorlataival annál többet csalhasson. Az ötödik végre a jóakarátú szegénység; ez magát nagy-lelkűen megtagadja, s mindentől elszakad. Csak ez emeli a tökéletesség komoly épületét, csak ez dicsőséges, csak ez kap majd győzelmi babért⁶¹.

Hónszeretett Fiacskáim, képzeljük el, hogy ezeket a buzdításokat magának Alapítónknak s Atyánknak az ajkáról halljuk! Lebegjen szemünk előtt Megváltónknak magát kiüresítő szegénysége! Szerzetbe lépni azt jelenti, hogy az isteni Mintaképet tökéletesebben akarjuk követni. Vigyázzunk, nehogy a szemfényvesztő szegénységnek valamelyik fajtája megtévesszen! Jézus szegénysége nem az erőszakolt vagy nehezen viselt, olykor káromolt és megátkozott szegénység, hanem akart, nagy-lelkűen kiválasztott s elvállalt szegénység. Az ég és föld Királya, mindenek Teremtője s legfőbb Ura, az az Isten, aki által és akitől minden lett, szegény akart lenni, de nemcsak szíve minden érzelmével, hanem valóságban, a legszürkébb valóságban is. Példájával bizonyította, s gyakorlatban hirdette, hogy a tökéletesség s az életszentség nem azoknak a környezetében található, akik lágy ruhában járnak. Mikor testi valóságunkat magára öltötte, arra tanított, hogy nekünk is, testben járó zarándokoknak, nem a test szerint kell élnünk, hanem ellene kell harcolnunk⁶². Még akkor is tehát, ha világias környezetben kell életünk napjait leélnünk, sohasem szabad a nagyvilágiasság rabszolgáivá szegődnünk⁶³, sőt ellene kell állnunk káros befolyásainak, magunkat szegény Jézus Krisztus szerelméért mindennap megtagadva⁶⁴. Isten őrizz, hogy egyszer Don Bosco fiai között is akadjanak olyanok, akik feledve, hogy a kereszténység nem más, mint Jézus Krisztus követése, a keresztény név és öltözet fényében akarja-

nak diszelegni, anélkül azonban, hogy a keresztet hor-
doznák, s Krisztus szegénységének nélkülözéseit s kín-
jait vállalják! Olyanok, akik érdemekre törekcszenek az
ő zászlai alatt való harcokban, úgy azonban, hogy ne
kelljen nyakukat a fegyelem s az önmehtagadás jármá-
ba hajtaniok! Olyanok, akik szeretetüket szavakra, üres
frázisokra, meddő érzelmességekre korlátozzák, bár
Krisztus cselekedeteit nagylelkű állhatatossággal soha-
sem cselekszik! Örkdjünk, nehogy apránként a ragály
kártékony csírái szivároghanak be Társaságunkba! Aki
olyan felfogással lép szerzetbe, hogy ott világi életet él-
het, az szörnnyeteg. Csak akkor gyakorolhatjuk s élhetjük
a kereszténységet könnyen, szabadon, biztosan, ha
Krisztus igaz követői s példás szerzetesek leszünk. Csak
akkor válik számunkra élő valósággá a szegénységnek
isteni paradoxona, látszólagos ellentmondása, mely bol-
dagságot lát abban, ha semmink sincsen, ha semmit
sem kívánunk, ha semmit sem remélünk az Úr Jézuson
s az ő keresztjén kívül. Másrészt senki se ámitsa ma-
gát! mondja Bourdaloue. Éppen a világban s éppen
azok számára, akik annak szellemét kedvelik, s an-
nak életét akarják élni, gyakoriak a keresztnek kenet
nélkül, a szenvedések balzsam nélkül, a penitenciák s
önsanyargatások érzelem nélkül! Óh, mily sokan van-
nak a rabszolgák, akik elhitetik magukkal, hogy szaba-
dok, csak azért, mert ilyenekké kiáltják ki magukat!

Vizsgáljuk hát meg magunkat őszintén, vajjon a mi
szegénységünk valóban méltó-e Jézus Krisztuséhoz.
Igaz, a szegénység útját talán már évek és évek óta ti-
porjuk. Mondhatjuk-e azonban, hogy ugyanaz a felfo-
gásunk van róla, s ugyanazokkal az érzelmekkel visel-
tetünk irányában, mint Jézus Krisztus, vagy talán zo-
kogva és sóhajtozva járjuk az útját? Talán igényt tar-
tunk az evangéliumi szegények nevére csak azért, mert
a mi kedvesünket elhagytuk, s ugyanakkor a Társaság

terített asztalánál ülve azt követeljük, hogy semmink se hiányozzék? Nem esett meg valamelyikünkkel, hogy miután mindent elhagyott, szívét silány hiábavalóságokhoz tapasztotta, s így lassacskán rászokott fogadalmának megszegésére, s mégis abban a gondolatban ringatózik, hogy már csak azért is szegény, mert szegénységi fogadalom szerint élők között lakik?

Remélni szeretném, hogy mi valamennyien, Don Bosco fiai, emelt fővel, a legkielégítőbb módon megfelelhünk erre a kérdésre. Így lesz ez a jövőben is, ha mindennap szegényes életünkben Krisztus szegénységét mindenkor szemünk előtt tartjuk, s szívünkben hordozzuk. Don Bosco Atyánk erre vonatkozóan azt mondja, hogy: „bár a mi isteni Mesterünk olyan, hogy őt senki közülünk nem tudja fölülmúlni szegénységben“⁶⁵, mindazonáltal erős ösztöke s hatékony segítség lesz számunkra, ha magasztos példáit szem előtt tartjuk. Bátorítson bennünket továbbá annak tudata, hogy Istennek szolgálunk, aki nemcsak végbevitt munkánkat, hanem jámbor szándékainkat s kívánságainkat is számon tartja; aki nemcsak azért jutalmaz meg, amit elhagytunk, hanem azért is, amit elhagytunk volna, vagy elhagynánk, ha volna; aki nemcsak cselekedeteinket és sike-reinket, hanem szívünk hajlandóságát is jónéven veszi; s aki akaratunknak törekvéseit százszorosan s örökké-tartó dicsőséggel koronázza.

Fejezzük be tehát Szt. Ágostonnal: „Ő valóban csodálatos szegénység! Ha az áldott Jézus a szegénységet elkerülte volna, akkor mi szükségképpen szegények maradtunk volna. Ámde Ő végtelenül gazdag létére szegénnyé lett azért, hogy mi is gazdagokká legyünk az ő szegénységének a segítségével“⁶⁶. Nos hát, a mennyei élvezeteknek mily magas fokára emel bennünket Krisztus gazdagsága, ha már maga a szegénysége annyira gazdaggá tesz bennünket, hogy birtokába juttat az ő or-

szágának? Ó szegénység, ó szegénység, mily nagy vagy!⁶⁷.

9. AZ ISTENI TANÍTÁSOK

Szt. Lukács írja: *Jézus cselekedett és tanított kezdettől fogva.* Méltó tehát, hogy miután sorra vettük a szegénységnek azokat a példáit, amelyeket valóban csodálatos módon adott nekünk Jézus kezdve Betlehemtől egész a Kálváriáig, most figyelmünket végtelenül bölcs tanításainak szenteljük, amelyek nem is annyira ajkáról, mint inkább isteni Szívéből forrásznak.

Az örök Atya, még mielőtt Egyszülöttét hozzánk elküldötte volna, a próféták jóvendöléseiben ismertette meg az emberekkel a szegények iránt táplált szeretetét. Az Ószövetségben külön törvényekkel gondoskodott érdekeik védelméről. Míg ugyanis egyrészt ismételten kifejezte irántuk való gyöngédségének indító okait, másrészt rettenetes büntetéseket rótt ki azokra, akik velük rosszul bántak. Az Atyának a szegények iránt táplált gyöngédségének s megkülönböztetett szeretetének állandó és csodálatos visszhangja volt az isteni Ige. Szt. Máté evangelista a hegyi beszédnek csodálatra méltó elbeszélését ezekkel a szavakkal kezdi: *Látván Jézus a sereget, fölment a hegyre, és miután leült, hozzá járulának tanítványai. És megnyitván száját, tanította őket, mondván: Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.*

Némely írásmagyarázó azt kérdezi itt, vajjon a szent szöveg miért emel ki olyan részletet, amely fölöslegesnek látszik. Valóban mi szükség van annak kiemelésére, hogy a Mester megnyitotta száját, s úgy szólott? Valami rejtett okot kell ebben találnunk, mondják ők; hisz' föl sem tehetjük, hogy a szent könyvekben valami is fölösleges. Ime, mondják emezek,

Íme megnyitja száját az, aki a századok folyamán a próféták száját nyitotta meg, akik viszont az eljövendő Messiásnak ezeket a szavakat adták az ajkára: *Megnyitom számat példabeszédekben, hirdetni fogom, ami el volt rejtve a világ kezdetétől*⁶⁸. Ugyan mi volt ismeretlenebb az emberek előtt, mint az első boldogság, melyet Jézus hirdetett ki: *Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa?* Figyeljük meg csak Szt. Bernáttal, hogy Jézus nem azt mondta: Boldogok a szegények, mert övék *lesz*, — hanem, mert *övék*, másszóval, mert már is kezükben van a mennyek országa⁶⁹. Ezért volt érdemes Jézus beszédének kezdetét s ünnepélyes bevezetését a legapróbb részleteiben kiemelni.

Páli Szt. Vince így elmélkedik: „Urunknak ez az első tanítása. Az az érzés buggyan ki először az ajkáról, amely leginkább eltölti és megindítja a szívet. Mármost ha Jézusnak ez az első szava: *Boldogok a szegények*, határozottan ez a legvilágosabb s legmeggyőzőbb bizonyítéka nagy szeretetének s megbecsülésének a szegénység iránt“⁷⁰.

Pedig Jézus szavát, amint láttuk, mindenkor nyomon követte példájának ellenállhatatlan sugárzó ereje. Ő, aki az egész ég gazdagságát elhagyta, hogy a legalázatosabb szegénységet vállalhassa, elmondhatta mindenkinek, aki tanítását követni szándékozott: *Menj, add el amid van, oszd ki a szegények közt, aztán jöjj, és kövess engem!*⁷¹

Mármost, hogy az emberek Jézus meghívását kövessék, azért támadtak mint megannyi termékeny csirája az evangéliumi tanításnak, az Egyház által jóváhagyott szerzetes családok és társaságok, melyek kapukat megnyitják mindazok előtt, akik biztosítani akarják azokat a jótéteményeket s előnyöket, amelyeket Isten a szegénységet vállaló bátor lelkeknek megígér.

Zengjünk hálahimnuszt Istennek azért, hogy mi is azok között a szerencsések között lehetünk, akik mindent elhagytak itt lenni, csakhogy elszakadva földi javaiktól, — csekély vagy tetemes javaktól, nem fontos — másrészt teljesítve a szegénység gyakorlásában gyökerező s szabályokban írásba foglalt kötelmeiket, biztosíthatják maguknak a mennyország birtokát! Joggal elmondhatjuk mi is személyes tapasztalat alapján, hogy már itt lenni is eleve megízleljük a mennyország édes örömeit. Oh! az isteni Gondviselésnek valóban csodálatos elgondolása! Pillanatnyi nélkülözést, fabatkát sem érő dolgokról való lemondást százszorosig menő uzsorás kamattal fizet meg nekünk már itt lenni, és pedig úgy, hogy a földi jutalomban ízelítőt ad a mennyi örömeiből⁷².

Uzsorás kamatról beszéltem, vagyis arról a nagylelkűségről, mellyel az Úr megjutalmaz, ha szerelméért lemondunk a földi javokról. Halljátok csak, hogyan igyekezett szent Alapítónk ezt a lemondást tulajdon jótévőivel is megértetni s gyakoroltatni! Javukat annyira szívéen viselte, hogy nem elégedett meg azzal, hogy szeretetüket hálás gondolattal és imádsággal viszonzza, hanem egyenesen szerette volna őket a földi javaktól elszakítani, s az égi kincseket számukra is biztosítani. Lám milyen szent szabadsággal s felülmúlhatatlan szeretettel írt egy jótévőnek: „Utolsó levelében azt írja nekem, hogy fáj Önnek, hogy előre nem látott esetekre semmit sem tesz félre. Nem így van ám! Azt akarom, hogy Ön minden bevételét megtartsa, és százszázalékos kamatra helyezze el a földön, s egykor igaz jutalomképpen azokat a mennyben örökké élvezhesse. Ért engem? Remélem. Mindenkor az volt a szándékom, hogy barátaim szívét a világ hitvány javaitól legjobb tehetőségem szerint elszakítom, s Istenhez emelem fel örök javukra. Láthatja, hogy Önt gazdaggá akarom tenni.

jobban mondva evilági javait, amelyeket egyébként nagyon rövid ideig mondhat magáénak, gyümölcsöztetni s örök értékű, örökké tartó kincsekké igyekszem változtatni“⁷³.

Más alkalommal, 1886. áprilisában Don Bosco, Don Belmonte s Don Viglietti társaságában látogatóba ment egyik nagy jótévőjéhez, Cataldi Lujza úrasszonyhoz. A búcsúzás pillanatában az úrnő azt kérdezte tőle: — Mondja, Don Bosco, mit kell tennem, hogy az örök üdvösséget biztosítsam magamnak? — Valószínű, hogy a kegyelmi étellel kapcsolatos lelki tanácsot, illetve megnyugtató szót várt. Ám Don Bosco komolyan így válaszolt: — Önnek, hogy üdvözüljön, szegénnyé kell lennie, akárcsak Jóbnak. Retorikai túlzás alakzatában ismételte meg közismert felfogását az alamizsna mértékéről, melyet a gazdagoknak meg kell tartaniok, ha a Gondviseléstől kapott missziójukban mulasztást nem akarnak elkövetni. Mikor a palotát elhagyták, Don Belmonte, aki az előszobában tartózkodott, s az ajtó nyílásakor Don Bosco utolsó szavait megértette, megkérdezte, vajjon hogyan volt lelke ilyen hangon beszélni egy úriasszonnyal, aki úgysis annyit alamizsnálkodik. — Lásd, válaszolta Don Bosco, az uraknak senki sem meri az igazságot megmondani⁷⁴.

Hónszeretett Fiaskáim, Don Boscónak a hit szellemétől mélyen áthatott buzgóságából vonjuk le a gyakorlati következtetést! Ha jó Atyánk annyira rajtavolt, hogy maguk a világiak s az egyszerű keresztények szívüket a földi javaktól elszakítsák, s a lelki szegénységet gyakorolják, mennyivel több jogcíme van neki arra, hogy mi, az ő fiai, miután szegénységet fogadtunk, szívünket oda nem tapasszuk a jóléthez, a kényelemhez, egyszóval ahhoz, ami az evangéliumi szegénység igazi szellemével ellenkezik.

Az isteni tanftások világánál megértettük a maga

teljességében azt a bűvös hatást, melyet a szegénység Isten szívére gyakorol. A szegények s a nélkülözők valóban az ő gyönyörűségét alkotják, s Őhöz tartoznak. A lelki szegényeknek odaadja magát s országát. Ám kik az igazi lelki szegények? Ha legbensőbb lényüket megismerjük, csak akkor tudunk párhuzamot vonni köztük és köztünk, csak akkor láthatjuk, vajjon rendelkezünk-e annak ismertető jegyeivel, s annak dicsőséges címét valóban megérdemeljük-e?

„A lelki szegények, mondja Szt. Ágoston, az alázatosak, azok, akik Istent félik, akik a maguk mulasztásait s bűneit elismerik, akik nem fuvalkodnak fel tehetségeik, jó cselekedeteik s érdemeik tudatában; akik ellenkezőleg vádolják magukat vétkeik miatt s magasztalják Istent, valahányszor jó eredményt érnek el. Ezek az igazi szegények, nem ám azok, akik duzzadoznak a földi javaktól, s pukkadoznak a büszkeségtől“⁷⁵.

10. A SZEGÉNYEK NEMESI CÍME

Amint látjátok, azt akarják a szentek, hogy szegény állapotunkat a szegények megkülönböztető jegyével vagy ha tetszik, igazi nemesi címével: az alázatlansággal márkázzuk. Nem szabad tehát annak megtörténnie, hogy egy szerzetes míg szegénységével páváskodik, megszűnik az lenni kevélysége folytán. „Ő szegény — írja Szt. Ágoston — légy te is szegény, vagyis alázatos! Ne hivalkodjál Lázár rongyaival és sebeivel, aki a dúsgazdag kapujában koldulgatott! Nem elég ám, hogy őt szegénynek tekinted, hanem olyannak kell elismerned és követned, amilyenek a Szentírás lefesti, vagyis alázatosnak. Ez a hamisítatlan Lázár, akit Ábrahám kebelén látott a dúsgazdag“⁷⁶. „Tudom — folytatja a szent, — a világ tele van szegényekkel, ám én nem

azokról a szegényekről kívánok beszélni, akiknek alalmazásukat nyújtunk. Ilyenek valóban nagy számban találhatók. Sajnos azonban olykor a szegények nagy tömegében nem tudok egy szegényt találni. Beszédem sokkal magasabbra tör: én az igazi lelki szegényt keresem“⁷⁷.

Nem gondoljátok, hőnszeretett Fiacskáim, hogy ezt a kérdést nem csupán a világban, hanem a szerzetesek között is élére kell egyszer állítanunk? Sőt legjobb, ha kiki a maga szívében teszi ezt meg, hisz' az igazi szegény, az, akit Szt. Ágoston „lelki szegénynek“ nevez, éppen s elsősorban szívében az. Isten a szívre, az akaratra tekint, s mikor ez mentes a jólétnek, a kényelemnek, az ideigvaló javaknak a kívánságától, csak akkor jutalmazza azt örök javakkal“⁷⁸.

Mármost csakugyan szegények vagyunk-e mi szívünk legmélyén s akaratainkban? Miután szegénységet fogadtunk, talán gazdagok módjára kívánunk élni? Ó, tart-suk észben Szt. Pál döbbenetes szavait: *akik gazdagok akarnak lenni, kísértésbe esnek, az ördög kelepccéjébe, sok haszontalan és káros kívánságba, melyek pusztulásba és romlásba döntik az embert. Minden bajnak gyökere ugyanis a kapzsiság: ahhoz szegődre jónéhányan eltéredtek a hitől, és sok gyötrelembe certék magukat*⁷⁹.

Kik azok, akik annyira mélyre zuhantak, hogy még hitüket is elvesztették, s a fájdalmak tengerébe merültek? Pontosan azok a szerencsétlenek, akik talán rongyokba burkoltan jelennek meg, belülről mégis háttartalan kapzsiság lázában égnek. Gondolkozzunk tehát komolyan és szívünknek minden redőjét vizsgáljuk meg. Nem elég a szerzetesnek, ha elmondhatja, hogy semmije sincs, mert szegénységet fogadott. Nem lesz az szegény, hanem gazdag, ha szíve mélyén bűnös kapzsiság vágvaait s hajlandóságait táplálja⁸⁰.

Szabadítsuk hát föl lelkünket minden rendetlen hajlandóság alól. Elszakadva a földtől, s szárnyainkat az örökkétartó kincsek felé irányítva, gazdagok leszünk erősségben, ájtatosságban, szeretetben, s boldog birtokosai leszünk az igazságosság aranyának és az örök kincseknek.⁸¹ Mi szerzetesek olykor azzal dicsekszünk, hogy Isten szolgálói vagyunk, udvarában szolgálunk, bizalmát s kegyeit élvezzük. Maga Isten figyelmeztet azonban bennünket, hogy Ő végtelenül féltékeny, s nem tűri meg, hogy szolgálóinak s fiainak szívében csak egy idegszál is legyen, amely nem Őérte rezeg, vagy csak egy hajlandóság is lakozzék, amely kizárólagosan s állandóan nem Őreá irányul. Lám, ezért tanácsolta szerzeteseinek Szt. Bernát, hogy szívüket szakítsák el a legjelentéktelenebb dolgoktól is, még azoktól is, amelyek rendelkezésükre állanak. „Mit sem számítana — mondja ő. — hogy a szerzetes a földi javakat nem is szeretné, nem is keresné, ha a maga szegényszagú lim-lomjához viszont féltékenyen ragaszkodnék, azzal a rendetlen s elbódult szeretettel, amellyel a világi emberek a kincsekre áhítoznak“⁸². Dehát kell-e a szerzetesnek annyira izgulnia? Ugyan mit is akar elérni? Mije is hiányzik? Végre is mi hiányozhatik nekünk szerzeteseknek, akik Istent bírjuk?⁸³

11. A SZEGÉNYSÉG A TÖKÉLETESSÉG ALAPJA

Az a nemes verseny, amellyel a szentek s az egyháztanítók a szegénység kiváltságát hirdették, s még inkább az a szeretet, melyet isteni Üdvözítőnk iránta tanúsított, ép elegendő indítók volna arra, hogy mi is nagy becsben tartsuk, különösen pedig, hogy gyakoroljuk is. Jó lesz mégis az eddigekhez némely más elgondolást hozzáfűzni.

Vizsgáljuk meg mindenekelőtt alaposabban, hogy a szegénység mennyiben is alapja a szerzetesi tökéletességnek. Ennek indokolását Szt. Bonaventúrától kapjuk: „Az első föltétel arra, hogy a tökéletességre eljussunk, a szegénység szelleme, mert senki sem követheti Jézus Krisztust könnyűszerrel, ha a földi javak terhét cipeli“⁸⁴.

A keresztény és a szerzetesi élet: katonáskodás, küzdelem. Noshát mit tesznek a birkózók, a versenyzők? Annyiszor olvastuk a papi zsolozsmában Szt. Gergelynek ezeket a szavait: „Azoktól, akik követni akarják, Jézus azt követeli, hogy mondjanak le mindenről, hisz a küzdelmet az alvilági szellemek ellen veszik föl. Mint ahogyan azonban ezek a gonosz szellemek semmivel sem rendelkeznek, mint tulajdonnal, akként nekünk is minden földi jóból kivetkőzve kell ellenük indulnunk. Világos, hogy egy birkózó, ha ruházatában csap össze valakivel, aki viszont ruhátlanul állott ki, könnyen alul marad, hisz' ellenfelének módjában van beléje kapaszkodni. Aki tehát az ördöggel akar birokra kelni, annak el kell a földi javaktól szakadnia, nehogy a fűbe harapjon“⁸⁵.

Ez az elgondolás a szegénységet úgy tárja szemünk elé, mint elengedhetetlen feltételt a tökéletességnek, amelyre vállalkoztunk. Néri Szt. Fülöp sokkal egyszerűbben fejezte ki ezt az igazságot, mikor tanítványainak ezeket mondta: „Aki a vagyont s a földi dolgokat szereti, abból sohasem lesz szent.“ Csakis a szegénység üríti ki a szívet, eltávolítva abból minden földi dolog kfvánságát és csakis a szegénység csinál ott kénvelmes helyet Isten számára.“ „Ellenkezőleg, mondja Szt. Alfonz, olyan szívben, amely földdel van tele, az isteni szeretet helyet nem talál“⁸⁶.

Igaz, a tökéletesség az istenszeretetben áll. Ámde az alapokat, melyekre azt Jézus Krisztus a lélekben fel-

építeni akarja, ezekben az evangéliumi szavakban feketi le: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el mindened, aztán jöjj, és kövess engem!“⁸⁷

Erre vonatkozóan hallgassuk meg Don Ruánkat! „Serkentsen bennünket a szegénység gyakorlására az a benső összefüggés, amely ennek az erénynek a gyakorlása és a tökéletességben való személyes előhaladásunk között van. Mi Isten szántóföldje vagyunk. Midőn egy szántóföldet tüske és gyom vert fel, akkor sarlóhoz kell nyúlni, ekéhez, sőt tűzhöz. Csak akkor tud majd a birtok olyan termést hozni, mely méltó a mennyei csűrőkhöz. Éppen a szegénységi fogadalom az, amelylyel szívünk ugarából a bogáncsot s a tüskét ki tudjuk irtani. Midőn a világ csalóka javaitól elszakadunk, akkor vonjuk el a táplálékot s minden terjeszkedési lehetőséget vétkes hajlamainktól. Sőt a szegénység lesz mindenkor az a kétélű kard, amely *behatva az elmének és a léleknek, az izeknek és a velőknek elosztásáig*, behatol a szív legmélyére, s elválaszt bennünket a bűn forrásaitól, a gögtől, a rendetlen vágyaktól“⁸⁸.

Szt. Bonaventúra, a szegénységet méltatva, melyet Jézus oly magas fokon gyakorolt, arra int bennünket, hogy csak akkor vágyakozhatunk Jézus keresztiének magaslataira, ha magunkat mindenből kifosztottuk. Szavainak bizonyítására Szt. Jeromosnak, Szt. Edibiához intézett szavait idézi: „Ha tökéletes akarsz lenni, ha fel akarsz jutni a keresztény tökéletesség legfelsőbb csúcsára, akkor menj, add el mindened, hogy így mindent levette Jézusnak csupasz keresztiét követhesd“⁸⁹. A szeráfi doktor itt élénken megjegyzi: „Hát talán zavarodott volt Jeromos, mikor ilyen buzdításokat adott? No, ettől ne féljünk, hisz' jól tudjuk, hogy Jézus, a mi eszményünk s példaképünk sem volt zavarodott, mikor azonos buzdításokat osztogatott“⁹⁰

12. A SZEGÉNYSEG AZ ÚT, MELYEN EL LEHET A TÖBBI ERÉNYEKHEZ JUTNI

Havonta a jóhalálgyakorlat napján megvizsgáljuk magunkat és számot vetünk magunkkal az erényben tett előhaladásunkról. Gondoltunk-e valaha is arra, hogy talán azért nem jutottunk az életszentség magasabb fokára, vagyis azért nem tettünk nagyobb lépéseket az erényben, mert nem teljes a földi javaktól való elszakadásunk, s tökéletlen a szegénységi életünk? Sajnos, nem mindig tartjuk észben, hogy Isten és mi közöttünk, szerzetesek között valóságos szerződés jött létre. Isten kilátásba helyezi nekünk a tökéletességet, vagyis az erények megszerzését azzal a föltétellel azonban, hogy lemondunk a földi javokról, elszakadva azoktól, különösen szívünkben. Ha mi hűségesek leszünk igéretünk valóraváltásában, akkor Ő is állja majd szavát. Mármost, miután Jézus hívó szavát meghallgattuk, s mindent elhagytunk, hogy Őt kövessük, miután egyszóval szerzetben élünk, hogyan éljük a lemondás és az elszakadás életét? A szó szoros értelmében mindent elhagytunk: mégis nem fészkel-e szívünkben a kényelemhez való ragaszkodás, jólétre való törekvés, földi dolgokhoz való kötöttség, ha mégoly hitvány és csekély értékű dolgok is azok? Hogyan kívánhatjuk a tökéletességben való előhaladást, ha az alapföltételt nem tartjuk számon? Szt. Bonaventúra, midőn Izaiásnak ezeket a szavait magyarázza: „Ime kiégettelek... megpróbáltalak a nyomorúság kemencéjében“⁹¹, ezt a szép és hasznos észrevételt fűzi hozzá: „A szegénység: olvasztókemence, tűz, melyben egyesek próbát állnak ki, mások ellenben megsemmisülnek, elhamvadnak. Megsemmisíti azokat, akik bár szegények, mégsem bírják a szegénységet elszenvedni, s mindent elkövetnek, hogy a kellemetlenségeket elkerüljék, hozzátapadva a földi

dolgokhoz. Az önkéntes szegénység ellenben, amely Krisztushoz tesz hasonlókká, s az ő követőivé magasztosít, az valóban olvasztókemence, szent tűz, mely a választottakat kipróbálja, s megtisztítja, mint ahogyan kipróbálta a három ifjút a babiloni kemence. Amint annak a lángoló kemencének a tűzében megjelent valaki, „aki Isten fiaihoz volt hasonló“, ugyanúgy most is a világ színe előtt ugyanaz a látomás pereg le. Azt mondja az Úr: „Aki le nem mond mindenről, amije van, az nem lehet az én tanítványom.“ S rögtön hozzáteszi: „S aki nem hordozza a keresztyét utánam, az nem méltó hozzám.“ A szegénység, egyesülve a kereszttel, valóban tüzes kemence: megszabadítja minden salaktól az evangéliumi életet, amely az önmehtagadásban, a tisztaságban, az egyszerűségben, az alázatosságban s a szelidségben áll. Az önmehtagadás felmorzsolja a torkosságot, a tisztaság megfékezi az érzékiséget, az alázatosság leveri a kevélységet, az egyszerűség mérsekeli a kíváncsiságot, a kegyesség csillapítja s oszlatja a haragot. Csak üres zsebbel s üres szívvel követheti az ember Jézus Krisztust a szegénység útjain“⁹².

A szeráfi doktor azoknak az erényeknek a felsorolásában, melyek a szegénység körül mintegy udvart képeznek, éppen azokat emeli ki, melyeket szent Alapítónk, mint elmaradhatatlanokat állít be misszióink ellátásába: vagyis a mértékletességet, a józanságot, a tisztaságot, a nyájasságot, az alázatosságot, az egyszerűséget, a kegyességet.

Don Rua, midőn a szerzetesi szegénység hűséges megtartását köti szívünkre, olyan okot hoz föl, mely talán sokak figyelmét elkerülte. Jó Atyánk világosan látta azt a halálos kimenetelű fordulatot, amely előtt a világ állott, s amennyire rajta múltott, igyekezett gátal emelni, egyenkint megbélyegezve a nemzeteket elárasztó és biztos vesztükbe sodró elméleteket s fölvéve

a harcot valamennyiük ellen. Ki ne emlékeznék közü-
letek azokra a szívből fakadt szavakra, melyekkel XI.
Pius pápa nem régen mindenkit óva intett az érzéki-
ségnek s a pogányságnak mindent megfertőző áradatá-
val szemben, melyeket sokan szeretnének ismét életre
kelteni? Ime, tehát mit is írt Don Rua 30 évvel ez-
előtt erre vonatkozóan: „Szent vallásunk ellenségei
mindent elkövetnek, hogy a társadalmat visszavezessék
a pogányságba s az evilágiság ingoványaiba. Szeretné-
nek a nép lelkéből kiirtani minden fogalmat Istenről,
lélekről, túlvilági életéről. Arra buzdítják, szerezzén
magának élvezetet, amíg az élet tart, minden lehető,
még igazságtalan s tisztességtelen eszközzel is. Készü-
letlenül találva a nép nagy tömegét, becsapják s ör-
vény szélére állítják. Ez ellen a gyászos tanítás ellen
küzdött Don Bosco hőiesen, míg a szíve dobbant, s ha-
lálakor ezt a nemes missziót örökségképpen hagyta
fiaira. Ám csak falra hányónok a borsót, ha a világ meg
nem győződnék arról, hogy mi valóban nem keresünk
vagyont s kényelmet, s hogy hűen kitartunk Don Bosco
vezérgondolata mellett: „*Da mihi animas, caetera tolle!*
Oh, véssük mélyen a lelkünkbe, amit Szalézi Szt. Fe-
renc írt, hogy t. i. „nemcsak a szegényeknek hirdetik
az evangéliumot, hanem maguk a szegények hirdetik az
evangéliumot“. A világ gonoszságára s a szalézi misz-
zióra tett általános jellegű célzás után Don Rua rész-
letekbe bocsátkozik, s éles vonalakkal megrajzolja a
szaléziak arcélét, akik a többieknél nagyobb eredmény-
nyel, vethetik be magukat az apostoli munkába, mert
szeretik a szegénységet, nem félnek a kellemetlenség-
től, mindenhez alkalmazkodnak, mindig készek bármely
hiány elviselésére. Halljuk csak őt magát: „Ferreri Szt.
Vince midőn a lélekmentés szolgálatáról értekeznek, ar-
ról biztosít, hogy nem fog eredményt elérni az a szer-
zetes, aki az összes földi dolgokat nem tapossa lábbal,

s nem gyakorolja az igazi szegénységet az apostolság kifejtésében: *Inopia paupertatis*. A mi sorainkban is nem a kényelmes életet kereső szaléziak fognak valóban gyümölcsöző műveket kezdeményezni, pl. Matto Grosso és Tűzföld vad néptörzsei közé menni, vagy pedig a szegény bélpoklosok szolgálatára állni. Ez mindenkor azoknak lesz a dicsősége, akik a szegénységet nagylelkűen megtartják“⁹³

Midőn ezeket a sugalmazott szavakat ide átírom, gondolatom visszaszáll szent Alapítónk többrendbeli intelmeihez, melyeket különösen nehéz pillanatokban adott, s annyira nyomatékosan lelkünkre kötött; nevezetesen azt, hogyan kell a szegénységet a legpontosabban megtartani, a legkörülményesebb takarékoságot végrehajtani, a szegénység szellemével homlokegyenest ellenkező, kevésbé jó szokásokat, veszedelmes kényelmességeket, vakációkat, körutakat, költekezéseket elkerülni. Ám tragikus és hosszúranyúlt agóniájában zokogó lelkem ebben az órában különösen az annyira szeretett s annyira próbára tett spanyolországi rendtársaink felé fordul. Vérző szívvel gondolok számos és nagyfontosságú ottani intézetünkre, melyek most kifosztva, felperzselve, romokban hevernek; gondolok hőnszeretett rendtársainkra, akiket szétszórtak, halálra keresnek, bebörtönöztek, barbár módon felkoncoltak. Látom őket, amint hónapok óta börtönben sínylődnek, rongyokba burkoltan, éhségtől elesigázva vagy amint mindentől kifosztva bujdosnak, állandóan kitéve annak a veszélynek, hogy áldozatul essenek egy sátáni bűnös gyűlöletnek. Én szegény fiacskáim! Ti talán sohasem fogjátok megérteni, mily nagy sebet ejtett előljáróitok és testvéreitek szívén a ti siralmas helyzetetek! Amúgy is oly nagy fájdalunkat azonban csak növeli az a tehetetlenség, melyben vagyunk, hogy nem siethetünk segítségetekre, keserveiteket meg nem oszthatjuk, szen-

vedéseiteket nem enyhíthetjük. A szalézi család szent büszkeséggel tekint reátok. Kihulló véretek a vértauúk vérenek termékenységevel hal majd mindnyájunkra, hosies áldozataitok fönséges példája minden idők számára a legüdvösebb tanulságot nyújtja, a leghatékonyabb ösztöke számunkra, hogy tökéletességre buzduljunk. Kíéheztetett s kiáltó nincstelenségben sínylódó testvéreinek szánalmas és tragikus golgotajárásának látára melyikünk ne érezné magát úgyve-hajtva a szegénység, a mindentől való elszakadás, a nagylelkű önfeláldozás gyakorlására? Leveleikből nemcsak hősiesség sugárzik ki, hanem a legmagasabb fokú tökéletességre vitt és csodálatosan megtestesített erények égi fénye tör elő.

Hónszeretett Fiacskáim, fogadjuk el e magasztos leckét! Az erények, az összes erények nagyra nőttek, tökéletességre jutottak Bosco Szt. Jánosnak ezekben a legkedvesebb fiaiban, szívüknek a javaktól, a kényelmességtől, a földi jóléttől, minden emberi segítségtől való valóságos és nagylelkű elszakadásának arányában, egyszóval a szegénységnek a bensőségesebben, mondhatnók, tragikusabban átélt szegénységnek a mértéke szerint.

Adná az Ég, hogy az én szerény szavaim, ugyanattól a meghatoltságtól átizzítva, mellyel azokat papírra vettem, jutnának el legkedvesebb testvéreinkhez, akik most szenvednek, s üdítő balzsamként hullanának szívükre, oly hosszadalmasan és keményen megkínzott szívükre!

Jó Atyánk bizonyára előre látva hasonló megpróbáltatásokat s üldözéseket, eleve föl akart bennünket vértetni s bátorítani, midőn *Alapszabályaink* közé ezeket a szavakat iktatta be: „Mindenki legyen kész elviselni, ha szükség lesz, a meleget, a hideget, a szomjúságot, az éhséget, a fáradalmakat, a megvettetést, valahány-

szor ezek Isten nagyobb dicsőségére, embertársa lelki előmenetelére, a maga lelkének üdvére szolgálnak“⁹⁴.

13. IGY SZERETTÉK A SZEGÉNYSÉGET A SZENTEK

Jézus Krisztus példája szerint a szentek nagy szeretetet tanúsítottak a szegénység iránt. Alaposan megértették, hogy a földi javak szeretete nem férhet meg olyan szívben, amely Jézust valóban szereti, s hogy másrészt a tökéletességet sohasem érhetjük el, sohasem lehetünk Jézus követői, példájának hűséges lemásolói, amíg a vagyon kátyujából ki nem szabadulunk⁹⁵. Egyszer Boldog Avilai János és Granada atya azon vitakoztak: mi lehetett az igazi oka annak, hogy Assisi Szt. Ferenc a szegénységhez olyan szenvedélyesen ragaszkodott. Granada atya azt állította, hogy Szt. Ferenc azért szerette ezt az erény annyira, mert ilyen módon kívánt elszakadni mindentől, ami gátolja őt abban, hogy teljesen s tökéletesen egyesüljön Istennel. Boldog Avilai János másvalamiben találta az okot, ami nagyjából ugyan magában foglalta Granada felfogását, azonban a földi dolgoktól való elszakadásnak belső értékét s az evangéliumi szegénységnek kiválóságát szabatosabban körvonalazza. Elgondolása ez volt: Szt. Ferenc a szegénységet rajongóan szerette, mert mérhetetlenül nagy volt a szeretete Jézus Krisztus iránt. Ez a nagy szeretet könnyebben megérteti velünk a Poverellónak sajtáságos magatartását s azt az örömet, mellyel kijelentette, hogy a szegénységet választotta jegyesének s úrnőjének, ezekkel s hasonló szavakkal: „Ó mily nagy királynő lett Szegénység nővérből, midőn oly nagy Királynak lett jegyesévé! Mily szeretetreméltó, ha maga Isten is annyira megszerette! Mily gazdag, ha

már Óvele „együtt a javak közösségében kapott helyet!“ Ugyanaz a szent így beszélt egyszer testvéreihez: „Tudjátok meg, testvéreim, hogy a szegénység kitűnő út az üdvösséghez, mert táplálója az alázatosságnak s gyökere a tökéletességnek.“ A mi Szalézi Szt. Ferencünk csattanós festői kifejezéssel él: „Amikor a ház tüzet fogott: a bútorokat kidobálják az ablakon“, azt akarta ezzel mondani: aki az Istent igazán szereti, nem tud többé mit kezdeni a földi javakkal. Páli Szt. Vince, aki mint szent és mint rendalapító, tökéletes és sírigtartó lemondásban élt, így szokta fiait buzdítani: „Tudnotok kell, hogy a szegénység erénye Missziós Társaságunknak az alapja. Ó jaj! Mi lesz ebből a Társaságból, ha egyszer belopakodik közénk a világi javakhoz való ragaszkodás? Mi lesz belőle, ha egyszer kaput nyit azok előtt a rendetlen kívánságok előtt, amelyeket az Apostol minden rossz gyökerének nevez? Valamelyik szent mondotta, hogy a szegénység a szerzetben az, ami a kötél a csomó. Mi sem igazabb ennél: a szegénység az összes szerzetes családoknak, így különösen a mienknek csomója és köteléke, az a csomó, mely minden földi dologtól elszakítja, s ugyanakkor tökéletesen Istenhez köti. Ó Üdvöztőnk! Add meg nekünk ezt az erényt, hogy mostantól fogva ne akarjunk, ne keressünk mást, csak Téged s egyedül a te dicsőségedet“⁹⁶.

Ez a kiváló szent, akinek nagy szívéhez oly gyakran hasonlították a mi Atyánknak nagy szívét, mindig nagyon-nagyon félt, hogy Társaságában a szegénység szeretete idővel kialszik. Azért éberren vigyázott s szüntelen ennek az erénynek fontosságát hirdette, s jómaga is a mindentől való belső elszakadásnak csodálatraméltó példáit nyújtotta. Nagyon szegényes volt a szobája, a ruhája, a tápláléka, mind jó egészség, mind betegség idején, otthon és idegenben. Nyolcvan éves koráig

nem akart tüzet látni a szobájában, sőt még kályhát sem. Mikor aztán abban a magas korban más szobába kényszerítették át, mivel sebeit kellett gondoztatnia, ebbe sem szívesen törődött bele. Szinte lelkiismeretfurdalásokat érzett s bűneit vádolta, melyek őt erre a nagyfokú gyengeségre kárhoztatták, melyet alázatosságában egyenesen bótrányosnak minősített. Máskor amiatt emelt panaszt, mert ágya fölé mennyezetet raktak. Pedig csak egy hitvány pokrócra volt szó, mely semmiben sem különbözött attól, amelyet a legegyszerűbb falusiak szoktak használni. Egy napon az egyik testvér egy régi kárpit ronggyáfoszlott maradványát helyezte el az ajtaján, hogy szobácskáját az erősen fűvő szélről megóvjá. Az éjszaka beállta előtt levétette. A taplálkozásban gyakorolt szegénységéről s önmegtartózkodásairól nem is beszélek, hisz' életrajzában azt olvassuk, hogy napról-napra, valahányszor asztalhoz ült, így sóhajtozott: „Ó, nyomorult, te nem szolgáltad meg a kenyeret, amit megesszel!”

Ezek a részletek gondolatunkat Atyánkra irányítják. Tőle gyakran hallottuk, hogy legszívesebben lemondana ételről-italról, hogy a lelkek javát szolgáló munkáját ezáltal is megnyújthassa. Ám őrála rövidesen bővebben szólunk.

Szt. Alfonz azt szokta mondani, hogy a szegénységet úgy kell tekinteni, mint a Társaságnak drágagyöngyét. Kiáltó szegénységben lefolyt élete egyébként mindenki számára ragyogó és soha meg nem szakadt példaadás volt. Cellájának berendezése: egypár rozoga bútor, semmi más. Aztán oly kopottasan öltözködött, hogy a látogatók néha összetévesztették a ház szakácsával. Hasonló szegénységet gyakorolt azután is, hogy püspöki méltóságra emelkedett.

Nem foglalkozhatom más szenteknek viselt dolgaival s mondásaival, amelyek egyébként nem csekély épü-

lésünkre szolgálnának. Csak Cottolengo Szt. József Benedeknek valóban csodálatos lelkületére kívánok még röviden rámutatni, akinek szent Alapítónkkal való bensőséges kapcsolatait egyébként valamennyien ismeritek. Azt mondta volna az ember, hogy benne egy második Poverello testesült meg. Egy szép napon arra ébredt, hogy nincsen több készpénze, mint 2—3 soldo. Ez olyan szokatlan örömmel töltötte el, hogy egypár hozzá látogatóba jött egyházi férfiú előtt ezekben a szavakban tört ki: „Ó, mennyire boldog vagyok! Most aztán kiviláglik, hogy nem a szegény Cottolengo kanonok tartja fenn ezt a művet, hanem Isten, egyedül Isten.“ Máskor pedig ezt hallották tőle: „A Gondviselés még senkit sem hagyott cserben! Ez hitigazság! Ha tehát valamikor hiányt láttunk valamiben, ez csak azért történhetett meg, mert nem volt elegendő hitünk.“ „Gyakran, és pedig mindenkor boldog kenetességgel, ismételte Urunk szavait, valahányszor arról az égi Gondviselésről beszélt, amely őt éppen a földi dolgoktól való tökéletes elszakadására való tekintettel minduntalan roppant nagy és feltűnő csodákkal tüntette ki. „Szerefném látni, robbant ki egyszer, ki veszi el a fogadást: a Gondviselés-e vagy én! Eddig mindig a Gondviselés győzött, s még csak az a kísértésem sem támadt, hogy emiatt sajnálkozzam“⁹⁷.

A szegénység és az Istenben való bizalom szellemének ezt a csodálatos összeolvadását kell magunkévá tennünk, ha Alapítónk nyomdokaiban akarunk járni.

14. BOSCO SZT. JÁNOS SZEGÉNYSÉGE

Ugyan mit is mondhatnék nektek Alapítónkról, ami újdonságszamba mehetne? Elégedjünk meg hát azzal, hogy emlékezetünkbe idézünk egyet-mást, ha még oly közismert apróságot is, ami megszentelésünkre szolgál.

A becchi-i házacsának végletes szegénységben született és serdült fel. Szentéletű édesanyjának, Margit mamának az iskolájában csodálatos leckéket kapott a szegénység gyakorlati megbecsüléséből. A magunk épülésére emlékezzünk még egyszer ennek a lelke mélyén keresztény anyának magasztos lelki erősségéről. Mikor Don Dassano plébános megtudta, hogy Bosco papnövendék kolostorba akar zárkózni, magához kéréte Margit mamát, s arra biztatta, verje ki ezt a gondolatot fia fejéből: Maga nem gazdag; az idő is eljárt a feje fölért, a munka már nem kenyerere. Ha fia kolostorba vonul, ki is törődik magával, ki is gondoskodik szűkösegleteiről? Figyelmeztetem magát, a maga javára.

Margit megköszöni. Ám az ő érzelmei sokkal emelkedettebbek, gondolatait mélyebben áthatja a hit. Tüstént útnak indul Chieribe. Ahogy fiához betoppan, így beszél az ő Jánosával: — Jóságos plébános urunk nálam járt, bizalmasan elmondotta, hogy szeretetbe akarsz lépni. Igaz-e ez? — Igaz, anyám. Azt hiszem, nincs ez ellen semmi kifogásod. — Én határozottan azt akarom, hogy fontold meg a lépést, melyet tenni szándékozol, aztán pedig kövesd a hivatásodat, nem tekintve se jobbra, se balra. Első a lelked üdvössége. A plébános úr azt kívánta, hogy beszéljelek le erről az elhatározásodról, tekintettel arra, hogy a jövőben rászorulhatnék a segítségedre. Én azonban azt mondom: Én ezekben a dolgokban nem ártom be magam, mert Isten minden előtt! Ne törődj velem! Én tőled semmit sem kívánok: semmit sem várok tőled. Jól jegyezd meg: szegénységben születtem, szegénységben éltem, szegénységben akarok meghalni. Sőt, most szemedbe megmondom: ha a világi pályára határoznád el magad, és szerencsétlenségedre meggazdagodnál, házad küszöbét soha nem lépem át. Jól jegyezd meg! — Margit mamának ezekhez a magasztos szavaihoz Don Lemoyne ezt az értékes

magyarázatot fűzi: „Don Boscónak, hetven és egynéhány éves korában még mindig a szemébe meredt édesanyjának parancsoló tekintete, midőn neki ezeket megmondotta, s még mindig a fülébe csengett hangjának erővel teljes érce. Nem tudta azokat a határozott és tűzről pattant keresztény kifejezéseket megisméteini anélkül, hogy könnyekig meg nem hatódott volna“⁹⁸. Ebben a csodálatos iskolában tanulta meg Don Bosco a szegénységet szeretni. Gyakorolta is bámulatraméltóan s hősiességen az Oratórium legelső éveitől kezdve, mikor még vele volt Margit mama, s elmondogatta neki: — Lásd, a kenyérmellévaló nem okvetlen szükséges! Uraknak való az. Mi pedig szegények vagyunk.

Ehhez az ételhez alkalmazkodott, míg csak tehetette, vagyis addig, amíg nem voltak papjai és kispapjai, akik sok munkájuk miatt valamivel jobb táplálékra szorultak. Csak akkor, hogy a közös asztalhoz alkalmazkodják, szánta rá magát más ételekre. Míg azonban minden időben atyai szerető figyelemmel volt a többiekkel szemben, a maga számára semmit sem igényelt, még akkor sem, mikor gyomrának megfelelőbb ételeket akartak számára előírni.

Tudjuk, milyen volt az a leves meg az a főzelék, milyen volt az a húsos-étel, s milyen az a böjtös-étel, amit Margit mama szokott készíteni. Tudjuk, hogy az ételeket sohasem olajozta és sózta, bármennyire is megkivánták azok. Tudjuk, hogy az előző étkezésekből megmaradt kenyérdarabokat meg szokta enni. Még utolsó éveiben is minden morzsát összeszedett az asztalon. Nagy fájdalmat okozott Don Boscónak, csak egy kenyérdarabkát is útszélen látni. Meg-megintette gyermekeit: „Ha pocsékoljátok a kenyeret, amit az Úr ad nektek, ezzel megcsúfoljátok az ő jóságát, s félnetek kell, hogy egyszer még azzal büntet meg benneteket, hogy a legszükségesebbet is elvonja tőletek.“

Úgyanezt kell mondanunk az öltözködésében megnyilvánult szegénységről is. Nagyon a szívéhez nőtt a tisztaság. Ám azt akarta, hogy ruhái és cipője olcsók s durvák legyenek. Nem ártt ezt a kis részletet megjegyeznünk: nehogy valaki rosszul értelmezze az „olcsó húsnak híg a leve“, ill. a „fösvény kétszer fizet“ elvet, s viszont valaki azt ne higgye, hogy amikor nyugodtan, urak módjára öltözködik, akkor szerzetesi szegénységét ragyogtatja.

Egyetlen reverendája volt télen-nyáron s tréfásan azt szokta mondani: Ami megóv a hidegtől, az megóv a melegtől is. Tudjuk azután, hogy amikor fiai unszolására rászánta magát egy reverenda letetésére, a szabók nem egykönnyen tudtak abból annyit kinyirbálni, amiből egy kis ministránsruha kitelt. A fényűzésnek legkisebb látszatától is irtózott. El-elmondogatta, hogy a szemrevaló szövetek, ha még olyan olcsók is, ellenkeznek a szegénység szellemével.

Példák fölös számban vannak. Néhányat röviden megemlítek. Javítani küldi körgallérját. A szabók jónak látják kicserélni annak nagyon is elnyűtt szalagjait. Don Bosco visszakapja körgallérját. Észreveszi a selyemszalagokat. Tüstént parancsot ad: tegyék vissza a szerény gyapjúszalagokat. Egyik szombat este a ruhatáros nagyon szép és finoman kidolgozott inget tett Don Bosco ágyára. Egy jótevő ajándékozta. Másnap még mindig az ágyon feküdt az ing. Mikor a megbízottal találkozott, jó Atyánk így dorgálta meg: — Szegény papnak való ingek azok? — Ha nem Önnek adom, hát akkor kinek adjam? — Don Bosco erre mosolyogva: — Add annak, akinek semmi gondja!

Szívesebben vette használatba azt, amit alamizsnaképpen hoztak. Valahányszor levetett ruhadarabokat hoztak az Oratóriumba, s éppen szüksége volt valamine, ő elsőnek nyúlt utánuk. Nemesak reverenda jött

számításba, hanem katonaköpeny, bakancs, nadrág, amit Don Bosco kérésére a hadügyminisztérium küldött az Oratóriumba az ifjak számára. Hányszor láttuk őt télvíz idején, mesélte Cagliero bíboros, fekete katonaköpenyt húzni reverendára, s úgy jelenni meg a templomban s templomon kívül. Hát az ágya! Egy szürke lópokróc volt azon a luxus-takaró. Ismeritek a tintába mártott zsinegeknek a jelenetét is, amelyeket az egyébként mindig tiszta és fényes, bár agyonfoltozott cipőjébe fűzött.

Mikor azonban nagyobb tisztességgel kellett tekintélyes személyek előtt megjelennie, fiaitól szokott ruhadarabokat kölcsön kérni, 1858-ban, mielőtt Rómába utazott, egy nemes családnál tett tisztelgő látogatást. Toldozott-foltozott reverendájában volt. — Talán csak nem megy Rómába ebben a reverendában? — Kérdezte tőle az úrnő. — Természetesen, válaszolta Don Bosco, ez a legjobb, ami a házban található. Ez sem az enyém, hanem Don Alasonatti adta kölcsön. — A külső tisztességgel kapcsolatban az volt az elve, hogy: a pap külső ékessége a szegénysége, párosulva személyes tisztaságával.

1870-ben Rómába készült, hogy elvigye a pápának *La voce del Cielo al Pastore dei Pastori* (Az Ég szava a Pásztorok Pásztorához) című munkát. Akkor is sok mindennek hiányával volt, s fiainak kellett őt a legszükségesebbekkel ellátni. Mivel mindentől elszakadt, környezetének biztatásai sem tudták arra rábírni, hogy némely tárgyat szobájában megtűrjön. Valahányszor a jótevők reverendát, harisnyát, zsebkendőket, ingeket vagy más fehérneműt ajándékoztak neki, tüstént megparancsolta, helyezték valamennyit a házi készletbe, s nem volt hajlandó bármit is maga használatára megtartani. Titkára szeretett volna egy-egy fehérnemű darabot a szobában tartani, hogy szükség esetén válthasson. „Ó

nem! — mondotta lelkesülten. — Nem tudjátok, hogy ha ezeket a cikkeket a magam számára tartogatom, akkor az Úr többet nem küld nekünk? Mindig azt láttam, hogyha mindent kiadok a kezemből, a Gondviselés a rést betömi. Akkor aztán jut nekem is, marad a többinek is“⁹⁹.

Ugyanaz a példás szegénység ragyogta be szobácskáját is. Lássuk figyelmes látogatók leírása nyomán, hogy is festett az 1848-ban. Egy ágy, a legszegényesebb két szalmafonatos szék, egy-két papiros-kép s egy feszület a falon; egy kis kályha a sarokban. Ebbe azonban csak ritkán s rövid időre fűtöttek be, csikorgó hidegben, hogy dolgozni tudjon. Sem függönyök az ágy körül, sem lábtakarók, sem szőnyegek, sem gyékények, sem csipkék az ablakon. Később rászánta magát még, hogy szegényes bútortatát egy ütött-kopott szalmafonatos dívánnyal-egészítse ki s ez több mint húsz évig szolgált látogatóinak kényelmére. Idővel egy-két ajándékba kapott bútor darab is került még be.

Egyik évben övéi, felhasználva távollétét, arra a gondolatra jutottak, hogy szobácskája falát egy-két egyszerű vonallal valamelyest megcsinosítják. Hazatérve Don Bosco egyetlen meszelő-vonással az egészet eltüntette. Mikor pedig arra kérték, hadd újítsák meg szobájának padlózatát, mely közönséges, porladó, ráadásul még meglehetősen rokkant téglalapokból állott, ezt sohasem engedte meg. Erre vonatkozóan mindig csak azt mondta Don Bertónak: — Ne feledd el, hogy szegények vagyunk, s a szegénységnek a szellemét, nemcsak szívünkben és szívének az anyagi dolgoktól való elszakadásában kell érvényesítenünk, hanem a világ színe előtt is be kell bizonyítanunk.

Beszélünk még annakidején Don Boscónak utazásában tanúsított szegénységéről, mindenben megnyilatkozó takarékos szelleméről, az építkezésekkél, az ingatlanok-

kal, a pénzhasználattal kapcsolatban kialakult fölfogásáról. Egyelőre annak megállapításával zárjuk fejtegetésünket, hogy nagy Alapítónk, a többi szentekkel együtt a szegénységet legnagyobb gazdagságának tekintette. „Fosszuk meg magunkat ezektől az ideigtartó javaktól, — mondotta gyakran fiainak, — hogy nagyobb szabadsággal dolgozhassunk az Úrért. Amíg az isteni Gondviselésre hagyatkozunk, ez sohasem engedi meg, hogy hiányt lássunk a szükségesben. Sőt Társaságunk s házaink egyre jobban virágozni fognak. Ha azonban gyűjtögetni-rakosgatni kezdünk, akkor a Gondviselés azonnal hátat fordít nekünk“¹⁰⁰

15. A SZEGÉNYSÉGI FOGADALOM

A szegénység erényének kiválóságára vonatkozó általános jellegű észrevételekről térjünk most át azokra a kötelességekre, amelyek a szegénység fogadalmából származnak, mely fogadalmat mi azzal a határozott céllal tettük le, hogy a vele kapcsolatos erényt könnyebben gyakorolhassuk, és azt minél magasabb tökéletességre vihessük. Itt is ismeretes dolgokról van szó, melyeket világosan megmagyaráztak nekünk a noviciátus folyamán, majd folytatásképpen a tanulmányi házakban, a lelkigyakorlatokban, a havi konferenciabeszédekben és sok más alkalommal. A gyakorlat azonban megtanít bennünket arra, hogy milyen könnyű a mi gyarló emberi természetünknek a legünnepélyesebb alkalommal vállalt kötelességeket is elfeledni. Épazért nem fog ártani egy komoly eszmélődés a fogadalomban gyökerező kötelességekről. *Alapszabályainknak*, nemkülönben az Egyház, a legismertebb teológusok, kivált pedig Don Bosco és Don Rua tanításának nyomán igyekszünk le-

szögezni a lényegesebb pontokat a szegénység fogadalmának természetéről s kötelmeiről.

Mi is tehát a szegénység fogalma? Igéret, melyet a szerzetes Istennek tesz, hogy a saját társaságának szabályaiban megállapított mérték és módozatok értelmében lemond az anyagi javokról s az azokkal való szabad rendelkezésről. Ez a meghatározás a mi fogadalmunkra, az ú. n. egyszerű fogadalomra vonatkozik. Az ünnepélyes fogadalom nemcsak azt tiltja, hogy bármely anyagi jóval szabadon s engedély nélkül rendelkezünk, hanem magától a tulajdonjogtól is megfoszt, s következőképpen tilalom alá helyez s érvénytelenné tesz minden tulajdonjogi ténykedést. Igaz, hogy különleges elbírálást kívánó esetekben a Szentszék annak gyakorlati alkalmazását módosítani szokta, mégis az ünnepélyes fogadalomnak magában a természetében rejlik az, hogy, aki azt letette, többé ne bírasson semmi néven nevezendő jószágot, a maga számára semmit ne szerezessen sem adományozás, sem végrendeleti hagyományozás, sem törvényes örökösödés címén. A továbbiakban az egyszerű fogadalomra szorítkozunk.

Azt mondtuk, hogy a szegénység fogalma által a szerzetes lemond az anyagi javokról s az azokkal való szabad rendelkezésről a Társaság Alapszabályainak rendelkezései szerint. Mármost, ahogyan nekünk, Bosco Szt. János fiainak, a szegénység fogadalmát gyakorolnunk kell, azt az Egyházi Törvénykönyv 583. kánonjával megegyezően Alapszabályaink harmadik fejezete magvarázza meg nekünk. Jól tudjátok, hogy az Egyház legújabban rendelkezései értelmében az egyszerű fogadalmas szerzetesek, amilvenek mi is vagyunk, nemcsak hogy megtarthatják a tulajdonjogot s újabb javak szerzésének ill. öröklésének jogát, hanem egyenesen tilos nekik lemondani személyes javaik tulajdonjogáról ingyenes adakozás címén, az illetékes hatóság engedélye

nélkül. Fönntartva magannak, hogy erről a rendkívül fontos tárgyról későbben szóljak, most csak egyetlen megállapításra szorítkozom: a szerzetes a szegénységi fogadalma kapcsán megfosztja magát annak jogától, hogy szabadon, vagyis kénye-kedve szerint s előjáróinak engedélye nélkül is rendelkezhessék azokkal a javakkal, melyeknek tulajdonjogát magának netalán fenntartotta, ill. bizonyos értéket képviselő bármely más dologgal vagy tárggyal rendelkezhessék.

Helyénvaló, hogy ki-ki magát már most komolyan megvizsgálja, vajjon nem kell-e magának erre vonatkozóan szemrehányást tennie. Nem rendelkezünk-e előzetes engedély nélkül, valamely dologgal? — Annak pedig, aki bennünket rendre utasított, nem feleltük-e talán téves és bűnös meggyőződéssel: — Dehát ez az én portékám, szüleimtől kaptam, barátaim ajándékozták nekem!?

Hadd idézzem szent Alapítónk némely mondását, melyek szegénységi fogadalmunk természetét jellemzik. „Szabályaink, úgymond, megengedik az összes polgári jogoknak bírását és gyakorlását. Ámde mikor valaki a Társaságba belép, akkor már nem szabad sáfárkodnia, sem rendelkeznie saját javaival, csak az előjáró engedelmével s az általa megállapított határok között, úgy hogy ő a Társaságban szószerint olyannak tekinthető, mint ha semmije sem volna, hisz' azért lett szegénnyé, hogy gazdag legyen Jézus Krisztussal“¹⁰¹.

Atyánk tehát elsősorban azt akarja, hogy fiai kivétel nélkül, valamennyien azonegy módon legyenek szegények; azok is, akik számottevő vagyont hagytak el, meg azok is, akik csekély értékű dolgokról mondtak le, vagy akiknek egyáltalán nem volt miről lemondaniok. Szent büszkeség töltsön el tehát bennünket, hogy Jézus Krisztus szegényei közé számíthatunk, és sohase hivalkodjunk elhagyott vagyonunkkal, egykori társadalmi

vagy gazdasági állásunkkal. Egész, sőt a legnagyobb nemességünk abban áll, hogy a szegény és keresztrefeszített Jézus Krisztushoz hasonultunk.

Ennek a hasonulásnak érdekében s értelmében, és hogy a szaléziak valóban szegények s nincstelenek legyenek, Don Bosco Alapszabályainknak abba a fejezetébe, mely Társaságunk formájáról, vagyis természetéről s legbensőbb szervezetéről tárgyal, ezt a pontot cikkelte be: „Minden pap átadja a misedíjakat saját igazgatójának. Továbbá mindenki, akár egyházi, akár laikus, neki ad át minden pénzt és minden ajándékot, bármilyen címen kapta is azt”¹⁰². Természetesnek s észszerűnek látszanék, hogy ez a rendelkezés a szegénységről szóló fejezetben kapott volna helyet, semmint a fentnevezettben. Don Bosco azonban azzal, hogy így tett, bizonyára figyelmeztetni akart bennünket és szívünkre kötni, hogy valamint annak, aki a Társaságba belépni szándékozik, el kell szakadnia a pénztől, az ingóságoktól, vagyis mindentől, amiye csak van¹⁰³, ugyanúgy a szalézinak, miután a szegénységi fogadalommal magát az Úrnak szentelte, soha többé nem szabad semmit tulajdonában megtartania, semmiféle kezelésbe magát beleártania. Ez az általános jellegű feltétel Atyánk elgondolásában nemcsak a szegénységi fogadalomra vonatkozik, hanem magának a Társaságnak szervezetére, életére, szilárdságára s tartósságára. Mármost éppen a szegénységi fogadalommal kötelezzük magunkat fenti rendelkezések megtartására. Ennek folyományaképpen egyrészt egyenlökké válunk Isten s az emberek előtt, másrészt a földi dolgoktól való közös és egyenlő elszakadás kapcsán testvérekké leszünk a legnyájasabb s legboldogabb szeretetben.

A Trofarellóban 1869-ben lezajlott legelső lelkigyakorlat alkalmával, a szegénységről szóló egyik oktatásában Don Bosco így fejezte ki magát: „A szegénységi

fogadalom nálunk a javaknak kezelésére vonatkozik, nem pedig a birtoklására. Azért a fogadalmasok javaiknak ú. n. gyökeres tulajdonjogát fenntarthatják, de minden tekintetben tilos azoknak kezelése, valamint hozadékuknak szétosztása s felhasználása, az előljáró hozzájárulása nélkül¹⁰⁴. Ezek a szavak összefoglalják, sőt szabatosan visszaadják a szegénységről szóló fejezetnek első pontját, ahogyan azt 1923-ig fogalmazták s ahogyan magunk is tanultuk. Ekkor ugyanis jóváhagyásban részesült az Egyházi Törvénykönyvvel meg egyeztetett új fogalmazás. A lényeg cseppet sem változott; csakis a kifejezésben van alig árnyalati különbség. A kódex szavainak természetesen törvényhez illő szerkezetük s hangzásuk van: Don Bosco szavai viszont teljesen egy törvényt magyarázat stílusát alkalmazzák.

A szegénységnek ez a különálló alakja, amely a fogadalmasoknak megengedi, hogy kellő engedéllyel birtokolhassanak vagyont, s kezelhessenek, a szaléziákat bensőséges megelégedéssel töltheti el. Ezt a megelégedést kívánom visszahangozni ebben a családi jellegű magyarázatban. Mikor a Társaságunk jóváhagyásával kapcsolatos tárgyalások folytak, az Egyház a szerzetesi szegénységnek vadonatúj formáját szentesítette. A Don Bosco által bemutatott szabályokat vizsgálgatva a szent Kongregáció ellenmondást látott a szegénységi fogadalom és a javaknak olyan értelmű birtoklása között, amely a tagokat továbbra is illetné. „Képtelenség, mondogatták, hogy egy embert szegénynek nevezzenek, holott palotái, villái, egyszóval javai vannak, s végrendeletben tud vagyonáról rendelkezni.” Mikor azonban a kérdést mélyebben kutatták, Don Bosco bölcsességét s előrelátását teljesen megértették. Meg is jött a jóváhagyás. Ezt követően ez a felfogás az egész vonalon diadalmaskodott. Valahányszor ez a csűrés-csavarás szóba került, Don Bosco így szokott felkiáltani: „Az Úr ben-

nünket használ fel arra, hogy a szegénységi fogadalmat illetően az új időknek megfelelően új mintát állítson fel, mindent az ő nagyobb dicsőségére, mert ő cselekedt mindent”¹⁰⁵.

16. A MI SZEGÉNYSÉGI FOGADALMUNK TERMÉSZETE

A tulajdonjognak lényege s megkülönböztető jellege abban áll, hogy az ember szabadon s függetlenül rendelkezhetik anyagi javaival anélkül, hogy másnak akaratához kellene folyamodnia. Mármost a szegénységi fogadalom következtében a szerzetes arra kötelezi magát, hogy a törvényes előjáró beleegezése nélkül tulajdonjogi intézkedést semmiféle anyagi javak tárgyában nem tesz. Ebben áll a szegénységi fogadalom természete és lényege.

Nem időzöm most a körül, hogy *Alapszabályainknak* erre vonatkozó különleges intézkedéseit vizsgáljam. Csak röviden megmondom nektek, hogy *Alapszabályainknak* a szegénységi fogadalomra vonatkozó pontjai nem tartalmazznak mást, mint az Egyházi Törvénykönyv kánonjainak határozott szabályait. Szabályaink ennél fogva mást nem rónak ki reánk, mint amit a Szentlélek Úristen irányítását élvező Anyaszentegyházunk az összes szerzetesekre, mint életszabályt kiró. Ennek következtében, ha Don Bosco egyik fia szerencsétlenségére vétene a Szabálynak a szegénységre vonatkozó rendelkezései ellen, meg kell fontolnia, hogy nemcsak a Szabály ellen, hanem az Egyházi Törvénykönyv ellen is vét, éspedig oly dologban, mely Istennek tett ünnepeles ígéretünkkel áll vonatkozásban. Épazért ahelyett, hogy gáncsoskodnék s kibúvókat keresne a Szabályok megtartása alól, a jó szalézi arra fog törekedni, hogy

Alapítónknak az Egyház törvényeivel tökéletesen meg-
egyező rendelkezéseiben rejlő tiszta bölcsességét meg-
értse, s minden lehetőet megtesz, hogy azokat megtartsa.
Ebben az a megfontolás fogja őt segíteni, hogy csak
azoknak a bölcs előírásoknak pontos megtartásával jut-
hat arra a tökéletességre, amelyet a Társaságba lépve
életcéllal tűzött ki maga elé.

Atyánknak éppen ez a legforróbb kívánsága. Miután
rámutatott a szegénységi fogadalomban gyökerező kö-
telességekre, *Alapszabályaink* 32. és 33. pontjában a
szegénység erényére tér át, s annak megszerzésére
rövidre fogott, de alkalmas és bölcs programot vázol
fel nekünk. Sőt a már említett trofarellói lelkigyakorlat
alkalmával, a szegénységről szólva, hosszasan elidő-
zött ennél az alapvető fontosságú tételnél, hogy t. i. a
szegénységi fogadalom eszköz a szegénység erényének
elsajátítására. Amint látjátok, az Egyház és Anyánk, a
Társaság, törvényeikkel mást nem céloznak, mint hogy
bennünket a tökéletesség magaslataira felemeljenek. „A
szegénységi fogadalom gyakorlata, szokta mondani fia-
nak Don Bosco, ebben áll: hogy a rendtárs tartsa távol
szívét minden földi dologtól, s ezt mi a minden tekin-
tetben közös étellel fogjuk elérni, mind az ételben,
mind a ruházatban, s azzal, ha semmit sem tartunk
meg magunknak az előljárók külön engedelmé nél-
kül”¹⁰⁶. Szívén viselte Don Bosco, hogy a szaléziak
világosan megértsék mindazt, ami a szegénységi fo-
gadalom természetére vonatkozik. Még inkább s még
erősebben óhajtotta azonban, hogy mindennapi életünk-
ben valóban hasonlókká legyünk az érettünk szegénnyé
lett Jézus Krisztushoz. „Ha szegénységi fogadalmunk-
hoz hűek maradunk, fejezte be Don Bosco, mi ugyan
koldusok leszünk, ugyanakkor azonban sokakat gazda-
gítunk majd a Szentlélek ajándékaival. Szóval egyrészt
semmivel sem rendelkezünk, sőt mindenből kifosztot-

lak leszünk, ugyanakkor azonban mindenben bővelkedünk, hisz' a szegénység a mi valóságos gazdagságunk" ¹⁰⁷.

17. *ELSŐ KÖTELESSÉGÜNK: SEMMIT EL NEM TULAJDONITANI*

A szegénységi fogadalommal mindenekelőtt két kötelességet vállaltunk: azt, hogy semmit el ne tulajdonítsunk, meg azt, hogy szabadon, vagyis az előljáró engedélye nélkül semmivel se rendelkezünk. Ezek a kötelességek egyenesen a fogadalomnak természetéből származnak. Az önkéntes szegény nem rendelkezhetik javakkal, még kevésbé tulajdoníthat el javakat. Komoly szerzők állítják, hogy a szerzetesnek a bűne, aki előljárója engedélye nélkül bármely dologgal rendelkezik, a lopás és a szentségtörés gonoszságát egyaránt kimeríti.

Ennyire súlyos kötelességről lévén szó, jó lesz megvizsgálni, miképpen is lehet azok ellen véteni. Kezdjük az első kötelességen, mely megtiltja a szerzetesnek, hogy bármit is eltulajdonítson.

1. Vét ez ellen a kötelesség ellen az a szalézi, aki a közület tulajdonát képező tárgyat saját kedve szerint való felhasználás céljából magához vesz. A szabály megengedi a szerzetesnek, hogy kérje azt, amire szüksége van, azt azonban már nem, hogy engedély nélkül elvegye. Egyes szerzők ezt az elvet azokra az ebédekre, ünnepélyekre s egyebekre szóló meghívásokkal kapcsolatban is alkalmazzák, melyeket egy szerzetes kaphat, s vétéknek tartják, ha előljárója engedelmé nélkül azokat elfogadja. Látjuk majd annakidején, hogy ha nem áll módunkban engedélyt kérni, fel lehet tételezni az engedélyt. Az is vétségnek számít a szegénységi fo-

gadalom ellen, ha valaki engedély nélkül élelmiszereket hoz be a házba, s azokat elfogyasztja. Nagyon helyénvaló tehát szabályzatainknak 5. pontja, mely így szól: „Az étkezés idején kívül étel vagy ital fogyasztása tilos, kivéve, ha az orvosi rendeletre történik. Saját szobájában senki sem tarthat efféléket.“

2. Vétség a szegénységi fogadalom ellen: bármit is megtartani magunk használatára a megengedett időn túl. Helytelen tehát bármit elrejtteni, vagy titokban őrizni, nehogy az előljáró annak szabad használatát megakadályozza. Az is vét a fogadalom ellen, aki ajándékot kapott, s azt előljárója felhatalmazása nélkül megtartja vagy rejtegeti. Elvinni a könyvtárból egy könyvet, amely a közületnek szolgál, vagy amelyet egy rendtestvér tanulmányaiban használ, bizonyos esetekben súlyos bűn tárgyát is képezheti.

Feltétlenül tilos engedély nélkül megváltoztatni a rendeltetését egy a közület tulajdonát képező bármely tárgynak, vagy pedig az előljáróktól kapott dolgot más célra használni, mint amire adták. Tiszteletreméltó Don Rua annak a példáját hozza itt fel, aki pénzt kapott egy meghatározott célra, s más célra költi el.

Azt mondja: „Helyénvalónak tartom megjegyezni, hogy a szegénységi fogadalmat megsérti az, aki egy meghatározott célra kapott pénzt, miután ez a cél megszűnt, másra költi el: pl. egy utazásra.“ Pedig valahányszor fogadalommegszegésről van szó, jegyezzétek meg, mindig bünt kell érteni, amellyel a törvényszegő vétkessé teszi magát Isten előtt.

A fogadalom erejénél fogva tilos továbbá rendtestvéreinktől vagy idegenektől fontos vagy értékes dolgot kölcsönvenni. Értékes dolgokról szólva, kizártnak tekinthetjük azokat az apró tárgyakat, amelyeknek átadására, illetve átvételére bennünket az egyetemes szokás, illetve a feltételezett engedély felhatalmaz.

Fontos dolgokat csak rövid időre is kölcsön kérni, tulajdonjogi cselekedet, s ez indokolja a tilalmat. Hogy pedig ez ne lássék túlzottnak s lehetetlennek, megmondom, hogy ez pontosan takarja Don Boscónak gondolatát. Az 1867-ben közzétett Alapszabályok VI. fejezében, ahol a szegénységről van szó, az 5. szabály ezt mondotta: „Határozottan tilos kölcsönadni, vagy kölcsönvenni az előljáró engedélye nélkül dolgokat, amelyeket a rendtag magánál tart, illetve amelyek a Társaság birtokában vannak. Ez tilos nemcsak idegenekkel szemben, hanem a Társaság tagjaival szemben is“¹⁰⁸.

Amint látjátok, Don Bosco gondolata világos, s ha ez a tilalom nem került bele a jelen kiadásba, ez azért van, mert az Egyházi Törvénykönyv közzététele után fölöslegesnek bizonyult olyan tilalomnak a kiemelése, amely az egyetemes törvényben úgyszintén bennvan.

18. *MÁSODIK KÖTELESSÉG: NEM RENDELKEZNI SEMMIVEL*

E kötelesség ellen többféleképpen vétethünk. Ime a legszembetűnőbb esetek. Tilos a szalézinak bármilyenű ajándékot adni saját belátása szerint. Az ok mindig ugyanaz. A szerzetesnek nincs joga ahhoz, hogy bármivel is rendelkezék, ha előljárója őt föl nem hatalmazta. Most nem szólok a családi javakról, a patrimoniumról. Azokkal később foglalkozunk majd. Az sincs megengedve a szerzetesnek, hogy az ő személyes használatára kapott tárgyakat a szegényeknek ajándékozza, azzal az ürüggyel, hogy neki már úgysem kellenek. Van a házban, aki megbízatásból alamizsnát ad a szegényeknek, mint ahogy olyannak is kell lenni, aki a használaton kívül levő s a rendtagoktól levetett tárgyakat összeszedi. Nem ajándékozhatja tehát a szalézi

az óráját sem idegennek, sem rendtársnak, mint ahogy nem ajándékozhatja oda engedély nélkül felszerelésének vagy könyveinek egy részét. Állapotbeli szegénységünk nem engedi meg, hogy előjárónk kellő engedélye nélkül bármivel is rendelkezünk.

Hasonlóképpen tilos a csere, vagyis egy tárgynak egy másikkal való felcserélése idegenek vagy tulajdon rendtársaink között. A csere valóságos szerződés, így szöges ellentétben áll a szegénységi fogadalommal. Ha olykor felmerülne ilyen cseréknek hasznossága, vagy szükségessége, az előjáróhoz kell fordulni.

Don Rua egy másik visszaélés miatt is siránkozik. Ezt azok követik el a szegénység ellen, akik áthelyezés alkalmával fölhatalmazva érzik magukat arra, hogy nagy mennyiségű könyvet s igazi urakhoz illő felszerelést vigyenek magukkal. A könyvekről külön fogunk beszélni. Ehelyütt is jó lesz azonban néhai kedves előjárónk szavait hallatni. „Fájdalmas — írja Don Rua — olyan rendtestvéreket látni, akik házcseréje alkalmával ládászámra szállítják maguk után a sajátjuknak nevezett könyveket s felszerelési tárgyakat, tetemes költségére annak a háznak, melynek előtte kaput kell nyitnia s csekély épülésére mindenkinek. Megvallom, nagyon keserű kiábrándulást, csalódást éreztem, valahányszor a szerzetesi szegénység ellen elkövetett hasonló törvénytíprások jutottak tudomásomra“¹⁰⁹.

Amint látjátok, Don Rua gondolata világos. Fájdalmas csalódást érzett olyan esetekkel szemben, melyeket ő kénytelen a szegénységi fogadalom ellen irányuló súlyos törvénytörés gyanánt megbélyegezni. Ismerve azt a párját ritkító szerelmet, melyet Don Rua a szegénység iránt mindenkor táplált, nem csodáljuk, midőn azt az állítást halljuk tőle, hogy nem szabad magunkénak tekintenünk azokat a könyveket s egyéb felszerelési tárgyakat sem, amelyek csupán mint hasz-

nálatunkra bocsátott tárgyak szerepelnek. Ez volt a fel-fogásuk Társaságunk első fiainak, azoknak, akiket ma-ga Don Bosco „a Társaság alapítói“ címmel tisztelt meg. Magunk is emlékszünk még arra, az időre, mikor a személyi fehérneműt épügy közösen tartották, mint minden mást.

Nem lehet meghatottság s épülés nélkül olvasni azt, amit a kedves Don Alasonattinak, Don Bosco első segítőtársának lelkiismereti gyengédségéről s tökéletes lemondásáról írtak. Soha sem hallotta, hogy sajátjának nevezte volna a személyes használatára kapott tárgya-kat, sem könyveket, sem ruhadarabokat, sem egyebet. Egyetlen egyszer csúszott ki a száján „a szobám“, de azonnal helyesbítette is magát, mondván: „a használa-tomra bocsátott szoba“. Szent és szeretetreméltó túlzá-sok, melyek azonban megbizonyítják, mily magas fokra jutott Társaságunk első prefektusának az erénye. Az ő szegénységben s lemondásban lepergett életét annál in-kább csodálatraméltónak kell minősítenünk, mert csak azért, hogy Don Boscót követhesse, nagylelkűen lemon-dott a jólétről, melyet állása neki a világban biztosított.

Szöges ellentétben áll a szegénységi fogadalommal a Társaság tulajdonát képező bármely dolgot eladni, köl-csönöket folyósítani, váltókat kellő engedély nélkül kezesként aláírni, valamint tilos vásárlásokat eszközölni annak, akinek erre kellő felhatalmazása nincs. Ez a második visszaélés kevésbbé könnyű, amennyiben ná-lunk tilos pénzt tartani, bármily formában s mennyi-ségben. Megtörténhetik azonban, hogy akinél élelmi-szerek, kereskedelmi cikkek, üzemi nyersanyagok van-nak letétben vagy aki a szántóföld, a kert, a gyümöl-csös, stb. hozadékáért felelős, abba a kísértésbe esik, hogy saját szakállára önkényes eladásokba bocsátkozik. Mindez tulajdonjogi cselekmény, s épazért homlok-gyvenest ellenkezik a szegénységi fogadalommal¹¹⁰.

Hasonló hibákat követnek el azok, akik a székház és a Társaság tulajdonát képező dolgokat saját mulasztásukból elveszni, megromlani, tönkremenni engedik. Ebbe a veszedelembé sodródhatnak nemcsak az üzemvezetők, a szertáros, a szakács, a ruhatáros, stb., hanem az összes rendtestvérek, a személyes használatukra bocsátott dolgokkal, illetve a reájuk bízott hivatallal s munkakörrel kapcsolatban.

Egy kiváló szerző erre vontakozóan a következő hasznos megjegyzéseket teszi: Gyakran megesik, hogy a szerzetben sokkal kevesebb gondot fordítanak a saját használatban lévő dolgokra, semmint fordítottak a birtokukban lévő dolgokra, szerzetbe lépésük előtt. Ennek nem volna szabad megtörténnie. Hisz' a világban, ha valaki gondatlan a saját dolgaiban, bár ez sem helyes eljárás, ezzel senkit sem sért, lévén ő javainak gazdája. A szerzetben azonban az ügynevezett saját dolgait tulajdonképpen csak használja. Aztán pedig talán nem igaz, hogy az általa vállalt szerzetesi állapot, a tett fogadalom arra kötelezi őt, hogy a szegénység érényét tökéletesebben gyakorolja, mint a világban? Valaki, például, vétkes figyelmetlenségből tönkre engedi menni ruháit, cipőit. Ilyen gondatlan volna-e vajjon, ha saját pénzén kellene azokat szereznie?

Az imént felsorolt túlkapások kapcsán igen kapóra jönnek azok az erős kifejezések, melyekkel Don Ruánk azokat megbélyegzi: „Nem hallgathatom el, írja ő, a kihágást, amelyet a szegénységi fogadalom ellen az a szalézi követne el, aki a közület tulajdonában lévő bármely dolgot, ill. pénzt eltulajdonítana, azzal saját személyes céljaira rendelkeznék, azt idegenek vagy házhoz tartozó személyek javára ajándékozás tárgyává tenné, vagy kénye-kedve szerint elidegenítené. Ez utóbbi, bármely előjárói engedély nélkül foganosított cselekményeket, mint a közület kárára elkövetett való-

ságos tolvajlásokat kellene elkönyvelnünk, úgyanyira, hogy nem is lenne túlzott olyan értelmű követelésünk, hogy a tettes gondoskodjék tulajdon lelkiismeretéről¹¹¹.

19. A SZEGÉNYSEG ÉS A GONDVISELÉS

Ez talán a legalkalmasabb pillanat két olyan pontnak a megtárgyalására, amely nem csupán a szegénységi fogadalommal, hanem a legtisztább szalézi hagyományokkal is összefüggésben áll. Az első bizonyos javaknak s tulajdonjogoknak megtartására vonatkozik. Szent Alapítónk *bizalmus emlékiratában* ezeket a határozott szavakat hagyta reánk: „Ne tartsunk meg ingatlan javakat azokon a lakóhelyeken kívül, melyekre szükségünk van.“

Az isteni Gondviselés valóságos arculesapásának tekintette házaknak, ingatlanoknak, bármiféle javaknak a megtartását. Ha mi mindentől megfosztjuk magunkat s minden jövedelmet a lelkek javára fordítunk, akkor újabb s bőségesebb áldást vonunk le magunkra s műveinkre. Ha ellenben Isten azt látja, hogy bizalmunkat tőkék kamataiba ill. ingatlanok hozamába helyezzük, ahelyett, hogy teljességgel reá támaszkodnánk, akkor Ő nyomorúságos forrásaink sorsára bíz majd bennünket, amelyek éppen azért, mert emberiek, híjával vannak minden biztosságnak és tartósságnak.

A szeretetreméltó Gondviselésre való eme bizakodó reá hagyatkozás, a földi dolgoktól való eme tökéletes és nagylelkű elszakadás a magyarázata s az oka Szalézi Műveink csodával határos térhódításának, s leggazdagabb örökségünket is ez képezi.

Többen hajlottak már, s hajlanak ma is arra a hiedelemre, hogy Bosco Szt. János fiait gazdagok, mivel azt látják, hogy növekednek, s csodálatos módon lépten-

nyomon új műveket létesítenek. Ezek persze nem gondolják meg, hogy mivel mi sietünk szeretetművekbe fektetni azt, amit Isten adott, épazért vagyunk kitar-tóan és szerencsésen szegények. Azt mondtam: sze-rencsésen. Valóban helyrehozhatatlan szerencsétlenség volna Társaságunkra, ha pénzes zsákokon ülnénk. Az Istenbe vetett bizalmunkat ez elfojtaná, munkatársaink együttműködését tőlünk elvonná, magunkat a kényelem imádóivá tenne, a torok mértéktelenségét felfokozná, feltárná alattunk azt a gyászos örvényt, amelyben biz-tos halálát lenné legszebb s legdrágább tulajdonságunk, értem a tisztaságban kivirágzó életszentséget.

Jegyezzük meg aztán, hogy nemcsak az ingatlanok, vagyis házak, telkek s egyéb földbirtokok, hanem az ingatlanokat helyettesítő értékpapírok, vagyis a pénz bármely formában, érmék, ipari részvények vagy állam-kölcsönök formájában: okozója s gyászos forrása lehet-nek a fentebb lajtsromba szedett csapásoknak.

Csakis amikor végrendeletszerű akaratnyilvánítások-ról vagy a jótevők részéről reánk átszármaztatott meg-határozott terhekről van szó, őrizhetők meg a tőkék szentmisealapítványok, árvák és szegény gyermekek nevelésére szolgáló alapok létesítése céljából vagy más jótékonyági célokra. Minden más esetben siessünk jó-tékony művekbe befektetni mindazt, amit az isteni Gondviselés nekünk juttatni kegyeskedik.

Szintén megrovásra méltó s a szegénységi fogada-dalommal súlyosan ellenkező volna egy igazgatónak vagy prefektusnak vagy más előljárónak az eljárása, aki bizonyos tőkét eltitkolna, mégha azzal a szán-dékkal tenné is ezt, hogy azokat saját intézetének jövő-beli fejlesztésére fordítsa. A könyvvitelben s a gazda-sági elszámolásokban elkövetett hazugságok a lelkiis-meretet meghamisítják, a bizalmat elfojtják, a családiag életet megmásítják, s az Isten büntetéseit vonják a

rendtagokra és a házra. Na meg aztán szóról-szóra idevág az az ismeretes közmondás, hogy ebül szerzett jószág, ebül vész el. Valóban bekövetkezhetnék, hogy azok a dugdosott pénzek vagy csődbe jutó bankokban sikkadnak el, vagy pedig tolvajok zsákmányává lesznek. Hogy aztán egy pap, aki ily módon vét szegénységi fogadalma ellen, sokszor roppant összegeket dugdosva, ill. előjáróinak hazudozva, hogyan tud mégis szentmisét bemutatni, azt sem lehet könnyen megérteni. Itt határozott tilalmakról van szó, a vétkes tehát egyenesen beleütközik a fogadalomba, s nem egykönnyen tud a jószándékkal s a házhoz való kétesértékű ragaszkodással takarózni.

A második pont egyenes vonalú következménye az elsőnek. Aki pénzt tartogat, az bűnös üzérkedésre is vetemedhetik. Vásárolhat s eladhat ingatlanokat, folyósíthat kölcsönöket gyümölcsöztetés címén, stb., még tőzsdézésre s egyéb, még gonoszabb játékokra is adhatja a fejét. Aki szerencsétlenségére erre a lejtőre rálép, az apránként örvénybe rohan, tönk्रे téve magát, a házat, Társaságunk jó nevét.

Mit sem ér az ellenvetés, hogy ilyennemű elvonásokra és dugdosásokra vonatkozó tilalommal talán egyszersmindenkorra bezárjuk az ajtót az egyéni kezdeményezések előtt, s a gazdasági szellemet agyonütjük. Erre könnyű a felelet: bárminemű kezdeményezés előtt ott áll a tett fogadalom kötelező ereje, az igazságosság, az őszinteség. Valóban nagyon balkezes gazdálkodás lenne az, amely a szerzetesi élet s fegyelem kárára történnék. Ehhez hasonló esetekben nagyon talpraesetten jegyezte meg valaki, hogy alamizsnázkodás céljából sem szabad lopni.

Az útírányt másrészt megadják nekünk *Alapszabályaink*, szabályzataink, tiszteletreméltó hagyományaink. Azt sem szabad továbbá felednünk, hogy akik elsősorban s leginkább érdekeltek az egyes intézetek virág-

zásában s fejlődésében, azok a tartományfők és káptalani elöljárók. Azért valahányszor Társaságunk egyetemes java adott körülmények között rendkívüli áldozatot kíván, akkor azt mindenkinek készségesen meg kell hoznia a magasabb cél érdekében.

Az igazgató tehát vagy bármely más elöljáró, semhogy fogadalmát pénzelvonásokkal megszegné, kívánságait, ill. azokat az elgondolásokat, melyek szerinte hasznára válhatnak saját intézetének, adja elő tartományfőjének, s pillanatra se gondolja, hogy ez talán nehezíteni akarná azokat a műveknek a virágzását, ill. fejlődését, amelyek végeredményben az ő gondjait is képezik. Minden tartományfő boldog lesz, ha tanácsaival, irányításával, az igazgatókkal való együttműködésével meggyorsíthatja azoknak a céloknak az elérését, melyeket az elöljárók jóváhagytak. A pénzt azonban sohasem szabad elvonni, hanem előírászerűen be kell szolgáltatni. Természetesen vissza lehet tartani azt a keveset, ami a ház rendes szükségleteit fedezi. Kirívóan, emberi számításból azonban, ami legtöbbször bizalmatlanságról tanúskodik az isteni Gondviseléssel szemben, amely pedig minket a mai napig anyai gondossággal vett körül, sohase essünk abba a végletbe, hogy szegénységi fogadalmunkat megsértsük, s lábbal tiporjuk.

Hadd idézzem szent Alapítónknak Don Ruához intézett emlékezetes szavait: „Lehetetlen olyan jószágkormányzót találnom, aki teljesen kedvemre tenne, aki tudna bízni az isteni Gondviselésben, s ne törekednék valamit biztosítékkal tartalékolni. Félek, hogy ha pénz dolgában ennyire megszorultunk, az azért van, mert túl sokat számígtatunk. Mikor ilyesmibe beveszi magát az ember, akkor kilép onnan Isten“¹².

Kegyes emlékü Don Albera, aki maradék nélkül jó Atyánknak csodálatos tanításait átvette, s tőkét ková-

csolt belőle, több év múlva a maga részéről a következőket írta: „Ne higyjük, hogy Don Bosco gondolatával összeegyeztethető a kuporgatás, mégha azért történnék is, hogy saját intézetünk számára egy kis alapot biztosítsunk. Alapítónk mindenkor azt akarta, hogy ne legyen soha más támaszunk, mint az isteni Gondviselés. Helyénvaló, hogy ezt jól tudjátok. Valaki meg akart erről bizonyosodni. No, nem volt rajta az Úr áldása. Isten megengedte olykor, hogy ilyen célt szolgáló hosszú és kínos kuporgatások gyümölcse pillanat alatt füstbe menjen“¹¹³.

Don Rua végre abbeli kötelességünkről szólva, hogy Társaságunk egyetemes javát egyesült erővel kell előmozdítanunk, a következőket mondja: „Minden egyes ház okos gazdálkodással iparkodjék valamelyes összeget félretenni, azonban nem kizáróan bővítési munkálatokra s egyéb nem okvetlen szükséges beszerzésre, amelyek talán sehogysem illenek bele Társaságunk jelen pénzügyi kereteibe, hanem igenis azért, hogy átadhassák a tartományfőnek, a Társaság egyetemes és a tartomány különleges szükségleteinek fedezésére“¹¹⁴.

20. A KÉZIRATOK ÉS A SZERZETESI SZEGÉNYSEG

Szent Alapítónk nemcsak fáradhatatlan apostola volt a jó sajtónak, hanem az apostolságnak ezt a nemét az alapszabályok keretében kívánta fiai elé kitűzni, mint a szalézi misszió egyik sajtósági programpontját. Szerencsénkre Don Bosco fiai között, mégpedig az összes nemzetekben, egyre növekedik azoknak a száma, akik talentumaikat iskolakönyvek, szentírási, patrisztikai, hitszónoklati, aszkétikai, neveléstudományi, szépirodalmi, tudományos téren mozgó, színtiszta kultúrát

terjesztő könyvsorozatok, nemkülönben katolikus népolvasmányok, folyóiratok, s egyéb propagandaszerű kiadványok megírásában és terjesztésében kamatoztatják. Kétségtelenül Don Bosco az égből gyönyörűséggel szemléli fiainak ezirányú tevékenységét, bátorítja őket, s áldást hint reájuk.

Mindazonáltal az egyébként dicséretes vállalkozásban többrendbeli nehézségekbe lehet ütközni, így nevezetesen a szegénységi fogadalmat illetően. Helyénvaló lesz tehát ennyire fontos anyagban néhány kérdést megvilágítani.

A szegénységről tárgyaló fejezetben, a 31. pontban *Alapszabályaink* azt mondják, hogy „a szerzetes társulatok szokása szerint, a tag a fogadalmak letétele után is megtarthatja saját kéziratait, azokat használhatja, és ha máshová költözik, magával viheti.“ Hogy ezt a szabályt jól megérthessük, meg kell állapítanunk, miféle kéziratokról szól itt a szabály. Azt mindenki elfogadja, hogy a kéziratoknak két fajtát lehet megkülönböztetni: kereskedelmi értékű és kereskedelmi érték nélkül való kéziratokat. Ami az értékes kéziratokat illeti kétségen kívül áll, hogy azok a Társaságnak képezik tulajdonát, nempedig a szerzőkét. Ennek az oka kézenfekvő. Ilyen munkák rendszerint az előjárók kifejezett megbízásából készülnek. Mármost könyveket írni az előjárók biztatására vagy parancsára, az olyan munka, olyan foglalkozás, olyan engedelmességi tény, mint minden más. Ilyen munkának s engedelmességnek a gyümölcse: a kézirat. Ennek ellenértéke s anyagi haszna tehát szükségszerűen a Társaság javát szolgálja, nemkevésbé, mint a szalézi tanítónak, vagy tanárnak tiszteletdíja, ill. bármely más munkája, a műhelyfőnök munkáinak hozama, a Társaságunkhoz tartozó plébánosnak vagy hitoktatónak a jövedelme. Valamennyien kivétel nélkül a Társaság javára dolgoznak, s vala-

mennyien tevékenységük gyümölcseit neki ajánlják fel: azzal a különbséggel, hogy képességeiket ezek az iskolában, a műhelyekben, a lelkek szolgálatában, azok ellenben a tollforgató apostolkodásban fejtik ki.

Ugyanezt kell mondanunk azokról a kéziratokról is, melyeket a szalézi saját kezdeményezéséből, de azzal a szándékkal készít, hogy azokat majd közzéteszi. A szerzetes magát teljesen a Társaságnak adta, észszerű tehát, hogy amit tevékenységének kifejtésében létrehoz, az mind a Társaság javát szolgálja, amelyhez tartozik.

A Szerzetesek Szent Kongregációjához a következő kérdést terjesztették föl: „Az ünnepélyes vagy egyszerű fogadalmas szerzetesek, akik fogadalmaik ideje alatt valamely kéziratot készítettek, megtarthatják-e annak tulajdonjogát oly értelemben, hogy elajándékozassák vagy más módon elidegeníthessék?” A válasz 1913 július 3-án jött ki, és tagadó válasz volt¹¹⁵. Amint látják, nincs helye többé sem kételynek, sem vitakozásnak. A szerzetesnek nincs joga rendelkezni kereskedelmi értékű kézírataival. Ez a jog egyedül a Társaságot illeti.

Nyilvánvaló tehát, hogy az *Alapszabályok* 31. pontja nem a kereskedelmi értékű kéziratokra vonatkozik, hanem a többiekre, amelyek szentbeszédeket, személyes emlékeket, tanulmányi füzeteket, előadásvázlatokat s más nem nyilvánosságnak szánt személyes följegyzéseket tartalmaznak. A többi kéziratokat illetően a szerzetes semmiféle kereskedelmi jogot nem igényelhet. Nem idegenítheti el őket árubabocsátás, ajándékozás útján, s nem teheti közzé az előljáró engedélye nélkül. Magánál tarthatja őket, s használhatja a maga hasznára. Mikor azonban kereskedelmi forgalomba való hozatalukról van szó, akkor azokkal az előljáró rendelkezik. Egy rendtárs arra sem vállalkozhatik, hogy akár szalézi, akár pedig idegen kiadó számára könyvet írjon,

az előljáró kifejezett engedélye nélkül: épúgy, mint egy tanító vagy tanár vagy akár egy műkedvelő festő, rajzoló, képfaragó, zenész sem végezhet egy meghatározott munkát azért, azzal a céllal, hogy aztán azt kénye- kedve szerint eladja vagy elajándékozza.

Valamennyien ugyanegy Anyának, a Társaságnak vagyunk a fiai. Számottevő áldozattal készített elő ben- nünket szakirányú missziónkra, egyéni képességeinket is jótékonyan fejlesztve. Most aztán, hogy a szent enge- delmesség egy-egy önálló munkakörbe állított, ne so- kat törődjünk munkánk természetével, hogy t. i. hol is a helyünk: háztartásban-e vagy műhelyben, iskolá- ban-e vagy papi szolgálatban. Hitünk arra tanít, hogy a kötelesség az isteni akarat kifejezése, Isten pedig az összes foglalkozásokat egyaránt megnemesíti. A lényeg az, hogy mint azonegy Anya gyermekeinek, mint azon- egy Társaság tagjainak, azonos kötelességeink s jogaink vannak, s hogy ezért a fiúk tevékenységének minden gyümölcse az Anyának hozzon hasznot, s a tagok hasz- nos munkája a Társaságnak szolgáljon javára.

Az is megtörténhetik, hogy níg a legtöbben a fel- ügyeletnek, a tanításnak, súlyos kézi munkának viselik a terhét, egyesek ugyanakkor abban a szerencsés hely- zetben vannak, hogy kedvük szerint való tanulmányok- nak szentelhetik magukat, könyveket írhatnak, s ezzel tudományukat, hírnevüket, kedvtelésüket növelhetik. Oktalanság s kirívó jelenség volna, hogy az ilyenek, a felsorolt előnyökön felül, saját munkájuknak anyagi hasznát is élvezhetnék, Társaságunknak és rendtársai- nak nyilvánvaló kárára.

Mivel most kéziratok körül forog a kérdés, jónak látom két más dolgot is megemlíteni, amit számon kell tartanunk, valahányszor közzé kell valamit tennünk.

Először is közbevetőleg megemlítem, hogy az Egy-

házi Törvénykönyv¹¹⁶ megállapította, hogy egy szerzetes sem adhat ki könyvet, ha saját főelőjáróitól erre esetről-esetre engedélyt nem kapott¹¹⁷. Valaki mondhatná: És ha az előjárók bármely okból nem tartanak jónak a kiadási jogot megadni, nem engedheti át a szalézi saját kéziratát egy kiadónak, hogy ez az illetékes egyházi hatóság jóváhagyásával adhassa azt ki, törölve esetleg a szerző nevét? — A Szerzetesek Szent Kongregációja ugyanerre a kérdésre válaszolva, 1911 június 15-én, kijelentette, hogy a szerzetesnek ilyen joga nincs, és ha fenti módon cselekednék, akkor véte ne engedelmességi és szegénységi fogadalma ellen¹¹⁸.

Bátorkodom *Szabályzatunk* 45. idevágó pontját idézni. Ebben az áll, hogy „a szalézi rendtagok kiadványait mindenkor a tartományfő által kinevezett könyvbírálok elé kell terjeszteni. A napilapok s folyóiratok számára írt cikkek sem képeznek kivételt. A szent kánonok előírása szerint megkívánt egyházi cenzúra előtt az irat a Társaság revizorának előzetes bírálatával legyen el látva. Ezek a szabályok azokra a kiadványokra is vonatkoznak, amelyeket idegen írók a mi nyomdáinkra bízna. Tilos mindennemű politikai irat kiadása“.

Mármost, hogy az idézett szabályzat bölcs és nagyfontosságú meghatározásainak gyakorlati megvalósítását biztosítsuk, a tartományfők ezentúl minden évben négy vagy legalább két cenzort fognak kinevezni a tartomány összes szalézi kiadványainak megbírálására, közölve nevüket az egyetemes főnökkel. Figyelemmel kell lenni továbbá Szabályzataink abbeli rendelkezésére, hogy előzetes könyvbírálat alá esnek a napilapok, folyóiratok és szemlék számára készült cikkek is, továbbá, hogy föltétlenül mellőzni kell minden politikai természetű közleményt. Ha a tartományfők ezeket a bölcs rendelkezéseket gondosan megtartatják, ezzel biztosítják maguknak az engedelmesség érdemét, s amellet sok

kellemetlenséget, zaklatást és a Társaságra háramló károkat kerülnek el.

Másik észrevételem különösen a kézirat kiadásának ügykezelésére vonatkozik.

Jó lesz mindenekelőtt előrebocsátani, hogy ha egy szalézi könyvet írt, abból még nem következik, hogy azt mindenáron ki is kell adni. Egy munka lehet jó munka, anélkül azonban, hogy reményt fűzhetnénk kelendőségéhez. A tartományfőt illeti a kéziratnak ebből a szempontból való megvizsgálása, érdemes-e kiadni vagy sem. Nem szabad tehát egy munkának mindenáron való kiadását kívánni, hanem a tartományfőre kell bízni, akire mint súlyos felelősség nehezedik a tartomány javainak kezelése.

A Társaságot illeti a könyv kiadásával s áruba bocsátásával kapcsolatos hivatalos lépések megtétele. E célból szükséges, hogy a tartományfő a polgári törvények előtt is kimutathassa, hogy a könyvnek ő a tulajdonosa. Ezért a szerző, ha művét ki akarja adni, szabályszerű engedményezést tartozik tenni a tartományfő javára. Enélkül az okmány nélkül egyetlen könyv kiadására, ill. újból való kiadására sem adható ki engedély. Az a szalézi, aki ezekben a dolgokban közvetlenül kívánna eljárni, megszegné szegénységi fogadalmát. Szokásjog alapján a szerzőnek bizonyos számú példányt bocsátanak rendelkezésére, saját céljaira, ill. esetleges tiszteletpéldányként való felajánlásra. Magától érthető, hogy az említett példányoknak fent írt célokra kell szolgálniok. A szerző nem bocsáthatja azokat áruba, sem meg nem tarthatja azoknak hozadékát. Ez egyenesen a szegénységi fogadalom ellen volna. Természetesen a szerző adhat utasításokat, melyeket alkalmasoknak vél könyve kiadására s a kiadói igények kielégítésére. Ezekután azonban, tudva, hogy a Társaságnak közvetlen érdekében áll a közös er-

kölcsi és anyagi siker, azonosítsa magát a tartományfő intézkedéseivel.

Miután ezekről a dolgokról van szó, legyen szabad még egy észrevételt tennem. Kínos benyomást tett rám, valahányszor rendtársaktól származó, de nem szalézi kiadóknál megjelent műveket ajánlottak fel nekem. Elgondoltam, milyen szívfájdalmat érzett volna szent Alapítónk, ha életében fiai közül valaki hasonlóképpen járt volna el. Meg nem engedhető, hogy míg nekünk az egész világon vannak nyomdáink s könyvkereskedéseink, ugyanakkor szaléziaktól származó könyvek idegen kiadóknál lassanak napvilágot. Ha mégis egészen különleges körülmények miatt kivételt kellene tenni, előzetesen értesíteni kell az előljárókat. Ha a tartományfőnek, akinek a kiadásra váró könyveket be kell mutatni, különös körülmények miatt, vagy mert különleges természetű, ill. rendkívüli kiadói igényekkel számoló művekről van szó, vagy pedig más okból, nem állna módjában megbirkózni a kiadással, forduljon az előljárókhoz.

Az is megtörténhetik, hogy egy rendtárs, miután a fent körülírt módon átadta kéziratait a tartományfőnek, abba a kísértésbe esik, hogy felhatalmazva érezze magát arra, hogy pénzbeli részesedést kérjen vagy talán követeljen a maga számára vagy könyvek beszerzésére vagy netalán családjának istápolására. Nem hiszem, hogy sok szót kellene fecsérelnem annak kimutatására, hogy ez az eljárás homlokegyenest ellenkezik a szerzetesi becsülettel, kivált pedig a szegénységi fogadalommal. Ha a rendtársnak szüksége lesz valamire, pl. könyvekre vagy másra, az előljárók gondoskodnak majd róla. Ám nem azért, mert könyvet adott ki, hanem csupán azon a címen, hogy a többi rendtársokról is gondoskodjanak, egyszóval azért, mert szaléziakról van szó, akikről, mint hőn szeretett gyermekeikről, előrelátó-

an és szeretettel gondoskodik Anyánk, a Társaság. Sohasem fog megtörténni, hogy egy kiadásra kerülő könyv indítsa az előljárókat arra, hogy kegyesebb elbírálás alá vegyenek egy megható esetet vagy törvényesítsenek olyan követeléseket, amelyek megbontanák a Szalézi Társaság egységét, s kasztokat alkotnának tagjai között.

Hönszeretett Fiacskáim, remélni szeretném, hogy a mondottak nemcsak a szalézi tevékenység eme rendkívül fontos ágának rendszerbefoglalására s elrendezésére, hanem Társaságunk folyamatban levő kiadói forgalmának növekedésére is szolgálnak és szent Alapítónk tetszését s áldását mindjobban kiérdemeljük.

Ne feledjük végre, hogy a sajtóapostolság egyike Társaságunk célkitűzéseinek, valóságos és fontos misszió, melyet Atyánk bízott reánk. Sohasem lehet a pénz szeretete vagy egyéb földi érdek, ami bennünket eme fennkölt apostolkodásnak egyre növekvő buzgósággal való betöltésére sarkalljon, hanem egyedül s mindenkor a lelkek szeretete. Ha fiúi kegyeletünk kiváló Atyánk iránt, most és a jövőben, oly lángoló és tiszta lesz, és ha valamennyiünket arra fog ösztökélni, hogy ebben a munkakörben is nyomon kövessük, s magasztos célkitűzéseit lendületes buzgósággal elmélyítsük, anélkül, hogy a szerzetesi szegénység példás megtartását pillanatra is figyelmen kívül hagynók, abból nagy jó háramlik majd az egyes tagokra, a Társaságra, a lelkekre.

21. ENGEDMÉNY

Az egyházi írók, a szegénységről szólva, azt gyakran az alázatosság testvér-erényének mondják. A kettő elválaszthatatlanul együtt jár. Valóban, aki alázatos, csak az tudja a szegénységet nagylelkűen magáévá ten-

ni, amely természeténél fogva azt, aki őt vállalja, abba a helyzetbe juttatja, hogy alázasos életet éljen.

Most, hogy a szegénységi fogadalom megsértésének különféle lehetőségeit elszámoltuk, szükségesnek bizonyult ez a hivatkozás. Hisz' akinek a szívében az alázasosság gyökeret eresztett, csak az tudja alkalmazni azt a könnyű s biztos eszközt, melyet ajánlani szeretnék. Teszem ezt azzal a szándékkal, hogy minden fogadalomtörést elkerülhessünk. Az *engedményről*, *licentiáról* kívánok szólni.

A szalézi, aki szegénység dolgában nem megy a saját feje után, hanem mindig az előljárával való teljes megegyezésben, az sohasem terheli meg saját lelkiismeretét vétékkal, de nem is esik aggályosságba vagy határozatlanságba. Így a magunk egyszerű alávetése s a függelem, egyszóval a gyakorlati alázasosság hatékony eszközzé válik a bűn kerülésére, s ami még fontosabb, a szegénység erényében való előrehaladásra. A fogadalom megszegése abban áll, hogy valaki felsőbb hozzájárulás nélkül tulajdonjogi vagy ügykezelési cselekményt hajt végre. Aki ellenben megalázkodik, s engedelmet kér, az fogadalmát nem szegi meg, mert alárendelve a maga akaratát előljárája akaratának, már nem ő cselekszik, illetve tesz tulajdonjogi lépéseket, hanem tulajdon előljárája az ő révén.

Az *engedmény*, a szegénységi fogadalommal való vonatkozásban, felhatalmazást jelent, melyet az előljáró ad a szerzetesnek arra, hogy tulajdonjogi intézkedést foganatosítson. Az engedménynek több válfaja van. *Kifejezett* engedménynek azt nevezzük, melyet az előljáró annak rendje s módja szerint, szóban vagy írásban ad meg. Egy rendtársnak pl. bizonyos természetű tulajdonjogi ténykedést kell végrehajtania. Ezért a szükséges engedmény fontossága szerint, szóban vagy írásban igazgatójához, tartományfőjéhez, vagy rendfőjéhez for-

dul, a szabály pontos előírása szerint. Az engedmény, melyet szóban vagy írásban nyer: *szószertint kifejezett* engedmény.

Hogy azonban ez az engedmény a világosság jellegével rendelkezék, ahhoz szükséges, hogy a kérelmező ne használjon kétértelmű, hanem világos, határozott, szabatos kifejezéseket, hogy a válasz is époly világos és szabatos lehessen. Így mind az engedményező, mind pedig az engedményes minden kétséget kizárva, minden további felelősségtől mentesül.

Olykor a kifejezett engedmény mintegy beleértőleg vagy bennfoglalóan tartalmaz kapcsolatos cselekedetek véghezvitelére vonatkozó hozzájárulást. Egy szerzetes pl. összetett természetű celekedet végrehajtására kér felhatalmazást. A kért engedély alapján ő mármost mindazokat a dolgokat végbeviheti, amelyek a szóbanforgó cselekedettel összefüggenek. Ha p. o. utazásra kap engedélyt, az engedély a szükséges költségek megtételére is vonatkozik. Ezt a másodlagos engedélyt, amelyet a fődolog véghezvitelére vonatkozó engedély a dolog természetéből következően magába foglal: *beleértőleg kifejezett* engedménynek mondjuk.

Ezeknek az engedményeknek az értelmezésében azonban óvatosan kell eljárunk, nehogy a szerzetesi szegénység korlátait s a Társaság szokásait túllépjük. Ha az előljáró p. o. megengedi két rendtársnak, hogy délelőtti sétára mehessenek, s ugyanakkor felhatalmazza őket arra, hogy egy szerény tízórait, vagy ahogy mondani szokták, villásreggelit elfogyasszanak, akkor ők visszaélést követnének el, és súlyosan vétenének a szegénység ellen, ha fejenként 20—30 lírát költenének el egy főúri vendéglőben. Ugyanígy visszaélne a beleértőleg kifejezett engedménnyel az, aki rövid lélekzetű, rendes utazás alkalmával ahelyett, hogy szokásainkát követve, szerény III. osztályba szállna, s egy

zsómlét vagy esetleges fogyasztásra néhány szem gyümölcsöt vinne magával, megengedné magának, hogy luxus-osztályba szálljon, s az étkezőkocsiban üljön asztalhoz. Nem pazarlom az időt hasonló esetek felsorolására.

A *hallgatólagos* engedményt azért nevezik így, mert vélelem szerint hallgatással adja meg az előljáró. Az előljáró p. o. jelen van, midőn a rendtárs épen egy tulajdonjogi cselekményt végez, mely magában véve a fogadalommal ellenkezik. A rendtárs előzetesen nem kért engedélyt, ám föltételezi, hogy az előljáró jelenlétében téve azt, amit tesz, aki abban megakadályozhatná, ha akarná, de aki nem akadályozza meg, épen ezzel, vagyis jelenlétével s hallgatásával hatalmazza őt fel.

Mindazonáltal nem mindig igazolódik be, hogy a hallgatás beleegyezés. A hallgatás nem minden esetben felhatalmazásnak a jele. Ha az egyik házban a fegyelmetlenség kapna lábra, s a szerzetesek nyilvánvaló fogadalomtöréseket követnének el, és pedig kötelességmulasztó előljáróik bűnös hallgatásával, a hallgatás ebben az esetben nem lenne más, mint bűn: annak a bűne, aki nem parancsol, hozzáadva annak a bűnéhez, aki nem engedelmeskedik. Az is megeshetnék, hogy egy előljáró házának és saját magának siralmas körülményeire való tekintettel nagyobb bajok elkerülése végett erkölcsi kényszer alatt állónak érzi magát, hallgat, és szemet húny bizonyos kilengések fölött, melyeket egyébként szívében helytelenít s kárhoztat. Ebben az esetben is visszaélés volna az előljáró hallgatását hallgatólagos engedménynek minősíteni.

Ezekből s hasonló megfontolásokból kiviláglik, hogy a hallgatólagos engedmény eseteiben a legmesszebbmenő óvatossággal kell élni. Nem egyeseknek vagy akár az egész közösségnek zilált erkölcsi felfogása lesz

tehát mértékadó hasonló engedmények értelmezésében, hanem inkább vezéreljen minket a komoly szerzetesi kötelességtudás. Megtörténhetnék különben, hogy mivel egyesek a szabályt lábbal tiporják, hallgatólagosan mások is felhatalmazva éreznék magukat hasonló szabálytiprásra. Hogy tehát ne adjunk az előljárók hozzájárulásának ill. hallgatásának olyan értelmezést vagy terjedelmet, mely az általuk elgondolt határokat túllépi, s tág teret nyit a szegénységi fogadalom megsértésének, hadd mondjam el még egyszer, hogy szegénység és alázatosság testvér-erények. Aztán pedig ne féljünk, hogy megalázkodunk, amikor határozott engedélyt kérünk. Ez teszi számunkra lehetővé, hogy erkölcsi bizonyossággal járunk el, s így erényben s következképen érdeemben is gyarapodjunk.

Itt van végre a *feltételezett* engedmény. Erről sokat vitatkoznak, s méltán, mert az ezzel való visszaélés az egyéneket könnyen erkölcsi lazaságra, a Társaságot pedig romlásba vinné. Beszélni kell tehát róla, hogy bizonyos esetekben a gyengéd lelkiismeretűeket megnyugtassuk. Kérjük azonban Istent, hogy senki se kovácsoljon magának ebből a magyarázathól tőkét arra, hogy a függetlenség szellemét táplálja, és a saját lazaságát törvényesítse.

Feltételezett engedmény az az engedmény, melyről feltételezzük, hogy megadná az előljáró, ha ismerné azokat a körülményeket, amelyek közt alattvalója fog, s akaratótól független okok miatt nincs abban a helyzetben, hogy azt kérhesse.

Egy szerzetes pl. távol előljárójától, váratlanul olyan helyzetbe jut, hogy tulajdonjogi ténykedést kell végrehajtania. Tudva azonban, hogy máskor azonos körülmények között előljárójától a kért engedményt megkapta, most így gondolkozik: ha itt volna az előljáró, bizonyosan megadná az engedményt nekem. Következtetése

erejénél fogva aztán nyugodt lelkiismerettel intézkedik.

Ez azonban bizonytalan s inkább ingoványos talaj. Ha szerencsétlenségünkre a föltételezett engedménynek ezt az elméletét bizonyos bőkezűséggel alkalmazzák, a szerzetesi fegyelem alaposan meglazulna.

Jó lesz hát csak kivételes esetekben fordulni nozzá, utólagosan azonban, mihelyt csak lehet, mindig értesíteni kell az előljárót, kivált ha bizonyos fontosságú teljesítményekről vagy oly szerzeményekről van szó, melyeket megtartani szándékozunk. Nem lesz szükség ellenben a hozzájárulás utólagos kikérése, amikor p. o. egy kis alamizsnáról van csak szó, melyet egy szegénynek adtunk, vagy pedig egy képecskének vagy egyéb apró kegytárgynak elajándékozásáról.

22. AZ ENGEDMÉNY KÖRÜLMÉNYEI

A feltételezett engedménynek különféle körülményeit is komolyan latra kell vetnünk. Amikor a Társaság számára nyilvánvalóan hasznos dolgokról van szó, az előljárónak nemcsak hozzájárulását, hanem bátorító szavát is szabad feltételezni. Mikor azonban a hasznosság kevésbé volna nyilvánvaló, jó lesz lassan járni az engedmény feltételezésében. A szerzetes azonban kerülhet olyan körülmények közé, melyek között előzetesen szerzett tapasztalatok alapján feltételeznie s félnie kell, hogy előljárója adott esetben nem szívesen adná meg hozzájárulását, sőt talán meg is tagadná. Hasonló esetekben jobb, ha a szerzetes tartózkodik a cselekvéstől, vagy csak rendkívüli esetekben és különös okokból cselekszik. Ezeket aztán mielőbb megjelenti előljárójának. Utóbbi esetekben tekintélyes szerzők nem mentik a szerzetest a fogadalom ellen elkövetett súlyos

büntől, mások viszont bocsánatos büntől, ha nem is a szegénység, legalább is az engedelmesség ellen¹¹⁹.

Azt sem szabad feltételezni, hogy az egy esetre szóló engedélyt egyszer s mindenkorra adták. Effajta feltételezésnek semmi alapja sem volna, s ellenkeznek a józan ésszel.

Szent Alapítónk hallgatólagos, vagy feltételezett engedmények tárgyában semmiféle szabványt sem hagyott reánk. Hallgatásából nem szabad arra következtetnünk, mintha nem akarta volna, hogy fiai hasonló értelmezésekhez s könnyítésekhez folyamodjanak. Egyszerűen az e tárgyban általánosan elfogadott álláspontra helyezkedett. Annyi bizonyos azonban, hogy kivált a szent szegénységgel kapcsolatos dolgokban nem szabad a nagyon könnyű hallgatólagos vagy feltételezett engedmények lejtőjére lépünk. Ezen egyesek az örvény legmélyére csúsztak már le. Erre vonatkozóan jó lesz egy nagyon fontos figyelmeztetést szem előtt tartanunk. Az előljárónak nem áll módjában az engedményeket vagy felmentvényeket derűre-borúra osztogatni. Csak az *Alapszabályokkal* és Szabályzatokkal megegyezően adhatja meg azokat, minden körülményt alaposan megfontolva, és számotadva magának arról, vajjon fennforognak-e elégséges okok azok megadására. A Szabályzatok 166. pontja p. o. megállapítja, hogy a ház pénzét az igazgatónál kell elhelyezni. Ugyanezt mondja a 176. pont, mely meghagyja a prefektusnak, hogy adja azt át neki. Tehet-e egy igazgató engedményt a prefektusnak arra, hogy a pénzkészletet magánál tartsa? Nem és nem. Ha ezt megtenné, nemcsak hatáskörének korlátait lépné túl, hanem maga az engedmény semmis és érvénytelen volna, mint amely ellenkezik a szabályzatokkal. Az igazgató, mint minden előljáró, elsősorban köteles a szabályok értelmében eljárni. Azzal a nyilvánvaló feltétellel lett előljáró, hogy azoknak előírásai szerint fog

kormányozni. Az alantas pedig, aki azokkal ellenkező engedményben részesül, nem élhet vele, különben a maga kihágásával csak ráduplázna az előljáró kihágására.

Erről a semmis és érvénytelen engedményről beszél tiszteletreméltó Don Rua, 'az *Alapszabályok* 30. pontja ellen elkövetett visszaélésekre célozva, mely azt mondja: „Senki se tartson pénzt magánál vagy másoknál, akár a Társaságban, akár azon kívül, semmiféle oknál fogva.“ Jó Atyánknak tudomására jutott u. i., hogy valamely rendtárs rokonaitól vagy barátaitól pénzt kapott, azt személyes letét gyanánt a prefektusnál tartotta, s azzal saját belátása szerint rendelkezett. Kínos benyomást tettek Don Ruára a hasonló engedményekből származható visszaélések. Hisz' ilyen engedmény nemcsak a szegénység szellemével, hanem magával a testvéri egyenlőséggel is ellenkezik, amelynek pedig uralkodnia kell minden szerzetes család fiai között. Főlemelte hát szavát, és szigorú ítéletet hozott. Mivel azonban gyökereztül akarta a gázt kiirtani, semmisnek nyilvánította azokat az engedményeket, amelyeket bármely előljáró a múltban kiadott, s egyszersmindenkorra megtiltotta, hogy a jövőben kiad hassanak. Ime az ő szavai: „Hogy a visszaélés kiküszöbölésével elegettegyek a szegénységi szellem s a közösségi élet kívánalmainak, jelen körlevelemmel *amennyiben szükséges volna*, szándékozom minden előljárótól megvonni olyan értelmű jogosítványt, hogy kivételeket tehessenek. Következésképpen hatálytalannak nyilvánítom az engedményt, melyet az igazgató vagy a tartományfő a múltban netalán kiadott, vagy pedig a jövőben kiadna valamely rendtársnak olyan értelemben, hogy a szóbanforgó letétet saját rendelkezésére megtarthassa, ill. hogy a hozzátartozóktól vagy más személyektől kapott pénzt arra használhassa fel, hogy magának olyasvalamit szerezzen be, amelyet

szükségegyenlőség esetén a ház nem tud biztosítani a többi rendtársaknak, akik idegenektől származó hasonló segítséget s támogatást nélkülöznek“¹²⁰. Ezzel a kifejezéssel: *amennyiben szükség volna*, világosan értésünkre adja tiszteletreméltó Don Rua, hogy nem is lett volna szükség megvonni az előljáróktól olyan jogosítványt, amellyel tulajdonképpen nem is rendelkeztek, s ezzel kimondotta, hogy nevezett engedmények önmagukban semmisek és érvénytelenek voltak.

Igazságtalan, vagyis szentesítő okokat nélkülöző engedmény esete forogna fenn ellenben, ha egy előjáró valamely rendtársnak fölösleges költségekre, vagy elegendő ok nélkül arra adna engedélyt, hogy szükségtelen, vagy ami még rosszabb, fényűzési vagy értékes dolgokat tarthasson magánál. Hasonló esetekben, ha nem is ejtenének csorbát a fogadalmon, mindazonáltal vétenének a szegénység ellen, mind az engedélyt kérő beosztott, mind pedig az azt megadó előjáró.

Mielőtt az engedélyekről szóló fejtegetésemet bezárnám, hadd óvjalak benneteket, hőnszeretett Fiaccskáim egy útszéli, de époly vaskos tévedésfől, melybe egyesek különösen akkor szoktak esni, mikor a szegénységgel kapcsolatos engedményekért folyamodnak.

Suarez azt mondja erre vonatkozóan, hogy aki engedményért folyamodik, éspedig hamis okokat hozva fel, vagy elhallgatva bizonyos körülményeket, amelyek, ha az előjáró előtt ismeretesek volnának, őt elutasító álláspontra kényszerítenék, ezekben az esetekben az engedmény semmi érvénnyel nem bírna¹²¹. Mindenki azonnal megérti, hogy az őszinteség hiánya, a tettetés, valamint a fondorlatok s az igazságnak s őszinteségnek hasonló eltorzításai szerzetes lelkekhez méltatlan dolgok, a lelkiismeretet beszennyezik, s természetéből kivetkőztetik. Bármennyire siralmas, mégis kisebb baj lenne engedmény nélkül cselekedni, semmint egy rossz

cselekedetet a szabályszerűség látszatával alakoskodva kibúvóval palástolni.

Egyesek más hibával, ill. csalafintasággal vétének a szegénység ellen. Egy szerzetes tudva, hogy bizonyos összeget előljárójától úgysem kapna meg, melyre pedig igényt tart, egymás után több előjáróhoz folyamodik, s mindegyiküktől az egész összegnek egy részét csikarja ki. Amint jól látjátok ferde és bűnös utakról van szó, melyek a lelkiismeretet éppen nem nyugtatják meg, sőt csak arra jók, hogy azt mindjobban eltorzítsák, s örvénybe taszítsák.

Mások végre hasonló furfangos szándékkal az előjáróságnak egész ranglétráját megjárják, csak hogy a kívánt engedményt kicsikarják. Azt néha egyik főelőjárótól kérik, s miután az őket elutasította, akkor alsóbbrendű előjáróknál zörgetnek, vagy pedig fordítva, anélkül azonban, hogy mukkot is szólnának az előbbeni elutasításokról. Ezek az alattomos és fondorlatos fogások méltatlanok olyan lélekhez, amely mindent elhagyott a tökéletességért.

Hönszeretett Fiaskáim, ti bizonyára megértitek, miért időztem el annyit az engedmények kérdésénél. Szem előtt tartva Don Boscónak s utódainak abbéli állhatatos törekvését, hogy bennünket a szegénység dolgában az elhidegülésnek minden válfajától megóvjanak, kötelességemnek tartottam óvatosságra inteni minden szalézit, előjárót és alattvalót egyaránt az engedmények nyaktörő voltát illetően, amelyek nagyon gyakran vedlenek át visszaélésekké, szabályszegésekké, s vezethetik Társaságunkat s annak tagjait siralmas erkölcsi lazaságba.

Mielőtt az engedmények kérdése után pontot tennék, hallgassuk meg még égi pártfogónk tekintélyes szavát, aki egyébként annyira bőkezű s kegyes volt az emberi törékenység fölött való eltekintésben. Ezt írja: Bizonyos különködésekben, amelyek önmagukban ellenkez-

nek a fogadalommal, az előjáró hozzájárulására, tőle származó engedményekre szoktak hivatkozni. Már ezek a szavak is, mint engedmény, hozzájárulás, rosszul hangzanak ott, ahol a tökéletesség szellemének kellene uralkodnia. Jobb lenne a törvények s rendelkezések értelmében élni, s nem folyamodni kiváltságokhoz, engedményekhez, felhatalmazásokhoz... Vannak engedmények, amelyek bizonyos értelemben jők lehetnek. Ám nem ilyenek azok az engedmények, amelyek a pénztartást teszik lehetővé. Végre is ez tulajdont teremtet, bármennyire burkolt s álcázott tulajdont. Bálvány ez, akárcsak az, amelyet Ráchel rejtegetett a ruhája alatt¹²². Azt mondják: az előjáró megengedi, bírják az ő hozzájárulását. Belőlük Ráchel szól. Ám végtére is az a pénz egy szerzetesé és nem másé. Lám a tulajdon bálványa! Ha pedig nem tulajdon, hogy lehet azt megmagyarázni, hogy az egyik több kényelemben részesül, s kevesebb szükségét lát, a másik viszont több szükségét lát, kevesebb kényelmet élvez? Az egyik szenved, a másik nem; az egyik szinte éhezik, a másik pedig belefulladás a bőségbe. Ez aztán már nem az Úr családja! Nevezd a gyermeket, ahogy akarod, mégis csak merő tulajdon lesz az! Ahol nincs tulajdon, ott nincs *enyém* és *tied*, ez a két szó, mely megrontotta a világot. „Az a szerzetes, akinek egy garasa van, mondották a régiek, az nem ér egy garast“¹²³.

Don Albera a tartományfőkhöz és igazgatókhoz intézett körlevelében, melyben arról értekeznek, hogyan kell házainkban Don Bosco szellemét különösen a szegénység szempontjából megszilárdítani, ezeket írja: „Bizonyos szerzetesek észrevétlenül számtalan igényt teremtetek maguknak, s olyan kényelmet követelnek előjáróiktól, amely még vagyonos családokhoz sem illik. Szívük békéjét aztán tüstént elvesztik, ha azt, amit epedve kívánnak, megtagadják tőlük“¹²⁴. Miután pedig

ezt a rendetlenséget felpanaszolta, négy rendkívül időszzerű tanácsot ad, kettőt a rendtársak, kettőt az előljárók számára. Átírom ide ezeket, az eddig mondottak méltó befejezéséül: „1. Szeressük a szegénységet, s ne szégyeljük azt gyakorolni, még akkor sem, ha házunk még a szükségesnek is híjával volna! 2. Készségesen s nagylelkűen fogadjuk el a szegénység következményeit a bűnbánat szellemében! 3. Ne adjunk olyan engedélyeket, amelyek utat nyitnak a szegénységgel ellenkező visszaéléseknek, s amelyek a főelőjáróktól kapott meghatalmazásokat túllépik! 4. Ne éljünk magunk olyan kiváltságokkal, amelyeket tulajdon alárendeltjeinktől megtagadnánk!”¹²⁵

23. AZ EVANGÉLIUMI SZEGÉNYSÉG GYAKORLATI ATÉLÉSE

Amikor röviden megmagyaráztuk a szegénységi fogadalom nemleges oldalát, azt is mondhatnók, visszáját, vagyis azokat a különféle helyzeteket, amelyek által azon rést lehetne ütni, ugyanakkor burkoltan annak tényleges oldalát, ha úgy tetszik színét is bemutattuk, vagyis azt, hogyan kell azt hűségesen gyakorolni. Mindazonáltal jó lesz kissé elidőzni s érdemben megtárgyalni a fontosabb szempontokat, amelyek a lelki szegénység gyakorlati megélését közvetlenül érintik. Hadd buzdítsalak mindjárt benneteket -ismételten, hogy tegyétek komoly megfontolás tárgyává, s újból és újból vizsgáljátok meg mindazt, ami a szegénység fogadalmára s erényére vonatkozik. Nem mindig könnyű feladat a noviciusmesternek ezt az anyagot kellő terjedelmességgel letárgyalni, kifejtve annak legnehezebb s legkényesebb pontjait is, részben az idő rövidege, részben pedig a tárgy szárazsága s nehezen-érthetősége miatt. Másrészt

a noviciusok zsenge korában nem lehet megkövetelni még azt a természetté vált mély átgondolást, mely szükséges volna ahhoz, hogy a lelki szegénységből vállunkra nehezedő kötelmek teljességét megértsük s elmélyítsük. Legtöbbször ez a forrása és oka bizonyos vétésegeknek, amelyek egyébként érthetetlenek volnának bizonyos rendtársakban, akik épmost kerültek ki a noviciátusból. Ne adja Isten, hogy ugyanez az értelmetlenség valamikor a helyes útról letért egynémely szerzetesnek az ajkára olyan értelmű szavakat adjon, hogy szegénység dolgában más az elmélet és más a gyakorlat, és hogy végeredményben is nagyvonalúságra van szükség, hisz' az erény nem apró dolgokban áll. Hogy tehát effajta beszéd Bosco Szt. János fiai között elő ne forduljon soha, az előjáróknak mindent el kell követniök azirányban, hogy a szegénységnek mindennél fontosabb pontjáról mindenkinek világos és szabatos fogalmai legyenek. E célból gyakorta vissza kell térniök e tárgyra a konferenciákban, személyes megbeszélésekben s kivált a lelkigyakorlatok évadján. Figyelniök kell különösképen, és derűs határozottsággal közbe kelj lépniök, hogy minden visszaélést esírájában elfojtsanak. Ne feledjük Szt. Ágoston bölcs intelmét: „Alkalmazkodjunk a szabályhoz, és ha valamely cselekedetünk elhajlást mutatna, akkor ezt helyre kell igazítanunk“¹²⁶.

Isten helyettesei emlékezzenek Don Albera súlyos szavaira: „Milyen szánalomraméltó azoknak az elve, akik csak hogy minden kellemetlenséget elkerüljenek, megtűrik, hogy házukban a szabályokat áthágják, s azokkal ellenkező visszaéléseket szivárogtatnak be. Az ilyenek, ahelyett hogy építenének, rombolnak, amint valaki meg is írta: *Moderator regularis, contra regulam aedificans, destruit*: rombol az a szerzeteselőjáró, aki a szabály ellen cselekszik“¹²⁷. Ám különösen véssék be emlékezetükbe Szt. Bernátnak eme szavait: „Senki sem

mer bíróként közbelépni olyan dolgokban, amelyekben maga is ludas“¹²⁸.

A szegénység nem azok közé az erények közé tartozik, melyek különösebb benyomást tesznek a képzelőtehetségre, s amelyeket kápráztató színekkel szoktak festeni. Az csupa alázatosság, csupa áldozat. Csak komoly s hosszantartó tanulmányozás győzhet meg bennünket nagy fontosságáról, s fokozhatja buzgóságunkat annak gyakorlásában. Tanulmányozzuk hát Don Boscónak s utódainak írásaiban! Boldogult Don Albera mondotta 1917-ben: „Mily bölcsen cselekszenek azok az igazgatók, akik olykor-olykor ismét elolvastatják Don Rua remek körlevelét a szegénységről, akik alkalmas pillanatokban az abban foglalt előírásokat érvényre juttatják, s nem ijednek meg panaszos hangoktól, melyeket a fegyelemben meglazult bizonyos szellemelek hallatnának“¹²⁹. Én is szeretném, ha azt a felette fontos okmányt mindenki nyilvántartaná. Ennek ormán a január 31-es dátum volt olvasható. Ma már örömteljes nap ez mindnyájunk számára, hisz' Bosco Szt. János születésnapjának kiáltotta azt ki az Egyház. Don Rua megsietette munkáját. Arra a napra kívánta azt befejezni. Ezzel is nagyobb hatékonyságot kívánt biztosítani szavának. A bevezetés ünnepélyes. Idézi Don Bosco utódának megválasztását, beletörődését a roppant felelősség vállalásába, gyermeki bizodalmit Don Boscóval szemben, akinek tiszteletreméltó hűlt teteme elé könnyeinek özönében vetette oda magát, akárcsak egy kiseded édesatyja keblére. Ugyan mire való ez az ünnepélyes bekezdés, mikor ő rendszerint simán, a szónokiasságnak még a látszatát is kerülő hangon szokott beszélni? Miért áradozik annyira meghatottsággal, s miért hangoztatja fiai előtt azt, hogy úgy érzi, sohasem lett hűtlen abbeli ígéretéhez, hogy a Társaság szellemét s a legapróbb családi hagyományokat legjobb igyekezete szerint érintetlenül meg-

őrzi? Halljuk a választ tulajdon ajkáról! „Ezeket a részleteket, bár teljesen bizalmas jellegűek, mégis alkalmasnak látom előttetek kidomborítani, amikor olyan körlevelet szándékozom tollbamondani, melynek rendkívüli fontossága éppen a tárgyban van. Szükségesnek tartom elbeszélgetni az egész föld hátán szétszórta élő kedves fiaimmal, a szegénységnek kiválóságáról, gyümölcsseiről, gyakorlatáról. Segítő Szűz Mária, a jótanács Anyja igazgassa tollamat, és sugalmazza az alkalmas gondolatokat, hogy egész nagyságában megfesthessem Don Bosco szellemét a szegénység tekintetében“¹³⁰. Biztosra vehetjük hát, hogy az a körlevél, mely Don Ruának nem is a tollából, hanem a szívéből sarjadt, Don Boscónak a szegénységről vallott szintiszta felfogását tartalmazza. Maga Don Rua, mikor később a rendtársaknak megköszönte azt a nagy örömet, melyet a körlevél fogadásával szereztek neki, arra buzdította őket, hogy „olybá vegyék azt, mint egyikét azoknak az ajánlékoknak, melyeket Don Bosco közelgő névünnepe alkalmából szokott adni“. „Remélni szeretném, fűzte még hozzá, hogy annak a levélnek az olvasása nem csekély mértékben hozzá fog járulni szívünknek e világ haszontalan javaitól való elszakításához és Istenhez minél magasabb fokon való fölemeléséhez“¹³¹. Jó előjárónk később vissza-visszatért a tárgyra, s többek közt ezt írta: „Senki se gondolja, hogy rendkívüli körülményei őt felmentik az ott rögzített utasítások megtartása alól. Olyan dologban, mely szegénységi fogadalmunk legbensőbb lényegét érinti, nem lehet kivételeket tenni“¹³². Majd arra figyelmeztetett, hogy „az erény nem szárnyaló eszmélődésekben, nem sujtásos szavakban, hanem abban áll, hogy azt átültetjük a gyakorlatba, s hasznot merítünk belőle“.

Jónak láttam idézni s magamévá tenni Isten nagy szolgálójának, Don Ruának atyai szavait, mielőtt a sze-

gényesség gyakorlásának részletes tanulmányába belemélyednénk. Ha Don Boscónak s az ő kedvelt fiának érzelmeit szívünkben meggyökereztetjük, mindabban, ami ezt a fontos erényt illeti, biztosak lehetünk, hogy ennek nem kis hasznát látja majd a szerzetesi fegyelem, megizmosodik a szalézi szellem, s Társaságunknak gazdag reményekkel kecsegtető jövőt biztosíthatunk.

Tudom, hasznos és kellemes munkát végzek, midőn széles mederben felsorakoztatom azt a sok-sok rétű lehetőségét s többrendbeli körülményt, melyekben a szegénység erényét gyakorolnunk lehet és kell. Mivel pedig azt mindenhol s mindenkor gyakorolnunk kell, azért a következő sorrendet kívánom követni. Megfontolás tárgyává tesszük a gyakorlati, a mindennapi szegénységet, először a házakban s helyiségekben, amelyek lakásunkul szolgálnak, aztán a tulajdon személyünkben, öltözetünkben, élelmünkben, szünideinkben, utazásainkban, megvilágítva mindenkor, milyennek kell az egészséges takarékoságnak lennie; továbbá az egyéni javikban és a Társaság közös javaiban, amelyeket netalán kezelnünk kell különféle hivatalainkban, ill. a szerzetesi élet sokféle adottságaiban; végre megjelölünk majd néhány eszközt, mely alkalmas arra, hogy a földi dologtól való elszakadásunkat valóságossá, az önmegtartás és áldozat szellemét tüzesebbé, ennek az erénynek gyakorlatát lelkünkben otthonosabbá tegye, ennek az erénynek, mondom, mely ideigvaló s örökké tartó örömeiket szerez nekünk.

24. SZEGÉNYSÉG AZ ÉPÜLETEKBEN

Elöljáróban tegyünk egy általános jellegű megfontolást! *Alapszabályaink* (55. pont) miután megállapították, hogy az egyetemes főnök az egész Társaságnak az

előjárója, s hatalma van az összes tartományok, házak és tagok fölött, mind a lelki, mind az anyagi ügyekben, mindjárt hozzáteszik, hogy neki „nincs hatalma a főkáptalan beleegyezése nélkül vásárolni vagy elidegeníteni a Társaság ingatlanait“ (56. pont).

Nyilvánvaló tehát, hogy más előjáró sem vásárolhat vagy idegeníthet el javakat az egyetemes főnök s a főkáptalan engedélye nélkül, tehát sem a tartományfő, sem az igazgató, annál kevésbé a beosztásban levő egyszerű rendtárs. Ha a múltban felmerült volna erre vonatkozóan némely téves értelmezés, akár tudatlanságból, akár más okból kifolyólag, vegyük tudomásul, hogy a törvény semminemű kivételeket nem ismer. s hogy vétene szegénységi fogadalma ellen mindaz, aki kellő s előzetes engedély nélkül a fentjelzett tulajdonjogi cselekményeket véghezvinni merészelné.

Előrebocsátjuk még, hogy az egyetemes jószágkormányzó, — aki az egyetemes főnök felügyelete alatt mindazokat a javakat kezeli, amelyek nem tartoznak egy határozott tartományhoz vagy házhoz, hanem az egész Társaságnak képezik tulajdonát, (76. pont) — irányítja az egész Társaság anyagi állapotát is, vagyis az ingó és ingatlan javakat, ezek megvásárlását, megtartását, megóvását és elidegenítését, nemkülönbén az ezekkel összefüggő műveleteket, mint pl. az építkezéseket... (77. pont).

Senki sem érezheti tehát magát felhatalmazva építkezési munkálatokra, előzetes engedély nélkül. A 114. pont határozottan megmondja: „Az igazgató nem vásárolhat s nem is adhat el ingatlanokat, nem építhet új épületeket, sem a meglévőket nem bonthatja le, sem fontosabb újíításokat nem végezhet az egyetemes főnök és a tartományfő beleegyezése nélkül.“

Amint látjátok az előírás határozott, s ellentmondást nem tűr. Semmit sem lehet építeni, sem lebontani, sem

átalakítani, amennyiben költségesebb munkálatokról van szó, kellő engedély nélkül. Csak amikor egy ajtónak, egy ablaknak átigazításáról s közvetlenül szükséges apró munkákról lesz szó, csak akkor nem kell engedélyért folyamodni. A többi esetekben mindenkor.

Itt helyénvaló lesz a költségesebb munkálatokban követendő sorrendet megjelölni. Ha új alapításokról lesz szó, a tartományfőhöz tartozik a szükséges lépéseket megtenni. Az első lépés abban áll, hogy írásban kell kérni a megyéspüspök hozzájárulását a letelepüléshez. Ezt azután el kell küldeni az egyetemes főnökhöz, akinek hatáskörébe tartozik viszont a Szentszék jóváhagyását kieszközölni, hogy egyházi alapon történjék a település (103. pont). Ne feledjük, hogy az egyetemes főnöknek s káptalanjának kizárólagos joga engedélyt adni a tartományfőknek, hogy új házakat nyissanak, továbbá hogy azok célját s rendeltetését meghatározzák vagy megváltoztassák (104. pont).

Ha azután megvan a beleegyezés, a tartományfő elkészítteti az új intézet tervrajzait, s elküldi az egyetemes jószágkormányzónak, hogy azokat felülvizsgálhassa, s jóváhagyásra az egyetemes főnöknek s a főkáptalannak bemutatthassa. Az épület tervrajzaihoz mindig csatolni kell a költségvetést, megjelölve ugyanakkor, milyen összegekkel ill. forrásokkal rendelkezik az intézet a munkálatokra s a szükséges berendezés költségeinek biztosítására. Beszélünk majd annakidején az adósságokról, ám jó lesz már most előrebecsíteni, hogy az előjárók nem keresztezhetik azokat a határozott egyházi előírásokat, melyek az adósságcsinálást egyszerűs-mindenkorra megtiltják. Épazért sohasem részesül jóváhagyásban olyan építkezés tárgyában felterjesztett kérelem, amelyre nem volna megfelelő fedezet.

Egyébként senki se engedje meg magának, hogy építési munkába fogjon előzetes engedély nélkül, annál

kevésbé merészelje az előjárókat befejezett tények elé állítani. Aki hasonló visszaélést követne el, vétkeznék a szegénység s az engedelmesség ellen. Mentség vagy ürügy címén senki se hivatkozzék a sürgősségre! Főbenjáró dolgokban, mint amilyen egy háznak a megnyitása, vagy megépítése, nem szabad a dolgot elcsitni. Különbösen is manapság a közlekedési lehetőségek messzemenő kényelmet biztosítanak.

Mikor ellenben egy már meglévő háznak bővítésével vagy átalakításával kapcsolatos munkálatokról volna szó, ebben az esetben jó megbeszélni a kérdést a tartományfővel. Az ő elvi hozzájárulásával, az igazgató káptalanával együtt komolyan tanulmányozza a teendőket, mielőtt az építész vagy a mérnököt a tervek elkészítésével megbíznák. Jegyezzük meg, hogy a mi dolgunk: megmondani a műszaki embereknek, mit is akarunk, s hogyan is akarjuk. A mi építkezési igényeinkkel többnyire nincsenek tisztában azok, akik életünket behatóbban nem ismerik.

25. A SZALÉZI HÁZ NEVELÉSÜGYI IGÉNYEI

A szalézi ház: nevelőotthon. Annak építése tehát mindenelőtt határozott nevelésügyi célkitűzéseknek van alárendelve. Nálunk elsődleges és lényeges törvényt alkot a felügyelet. Azért az udvarok, nyitott csarnokok, folyosók, lépcsőfeljáratok, valamint a hálószobák, az étkezők, a közös tanulóterem, az iskolatermek, a magán-szobák s minden más fenntartott helyiség, szóval minden az okszerű felügyelet céljait szolgálja, a nevelőmunkát akadályozó minden bűvőhely és zeg-zug kizárásával. Megtörtént olykor az a tévedés, hogy a kápolnát a második vagy a harmadik emeletre tették, s úgy megnehezítették az odajutást, hogy szinte lehetet-

lenné tették a gyakori szentséglátogatást, nevelőeszközeink egyik legfontosabbikát. Eleve jól megtervezett szalézi intézetnek úgy kell megépülnie, hogy a nap bizonyos szakáiban a növendékek ugyanazon az emeleten tartózkodhassanak, hogy így könnyen ellenőrizhető legyen a felügyeletük. Az éjszakai nyugalom idején mindenki a hálószobák emeletén legyen található; más órákban a közös tanulóterem ill. az iskolatermek emeletén; a nap egy harmadik szakában az udvarban, ill. a nyitott csarnokokban gyülekezzenek; innen nyílnak az ebédlők s a házikápolna is.

Most nem beszélek az egészségügyi berendezésekről. Ezeknek az elhelyezését a felügyelet szempontjából alapos tanulmány tárgyává kell tennünk.

Az igazgatónak s káptalanának a dolga: a növendékek számának szemmeltartásával a helyiségek arányait megtanulmányozni. Sőt, éppen a létszámot kell alapul venniök az épületszárnyak és emeletek elosztására s méretezésére. Építettek bizony már 150 növendék befogadására alkalmas ebédlőt vagy tanulótermet, s ugyanakkor a hálószobák és a kápolna csak 50 növendékre szólt. Látjátok, hogy' lehet véteni, éspedig mily súlyosan, a szegénység ellen azáltal, hogy ezeket a szempontokat előzetesen nem méltatják figyelemre, s nem tanulmányozzák.

A mérnöknek, ill. az építésznek gondja lesz majd az egyensúlytani szempontokra, a szilárdságra, a vonalvezetésre. Azt azonban nekünk kell megmondanunk, éspedig pontos adatokkal alátámasztva, milyen legyen a helyiségek elosztása, égtáji elrendezése, köbtartalma, s általában mik az iskolai, nevelésügyi, erkölcsi kívánalmak.

Nagyon sokszor, alig került még tető alá az épület, sőt már az építkezés tartama alatt megindultak a változtatások, a bontások, a ráépítések, számottevő idő-

és költségpazarlással. Szem előtt kell tartanunk ezt az építésügyi és szerzetesi arany szabályt: mi szaléziak szegények vagyunk, s azért nem engedhetjük meg magunknak azt a fényűzést, hogy kétszer vagy háromszor csináljuk, amit csinálunk. Ám, hogy csak egyszer csináljuk, éspedig szilárdan és jól, azért alapos és lelkiismeretes tanulmányozással kell bárminemű munkát előkészítenünk. Sáfárai vagyunk a Gondviselés javainak, Istent tehát súlyosan megsértenők, valahányszor áldásainak forrását mulasztásainkkal kiapadni engednők, ha t. i. az alamizna gyanánt kapott összegeket, melyek legtöbbször lemondásnak és áldozatnak a gyümölcse, nagykönnyelműen elherdálnók.

Miután az építkezéseinkkel kapcsolatos kívánalmakat megtanulmányoztuk s komolyan latra tettük, akkor beszéljünk meg mindent az építésszel. Most pedig tessék jól idefigyelni! Amíg Társaságunknak kevés számú háza volt csak, az egyetemes jószágkormányzóság műszaki osztályának módjában állott az egyes intézetek megtervezésével s a tervrajzok elkészítésével közvetlenül foglalkozni. Manapság azonban, midőn műveink az egész világon szép számmal találhatók, minden tartománynak magáról kell gondoskodnia. Az egyetemes jószágkormányzóság csak a tervezetek felülvizsgálatával foglalkozhatik csupán, melyeket az egyetemes főnökhöz s a főkáptalanhoz jóváhagyásra fölterjesztenek. A tervezetekhez, a vonatkozó tervrajzokkal, metszetekkel s látszati képekkel együtt csatolni kell a tálajviszonyok s az illető helyiségek leírását, valamint a költségvetést és a rendelkezésre álló alapok és források jegyzékét. Helyénvaló tehát, hogy minden tartománynak meg legyen a bizalmi mérnöke vagy építész, aki folytonosan és gyakorlatiasan megtanulmányozza műveink kívánalmait, tapasztalatot szerez s hasznossá válik intézeteink szolgálatára. Ne féljünk attól, hogy sok

időt s talán sok pénzt is fordítunk előzetes tanulmányokra és költségszámításokra. Sőt ez a legjobb módja annak, hogy okos takarékossgot hajtsunk végre, elkerülve így késő bánatot s okatlan költségeket.

Ha aztán a tervrajzok és költségvetések is készen állanak, be kell azokat küldeni a tartományfőhöz. Ez alaposan átvizsgálja azokat tanácsosaival. Ha azonban hiányoznék az anyagi alap, fel sem kell jóváhagyásra terjesztenie az egyetemes főnökhöz és a főkáptalanhoz.

Fontos észrevételt kell még erre vonatkozóan tennem. Minden háznak szigorú kötelessége hozzájárulni a tartomány és a Társaság terheinek a viseléséhez. Erről annakidején bővebben szólnunk még. Nem szabad tehát javasolni vagy kezdeményezni semmiféle építkezést azzal a céllal, hogy a ház teljességgel szabaduljon fentírt kötelességétől. A tartományfőt illeti annak eldöntése, hogy esetenként mit is kell tenni. Egyébként ostobaság volna a helyiségeket azért bővíteni, hogy nagyobb számban legyenek növendékek felvehetőek, ha ugyanakkor nem gondoskodnánk s hatékonyan nem járulnánk hozzá a szükséges személyzet felneveléséhez. Meglenne a kalitka, ám hiányoznának a madárkák.

Ha végre kijött az engedély az építkezésre, akkor olyan vállalkozóra, ill. vállalatra kell a munkát bízni, aki ill. amely megbízhatóság és hozzáértés szempontjából egyaránt biztosítékot nyújt. Ezt meg kell fontolni és ezirányban puhatolózni is kell. Aztán csupa szemnek kell lenni, mindent el kell követni, hogy semmi kárba ne vesszen. Mindenekfölött azonban határozottan s erélyesen fel kell a munkálatokat függeszteni abban a pillanatban, mikor az alapok kimerülnek. Találunk néha olyan cégeket, amelyek készek hitelt nyújtani, hosszú lejáratú fizetési határidőt biztosítani, ezer könnyítést helyezni kilátásba. Senki se hagyja magát lépve csaini! Komoly kísértés ez. Nemcsak nyílt és súlyos vétségbe

ránthat bennünket az engedelmesség és szegénység ellen, hanem az adósságok hinárjába, sőt Isten Órizz! jóvétehetetlen pénzügyi bukás örvényébe is, nem kevésbé lemoshatatlan szegényére Társaságunknak.

26. AZ ÉPÍTKEZŐ HÓBORT

Mint hogy építkezésekről van szó, nem szabad elhallgatnom, hogy megtörténhetnék az is, hogy valakit nagyon könnyen elsodor az építkező hóbort. Don Rua 1902-ben e tárgyban a következő oktatásokat adta: „Iparkodjanak a tartományfők mérsékelni egyes új igazgatók hóbortját, akik alig érkeznek meg a számukra kijelölt házba, máris ezer újítást akarnak végrenajtani, építkezésekbe fognak, rontanak-bontanak, meglevő épületeket módosítanak. Míg két évet egy helyben nem töltöttek, addig némi jelentőséggel bíró szóbanforgó műveletekre vonatkozó kérelmüket nem kell figyelembe venni.“ Aztán üdvös intelmül hozzátette: „Épp-azért midőn valakit igazgatói vagy házgondnoki tisztésre javasolnak, figyelemmel legyenek arra, hogy a többi kívánatos tulajdonság közt az okos ügykezelés is meglegyen bennük“¹³³. Majd az igazgatókhoz fordulva, így biztatta őket: „Közös törekvésünk arra irányuljon, hogy minden építkezési költséget elkerüljünk“¹³⁴. S idézett szavainak oly nagy fontosságot tulajdonítottak, hogy az 1906-ban közzétett Szabályzatok 48. pontjában betűről-betűre átvették. Pár hónap elteltével jószágos elöljárónk ismét a tartományfökhöz fordult, s gondolatát tovább fűzte. „Arra is szükség van, írta, hogy bizonyos új igazgatókban mérsékeljük nemcsak erkölcsi, hanem anyagi vonatkozásban is a reform-hóbortot. Kös-sük a lelkükre, hogy építési munkálatokra ne is gondoljanak, míg két évet nem töltöttek a számukra kijelölt

házban, és soha se fogjanak ilyesmibe, komoly szükség és írásban kapott felhatalmazás nélkül. Magatok is, kedves tartományfők, adjatok jőpéldát azáltal, hogy kerültök minden sietséget esetleges újításokban, az épületekkel s helyiségekkel kapcsolatos átalakításokban, különösen amikor ilyenmő átalakításokat nem lehetne költekezés nélkül nyélbeütni“¹³⁵.

Az első egyetemes káptalan 14. ülésének a tárgya ez volt: *építkezési kiadások*. Ez alkalommal Don Bosco szemrehányást tett mindazoknak, akik az egyes házakban jelentősebb új építkezéseket vagy tatarozásokat hajtanak végre, mielőtt az előljárótól erre engedélyt kértek, ill. kaptak volna.

Jó Atyánk időszerű megfontolások után szavait így fejezte be: „Maradjunk tehát abban, hogy mielőtt ilyen költségekbe verné magát valaki, felhatalmazást kell kérnie, egyelőre az egyetemes főnöktől, később pedig legalább a tartományfőtől.“ A jelenvolt rendtársak igaz, helyeselték mindazt, amit Don Bosco szorgalmazott, mégis nem tudták meglepetésüket palástolni. Egyeseknek pedig Don Bosco véleménye túlságosan szigorúnak látszott. Akkor ismét szólásra emelkedve, így folytatta: „Sőt a legszigorúbbnak kell lennünk. Olyan dologról van szó, amely ha nem fogjuk a gyeplőt rövidre, szinte természeténél fogva kitágul. Hisz' csak természetes, hogy ha olyasmit látunk, ami nincs nagyon ínyünkre, azon változtatni igyekszünk. Itt egy választófalat kell felhúzni, ott egy másikat kell lebontani; itt egy ajtót kell nyitni, ott egy meglevőt kell elfalazni. Azt is nagyon jól tudjuk azután, hogy amikor abban a házban igazgató- és házgondnok-cserére kerül a sor, akkor ismét felmerül a szüksége annak, hogy lebontsák a felépítettet, s felépítsék a lebontottat, s így költség költséget ér, de vajmi kevés vagy éppen semmi haszon nélkül“¹³⁶. Amikor körlevelét írta a szegénységről, s

különösen amikor ahhoz a ponthoz jutott, ahol az építkezéshez megkívánt engedélyeket tárgyalta, Don Ruának kétségkívül szeme előtt lebegtek Don Bosco szigorú figyelmeztetései, annál is inkább, mert maga is félreérthetetlenül tapasztalatot szerzett kedves Atyánk megalkuvást nem ismerő szigorúságáról. Olyan idők jártak, amikor a házakban rohamosan építkeztek. Mégis, még akkor is, amikor a terveket maga Don Bosco sugalmazta, s aprólékosan felül is vizsgálta azokat; amíg végérvényes jóváhagyásban nem részesültek, senki sem látott hozzá a kivitelezéshez¹³⁷. 1876-ot írtak. Don Bosco távol volt. Don Rua felhatalmazást adott arra, hogy Szt. Ferenc templomának harangtornya mellett, egy már régóta befalazott ablakot újból kivágjanak. Megjött Don Bosco. A módosítást észrevette, s bizonyos határozottsággal ezeket mondotta helyettesének: „Most, hogy Don Bosco parancsol, a magatok feje után cselekesztek. No majd egyszer, amikor ti parancsoltok, a többiek is majd a maguk feje után cselekszenek.“ Szegény Don Rua, akinek a vállán nyugodott a kormányzat egész felelőssége, icike-picike lett, szinte megsemmisült, alázatos bocsánatkérő szavakat mormogott, biztosította Don Boscot teljes odaadásáról. Don Bosco azonban szavát nem módosította¹³⁸.

Ez az egyedülálló példa fellárja előttünk egyrészt, hogy a szentek mily nagy fontosságot tulajdonítottak saját akaratuk megtagadásának, másrészt azt is tudunkra adja, mennyire szíven feküdt Don Boscónak az, hogy fékezze az önkényes újitási törekvéseket az építkezés terén.

Nemcsak akkor, amikor új építkezésekről vagy tekintélyesebb javításokról volt szó, kívánta Don Bosco, hogy a szegénység szellemében s mindenkor kellő felhatalmazással intézzék azokat, hanem a ház rendes karbantartásában is ugyanezeket a gazdasági rendszabályo-

kat kívánta érvényesíteni. Egyesek fölületességéből olykor megtörténik, hogy figyelmen kívül hagynak egy kis tatarozást, különösen a háztető és a fedélszék körül. Egyszer csak aztán nagy kár éri a ház többi vagy legalább tekintélyes részét, úgyhogy roppant összegeket kell kidobnunk háztartásunknak és szegénységi fogadalmunknak nem kis kárára. Sajnos épp az ellenkező hibába is lehet esni, amikor t. i. végeszakadatlan, apró, inkább szeszélyes, mint hasznos toldás-foldásokat hajtunk végre. Halljuk csak Don Boscónak idevágó világos és erős szavait: „Szükségét érzem annak, hogy rajtam segítsetek. Mondjátok utánam, aztán ismételjétek meg, hogy *minden egyes nap, mikor kőműves nem teszi be lábát, az arany nap.* Különben magamnak kell már sorompóba állnom, s megtiltanom minden, mégoly kicsiny munkát is, ha csak külön felhatalmazást nem kérek reá“¹³⁹.

Atyánknak ez utóbbi kifejezései kellő megvilágításba helyezik azt, mennyire csuszamlós és nyaktörő az építkezés talaja. Itt sajnos nagyon is sokszor és könnyen kínlózkodik alkalom a szegénység szellemének aláásására. Nem szeretném, ha itt is el kellene mondani, hogy a világ fiai okosabbak a szerzet fiainál. Valóban gyakran nagyobb megfontoltságot s eszélyesebb takarékoságot találunk a világ gazdagjaiban, mint bizonyos szerzetesekben. Mindenki látja ugyanis, mekkora óvatossággal, szinte ólomlábon indulnak a magánosok, mielőtt bármilyenű, mégoly jelentéktelen munkába fognának. Elhatalasztják a kivitelezést, és ha az nem szigorúan szükséges, inkább szenvednek, s valósággal kibőjtölik a jobb időt, semhogy magukat nem okvetlen szükséges költségekbe verjék.

Szt. Don Bosco öntse belénk az ő szegénységi szellemét, hogy nyomdokain haladva, mi is hűséges sáfárai lehessünk az isteni Gondviselés javainak.

27. A FÉNYÜZÉS KERÜLÉSE AZ ÉPÍTKEZÉSBEN

A szalézi építkezés számára egyik legsúlyosabb veszedelem az építészek képzelőtehetsége. Emberi dolog, hogy ők iparkodnak eszük termékenységét, a reájuk bízott tervek kidolgozásában nyilvánvalóvá tenni. Sohasem szabad azonban annak megtörténnie, hogy a műszakiak ügyessége a mi szegénységi szellemünket meggyengítse s kikezdje. Amint már mondtuk, képezzük, neveljük azokat a mestereket, akiknek a mi építkezéseinkkel kell majd foglalkozniuk, hogy számot tudjunk vetni, nemcsak a szalézi épületek nevelésügyi kívánalmaival, hanem azzal a komoly egyszerűséggel s tisztességgel is, amelynek műveinket mindenkor jellemeznie kell.

Ellenveti majd valaki, hogy nem is fényüzésről van szó, hanem csupán a vonalak ízlésségéről, melyeket egy-egy művészi elem bevetésével mutatósakká tehetünk. Könnyű a válasz: a szerzetesek között nem elég, ha a szegénység a szívben gyökerezik, hanem a külsőségekben is kifejezésre kell jutnia, s nemcsak a személyükben, hanem mindabban, ami reájuk vonatkozik.

Bizonyos mutatós formák, a szemrevaló vonalak, a kiáltó színek, az építészeti csecsebecsék nyílt harcban állanak szent Alapítónk felfogásával. Hallgassuk csak ünnepélyes intelmét, úgy ahogy azt utódának szánt *Emlékeiben* megrögzítette: „Amikor engedélyt adsz házak építésére vagy tatarozására, ugyanakkor nagy szigorúsággal vágj elébe a fényüzésnek, a nagyzásnak, az előkelőségnek! Amely pillanatban mutatkozni kezd a jó módúság a személyekben, a szobákban vagy a házakban, ugyanakkor megindul a mi Társaságunk hanyatlása is.“

Figyeljük csak meg, hogy Atyánk nem szorítkozik buzdításra, hanem *nagy szigorúságot* követel fiaitól olyan

visszaélésnek a megakadályozásában, amely Társaságunkat elkerülhetetlenül bomlásához juttatná. Senki se merészelje tehát azt gondolni vagy mondani, hogy hisz' csak jelentéktelen költségtöbbletről van szó: hogy végre is az előkelőség művészet; hogy az idők megváltoztak, s új igényekkel lépnek fel; hogy a karaván halad, stb... Don Bosco felfogása szerint a fényűzés, a nagyzás, az előkelőség a Társaság hanyatlásához vezet. Ezeket a szavakat jó megjegyezni, megfontoltan, sőt azt mondanám, szabatosan írta ugyanaz az Don Bosco, aki XI. Pius nagy pápának — akkor még Don Ratti Achillesnek — azt mondotta, hogy neki az a szándéka, hogy mindenkor az első vonalban küzdjön. Követhetjük tehát Atyánknak a legegészségesebben haladó eszmék szolgálatában álló programját anélkül, hogy a fényűzés pazarlásába, a pompa túlméretezéseibe, az előkelőség finomkodásába esnénk. Hozzánk, lelki szegényekhez legjobban illenének a homlokzati építkezés józan, nyugodt, egyszerű vonalai. Ezeknek a homlokzatoknak azonban égtájuk szerint való jól elhelyezett, napfény és naphő előtt tárva-nyitva álló, szellős, tiszta helyiségeket kell magukba foglalniok. Ezek a helyiségek viszont mindenkor tükröztetik növendékeink szívének békéjét, fehérségét s azt az eucharisziás áhítatot, mely őket a hamisítatlan szeretetnek s az örökös és nyájas vidámságnak ebben a csodás légkörében telíti. A fényűzés végleteibe esni annyi, mint a magunk halálát és Társaságunk pusztulását keresni.

A tartományfők minden olyan tervet határozottan vessenek el, mely szent Alapítónk utasításaitól eltér. Részenről megvallom, hogy valóságos gyönyörérzés fogott el, valahányszor megtudtam, vagy azt láttam, hogy elutasítottak olyan terveket s tervrajzokat, melyek a mi szegénységi hagyományainkat nem tükröztették.

Mármost, neimcsak a homlokzati vonalvezetésben, ha-

nem a belső elrendezésben is kerülni kell a fényűzésnek minden látszatát, nevezetesen a lépcsőházakban, az előcsarnokokban, a fogadószobákban, a színházakban. Ugyanazt kell a szobafestésről és a színekről is mondani. Egy nevelő otthonban, ahol különféle helyekről, társadalmi és családi környezetből származó növendékek váltakoznak, ott elengedhetetlenül szükséges bizonyos gyakorisággal fertőtleníteni különösen a hálótermeket, iskolákat, tanulótermeket, ebédlőket s más helyiségeket. Mármost sokkal egyszerűbb s könnyebb fertőtlenítésnek vethető alá egy vonalazás és zürzavaros színezés nélkül való, tompított fehér szín, mely egyébként is számottevő egészségügyi és gazdasági előnyökkel rendelkezik.

28. AZ ISTENHÁZA

Szándékosan nem beszéltem a templomról és a kápolnákról, mert ezeknek szeretném megadni mindazt a fontosságot, amit megérdemelnek.

Az istenházát mindenekelőtt a hit szempontjából kell tekintenünk. Siralmas volna, ha kellő figyelmet nem tulajdonítanak neki. Míg talán nem tekintünk költségre, mikor más helyiségekről van szó, míg pl. csakúgy szórjuk a pénzt egy fogadószobára, ahol végtére is csak embereket ültetünk le, ha mégoly tekintélyeseket is; mily kirívó volna, ha ugyanakkor garaszkodnánk a templommal vagy kápolnával, ahol pedig az ég és föld Istenét kell elszállásolnunk.

Templomokról s kápolnákról lévén szó, világosabban megmondom azt, amit akkor szerettem volna megmondani, mikor az intézeteinkkel kapcsolatos építészetéről szóltam. Már régóta, mint új művészetet akarnak velünk elfogadtatni bizonyos építési önkényességeket,

melyeket azonban mi semmiáron sem fogadhatunk el. Az Egyház sohasem félt a haladástól, sőt ennek mindenkor s minden eszközzel tisztánlátó és bátor előharcosa volt. Itt is azonban jó lesz megismételni, hogy nem mind haladás az, ami utóbb jön. Jöjjön csak az új művészet! Ám ne legyen kacagnivaló eltévelyedés vagy olyan irányú követelődzés, hogy követ dobjunk a múltra, amely a lángelme mesterműveivel ajándékozott meg bennünket, s helyébe éretlen furcsaságok hajóját bocsássuk vízre. Különösen mikor templomokról s kápolnákról van szó, eszélyes óvatossággal kell eljárunk.

Első szabály egy templom felépítésére az, hogy kényelmesen megközelíthető legyen azok számára, akik azt látogatják. Mikor aztán a mi növendékeinkről van szó, törekednünk kell számukra olyan helyet biztosítani, amely alkalmas nemcsak az áhítat emelésére, hanem a szórakozottság, az érintkezések, a veszedelmes helyzetek kiküszöbölésére is. Gondoskodnunk kell a természetes világításról, az oltárok, különösen a főoltár elhelyezéséről és tágas szentélyről, mely lehetővé teszi ünnepélyes szertartások lebonyolítását a mindenkor épületes és rokonszenves kis-klérus bevonásával. Tanulmányoznunk kell az ülőpadok s a gyóntatószékek kényelmes elhelyezését és szerkezetét. Figyelmet kell szentelnünk a zenekórusnak s megfelelő befogadóképességgel rendelkező sekrestyének, valamint a szükséges és jól elhelyezendő mellékhelyiségeknek is. A méreteket, különösen a magasságot illetően hideg földtájakon, az ajtónyílásokat, a szószék helyét, mindent előzetesen s komolyan meg kell fontolnunk, hogy így fölösleges kiadások elkerülhetők legyenek.

A templomokban s kápolnában azonban különösképpen az építészeti részt kell számításba vennünk. Először is ne feledjük, hogy templom- és kápolnaépítés esetére határozott egyházi törvények vannak érvény-

ben, s ezeket hűségesen meg kell tartanunk¹⁴⁰: elsősorban azt, mely megtiltja, a templomok és kápolnák fölött, vagy alatt lévő helyiségeknek tisztán világi célra, így pl. hálószobák gyanánt való felhasználását.

Ugyancsak az 1164. kánon előírja, hogy templomok építése és helyreállítása esetén meg kell tartani „a keresztény hagyomány által szentesített formákat s az egyházművészet törvényeit“. Helyénvaló ez a figyelmeztetés bizonyos különcködő törekvések térhódításával szemben, amelyekkel, amint már mondtuk, közel kétezer esztendőnek dicsőséges hagyományait gyakorlatilag forgatják fel, és pedig olyan formáknak a nevében, melyek nem érdemlik meg a művészi nevet, s amelyek világias és szeszélyes elemekkel a vallási élet kibontakozását és a szellemnek az imádságban való nyugodt felemelkedését csak megzavarják.

Fájdalommal szemléltük bizonyos, nemkívánatos stílusban megtervezett templomok építését: mint kellett a munkálatokat megszakítani, mint nyugtalanította az építelőket, olykor szerzetesi családokat is, gyakori szánom-bánom, nem csekély kárára a szegénységnek.

Szem előtt kell tartani azokat az ünnepélyes kijelentéseket, melyeket XI. Pius pápa 1932. október 28-án elmondott beszédében tett, melyekben az egyházas építészet jellemét kidomborítva, annak irányelveit s törvényeit szorgalmazta s amelyeket a katolikus püspöki kar egyetemlegesen magáévá tett. „Isten lakóhelye és az imádság háza, mondja Jézus Krisztus helytartója. Ime magának Istennek a szavai szerint: a cél és az ok, amiért vannak szent épületek. Ime a legmagasabb szempontok, amelyekből állandóan ihletet vennie kell, s amelyeknek állandóan engedelmeskednie kell annak a művészetnek, mely magát szent és észszerű művészetnek kívánja nevezni, különben maga mondja ki az ítéletet maga fölött, hogy sem nem szent, sem nem

észszerű.“ Majd így folytatja a Szentatya: „Püspök-testvéreinkre hárul a feladat, akár isteni küldetésből kifolyólag, melynek ők részesei, akár az egyházi törvénykönyv határozott rendelkezéseiből kifolyólag, a püspökökre hárul a feladat saját egyházmegyéikben, mint ahogy reánk hárul az Anyaszentegyházban, örködni afölött, hogy a törvénykönyvnek ily nagyfontosságú intézkedéseit meg is tartsák; s hogy a művészet bitorolt nevében a templomok s az oltárok szentségét semmi se bántsa, a hívek áhítatát semmi se háborgassa.“ Ezek az ünnepélyes és súlyos buzdítások nekünk is szólnak, kiváltképen az igazgatóknak, a tartományfőknek s általában az előljáróknak.

Külön éberséget követelnek a templomok és kápolnák építésénél nemcsak a szóbanforgó komoly és magasztos célkitűzések, hanem az a körülmény is, hogy általában meglehetősen nagy méretekről lévén szó, roppant összegeket kell kiizzadniok, s ilyenkor könnyen rést üthetnek magán a szegénységen. Éppazért sohasem szabad elhamarkodniok a lépést, hanem az egyes tételeket alaposan latra kell tenniök. Szent Alapítónk el-elmondta, hogy a templomokat lassan kell felépítenünk, mert ily módon szítjuk a hívek áhítatát s jótékonyágát. Hányszor nem volt már a sietség oka talán fontos épületrészek újjáépítésének, súlyos elővigyázatlanságból s tévedésekből kifolyólag, ami végeredményben is az elégedetlenség magvát hinti el, s a jó lelkek áldozatkészségét lohasztja le!

Aztán ne mondjátok fölöslegesnek ezt a kitérést a szent épületekre! Társaságunknak örvendetes gyarapodását tekintve, melynél fogva szakadatlanul, s jóformán minden nemzetben számos templom s kápolna emelkedik, bizony szükséges volt ez a felhívás. Szükséges volt nemcsak azért, hogy a hit szellemében gondoskodjunk az istenszolgálat fenségéről s tisztességéről, továbbá az

egyházi és szertartásjogi törvények megtartásáról, hanem azért is, hogy ugyanakkor óvatossá tegyük azokat, akiknek ezeket az építkezéseket vezetniök kell. Óvnunk kellett őket a súlyos veszélyekkel szemben, nehogy megsértsék a szegénység szellemét, ami pedig könnyen előfordulhatna, ha megfogyatkoznék az az előrelátó okosság, mely előzetesen mindent latra tesz, hogy minden fölösleges pazarlást elkerüljön.

Az építkezésekkel kapcsolatos elmefuttatásunk után jó Atyánknak egy figyelmeztetésével teszünk pontot. 1880-ban San Benignóban konferencia-beszédet mondott a szerzetesi szegénységről. Oly erős és határozott nyelvezetet használt, hogy szavai egyesek előtt szigorúaknak tűntek fel. Mint gyakorta tette, most is felszólította a megjelenteket véleményük nyilvánítására. Don Nai annak a felfogásának bátorkodott kifejezést adni, hogy a csint a szegénységtől el kellene választani. Don Bosco nyájasan, de határozottan megadta a választ: *A szerzetes csínja a szegénység*¹⁴¹. Ezt a szabályt nem szabad soha felednünk.

Tudjuk azonban, hogy az építés terén az idők bölcs kívánalmainak megfelelő fogalmai voltak neki. Csak ugyan ugyanaz a Don Bosco, aki szorgalmazni tudta a takarékoságot írópapírban és postabélyegben, ha a szükség úgy kívánta, szent vakmerőséggel olyan templomok, intézetek s nyomdák építésébe is bele mert fogni, melyek a világot ámulatba ejtették. Nem látott elmentéteket a szegénység szelleme között, melyet a szívünkben kell meggyökereztetnünk, a köteles takarékoság közt és a gyermekek, talán éppen a legszegényebb árva gyermekek befogadására szánt intézetek tág méretezése és egészséges elrendezése között. Csak a pazarló és hivalkodó túlméretezettséget nem szívelte. Az az építési modor, mely a külső megjelenésben józan és szerény, de gazdag levegőben, napfényben, gondos tiszta-

ságban, fontos nevelésügyi tényezővé válik. A fényűzésnek s pazarlásnak minden gondolatát háttérbe szorítja, ugyanakkor azonban rendre, tisztaságra, rendezett, s ép azért a szegénység szelleméhez alkalmazkodó társadalmi életre nevel.

29. SZEGÉNYSEG A SZOBÁKBAN ÉS LAKÁSOKBAN

Az *Alapszabályok* 32. pontja így szól: „Mindenki köteles celláját a legnagyobb egyszerűségben tartani, s legnagyobb igyekezettel azon legyen, hogy szívét ékesítse erényekkel, ne pedig a szobák falait díszítse.“ Ime szent Alapítónk világos és kézzelfogható gondolata. A fiainak adott irányelveket s utasításokat ebben is, mint mindenkor ragyogó és beszédes példával erősítette meg. Kívánatos, hogy a szerzetesnek szánt szoba szellős és tiszta legyen, és ahogy Don Bosco akarja, ékesítse nem akármilyen egyszerűség, hanem pontosan az ő szavaival **élve, a legnagyobb egyszerűség**. Ki kell tehát zárunk a fényűzésszámba menő bútorokat, a profántárgyú képeket, a hiábavaló fényképeket, a gyerekes és világias csecsebecséket, a fölösleges lim-lomot, valamint a keresett és előkelő függönyöket és szőnyegeket is. Utóbbiakat, ahol a hideg miatt szükség van rájuk, könnyen helyettesíthetjük egyszerű kis gyékénnyel, vagy másvalammivel. Ki kell küszöbölnünk a virágvázákat, a madárkalitkákat s mindennemű más haszontalanságot is.

Nagyon jó és a közös étellel megegyező volna, ha a szobák általában azonos méretezésűek, ha a bútorok s egyéb berendezési tárgyak egyformák volnának, s a falakat azonos fehér színre meszelnék, hogy könnyen fertőtleníthetők legyenek.

Emlékszem: valamikor egy városban tartózkodtam.

Egy szerzetescsalád új rendházában luxus-szobákat készítettett. Mindegyikkel összefüggésben volt egy fürdőszoba, nagyúri házba illő egészségügyi berendezésekkel minden egyes szerzetes számára, egy elsőosztályú vendégfogadó minden kényelmével. Fájdalommal emlékszem még ma is a jóknak kedvezőtlen benyomásaira s a gonoszoknak rosszmájú gyanúsítgatásaira, nem kis kárára a helység összes többi szerzeteseinek. Arra is emlékszem, hogy az a fényűzés a szerencsétlen rendháznak véstes hanyatlását jelezte.

Hadd buzdítsalak benneteket, hőnszeretett Fiaccskáim, hogy vigyázzatok, nehogy nálunk is valaha hasonló túlzásokat kelljen szóvátenni. Minden házban lehet egy kis vendégszoba, berendezve illő kényelemmel, ám keresettség nélkül. Ezt azonban püspököknek vagy más kiváló személyiségnek kell fenntartani. Hasonló berendezéseket azonban egy szerzetes számára sem szabad biztosítani, természetesen legkevésbé az igazgató vagy az előjárók számára nem, hisz nekik kell jó példájukkal mindenkit megelőzniök.

30. TÖRVÉNYKÖNYV ÉS KLAUZURA

Mint hogy most a rendtársak szobájáról beszélünk, jó lesz felelevenítenünk, hogy az Egyház szellemének megfelelően, melyet külön kánonokban nyilvánít ki, a szerzetes családoknak meg kell a klauzúra törvényét tartaniok, saját intézetük természete szerint s a vonatkozó szabályzati előírások értelmében. A törvényhozó szándéka szerint ez az összeszedettség szellemének, a szegénységnek s különösképen a tisztaságnak hatásos védelme. *Alapszabályainkban* nincsenek a klauzúrára vonatkozó alkotmányos előírásaink. *Szabályzataink* 36., 37. és 38. pontja ellenben bizonyos tilalmakra céloz, melyek a szó

szerint vett klauzúrának egy fajtáját képezik s tétélezik fel. Idézett pontok valóban nemcsak azt állapítják meg, hogy másnemű személyek nem léphetnek be a hálótermekbe s a hálósobákba, hanem azt is elrendelik, hogy egy szalézi se engedje a növendékeket a saját szobájába vagy cellájába belépni, se jelenlétében, se távollétében.

Másrészt a 604. kánon 2. szakasza a szerzetestársaságok, mind férfi szerzetesek, mind apácák házaira is alkalmazni kívánja az 599. kánonba foglaltakat. Ez szóról-szóra így hangzik: „Ha egy szerzetesházzal bennlakó növendékek számára nyílt nevelőotthon vagy más, a szerzetnek sajátlagos művei vannak kapcsolatban, ha lehetséges, fenn kell tartani a szerzetesek lakóhelyéül az intézetnek egy, a klauzúra törvénye alá eső elkülönített részét, és még azokra a helyekre is, amelyek nem esnek ugyan a klauzúra törvénye alá, s amelyek külső vagy belső növendékek, ill. más, a szerzet sajátlagos műveinek célját szolgálják, nem szabad másnemű személyeket megütni, hacsak komoly okokból nem és az előljáró engedélyével.“

Ezeket a határozott rendelkezéseket komolyan meg kell fontolnunk. Kötelességünk az egyházi törvényeket nemcsak a hit világánál tekintenünk, hanem mindenkéül kötelességünk azokat megvalósítani. Amint látjátok, az Egyház mindenkor anya, éppazért előre látva azokat a gyakorlati természetű nehézségeket, melyekbe a kánon szigorú előírásának merev megtartása esetén ütközhetnénk, lelkiismeretünk megnyugtatóására hozzáfűzi azonnal, hogy azokat annyiban teljesítsük, amennyiben lehetséges. Tudom, sok régi építésű házban nem mindig lesz lehetséges az idézett rendelkezések betű szerint való megtartása, de igenis számon kell azokat tartanunk újabb építkezéseknél. Minden egyes esetben továbbá be kell hatolnunk a törvény szellemébe, mely úgy rendelkezik, hogy ne bocsássunk be idegent, kivált

másnemű személyeket a közösség számára fenntartott szobákba. A jövőben könnyebben elérhetjük, hogy az előjárók szobái egy emeletszárnyban tömörüljenek, kivéve egy pár, a műveink természete által megkövetelt esetet. Akkor aztán jobban érvényesül majd az a példaadó klauzúra, melyet bennfoglalóan megkövetel a Szabályzatunk és szent Alapítónk.

Szándékosan neveztem meg szent *Alapítónkat*. Hisz nem szeretném, ha bárki azt gondolná, hogy szent Alapítónk irányelveit s tanításait pillanatra is figyelmen kívül hagyni merészelttem volna. Ezt különben is programmul tűztem ki magam elé. Az első egyetemes káptalan 10. ülése során, mely a tagok erkölcsösségéről tárgyalt, így beszélt Don Bosco: „Ezen régóta töröm már az eszem, sajnos, eddig csak vázlatosan áll előttem, és szükség lesz arra, hogy valamennyien együtt tanulmányozzuk. Annak megállapításáról volna szó, hogy a szaléziak, amennyiben lehetséges, a háznak olyan részében aludjanak, ahol sem idegeneket, sem házbeli férfiakat, sem fiúkat sohasem fogadnak. Majdnem azt mondanám, legyen nálunk egy *klauzúra-féle*, melyet senkinek sem volna szabad átlépnie. Pl. a lépcső táján, ahol a papok, tanárok, s általában az előjárók celláihoz járnak fel, ott ne aludjon senki más, s azon át ne legyen bejárat a fiúk hálótermeibe. Különösen pedig azontájt ne aludjanak egyáltalán nők. Az ok világos: mi elég gyakorta fogadunk be magunkhoz olyanokat, akiket cseppet sem ismerünk. Lehetnek derék emberek, de hát még nem ismerjük őket eléggé, másrészt pedig tudjuk, hogy a világ tele van gonoszsággal, no meg hogy valamennyien Ádám ivadéka vagyunk. Nagyon-nagyon sok esztendő peregne talán le, reméljük, anélkül, hogy bármi is történnék. Ám az ellenkező is megtörténhetnék. Ma nem forog fenn semmi veszedelem, ám mégsem árt egy kis óvatosság. Ha pedig ez az óvatosság a mi esetünkben

szükségtelennek s netalán túlzottnak bizonyulna, higgyük el, mindazonáltal nagyon is helyénvaló lenne a külvilágiak miatt, akik minden rosszmájúságuk ellenére sem találnának ürügyet gyanura vagy megszólásra. Javasolnám, zárják el ráccsal azt a folyosószakaszt, melyről a mondott szobák nyílnak, s lássuk el ezzel a felírással: *Fenntartott!* Vagy pedig: *Elöljárók magánszobái!*"¹⁴². Amint látjátok, szent Alapítónk külön erre a célra készült ráccsal kívánta volna a klauzúrát védeni.

Külvilági személyeknek házainkba való belépésével kapcsolatban tette meg ezeket a bölcс észrevételeket jó Atyánk s tekintettel volt ebben bizonyos rendkívüli nagy ünnepek szolgáltatta alkalmakra is. Jó lesz tehát azokat figyelembe venni, különösen a szellem miatt, mely azokat eltölti, s az irányelvek miatt, melyeket magukban foglalnak. Okot erre elsősébként azok a szeretetvászrok szolgáltattak, melyeket olykor az intézetekben s magában az anyaházban Segítő Szűz Mária ünnepére rendezni szoktak olyan személyek bekapcsolódásával, akik veszélyt jelenthettek. „Ezek a megmozdulások, — mondotta, — házaink életének hajnalán szükségesek, és semmi rosszat sem szülnek, éppazért, mert rendkívüli dolgok. Szarvas hiba volna azonban, ha fejlődni hagynók. Hisz' minden óvben belopakodik valamely rendtelenség, akkor pedig már alig lehet kiirtani. Sőt esztendőre már sokkal nagyobb méretekben ismétlődik meg, s ijesztő gondolat: idővel még milyen arányokat ölt. Nincs olyan rendtelenség, amely ha egyszer beosont, esztendőre meg ne ismétlődne. A kezdetek kezdetén, ilyen megmozdulások jót tesznek. Lélekpezsdítőül szolgálnak az ifjúságnak, a házat megismertetik, lekötik az idegenek jóindulatát. Később azonban ritkítani kell, sőt egészen meg is kell szüntetni. Az Oratóriumban eleinte kapusfülke sem volt, a növendékek is kijártak munkára. Az újdonságnak s az eredeti buzgóságnak köszönhető, hogy nem

történtek rendetlenségek. Idővel felmerült annak szükségessége, hogy a telket bekerítsük és kapust állítsunk. Ekkor is azonban még bejöhettek boldog-boldogtalan. Később már ezt is meg kellett akadályozni. Ugyanezt kell Segítő Szűz Mária szeretetvásáráról is mondani. Az első években pokoli lármával ment a dolog, mégis újszerű volta épp azt eredményezte, hogy csak jelentéktelenebb rendetlenségek fordultak elő. Folytatólagosan egyre csappant az idegenek áramlása, s ma szinte azt mondhatjuk, hogy az ünnep szabályos mederben folyik¹⁴³. Eddig a mi kedves Atyánk. Amint látjátok, az ő elgondolása kristálytisztá, mindenben megfelel annak a szellemnek is és azoknak a rendelkezéseknek, melyeket az Egyházi Törvénykönyv rögzített meg, jópár évvel később.

Mivel pedig benne vagyunk a tárgyban, ha futólagosan is, de a legnagyobb komolysággal, hadd emlékeztesselek arra, hogy azokban a házakban, ahol apácák teljesítenek szolgálatot, kivétel nélkül meg legyen a megkívánt elkülönítés, minden benső közlekedés teljes kizárásával. Ugyanez az eljárás azokkal a nőekkel szemben is, akik a fehérneműnél vagy más szolgálati beosztásban dolgoznak.

31. A CELLÁK

Visszatérve most a szobák kérdéséhez, egy újabb észrevételt szeretnék tenni. A mi nevelő módszerünk azt kívánja, hogy a hálótermekben is legyenek felügyelők, a növendékek kellő ellenőrzésére. Mármost nem szabad felednünk, hogy a megelőző módszer szellemében akkora fontossága van a felügyeletnek, hogy legelső nevelői feladatunkat éppen az képezi. Kell tehát, hogy ki-ki a maga részét készségesen megtegye, s ne akar-

jon az alól kibújni azzal, hogy neki szoba kell. Don Bosco az égből gyönyörűséggel nézi fiait, hogy' áldozzák fel kényelmüket a lelkek javára, s külön szeretettel megáldja azokat a papokat és kiségitőket, akik bár bennevannak a korban, dicséretreméltóan továbbra is felügyelnek a hálótermekben.

A hálóterem kérdése szent Alapítónknak bizonyos intelmeit idézi emlékezetünkbe. Ezek elsősorban az erkölcsösségre, közvetve azonban a szegénységre is vonatkoznak, kiemelve annak szükségességét, hogy amikor a helyiségek rendeltetését megállapítják, egyidejűleg gondoskodjanak alkalmas dolgozószobáról nemcsak a kispapok, hanem a felszentelt papok és kiségitő-testvérek számára is, akiknek szolgálati beosztásuk a hálótermekben való felügyeletre is kiterjed. Kívánatos, hogy minden házban, egy jól felszerelt könyvtár befogadására szentelt nagy terem szomszédságában lehetőség szerint további két terem álljon rendelkezésre, az egyik olyan könyvek tanulmányozására, amelyeket nem szabad a könyvtárból huzamosabb időre kikölcsönözni, a másik pedig a rendtársak számára dolgozószobául. Ez a hasznos előrelátás nagyban hozzájárul majd a ház helyes menetéhez. Most pedig jó Atyánkat hallgassuk meg!

„Egy időben, írja az életírója, a felügyelőknek kis cellákat engedtek meg a hálóterem sarkaiban. Ezek vasrúdra felfüggesztett egyszerű függönyök voltak. A felügyelőnek abban többnyire volt asztalkája, néhány könyvvel. Később Don Bosco addig beszélt, míg ki nem küszöbölték a cellákat, vagy legalább is el nem távolították az asztalkákat. A felügyelő számára csupán az ágyat hagyták meg a függönnyel, ám nem a sarkokban, hanem a hálóterem többi ágjai között. Erre vonatkozó kívánságát aztán, mely nagyon is a szívéen feküdt, gyakorta megismételte: el a cellákat, el az asztalkákat!

Határozottsága annál inkább meglep bennünket, amennyiben szembe tudott nézni egyes igazgatók ellenvetéseivel.

Akadnak tanítók, jegyezte meg valaki, akiknek vállalniok kell a felügyeletet a hálósobákban, és szükségük van asztalkára, hogy elhelyezhessék könyveiket s füzeteiket, és szükségük van a cellára, hogy olykor visszavonulhassanak tanulni.

— Ezekben az esetekben sem szabad megengedni,
— vágott vissza Don Bosco.

— Hát akkor mit csináljanak a tanítók?

— Máshol kell számukra alkalmas helyet fenntartani. Például: egy kulcsra zárható íróasztalt a közös tanulótérben, vagy az iskolában. De a hálótermekben soha!

— Máshol nem állnak rendelkezésre szobák, mikor annyi és annyi ifjú kéri a fölvételét, s oly szorosan vagyunk az intézeteinkben.

— Rendben van! Tessék akkor kevesebb növendéket fölvenni! Ám a hálóteremben ne legyenek se asztalkák, se cellák! Elég lesz az ágy a függönnyel a lefekvés és felkelés idejére. Ezt leszámítva, a függöny legyen mindig félrehúva.

Ezeket a bölcs útmutatásokat, melyekért Don Bosco oly erélyesen küzdött, alkalmazzuk bizonyos kisméretű hálótermekben is, ahol olykor helyszűke miatt, a nem szigorúan a hálótermek felügyeletével megbízott személyzet celláit is el szokták helyezni. Ha pedig valaki kényelmetlenül érezné magát, jusson eszébe, hogy di-csőségünket kell találnunk nemcsak a szegénység nevében, hanem mindenekfölött a vele járó nélkülözésekben. Márpedig a szegények a legtöbb esetben igen boldogok lennének, ha a mi cellánk az övék volna.

Említettük már, hogy Don Bosco a legnagyobb egyszerűséget kívánta meg fiainak szobájában, ill. cellá-

jában. Meg ne történjék, hogy egy szép napon nálunk is panasz tárgyát képezze az, amit Szt. Bernát korának egyes szerzeteseinél kifogásolt: „Ime, úgymond, utat tört magának az esztelen buzgóság: megtönni a zsebet dug-pénzekkel, felcicomázni a cellákat, s ugyanakkor hátat fordítani annak a szent egyszerűségnek, mely Salamon szemében a Magasságbelinek volt a műve. (Jézus, Sirák Fiának, 7, 16.) Eldobtuk magunktól az Atyántól drága örökségképpen ránk szállott jellegzetes szegénységet; ráúntunk és száműztük személyunktől és cellánktól az egyszerűségnek a légkörét, mely valószínű ékessége volt az Isten házának, s ugyanakkor ügyeskező kiváló mesteremberekkel más cellákat építtetünk, de már nem remete-cellákat, hanem remekescellákat. Elfelejtettétek hát, hogy celláitoknak mindegyike a maga értékében, egy-egy megfelelő alamizsnát képvisel, amelyet ti szemetek kívánságának hízlaldájává változtaltatok át ahelyett, hogy a szegényeknek juttattátok volna! Oh Uram! a te szerzeteseid cellájából távolítsd el az olyan drágán fizetett szégyenfoltot!”¹⁴⁴ Eddig Szt. Bernát.

Ez okozott mélyeséges bánatot Don Boscónak is, valahányszor a fényűzésnek csak a látszatát is kellett tapasztalnia. A szegénység szelleme annyira megalkuvást nem ismerő volt benne, hogy semmi olyan irányú törekvést nem tűrt meg, amely megtámadását vagy megsértését célozná.

A harmadik Egyetemes Káptalan naplójában olvasuk: „Túlságosan előkelőknek tartotta a gázcsapokat; megjegyezte, hogy a nyomda-igazgató irodája valószínű bazárnak látszott a diófa-állványokkal s függönytartókkal... Le is vonta a következtetést: Ugyan ki ad még alamizsnát, ha ezt a fényűzést látja? Frassati örgróf és Giriodi gróf, mikor egyszer az Oratóriumban egy szemrevaló ajtót láttak, így kiáltottak fel: Én semmit

se adok többé. Ez örgrófokhoz illő dolog! Az igaz, hogy ezt nevetve mondták, s továbbra is jóbarátaink maradtak. Nekem azonban elég az, hogy ezt mondták, hogy tudjam magam mihez tartani“¹⁴⁵.

Jó kis anyag, komoly lelkiismeretvizsgálatra előjáróknak és rendtársaknak! Miért nem vizsgáljuk felül helyel-közzel mindazt, amit cellánkban, ill. szobánkban tartunk? Vajjon nincs-e ott valami, ami árnyéket vet a szegénységre, és szomorúságot okoz szent Alapítónknak? Ugyan mit mondanának bizonyos jóttevőink s különösen alázatos és nagylelkű nőmunkatársaink, ha belépnének magánlakásainkba? Nem szolgálna mentességünkre, ha azt mondanók: — Ezt a rokonaim, barátaim vagy növendékeim ajándékozták' nekem. — Az ajándékokat mindig be kell mutatni az előjárónak. Ez azonban sohasem hatalmazhat fel egy rendtársat sem lelkiismeretben arra, hogy a szegénység szellemével össze nem egyeztethető tárgyat tartson meg magánál.

Don Dalmazzo, mikor mint Társaságunk első egyetemes ügyvivője Rómába került, egy külön bejártatú kis lakásban helyezkedett el, melyet a Tor de'Specchi oblatái bocsátottak volt Don Bosco rendelkezésére. A lakás nem lehetett volna hitványabb. A hálószoba picike volt és dísztelen. Nem volt abban semmi kényelem. Elég lesz megemlíteni, hogy Don Boscónak Rómába érkezésekor ugyanabban az évben, 1880 áprilisában, Don Dalmazzónak át kellett engednie a szobáját, és be kellett érnie a divánnal. Don Bosco látva a nyers deszkából készült, félig moly-ette takaróval leterített asztalt, így kiáltott fel: „Íme, egy igazi szalézi ház!“¹⁴⁶

Mikor ezeket a szavakat kimondotta, mosolygott az örömtől ekkora szegénység láttára. Az ő szemében ez az égi áldásoknak volt biztos záloga. Bárcsak így mosolyogna Atyánk mindig valamennyi fiára, a szegénység iránt való szeretetükért! Egyszer ellenben, mikor

egy szalézi házban a számára fenntartott szobát szőnyegekkel gazdagon megrakva találta, melyeket a jötevők hoztak össze, hogy őt méltóan fogadják, annyira megszorodott, hogy az igazgatót a rendtársak előtt meg is róttá érte¹⁴⁷.

Nem is szólok Don Rua szegénységéről a szobát illetően. Magatok is jól tudjátok, hogy rendfőnök léteére nem volt soha hálószobája. Don Bosco halála után, Don Boscónak egyik szobácskáját választotta dolgozószobájául. Egy dívánt helyezett el abban, azt alakították át esetenként, nem túlságosan kényelmes ágygá, s abban pihent néhány órát. Hát még főprefektusi hivatala? Egy íróasztal, két-három szék a legközepszerűbb fajtából, gombostűvel falra akasztott képecske. Az egyik a legméltóságosabb Oltáriszentséget, a másik Segítő Szűz Máriát ábrázolta.

32. A SZALÉZI HÁZAK ÉKESSEGE: A SZEGÉNYSEG

Am nemcsupán a rendtársak celláiban és szobáiban kell a szegénységnek ragyognia, hanem a szalézi ház összes helyiségeiben. Mindenekelőtt az igazgató, a prefektus, a plébános és általában mindazok dolgozószobájában, akiknek külső személyeket kell fogadniok. Távol legyenek attól festmények, festett falak, lámpák, fényforrások, függönyök, bútorok, szőnyegek, székek, dívánok, képek, csecsebecsék, amelyek ellentétben állának szegénységi állapotunkkal s fogadalmunkkal. Helyénvaló lesz ellenben, hogy ezekben a helyiségekben legmagasabb fokban ragyogjon a tisztaság és a rend. Az hogy az asztal roskadozzék az iratok, bántó összevisszaságban heverő jegyzékek s könyvek alatt, nem mindig túlságos munkásságnak a jele, hanem inkább

gondatlanságnak és csekély figyelemnek azokkal szemben, akiket fogadni kell. Ugyanezt kell mondani bizonyos szobákról és cellákról, melyekben a rendtelenséghez hozzájárul a tisztaság hiánya, melyet nagyon gyakran észrevesznek és kevésbé jóakaratóan magyaráznak a növendékek. Annyi bizonyos, hogy effajta összevisszaságból jó példát nem meríthetnek.

További helyiségek, ahol nagyobb figyelmet kell szentelni a szegénységnek: a fogadószobák, a színháztermek s az ünnepélyes összejövetelek céljait szolgáló termek. Mivel a szóbauforgó termek külső személyek fogadására szolgálnak, éppazért kellene ezeknek nagyobbfokú szegénységet tükröztetniük, nehogy a jótévők s a jóbarátok kevésbé kedvező benyomást szerezzenek.

Nem is egyszer kellett már szomorúságomra személyesen közbelépnem azért, hogy a mi állapotunkkal össze nem egyeztethető bútordarabokat távolítsanak el. Ilyenmő rendtelenség mentségére általában két okot szoktak felhozni: vagy hogy ajándékba kapott vagy pedig hogy a mi ipariskoláinkban kiállításra készült bútorokról van szó. Ismételten megmondtuk már, hogy fényűzésszámba menő bútorokat csak olyan föltétellel fogadhatunk el jótévőinktől, hogy engedjék meg azok eladását. Ellenkező esetben adjuk tudtukra, hogy sajnálattal vissza kell azokat utasítanunk. Ami pedig műhelyeinket illeti, bizonyára nem tételezhetjük fel, hogy Don Bosco azért alapította azokat, hogy távolról is okot adjanak arra, hogy a szegénység szellemét aláássák. Nagyúrias bútorokat lehet készíteni a vevők megrendelésére s külön esetekben alkalmi ajándéknak valamely jótévő számára; magunk, szaléziak és helyiségeink számára azonban soha.

A bútorokon s berendezési tárgyakon kívül vigyáznunk kell arra is, hogy ifjúsági színházainkban s fogadószobáinkban is mellőzzük a díszítő elemeket, a

főúri kastélyba illő mennyezetvakolást, gipszműveket, padozatot, kárpitozást. Bőkezüsködjünk a szegények kinccseivel: a világossággal, a szellőztetéssel, a tágassággal, az égtájak szerint való előrelátó elhelyezéssel, a helyiségek tisztaságával s rendbentartásával! Ne feledjük az arany-szabályt, melyet Don Bosco hagyott reánk, s amely örökérvényű programot tartalmaz: *A szalézi házak ékessége a szegénység!*

A tartományfők évente, az egyetemes főnök küldetésében eljáró látogatók pedig rendszeren hat évenként meglátogatják intézeteinket. Ime a biztos eszköz arra, hogy a szegénység ellen irányuló bármely visszaélés már csirájában elpusztuljon. Azért a látogatók és a tartományfők, mintahogy tisztük tartja, gondosan vizsgálják meg az egész házat s annak minden függelékét. Ha aztán a rendtársak szobáiban vagy más helyiségekben észrevesznek valamit, ami hagyományos szegénységünkkel meg nem egyezik, mindent tegyenek meg a visszaélés megszüntetésére, s addig ne nyugodjanak, míg csak ki nem küszöbölték. Egyike lesz ez az Istennek s Alapítónknak leginkább tetsző gyümölcsöknek s egyike a legkézzelfoghatóbb eredményeknek, a fegyelem nem kis hasznára s Társaságunk szellemének megizmosítására.

33. SZIVÜNKNEK AZ APRÓ DOLGOKTÓL VALÓ ELSZAKÍTÁSA

Azt a *legmesszebbmenő* egyszerűséget, amelyet szent Alapítónk annyira szívünkre köt, sohasem tudja tette váltani az, aki nem tudja szívét az apró dolgoktól elszakítani. Legtöbbször ezek gördítik a legsúlyosabb akadályt a lelki szegénység útjába.

Ezt az igazságot jól meg kell világítani a novicius-

és általában a tanulmányi házakban. A szegénységi fogadalom nem pusztán alakosság, bekebelezési eljárás a Szalézi Társaságba, vagy beiktatása a mi nagy családkunk javainak élvezetébe, hanem valóságos lemondás minden kényelemtől, minden hiábavaló kölönctől, a földi dolgokhoz való minden rendetlen ragaszkodásról, melyek a szeretetben való tökéletesedést gáncsolják vagy gyengítik. Szt. Bonaventúra világosan megmondja, hogy: „Az a szerzetes, aki anyagiassal lelkülettel bármely apró dolgot mint tulajdonát megtart, az bálványimádó. Hogy valaki igazán szegény legyen, fűzi hozzá, szükséges, hogy semmit el ne tulajdonítson előljárója engedélye nélkül“¹⁴⁸. Damiáni Szt. Péter pedig azt állítja, hogy a világnak s a világban bírt vagyonnak az elhagyása még nem elegendő ahhoz, hogy valódi szerzetesek lehessünk, hanem mindazoktól a dolgoktól is el kell szakadnunk, amelyek magában a szerzetben akadályozhatnának abban, hogy Jézust könnyűszerrel követhessük. Nagyon is helyénvaló, hogy mindent elhagyjon az, aki Annak kíván a nyomdokába lépni, Aki mindenekfölött való. Hisz' ahogy Szt. Pál is int bennünket, *minden elégséges voltunk ötle van*. Elvégre ha Isten velünk és bennünk, akkor semmink sem hiányzik.

Az elszakadásnak ezt az értékelését különösen a novicius- és tanulmányi-házakban kell szorgalmazni. Ilyenkor fogékonyabbak a lelkek, s az előljáróknak is több alkalmuk nyílik arra, hogy a csökönységűket alaposabban kitanulmányozzák, megismerjék és küllebbítsék. A régi szabályzatnak egyik pontja, mely nagykáptalani határozmányokat tartalmazott, így hangzott: „Rá kell szoktatni a noviciusokat az ételben s italban való önmegtagadásra. Tanulják meg érzékeiket fegyelmezni s a közösségi élettel együttjáró zökkenőket a bűnbánat szellemében elfogadni! Öltözzenek egyszerűben, s ne engedjenek meg maguknak külön kényelmet.

rendkívüliséget, fölösleges és keresett dolgokat.“ Fetejthetetlen Don Barberisünk ezeket az aranszabályokat magyarázgatva, részletekbe szokott bocsátkozni. Eljárását kicsinyeskedésnek lehetett volna minősíteni, szavainak azonban mindig megvolt a nevelő erővel bíró mély értelmük. Sohasem engedte meg a bélyeg- és levelezőlapgyűjtést; nem tűrte meg zsebórák s értékes láncok viselését, haszontalan s értéktelen könyvek olvasását; egyszóval azt akarta, hogy noviciusaink szívüket a valóságban is elszakítsák minden földi doigtól, amint a szabály előírja.

Szt. Kasszián siratja azoknak a szerzeteseknek a nyomorúságait s esztelenségét, akik, miután nagynehezen megszabadultak a világ javaitól, később a szerzetben hiábavalóságokhoz tapadnak, mégpedig olyan görcsösen és szenvedélyesen, hogy annak előtte még a világban hagyott dolgoknak sem örültek. „Mit használ, hogy nagyobb dolgokat elhagytak, ha aztán értéktelen limlomot kuporgatnak? Hajlandóságukat, mellyel nagy értékek iránt már nem viseltethetnek, most hitvány dolgoknak szentelik. A baj a szívben s annak rendetlen érzelmeiben gyökerezik, nempedig a dolgok természetében. Szerencsétlenségükre az akarat fegyelmeztlensége marad meg számukra. Azt mondod erre: lényegtelen dolgok azok, amelyekhez vonzódol. Bűnödöt épp ez növeli. El tudtál szakadni jelentős értékektől, most meg csekélységek láncát viseled. Effajta lemondás nem segít téged tökéletességre, mert míg szegénynek kívánsz látszani, a gazdagok vágyainak adsz helyet szívedben“¹⁴⁰. Ugyanezt ismételte szerzeteseinek Szt. Eucherus, lioni püspök. „A szerzetesnek, úgymond, kizáróan csak azt szabad birtokolnia, amire szüksége van, s nem ami kedvére van. Hisz' a kapzsiság, ha gyökerestül ki nem irtjuk, sokkal izzóbb a kis dolgokban, sőt az egészen apró dolgokban olykor még dühös is lesz. Jegyezd

meg! Ha nem vagy szegény a szívedben s a valóságban, a te szegénységed nem erény, hanem igaz nyomorúság“¹⁵⁰. „Szerencsések azok a szerzetesek, mondja Bossuet, akik elszakadásukat a legszélsőségesebb, valóságos és teljes lemondásig viszik. Semmit sem szabad megtartaniok, és sohasem szabad úgy beszélniök: az, amit tartogatok, jelentéktelen dolog. Hát nem ismeritek talán az emberi szívnek természetét s törékenységét? Hacsak keveset is hagysz neki, minden erejével belekapaszkodik, s abban a kevésben, mint gyújtópontban, minden kívánságát összpontosítja. Vágjátok el hát a kötelet teljes elzántsággal! Vessetek véget minden huzavonának! Szabaduljatok mindentől!“¹⁵¹. Szt. Teréz azokat a szerzeteseket, kik az emberi szív megkötyagosított természetét, bár csak kis dolgokban is, kielégítik, erélyesen megdorgálja, mert visszaveszik Istentől azt, amit előzetesen Neki ajándékoztak¹⁵².

A szívnek a földi javaktól való elszakadásáról szólva, kötelességszerűen megemlékezünk Don Bosco első segítőtársainak alázatos szobáckáiról. 1875-ben jó Atyánk, miután a Valdoccóban egybegyült igazgatók előtt megelégedését fejezte ki a házakban uralkodó jó szellem fölött, sehogysem tudta elrejteni fájdalját, melyet az egybegyülteknek szűkös elhelyezése és hiányos ellátása miatt érzett. „Most, hogy a Társaság szervezés alatt áll, — mondogatta, — mindinkább szükség van arra, hogy nagylelkűen viseljük a kellemetlenségeket, melyeket a helyiségek szűkös volta, illetve a berendezési tárgyak hiányossága hoz magával“¹⁵³. Jó Atyánk azután, nagy szeretetében azt a kívánságát fejezte ki, hogy a jövőben jobb ellátásban részesülhessenek. Hogy pedig milyenek voltak az akkori szobáckák, s milyen berendezésűek, azt Don Ceria mondja el nekünk, mikor Bosco Szt. János első nagy fiainak önmegtágó szelleméről beszél. „Ma már szinte csak kötve hisszük el, hogy a

még mindig meglevő szoros kis padlásszobák szolgáltak lakásul, s ezek közül is nem egyben két személy is tartózkodott. Jobb nem is volt. Aztán nem állott rendelkezésükre szolgáliszemélyzet, cellácskáját ki-ki maga tartotta karban. Ennek berendezése az ágyon kívül egy székből, vagy zsámolyból s rajta egy mosdótáblából állott. Semmi több. Tanulni a növendékek közé a közös nagyterembe vonultak le¹⁵⁴. Magam is emlékszem, hogy nagykáptalanok alkalmával nemcsak egyszerű cellákban, ill. kettesével, hármásával egy szobában szállásoltak el bennünket, hanem jó egy pár tartományfővel a cipészműhelybe szorultunk, s ott a bakancsok illatában, diki-cseken végeztük írásbeli munkáinkat. Ezek az emlékek valamennyiünket büszke örömmel töltik el.

Hasonló bájos emlékek családunknak mindmennyi diadaljelei, s bízom benne, hogy mindenkor üdvös buzdításként szolgálnak Bosco Szt. János fiainak, hogy a szegénység szellemébe egyre több áldozatosságot vigyenek bele. A szegénységről írt körlevelében Don Rua ezt a pontot gyönyörűen szemlélteti. A szenteknek szigorú intelmeit magyarázgatva, s érzelmeiknek visszhangot adva, a következőket írja: „Akadnak boldogtalanok, akik egyik kezükkel utánakapnak annak, ami a másiktól kisiklott. Apróságokban iparkodnak maguknak elégtételt nyújtani a fogadalomtétel elkalmával meghozott egyetemes áldozatért. Attól tartanak mindig, hogy valamiben hiányt látnak, azért mint vízbefúló ember mindenbe belekapaszkodnak. Ezer ürtügyet találnak, újabb s újabb igényeket agyalnak ki, minden legkisebb nélkülözéstől megrettennek. Azt szeretnék egyszóval, hogy semmivel se rendelkezzenek, s ugyanekkor mindenük meglegyen, még a fölösleges is. Hozzátapasztják szívüket egy szobához, egy ruházati tárgyhoz, egy csecsebecséhez. Hasonló dolgokat azután akkora gondossággal s mohósággal dugdosnak, akárcsak Zsugori uram szokott

tenni imádott kincseivel. Milyen szánalomraméltók. effajta szerzetesek!... Mily fájó látványosság, vékonyka cérnaszállra kötve látni azt, aki, csakhogy szabadon léphessen be a szerzetbe, súlyos láncokat tépett szét, mint amilyen a vérségi kötelék, a szülőföld szeretete, a szabadakarat.”

Don Bosco életének legünnepélyesebb pillanataiban, a sír szélén, fiai egyikének bánatosan mondta: „Mehagytam már Don Bertónak, hogy mindent takarítson ki a szobámból... Egy reverenda, egy felöltő, elég nekem ennyi. Halálom óráján azt akarom, hogy ne legyen más a szobámban, mint az a pár darab rongy, ami rajtam van, semmi egyéb.” Ezzel azonban még nem elégedett meg. Megparancsolta Don Vigliettinek: „Légy szíves, nézd meg a zsebemet, ott lesz a levéltárcám s az erszénem. Azt hiszem, nincs már bennük semmi. De ha mégis pénz volna bennük, add át Don Ruának! Úgy akarok meghalni, hogy elmondhassák: Don Bosco úgy halt meg, hogy egy soldó sem volt a zsebében“¹⁵⁵

Hónszeretett Fiackáim, a halál bennünket a legkevésbé várt pillanatban lephet meg. Atyánk példáját követve, biztosítsuk mi is azt a szerencsés helyzetet, hogy amikor a világból kilépünk, elmondhassuk, hogy nemcsak a világból kilépünk, hanem a valóságban is mindentől elszakadva élünk. A mi szívünk a földön s az égen mást ne áhítson, mint élni Istenből, Istennel, Istenért!

34. SZEGÉNYSÉG A TESTÁPOLÁSBAN

Az isteni malaszt, valamint az erkölcsi és szellemi értékek után a testi épség kétségkívül egyike legdrágább kincseinknek. Szerzetesi szegénységünk kettős kötelességet ró reánk testünkkel szemben: először, hogy azt egészségben s erőben megtartsuk, mivel ez is vagyon-

tárgya Társaságunknak; másodsor, hogy a bánásmódban s gondoskodásban, melyben azt részesítjük, tehát a ruházkozásban, táplálkozásban vagy bármi más élet-szükséglet kielégítésében, jó egészségben vagy betegségben, mindazt elkerüljük, ami ellenkeznek szegénységi szellemünkkel.

Fogadalmainkkal mindenünket felajánlottuk Istennek. Testünk is Őhöz tartozik s így bizonyos értelemben szent jelleget öltött. Egész életünknek tehát, nemcsak a lelki, hanem a testi életünknek is, amennyire emberi gyarlóságunk megengedi, méltónak kell lennie Istenhez. Szt. Jeromos idevágóan azt mondja: „Isten szolgálói, akik Urukat éjjel s nappal szolgálják, az angyalok mennyei életét utánozzák a földön. Ha az enivalójuk s ruházatuk megvan, más kincsre nem áhítoznak. Ez számukra hőségesen elégséges ahhoz, hogy hivatásukban hűségesen kintartsanak. Ha a szükségesen felül mást áhítnának, világosan kimutatnák, hogy ezeket sem érdemlik meg.“ Sőt ugyanez a szent a következő állításig merészkedik: „Az a szerzetes, aki bármi fölöslegesen magának megszerezni s megtartani igyekeznék, az szemenszedett tolvaj volna. akárcsak az, aki más holmiját eltulajdonítja“¹⁵⁶.

A némelyek által Szt. Bernátnak tulajdonított *Ad quid venisti?* c. értekezésben a szerző a fenti tárgyat fejtegetve, következőképen szól a szerzeteshez: „Legyen neked mindenben drága kincs az a szegénység, melyet annyira szeretett Jézus Krisztus! Elragadtatással öleld kebledre ételben, ruházatban, a munkádhoz szolgáló eszközökben, könyvekben, épületekben, mindenben! Figyeld csak meg, mily alázatosak a szegények magatartásukban: mekkora egyszerűséggel felelnek, mikor velük beszélsz; mily félénkek s tartózkodók, mikor velük beszélsz, mikor szükségleteiket elpanaszolják! Vigyázz tehát, s panaszszó ajkadat el ne hagvja, ha netalán szük-

séget látsz ételben, italban vagy ha a ruházatot hitvány-
nak találád. Méltatlannak kell magadat tartanod még
azokra a dolgokra is, melyeknek birtokában vagy. Gond-
old meg, hogy minden külső nélkülözés nagyobb mér-
tékben biztosít neked belső kegyelmet, s a jó lelkiismeret
egyedülálló kincseit termi számodra, míg az anyagi
dolgok bősége a léleknek belső nyomorúságát szüli és
neveli“¹⁵⁷.

Itt van hát világos fogalmazásban az alaptörvény,
melynek saját személyünket illetően a szegénység gya-
korlatában bennünket irányítania kell: a szükséges és
semmi több.

Úgy vélem, nem tévedek, ha azt állítom, hogy midőn
Szt. Jeromosnak és Szt. Bernátnak szavait olvassátok,
gondolatotok elkalandozott *Alapszabályaink* előjáró sza-
vaihoz, ahol Don Bosco a szerzetesi szegénységnek
egész gyakorlatát rövid, de velős mondatban összefog-
lalja. Jó Atyánk mindenekelőtt Jézusnak s apostolainak
példáit és Szt. Pál szavait idézi, ahol azt mondja:
„Krisztus követőinek, bárhová mennek, bármit cselek-
szenek, meg kell elégedniök az élet fenntartásához
szorosan szükséges eledelekkel és testük befödéséhez
szorosan megkívánt ruházatokkal“¹⁵⁸. Majd hozzáteszi:
„Mindaz, ami táplálkozásunkon s ruházatunkon kívül-
esik, az reánk nézve fölöslegest jelent, s ellentétben áll
a szerzetesi hivatással. Az igaz, hogy néha szükségét lá-
tunk majd utazás közben, munkában, jóegészség vagy
betegség idején: hébe-hóba olyan ételünk, ruhánk vagy
másvalamink lesz, ami nem lesz nyünkre; azonban ép-
pen ezekben az ételekben kell majd visszaemlékeznünk
arra, hogy szegénységi fogadalmat tettünk, s ha érdemet
és jutalmat akarunk evvel szerezni, akkor el kell a kö-
vetkezményeit viselnünk“¹⁵⁹.

Gondolkodjunk csak komolyan szent Alapítónk eme
súlyos igéin! Őneki, aki a lelkek üdvösségét csakúgy

szomjazta, sok erős munkatársra volt szüksége szent vállalkozásában. Ezért azt akarta, hogy fiai egészségüket ne hanyagolják el, sőt okosan gazdálkodjanak Társaságunk eme elsőrendű és fontos vagyonával. E célból gyakorlati bölcs irányelveket adott, hogy mindazt elkerüljék, ami abban bármiként kárt tehetne. Atyai szeretete apró részletekbe tudott bocsátkozni, amelyeket csak egy édesanya szíve tud kigondolni szeretett gyermeke javára.

Azt kívánta, hogy a táplálkozás módjában, az öltözetek használatában, a játékokban, a sétákon, a légvonat elkerülésével, felhevült állapotban a hideg víztől való tartózkodásban, az alvásban, szóval mindenben kövessék a helyes egészségügyi szabályokat, testi jólétüknek javára. Ami a munkát illeti, ugyanaz a Don Bosco, aki ünnepélyes szavakkal egyszer azt mondta nekünk, fiai-nak, hogy „a diadal napja lenne Társaságunknak az a nap, amikor elmondhatná, hogy egy szalézi a munka vértanújaként halt meg“, ugyanaz a jó Atyánk, ismétlem, azt akarta, hogy tevékenységünk sokoldalú és szédületes kifejezésében minden túlzást kerüljünk, s erőnket hosszú időre megőrizzük Társaságunk javára. Épp ezért azt akarta, hogy az esti imádság után ne virasszunk, hanem térjünk pihenőre, s ha a szükség valóban úgy parancsolja, akkor is inkább a hajnali órákat hasznosítsuk. Egyszerűen, míg egyrészt azt akarta, hogy erősen és spártai stílusban hozzáedzünk a munkához s a legkeményebb fáradozásokhoz, ugyanakkor bölcs irányelveket adott arra, hogy testi erejüket fiai el ne pocsékolják. Azonos célzattal a személyünk külső tisztaságát szorgalmazta. Ő maga nyújtott ebben is világos és gyakorlatias példát mindenkinek. Egy tudós kanonok, aki az ő oldalán nőtt fel, erről a kiváló sajátosságáról szólva, a következőket írhatta: „Isten Szolgájának a személye a környezetében élők szemében szentnek és

szentül tisztának mutatkozott“¹⁶⁰. Nagyon talpraesett szavaiban szépen megvilágítja, hogy saját személyének gondozása Don Boscóban erényes cselekedet volt. Valóban szerette a testi tisztaságot, nem csupán tisztaság-egészségügyi okokból, hanem a felebarát iránt való köteles figyelem miatt is, vagy méginkább azért, mert tetőtől-talpig Istennek szentelt személynek, sőt Szt. Pál értelme szerint, a Szentlélek valóságos templomának érezte magát.

Arról is meg volt győződve, hogy a személyünk tisztasága s kifogástalansága takarékossági források is. egyrészt mivel elébevágnak könnyű megbetegedéseknek s fertőzéseknek, másrészt mivel megtakarítást lehet elérni általuk ruházatban s lábbeliben a szegénységi szellem nem csekély javára. Fentebb már ismertettem, hogy jó Atyánk jogosan magáévá tehette volna Szent Bernát szavait: „A szegénység mindig tetszett nekem, a mocskosság soha.“ Jegyezzük meg azonban, hogy a tisztaság s kifogástalanság korántsem jelentenek előkelősködést vagy keresettséget, még kevésbé hiúságot s elpuhultságot.

Sajnos olyan idöket élünk, amikor a pogánysághoz való visszatérés a maga élvezethajhászó törekvéseivel, s a szemérmetlen anyagelvűség, amely minden lelkiséget és a sírontúli életet vakon és arcátlanul tagadva, mindent a pillanatra raffinált élvezeteinek állít a szolgálatába, végre a gonosz kitanításoknak és kárhozatos kuruzslások valóságos áradata: mind-mind arra törekszenek, hogy az embert a lelkiség magaslatáról letaszítsák, s az állatok színvonalára, a testi kultusz megalázó síkjára lealacsonyítsák.

Szintigaz, hogy az emberi test a csodának valóságos foglalatja. Isten a porból akarta legszebb teremtményét előhívni. Minden egyes porcikája a bölcseségnek és szépségnek megannyi gyöngyszeme. A maga egészében,

a részek bájos összetételében aztán bámulatos összhangot tükröztet. Még a bünokozta eltorzulás és leromlás után is, a test még mindig az a fönséges műremek marad, amelynek a feltámadás órájában fénybe kell öltöznie, s égi szépségében kell ragyognia. Mint a lélek esz-közének, mint Isten templomának csodálattal s figyelemmel tartozunk. A keresztényeknek azonban, s még inkább a szerzeteseknek, nem szabad elfelejteniök, hogy a test a bűn folytán lázadóvá lett. Megtagadja az engedelmességet a szellemnek, a romlás eszközévé válik, s bukásában számtalan áldozatot sodor magával. Sajnos, a világ, amelyet elhagytunk, úgy látszik, nem is tud dolgozni s küzdeni másért, mint a testért, amely pedig elhervad, mint a mező virága, s tovatűnik, mint a füst. Ime a testi szépség! A betegségnek legkisebb leheletére elhomályosul s eltörik, romlásnak s bűnnek válik csúfságává. Nagyon gyakran testet ölt az a viszásság s rendtelenség, amelyet Szt. Jeromos panaszol ott, ahol azt mondja, hogy a szolgáló úrnőnek tolakodott fel, míg az úrnőt szolgálóvá alacsonyították le¹⁶¹. Szt. Ágoston így beszél a test imádóihoz: „Ugyan, hogy‘ tudtátok elfeledni, hogy az a szépség, amelynek rabszolgái lettetek, mulandó?”¹⁶². „Ugyan, hogy‘ mertétek azokat a tagokat vakmerően sárba rántani, amelyek Isten kezéből kerültek ki s melyeknek az volt a rendeltetésük, hogy az Ő templomává legyenek? Hogy‘ adtátok el szentségtörően a hiúság, a kíváncsiság, a kéjelgés szolgálatába?”¹⁶³. Damjáni Szt. Péter tovább üti a vasat: „Ha tökéletes és valós fogalmat akartok alkotni testetekről, kérdezzétek csak meg magát a húsokat, s míg az most életben van, képzeljétek azt magatok elé, úgy, amilyenné majd holtotok után válik!”¹⁶⁴. „Ő ember, ha volna bátorságod ráeszmélni mindarra, amit a tested kivét a szájából, orrikaiból, s egyéb csatornáiból, el kellene fogadnod, hogy igazában nem más az, mint a

legundorítóbb trágyadomb”¹⁶⁵. „Mi voltál valaha, kérdi Szt. Bernát, ha nem utálatos anyag? Mi vagy most, ha nem trágyaedény? Mi leszel majd, ha nem rothadás és féregboly?”¹⁶⁶. Okos ember volt, aki azt mondta, hogy „a testnek legigazmondóbb tükre a sírfenek”¹⁶⁷. „Semmi kétség abban, hogy minél inkább rabszolgái leszünk a testünknek, annál inkább bebizonyítjuk, hogy nem ismerjük annak gyarlóságát és nyomorúságait az Isten szépségével szemben”¹⁶⁸. „Aki tetszeni akar testének s maga magának, az nem tetszik a Magasságbelinek; sőt aki lelkének rovására foglalkozik a testével, az eltávolodik Ötöle”¹⁶⁹.

Iparkodjunk hát megzabolázni testünket a szellemünk ellen irányuló lázongásában! Mikor aztán az Úr úgy intézkedik majd, hogy fájdalmak s nyavalyák jöjjenek oltani a bujaság lángjait, a mértéktelenség túlkapásait s az élvhajászat örültségeit, köszönjük meg Neki még akkor is, ha ez fáj gyarló természetünknek! Hisz akkor teljesül az, amit Szt. Pál mond, *hogy az erő az erőtlenségben nem lesz teljessé: és a test nyomorúságán és romlásán keresztül mi a diésőség romlatlansága felé tartunk*. Abban a mértékben ugyanis, ahogy a test szétmorzsolódik és csáfatokban le hull, a szellem annál szabadabban bontakozik ki földi bilincseiből, és száll Isten felé. Ó mily vígasztalók s boldogítók a lelki életnek látszólagos ellentmondásai! Lássunk egynéhányat! A természet rendjében a betegségek s az öregség tehetetlenségre kárhoztatnak, a lelki világban ellenben győzelemre s diadalra vezetnek. A szenvedő test az a vetőmag, amely ha egyszer behull a barázdába, eltűnik, szétzúzódik a rögök alatt, majd az élet gabonáját termi meg. Ugyanígy öltözteti be majd a mi semmiségünk hamvait Isten az utolsó napon a halhatatlanság ragyogásába.

Jogosan pattan fel a próféta a test imádói ellen, akik

a hús és vér forradalmát rothasztó hiúságokkal táplálják. *Emberek fia, kiáltja, meddig lesztek megátalkodottak? Miért szerettek hiábavalóságokat, hajszoltok hazugságot?* ¹⁷⁰. *Nem tudjátok-e talán, hogy a hamisság útját járva, lábatok a gonoszság és a hűn törébe esik majd?* ¹⁷¹ *Ó győződjetek meg! A kedvesség csal, a szépség mulandó* ¹⁷². Aki esztelenül fut a testi hiúságok után, beleveszekedik a tisztátalanság füstjébe. Ahogy a füst a tüzet előre jelzi s megelőzi, ugyanígy a testi zabolátlanságot megelőzi s kíséri a hiúság. *Isten gyűlöli az üres hiúságok imádjait* ¹⁷³, s *arra kényszeríti őket, hogy a gonoszságaik láncait conszolják* ¹⁷⁴. A hiúságok nemcsak örvényeikbe sodorják azokat, akik léhaságok után járnak ¹⁷⁵, hanem egyenesen végső romlásukat okozák majd. A hiúságnak jutalma, mondja Szt. Ágoston, hiú jutalom lesz ¹⁷⁶: szorongatás az időben ¹⁷⁷. gyötrelmek az örökkévalóságban.

Azért hát, hőnszeretett Fiaeskáim, az igazi szépség az erény gyakorlatában lelhető fel ¹⁷⁸. A tisztaságnak ugyanis amely megkülönböztető jele Bosco Szt. János fiainak, nincs szüksége szépségflastromokra s cicomákra. Magában is érték az. Hisz' az a lélek igaz szépségeinek kútfeje és kisugárzása, s ugyancsak az a testnek is legbájosabb ékessége ¹⁷⁹. Nagyon gyakran a test ékesítésére való törekvés: jele a lélek rútságának. Az Arany-szájú mondja: „Lehetetlen ezt a két dolgot összeegyeztetni: a lélek üdvösségén való munkálkodást és a test ékesítésére és szépítésére irányuló gondosságot“ ¹⁸⁰.

35. A HAJ APOLÁSA

Kissé elidőztem ezekben az eszmélődésekben, mielőtt részletesebb jellegű fejtegetésekbe bocsátkoznék. Hiszem és vallom, hogy ha a fent említett igazságokat lel-

künkbe vésztük, sikerül majd Társaságunktól bizonyos kárhozatos elméleteket távol tartanunk, amelyek az anyag imádóivá szeretnének bennünket átgyúrni, elpazaroltatva velünk testünk veszedelmes ápolásában s a hiúság hizlalásában azt az időt, amelyet tökéletességünk s üdvösségünk szolgálatában kellene szorgalmasan felhasználnunk.

Többször imádkoztam, beszéljek-e vagy sem a haj ápolásáról. Végre is rászántam magam, mert foglalkozik vele az Egyházi Törvénykönyv, s foglalkoztak vele szentek és kiváló férfiak.

A Törvénykönyv 136. pontja úgy rendelkezik, hogy az egyháziak hajuk egyszerű ápolására szorítkozzanak. „Hajatok, mondja Szt. Ágoston, ne legyen tárgya se túlzott nemtörődömségnek, se szertelen keresettségnek!¹⁸¹ Ugyanez a szent a hiúságnak e neméről szólva, nem kisebb embernek, mint Szt. Pálnak a tekintélyére hivatkozik; arra a tekintélyre, úgymond, melyet okvetlenül tiszteletben kell tartanunk. Sőt attól félve, hogy azok között, akik hasonló könnyelműsége vetemednek, netalán előljárók is akadnának, a köv. súlyos szavakat írta: „Van-e igazságtalanabb intézkedés, mint saját alantasunktól olyant kívánni, amit megtagadunk azokkal szemben, akik fölöttünk állnak? Azt akarom mondani, hogy az üstököt illetően, amelyet egyes szerzetesek túlságosan hosszúra szoktak eresztetni, nem annyira nekem, mint inkább Szt. Pálnak kell engedelmeskedni, aki erről a tárgvról értekezve, nem bocsátkozik vitába, csupán annyit mond, hogy maga a természet oktat ki bennünket arra, hogy nem célszerű a hajunk túlzásba menő gondozása. Senki se merészeljen tehát evvel szemben nehézséget támasztani vagy ellenvetésekkel előállni, folytatja a szent, s tudja meg mindenki, hogy hasonló szokást mi nem engedhetünk meg, s nem tűrheti az Egyház. Ajánlom is, hogy vegyük fontolóra az

Apostol tekintélyét, aki parancsol, s ne is hederítsünk bizonyos hivatlanok körmönfont ravaszságára, akik itt még vitatkozni merészelnének. Senki se viseljen tehát a jövőben hosszú hajat az Apostol kifejezett tilalma ellenére! Nem akarok, folytatja a szent, erre vonatkozóan többet mondani, márcsak egynéhány oltártestvérünk iránt való figyelemből is, akik éppen hosszú hajat viselnek, akik azonban e nevetséges hiúságtól eltekintve, másként tiszteletet érdemelnek. Ámde minél nagyobb irányukban szeretetünk, testvéri buzgóságunkban annál inkább megrójuk. Sőt bizunk abban, hogy buzdításainkat alázatosságukban jóakaratóan fogadják“¹⁸².

Lacordaire is gyakorta elmondta, különösen az ifjúságnak, ugyanazokat a szavakat, melyeket Don Bosco hozzánk intézett, s melyeket Szabályzatainkban is meg rögzített: „Rövidrevágott hajat viseljete!” „Tekintete teket szögezzétek, mondta a Notre Dame nagyhírű hit szónoka, a római konzulok klasszikus férfikoponyájára! Fülük, homlokuk, nyakuk csupasz. Fejük mindenkor természetes alakjában mutatkozik“¹⁸³. Valaki legyint majd: aprólékosságok ezek! És mégis maga Bossuet is pillanatra megpihenteti lángelméjét tárgyunkon. „Az idő drága, úgymond, és sírnunk kellene amiatt, hogy azt még a magunk gondozására is kell pazarolnunk. Milyen vakság! A legdrágább kincset a leghaszontalanabb műveletekre pazaroljuk. A természet, amely mindent szabályoz, kellemes hanyagsággal, mint fölösleges valamit, szórja hajunkat a fejünkre. Ámde a velünk született könnyelműség ebbe a fölösleges valamibe is belekapaszkodik, s azt gondjainak, sőt aggodalmainak tárgyává teszi. Leleményessé válik, s ezer úri huncutságot agyal ki, hogy ilyen potomságból programot csináljon magának, s órákat üssön agyon ily nyomorúságos játékban. Hát ti így akarjátok időtöket felhasználni, s az örökkévalóságra kamatoztatni?“¹⁸⁴.

„Csakugyan igaz, hogy amikor a szív tele van hiúsággal, akkor ez ezer és egy hányaveti furcsaság ezer alakjában ütközik ki“¹⁸⁵. „Kerülnünk kell, mondja Szalézi Szt. Ferenc, kerülnünk kell legjobb igyekezettel a fínomkodást és a tetszelgést! A szerzetest semmi jobban nem ékesíti, mint az életszentség, amelyben másoknak példaképül szolgál“¹⁸⁶.

Hallgassuk csak, hönszeretett Fiátskáim, Atyánk intelmét, s ne váljunk rabszolgáivá nyomorult hiúságunknak! Az Egyház azt akarja, hogy hajunkat egyszerűen viseljük. Engedelmeskedjünk hát! Az már nem egyszerűség, ha valaki hosszú haját növeszt, ha keresetten elválasztja, ha különféle vonalvezetésű fürtöket visel, még kevésbé, ha idejét a maga csinosítására pocsékolja, vasszorítókkal és külön gépezetekkel, piperkőc hullámosságokkal, göndörítésekkel s hasonló cifra nyomorúságokkal.

Mit szóljunk az illatszerekhez és kenőcsökhöz? Aranyszájú Szt. János megbélyegző kifejezést alkalmaz arra, aki hasonló aljasságokra vetemednék: „Büntől büzlük, aki mindig illatozik“¹⁸⁷. Mily kegyetlen örűtség! Jézus töviskoszorúban, mi pedig kenőcsökben? Alexandriai Szt. Kelemen, miután elmagyarázta, hogy a keresztényeknek érénektől kell illatozniok, nem pedig kenőcsöktől, mindjárt hozzát teszi, hogy az illatszerek és kenőcsök iránt való hajlandóság szenvedély, csalogó a test kívánsága s a kicsapongás számára, amely viszont észrevétlenül is zabolátlan vágyak örvényébe taszít.“ A telhetetlent, úgymond, minden a rosszra viszi: az étel, az ágy, a társalgás, a szem, a fül, az arc, sőt még az orr is. Amint az ökröket bizonyos gyűrűk és kötelek segítségével vezetjük, így a mértéktelent a kenőcsök és illatszerek ösztönzik cselekvésre... Majd miután célzást tett azokra a károkra, melyeket magának a hajnak okoznak ezek a pomádék, intelmeit ezekkel a szomorú szavakkal

rekeszti be: „Amint az ebek szimatjuk útján jutnak nyomára a vadaknak, akként az okos emberek a paráznakat illatszereik szagáról s bőségeről ismerik meg“¹⁸⁶.

Ezek a hátborzongató eszmélődések szúrós emléket idéznek fel lelkemben, s újból a fájdalom könnyeit sajtolják ki a szememből egy szerencsétlen szerzetessel kapcsolatban, aki, akárcsak Absolom, bukásának csiráját, lelki halálát a hajában hordozta. Többször is szeretettel óvták, mégsem volt ereje lemondani a cícomáról, az esztelen léhaságról, mely végre is kárhozatba döntötte. Ne adja Isten, hogy a gonoszság befurakodjék Tár-saságunkba, a léhaságnak eme zsinegein!¹⁸⁹. Éberem vigyázzanak tehát az előljárók, s a botránnyokat gyökérükben fojtsák meg! Botránnyokat mondtam, tiszteletreméltó Don Rua tekintélyére támaszkodva, aki azt állította, hogy „a tetszeni-vágyás sohasem elszigetelt jelenség“.

Nehogy aztán csip-csup dolgoknak higgye valaki ezeket a jelenségeket, melyekkel foglalkozunk, elmondom nektek, amit attól hallottam, aki szem- és fültanúja volt a jelenetnek. X. Pius pápa egyszer midőn áldást hintve haladt el kispapok csoportja előtt, észrevett köztük egy kikent-fent hajú levitát. Méltatlankodva rácsapott a fejére, s piperkőc-módra gondozott üstökét jól összehor-zolta. A mieink közül többen emlékeznek arra, hogy Parocchi bíboros, római helytartó, egyben védő-bíborosunk, szigorúan bánt a papszentelésnél azokkal, akik cícomáztott hajzattal jelentek meg az oltárnál. Don Ruánk egyik intézetünk látogatása alkalmával értesítést kért az egyik kispapról. Az igazgató úgy hitte, hogy a legjobbakat mondhatja róla. Don Rua azonban megjegyezte, hogy a kispap hiú ficsúr módjára fésüli a haját, s ugyanakkor az igazgatót vigyázatosságra intette. Ez bátorzkodott dicsérő szavait a kispapról megismételni. Don Rua azonban komolyan válaszolt: „Jegyezd meg, annak

a kispapnak nincs egyházi hivatása. Ha egyszer felszentelted, sok borsot tör majd az orrod alá.“ Fáj kimondanom: az a szegényke valóban súlyos keserőséget okozott elsősorban magának az igazgatónak, aki talán nem tudta Isten nagy szolgájának bölcsességét s prófétai meglátását a maga teljességében megérteni.

Amit az egyháziakról mondtunk a hajgondozásban tanúsítható hiúsággal kapcsolatban, több joggal alkalmazhatjuk kisegítő testvéreinkre. Ők nem rendelkezvén a pajzsul szolgáló egyházi ruhával, súlyosabb veszélyben forognak. Éberren őrködjenek tehát, s ne engedjék ezt a gyarlóságot nyakukra ülni. A szentek tanúsága szerint ez csak a botrány vadócát ülteti el, s annyira elfajul, hogy a hivatást elfojtja, sőt egyenesen gyűlöletessé teszi és csődbe juttatja¹⁹⁰.

Mit mondjunk azután annak a szerzetesnek a gyengeségéről, aki a maga szépítésében addig is eljut, hogy magát rizsporozza, s talán haját is festi? Aranyszájú Szt. János az ilyenről a következő észrevételt teszi: „Megmondotta az Úr: — *Egy hajszálat sem tudsz fehérre vagy feketévé tenni*¹⁹¹, — s te mégis, hogy Őt szinte meghazudtoljad, Ónála jobban akarod csinálni? Nem félsz attól, hogy ha úgy cselekszel, a feltámadáskor az Úr nem ismer majd meg, s kivét az ő ígéreteiben s jutalmaiban való részesedésből? Nem félsz attól, hogy haragosan azt mondja majd neked: „Ez nem az én kezem alkotása, ez nem az én képmásom! Átfested a gögöt hazugsággal, átszínezed hajadat hamis színnel, megromlott, természetéből kiforgatott maskara az egész képed!“ Nem lehetséges, hogy te Istent ezzel a szépítőkészlettel s az ördögnek effajta romboló szereivel megláthasd“¹⁹². Már az ószövetségben ezek a gyalázatos szokások a Magasságbelinek fenyegetéseit vonták magukra. *És leszzen a kellemes illat helyett, úgymond, bűdösség, ... és fodorított haj helyett kopaszság*¹⁹³. Ugyanez

az egyháztanító azt állítja, hogy „a test festése és illatosítása azt a gyanút keltik, hogy fertőzött a lélek. Hisz' úton-útfélen bebizonnyul, hogy az ördög, miután a lelket a bűn mocskával beszenyezte, arra bírja, hogy ő viszont a testet szagos kenőcsökkel kenceficélje“¹⁹⁴.

Hogy efféle nyomorúságok mennyire ellenkeznek a keresztény és a szerzetesi lelkülettel, azt mindenki látja. Semmikép sem egyeztethető össze a szegénységi fegyelemmel. Rémisztő még arra gondolni is, hogy a jólelkek alamizsnája olyan valakinek a hiúságain s elpuhultságán sikkadjon el, aki méltatlanná válik a szerzetesi névre. Szt. Bernát ahhoz fordulva, aki a kifogásolt eltévelyedésekben vált bűnössé, ezekben a szavakban tört ki: „Isten szerelmére, testvérem, ha nem szégyenled magad ilyen ostobaságok miatt, legalább amiatt a pénz miatt érezz furdalást, amelyet azok megszerzésében elpocsékolsz!“¹⁹⁵.

Kérjük az Urat, hogy ezeknek az egyszerű figyelmeztetéseknek a foganatosításával minden hiúságot s elpuhultságot most és mindenkor tartson tőlünk távol. Szent Alapítónk egyszerűséget s mindennemű mesterkéltség kerülését kívánta, nemcsak azért, mert szerzetesi szegénységi fogadalmunk úgy kívánja, hanem azért is, mert ilymódon valóságos jópéldaapospótlóságot lehet a rendtársak közt kifejteni. Épp ez volt Szt. Jeromosnak is az elgondolása. „Szerény szerzetesek jelenléte, úgymond, állandó lecke a szabályszerűségre, összeszedettségre, csendtartásra mindazok számára, akik a szabály megtartásában lanyhákknak bizonyulnak. Rájuk való tekintettel a rendházak megtelnek tökéletességre törekvő lelkekkel, s az szintén az ő érdemük, ha utóbbiak hivatásuknak buzgóságában megmaradnak“¹⁹⁶

Adja Isten, hogy Bosco Szt. János fiainak egyszerűsége és szerénysége Társaságunk jószellemét megőrizze, számtalan hivatást teremjen számára, s legyen az ifjak

között akiket tisztaságra s életszentségre kell nevelnünk, a jópélda fénye s melege!

Nem akarok pontot tenni ezután a fejezet után, mely különösképen a fej túlzott ápolásával foglalkozik, anélkül, hogy két helytelenségre rá ne mutatnék, melyek a szegénységet könnyen megsérthetnék. Egyesek, elhanyagolják, mások viszont hiú módra gondolják a fogait. Helyénvaló, hogy különösen a tanulmányi házakban s azután is ajánljuk a fogápolást. Bizonyos mulasztások a fogak korai elvesztését s megromlását eredményezik, s a száj és gyomor megbetegedését vonják maguk után. Az első emésztés alapos megrágásnak a gyümölcse. Részletekbe nem bocsátkozom, bár ezeket jól meg kell magyarázni és szorgalmazni is kell általában a növendékeknek s különösen a noviciusoknak és ifjú szaléziaknak. Másrésztől azonban arra is ügyelni kell hogy a száj jókarbantartása hiúsági kérdéssé ne fajuljon. Úgy vélem, abban egyet értetek velem s elismeritek, hogy a nagyon is kirívó aranyfogak helyett szegénységi állapotunknak jobban megfelelő fehér fémkoronákat kell alkalmaznunk.

A másik helytelenség, melyet kerülnünk kell: az arany vagy aranyozott kereiű szemüveg használata. Apróságok ezek. Ám a világ megfigyeli s megrója. Másrészt pedig a szegénység mint minden más erény, apró cselekedetek gyümölcse, s az utóbbiak általában apró dolgok körül forognak. Aztán pedig talán nem könnyebb apró dolgokat véghez vinni s általuk a jópélda fényét sugározni szét? Ha nagy teljesítményeket követelnének tőlünk, talán megriadnánk, s meg is hátrálnánk. Noshát, mivel csak apró áldozatokat kérnek tőlünk, álljunk bátran elébük!

Hadd utaljak legvégül a szakállviselésre! Alapszabályaink 197. pontja azt írja elő, hogy a szalézi rendtársak rubázkodás tekintetében mindenkori lakóhelyük

szokásaihoz alkalmazkodjanak. Ezt hagyományszerűen mindenkor a szakállviseletre is alkalmazták.

Ha tehát valamely szalézi kispap vagy áldozópap elhagyja azt az országot ill. missziót, ahol az egyháziak ill. szerzetesek szakállt viselnek, és végérvényesen visszatér hazájába, ismét alkalmazkodnia kell hazája szokásaihoz.

Bármely különlegesség vagy kivétel összeütközésbe kerülne a közösségi élet törvényeivel.

36. SZEGÉNYSÉG ÉS ÖLTÖZKÖDÉS

Am a hiúság, mely kikezdi a szegénység fogalmát s erényét, a ruházkodás körül is elég gyakran s veszedelmesen meg szokott mutatkozni. Valóban szánalomraméltó, hogy ugyanaz a papi és szerzetesi ruha, melynek egyedül az alázatosságot s önmegtagadást volna szabad jelképeznie, hiú hanyavetiségnek válik eszközévé. Hiába, itt is el lehet mondani, anélkül, hogy meghazudtolástól kellene tartani, hogy „a külső cicoma biztos jele a belső tartalmatlanságnak“¹⁹⁷, s hogy az öltözködésben megnyilatkozott elpuhult keresettség a szívben uralkodó elpuhultságot árulja el, mert amint Szt. Bernát helyesen megjegyzi, „csak annak juthat ideje a test léha ápolására, aki lelkében az erények ápolását elhanyagolja“¹⁹⁸. „Vajjon hogyan tudatok, kérdezi a szent, vakmerőségekben odáig jutni, hogy szegénységet színleljetek? Igazán nem tudnám, a kettő közül melyik az alávalóbb és útálatosabb: gonoszságot fogadni, avagy hazug szentséget fogadni?“¹⁹⁹. Ő valóban többre kellene becsülnünk a hermelinbe burkolt alázatosságot, mint a barátesuhába bujtatott büszkeséget²⁰⁰.

Szent Alapítónk nemcsak csodálatraméltó példáit hagyta számunkra az öltözködéssel kapcsolatos szegény-

ségnek, hanem erre vonatkozóan bölcs útbaigazításokat s előírásokat is kívánt nekünk adni. Az *Alapszabályok*-hoz írt előszavában, a szegénységről szólva, miután emlékeztetünkbe idézte Jézus Krisztusnak az apostolokhoz intézett szavait, hogy t. i. ne legyen egynél több köntösük, határozottan kijelenti, hogy „mindaz, ami táplálkozásunkon s ruházatunkon kívül esik, az reánk nézve fölösleget jelent, s ellentétben áll a szerzetesi hivatással“. Majd eleve figyelmeztet bennünket, hogy „hébe-hóba olyan ételünk, ruhánk, vagy más valamink lesz, ami nem lesz ínyünkre“. „Azonban éppen ezekben az esetekben kell majd visszaemlékeznünk arra, hogy szegénységí fogadalmat tettünk“, s éppazért „hogy szerény ruhát viselünk, hogy közönséges ételeket fogyasztunk, mindez nagy mértékben dicséretére válik annak, aki szegénységí fogadalmat tett, mert Jézus Krisztushoz teszi hasonlóvá“. Sőt arra is figyelmeztet, hogy „az is hozzátartozik a szegénységhez... hogy nem szégyenlünk... ócska, foltozott, kopottas gúnyát viselni“.

Az *Alapszabályokban* jó Atyánk, miután megállapította, hogy fiai éljenek „minden tekintetben közös életet, mind az ételben, mind a ruházatban“²⁰¹, ugyanakkor azt kívánja tőlünk, hogy „a leg gondosabban kerüljék a tetszelgést és nagyravágyást“; ismételten lelkünkre kötve, hogy „semmi sem válik oly nagy díszére a szerzetesnek, mint az ételszentség. Ebben tűnjék ki mindenki előtt“²⁰².

Majd mikor az öltözködésünkkel kapcsolatban a módzatok megállapításához érkezik, miután kimondotta, hogy „a rendtagok ruházata a helyi viszonyok szerint változik“²⁰³, azt is megállapítja, hogy a papok reverendát viselnek²⁰⁴, a kisegítő rendtagok pedig, amennyire csak lehetséges, fekete ruhában járjanak. Ugyanakkor mindenkinek lelkére köti, hogy kerülje a világiak divathóbortját²⁰⁵.

Vége Szabályzataink 15. pontja előírja, hogy minden tartománynak legyen meg a maga *szokáskönyve*, s hogy ez többek között mindazt magában foglalja, ami a ruházkodás módozatára s használatára vonatkozik, a célból, hogy állandón megmaradjon a közös élet.

Törvény tehát mindenekelőtt, hogy az egyháziak reverenciában járjanak. Senki ne hajoljon könnyen engedményekre ebben a tárgyban. A kivételeknek továbbá mindenkor az előjárók jóváhagyásával kell bírniok. Azokban az országokban, ahol a reverenda viselése tilos, komoly feketeszínű ruhát kell hordani, s minden világiasságot kerülni kell.

A kisegítő rendtagok számára is fekete színt írnak elő *Szabályzataink*. Mielőtt jobban belemélyednék a tárgyba, legyen szabad, mint ahogy máskor is kötelességemnek tartottam, e helyről is elismeréssel adóznom kedves kisegítő rendtársainknak e szabályrendelet példaadó megtartásáról. Közös épülésünkre el akarom mondani, hogy egy alkalommal, mikor tisztán kisegítő rendtársak részére tartott lelkigyakorlatot vezettem, vígasztalásomra s még inkább épülésemre szolgált, hogy őket egytől-egyig feketében láthattam. Derék kisegítőinknek ez a készsége felbátorít arra, hogy az öltözködéssel kapcsolatban mindent elmondjak nektek, ami csak hasznára lehet a mindegyre példásabb szabálytartásunknak.

37. ANYAG, SZÍN, SZABÁS

A ruháról, a szegénységgel kapcsolatban szólva, vizsgáljuk annak anyagát, színét, szabását. Az anyagnak olyan-nak kell lennie, amely összeegyeztethető a szegénységi fogadalmat telt szerzetes állapotával. Mit mondanának ugyan jótevőink, ha divatos és drága szövetekben lát-

nának bennünket? A legjobb eljárás az volna, ha minden egyes tartomány az összes papok számára azonos fajtájú szövetet fogadna el, egy másikat pedig a kísézők számára. Nem szabad megtörténnie, hogy egy szalézi pap vagy akár egy kíséző idejét arra veszítse, hogy ruhaanyag után szaladgál s így abba a veszélybe sodródik, hogy azonegy közület tagjai között szakadékot támaszt az elbánásban. „Ne feledjétek, szokta mondani szent Alapítónk, hogy szegények vagyunk, s hogy a szegénység szellemét nemcsak szívünkben s ennek az anyagiaktól való elszakadásban kell érvényesítenünk, hanem azt kifejezésre is kell juttatnunk kifelé, a világ színe előtt”²⁰⁶. A szegénységnek helyes értelemben vett szellemét kell követnünk olyan ruházati anyagok beszerzésében, amelyek a tartósságnak nagyobb valószínűségét nyújtják, mert így megtakarítást érünk el az előállítási költségekben. Ámde ebben sem szabad túloznunk ritka és tekintélyes egységárú anyagokat vásárolnunk. Szóval nem szabad a Szt. Bernát által is kifogásolt hibába esnünk. „Manapság, olvassuk nála, sajnos már nem azt keresik öltözködésre, ami hasznosabb, hanem azt, ami szemrevalóbb és finomabb; nem azt keresik már, ami megóv a hidegtől, hanem inkább azt, ami dagasztja a hiúságot és a büszkeséget”²⁰⁷. Ugyanaz a szent, az *Apostolok Cselekedeteinek* azokat a szavait fejtegetve, ahol a szent író elmondja, hogy az első keresztényeknek egy szívük volt s egy lelkük, így ír: „Azt gondolom, hogy akkoriban nem pazarolták az időt a ruházatok gondozására, mert azok az izzó lelkek minden gondjukat arra fordították, hogy a szívek egységét erősítsék, s hogy az erényekben gyarapodjanak”²⁰⁸.

A színre vonatkozóan láttuk már *Alapszabályaink* határozott rendelkezéseit. Szent Alapítónk kívánsága tiszta és világos: „Kedves rendtársaink jóakarata, reméljük, minden más figyelmeztetést fölöslegessé tesz.

Csak annyit adok hozzá, hogy a fekete szint nemcsak ruhára kell vonatkoztatnunk, hanem kalapra, nyakkendőre, cipőre is. Sajnos, ezek a mellékes dolgok könnyebben kínálhatnak gyújtóanyagot a hiúság számára, s nagyobb veszedelmet rejthetnek magukban arra, hogy megrugdossuk a szerzetesi szegénység előírásait. Legtöbbször azonban elgendő lesz az előljáróknak egyetlen atyai szava arra, hogy a talán inkább könnyelműségből, mint rosszaságból adódó esetleges kilengéseket gyökerükben megfojtsuk.

Régi szabályzataink, a 119. pontban azt mondták, hogy a kiségitőink öltözetének a szabása egyezzen „azokkal a szabásokkal, melyek a középosztályhoz tartozó s komoly erkölcsű világiak között használatban vannak“. Helyénvaló lesz tehát, hogy még szakmábavágó tanulmány céljából se kockáztassunk meg a mi állapotunkkal össze nem egyeztethető kivételeket. Ugyanezt kell mondanunk a papokról s papnövendékekről is. Az ő esetükben még súlyosabb beszámítás alá esnek, s külön megrovást érdemelne bármilyen könnyelműség. IV. Jenő pápához intézett írásában Szt. Bernát megemlíti bizonyos öltözködési módokat, melyek a lelkek és az erkölcsök eltorzulásáról világos bizonyítékot nyújtanak²⁰⁹. Megtörtént ugyanis, hogy „a hiúság után való vagy egyeseket az igazság megvetésére és szánalmas lelki vakságra ragadott“²¹⁰.

38. VILÁGIAS DIVATÚJDONSÁGOK

Szent Alapítónk azt ajánlja, hogy a világiak sajátos divatújdonságait s minden páváskodást és tetszenivágyást kerüljünk. A már idézett régi szabályzatok idevágóan részletezték a tilalom alá eső tárgyakat. Ilyenek: a nyakkendőjük, fémláncok, óraláncra való csecsebecsék,

színes derékövek, nemkülönben az arany- vagy ezüstláncok, karkötőórák, szemrevelő gombok, világias ingek, elegáns kézelőkkel, aranyórák. Ilyesmik még az az ürüggyel sem tarthatók meg, hogy ajándékba adták vagy hogy kedves személyek emlékét őrzik.

Ne gondoljuk azt, s ne féljünk attól, hogy ilyen szármalmas divatújdonságok kirekesztésével talán csorba esik a tekintélyünkön növendékeink vagy mások előtt, akikkel érintkezni szoktunk. A tapasztalat épp az ellenkezőjét bizonyítja. Értelmes emberek sokkal jobban tudnak igazságot tenni, mintsem egyesek gondolnák, sőt nem ritkán barátaink s jótévőink nyílt megrovásban részesítik a hivatásukról megfélemedező papok és szerzetesek ruháját és cipőjét. Köztudomású, hogy még nagyvilági emberek is olykor nevetség és gúnyolódás tárgyává teszik a világias hiúságok rabszíján vezetett szerzeteseket. Ugyanezért Damiáni Szt. Péter is ostromozza őket, s viselkedésüket valóságos örülségnek minősíti. „Nem lehet megérteni, úgymond, hogyan engedhetik bizonyos szerzetesek magukat annyira elvakítani, hogy még a világiak szemében is csihésnek számítanak. Szegény ábrándozók! Hát nem értitek meg, hogy hiúságtok, míg az Úr szemét sérti, benneteket ugyanakkor az emberek előtt is megaláz? Nem figyeltétek meg, hogy éppen a hivalkodó magatok-mulogatása, melyben szeretnétek csillogni-villogni, benneteket nyilvános megszólás célpontjává tesz? A ruhák előkelő volta magára vonhatja egynémely üresfejű figyelmét, de talán méginkább kiélezi s felfegyverzi a nyelveket mérgezett nyilakkal annak megcsúfolására s nevetségessé tételére, aki ostoba páva módjára magát cicomázza. Valóban, senkit sem lehet arról meggyőzni, hogy olyan szerzetes, aki kényes világfi módjára öltözködik, komolyan gondoljon az égi dolgokkal, mintahogy hivatása kívánná. A ruha ezekben az esetekben nyilvánvalóan a szív laposságát

bizonyítja. A külső elrendezésből könnyen lehet a belső törekvésre következtetni“²¹¹. Ne csodálkozzunk tehát, ha Szt. Benedek egyenesen agybetegeknek minősíti azokat a szerzeteseket, akik ruháik előkelőségével tetszelegni kívánnak, s azokat már nem is természetadta céljukra, hanem hivalkodásra használják.

Mily szomorú arra még gondolni is, hogy a szerzetesi és papi ruha egyesek számára már nem a szegénységnek zászlaja, mely annyira félelmetes a sátán és követői szemében, hanem természetéből kivetköztetve s az érzékiességig lealacsonyítva, a lelkek ellensége előtt feltétel nélkül való megadásnak hitvány jele csupán. Ezekhez a kényes és cicomás szerzetesekhez fordulva Szt. Bernát azt kiáltja oda: „Hát végtére is nem fontoltatok meg, ó nagyravágyók, hogy ha a ti szépségtek csak akkor érvényesül, ha ruháitokat felöltitek, akkor ez a szépség nem a tiétek, hanem a ruhátoké“²¹². „Ezek a boldogtalanok, ha egyszer a nagyravágyás lépes vesszejére kerültek, annyira elvakulnak s megmakacsodnak, hogy meghallgatni sem akarják azokat, akik őket szeretettel figyelmeztetik. A viláért sem olvassák, figyelemre sem méltatják a szentek mondásait s az előljárók erre vonatkozó intelmeit, sőt dacos szájalommal utasítják el maguktól, s gúnyt űznek belőlük“²¹³.

Ők aztán a hamisan alkalmazott s únos-úntig hangoztatott jelszóval szeretnének takarózni: hogy t. i. nem a csuha teszi a barátot, és hogy végre is a tökéletesség a szívben honol. „Rendjén van, feleli Szt. Bernát, ám mondd meg nekem: Mikor ruhára van szükséged, s magad mégy el az üzletekbe, vagy a műhelyekbe, ott aztán az anyagkészleteket halomra hordatod, ujjaid között dörgölöd, szemedhez közelíted, megvizsgálod s kikémeled a napvilágnál, mikor visszadobod a kelmét, mely nincs ínyedre, vagy hiúságotat nem elégíti ki, ellenben világias kedvteléssel megtartod azt, amelyik

kedvedre való mit sem törődve az árakkal; mikor mindezeket csinálod, mondd csak, kérlek, csakugyan azért csinálod, mert a tökéletesség parancsolja. mely kebledet dagasztja? Mikor pedig ellenszegülve a szabály pontos rendelkezéseinek, azt választod ami költségesebb s módosabb, mondd csak, de őszintén, mondd talán nem igaz-e, hogy az nem a tökéletességre való törekvésből, hanem igenis abból a vészes hiúságból származik, melyet magadban rejtegetsz, s amely szíved katlanában forr?“²¹⁴.

„Istenem, mekkora eltévelyedés, kiált fel Arany-
szájú Szt. János; olyan dolgokba helyezni a saját tet-
szését, melyet férgek szülnek s férgek rágnak meg!“²¹⁵
Azt a gyapjút, mellyel kérkedsz, jegyzi meg szinte ha-
ragosan egy pogány bölcselő, te előtted egy birka vi-
selte, amely mégis csak birka maradt²¹⁶. Akkorhát mi-
nek dicsekedni a ruhával?²¹⁷ „Csak ne igen csűrjük-
csavarjuk, írja Szt. Jeromos. Nem találsz olyan em-
bert, aki előkelő s drága ruhák után mászkál, s nem
a hiúság űzi“²¹⁸. „Ez nem lehet hivatása a szerzetes-
nek, aki lemond minden úri divatoskodásról, s akinek
erős férfiúnak kell mutatkoznia, nem pedig elpuhult
dib-dábnak“²¹⁹.

39. A SZERZETESRUHA

Bourdaloue, a szerzetesruháról beszélve, azt nem
kisebb dolognak nevezi, mint „sacramentum-félének,
vagyis a szerzeteslélek belső készségei s láthatatlan
érzelmei érzékelhető jelének“²²⁰. Azt mondja majd va-
laki, hogy nincs nekünk igazi szerzetesruhánk. Bátor-
kodom megjegyezni, hogy a papnövendékekre s papok-
ra vonatkozóan szent Alapítónk a papi ruhát jelöli
meg, melyet tehát igazi szerzetesi ruhának kell tekin-
tenünk. Ugyanígy állapítja meg, hogyan kell öltözköd-

niök a kíséretüknek, megjelölve lényegükben a ruhájuknak a módozatait, habár részletek tárgyalásába nem bocsátkozik.

Semmi kétség tehát abban, hogy nekünk is úgy kell öltözetünket tekintenünk, mint formaruhát, mindenekelőtt pedig a tökéletességre törekvő lélek belső hajlandóságainak külső megnyilvánulását. Mi is szegényes gúnyába bújunk, s ezzel azt fejezzük ki, hogy az isteni Megváltó nyomain járva, mindentől meg akarjuk magunkat fosztani. Alázatos ruhát öltünk, mivel akárcsak Jézus, a világ hiúságait s pompáit kárhozzatjuk, nem szándékozunk díszelegni s pompázni, sőt ellenkezőleg semmiségünk mélységébe akarunk lealázkodni. Feketeszínű ruhát választunk, a gyásznak s bűnbánatnak jelekül, s így lépten-nyomon emlékezetünkbe idézzük abbeli kötelelességünket, hogy az önmegettagadás szörzsákjába öltözve, hordozzuk keresztünket, s arra Krisztussal felfeszítve öljünk, s ne a magunk testét bálványozzuk vétkes elpuhultságban.

Igy, csakis így részesül majd ruhánk megtiszteltetésben. Ha ellenben szabása, színe, ára folytán már nem az Istennek szentelt személyt, annak hűséges szolgálóját, igaz barátját, az ő szolgálati ruhájába öltözött példás követőjét, Jézusnak hiteles szegényét ábrázolná, akkor ez az egyáltalán nem természetes ruha s méginkább annak viselője, mindenkinek csak a megvetését vonná magára. A szerzetes ruhája s érzelmei közt mutatkozó ellentétből azután az következik, hogy magát a szerzetest hamis prófétának, báránybőrbe bűjt farkasnak, képmutatónak tekintik majd, aki néha talán meg tudja tévesztetni az embereket, de Istent soha. Említettük már, de nem árt, ha ismét megpendítjük, hogy a világ a jelzett ordító ellentétet számbaveszi, s éppen nem fukarkodik a bírálattal, sőt igyekszik minél nagyobb feneket keríteni a botránynak, úgy hogy ez oly-

kor bizony fájdalmasan kipusztíthatatlan nyomokat hágy maga után.

Nemcsak a világ emeli majd fel azonban tiltakozó szavát, hanem a szegények is kitergetik rongyaikat, feltárják meztelenségeiket a hitszegő szerzetesek előtt, s odavágják nekik: „Mindazt, amit oly hívságosan magatokon viseltek, azt mind kegyetlenül tőlünk vontatok el!”²²¹ Sőt maga Isten is szigorú számadást kér majd a ruhánkról s az általa jelképezett erényekről, mondván: *Amil nem tettelek egynek a legkisebb* árvák közül, felöltöztetve őt, nekem sem cselekedtétek²²². Megrövidítve őket, engem rövidítettek meg.

Tertullianus mondja: „Maga a lelkiismeret mardossa a szívét a nagyravágyó szerzetesnek, akinek valahogy úgy kellene éreznie, mintha nem is annyira takarná, mint inkább agyonnyomná, szorítaná és fojtogatná őt az a hívságos ruha”²²³. „Tanuljuk meg hát az isteni Megváltó iskolájában, folytatja a neves hitvédő, a világ túlzásait visszametszeni, s a fölöslegességeket rövidre fogni!”²²⁴ Nem a nyomorult világiás hiúságok, „hanem a rejtőző, az önmehtagadó, az igazi evangéliumi szegény élet alkotja a szerzetesek égies díszruháját. Eleitüket és missziójukat ez nemesíti meg”²²⁵.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, „hogy a szerzetes családokban, ami nem közös tulajdona az összeseknek, hanem csak egynek, vagy csak keveseknek szolgál használatára, az fölösleges, hívságos, éppazért kártékony”²²⁶. 1893 telén fagydaganatok miatt Don Rua erős lábfájásban szenvedett. Titkára gyermeki makacssággal kérte, vegyen használatba egy pár posztócipőt, amit egyik jótévő hozott ajándékba. Don Rua semmiáron sem fogadta el, s mosolyogva mondotta titkárának: — Nem veszem fel, mert holnap, ha Don Ruát posztócipőben látnák, mindenki azt követelhetne.

A második egyetemes káptalanban, melyben szent

Alapítónk elnökölt, sok szó esett a kelme egyöntelűségéről, s hogy a ruhák szabása és stílusa szerény legyen, továbbá, hogy „a selymet, a drága gyapjúkelméket, a magasszárú cipőt, a lakkcipőt, meg semmiféle mutatós lábbelit nem szabad a Társaságba beengedni.“ Mármost megtörtént, hogy egyik szombaton Don Ruának szatin fűzővel ellátott alsónadrágot készítettek ki. A fűzőket selyemfűzőknek gondolva, a fehérneműdarabot nem fogadta el, sőt szemrehányást tett az illetőnek, s kijelentette, hogy fényűzésszámba menő fehérneműt semmiáron sem kíván használni. Tudjuk egyébként, hogy mindenkor ugyanazt a szigorúságot alkalmazta min lenben, ami személyével vonatkozásban volt. Senki sem látta új kalappal. Amikor avitt ruhákat s fehérneműt ajándékoztak az oratóriumnak, akkor ő ildomosan és szent egyszerűséggel azokból a legkevésbé értékeseket szokta kiválasztani. Valaki egyszer új kalapot akart neki ajándékozni. Így hártotta el: — Valóban szükségem lett volna rá! De minap meghalt egyik kispapunk. Az ő kalapja még jó állapotban van, s mintha csak az én fejemre szabták volna!

Nem is tudnám ezt a fejezetet szívhezszólóbb szavakkal befejezni, mint éppen Isten nagy szolgájának szavaival, aki minden erényben ragyogó példát mutatott, azonban közmeggyőződés szerint, egyedülálló eszmény maradt a szerzetesi szegénység gyakorlásában. Noshát Don Rua, miután a szerzetesi szegénység gyakorlását szívünkre kötötte, tanítását ezekkel a szavakkal rekesztette be: „Számítok tehát mindnyájatok jóakarására, kiváltkép kedves kisegítő rendtársainkéra, hogy öltözködési módiukból minden eltűnik majd, ami abban világiasságra s keresettségre mutathatna. Ó, virradjon föl minél előbb az a nap, mikor ebből a szempontból is mindnyájunkban Don Bosco igazi fiaira ismerhessenek az emberek!“²²⁷

40. SZEGÉNYSÉG AZ ÉTKEZÉSBEN

Valódi arculatát tekintve a szerzetesi élet: az önmehtagadásnak, érzéseink megsanyargatásának az élete, a kereszt élete. Ha ettől eltávolodik, az igazságtól távolodik el, s merő ábránddá válik. Azt az áldozatot tehát, amelyet a fogadalomtétellel meghoztunk, szükség-szerűn állandó valósággá kell tennünk mindennapi cselekedeteinkben. Mármost azok közt a cselekedeteink közt, amelyekben sűrűbben gyakorlati alkalmazásba kerül az önmehtagadás és az evangéliumi szegénység élete, éppen azok, amelyek testünk fenntartására irányulnak. Azért, miután a szegénység gyakorlatát a ruházkozásban meghánytuk-vetettük, a továbbiakban lássuk azt az étkezéssel való vonatkozásban.

Szent Alapítónk ebben is ragyogó életpéldákat s tanításokat hagyott fiaira. Az *Alapszabályaink* elé írt Előszóban ezt olvassuk: „Mindaz, ami táplálkozásunkon kívül esik, az reánk nézve fölöslegeset jelent, s ellentétben áll szerzetesi hivatásunkkal.“ Kevéssel előbb idézte is azokat a szavakat, melyekkel Szt. Pál Jézus Krisztus követőit arra buzdítja, hogy elégedjenek meg az életfenntartáshoz szorosán szükséges eledellel mindenkor s mindenütt ²²⁸. Majd így folytatja: „Az a körülmény, hogy ebben a bizonyos minőségben élünk, hogy szívesen ellakunk kényelmetlen vagy igénytelen bútorokkal ellátott szobában, hogy szerény ruhát viselünk, hogy közönséges ételeket fogyasztunk, mindez nagy mértékben dicséretére válik annak, aki szegénységi fogadalmat tett, mert Jézus Krisztushoz teszi hasonlónak.“

Az *Alapszabályban* továbbá azt kívánja, hogy „mindenki tartsa távol szívét minden földi dologtól, s ezt a tagok a minden tekintetben közös étellel fogják elérni, mind az ételben, mind a ruházatban“ ²²⁹. Végre a

Szabályzatok²³⁰ pontosan megállapítják mindazt, ami az étkezésre vonatkozik. Jeleztük már, hogy abban a mértékben, ahogy az egyes tartományokban a *szokások-könyvét* összeállítják s jóváhagyatják, mód nyílik majd részletes intézkedések rögzítésére, az éghajlati s a nemzeti sajátos viszonyoknak megfelelően. Amíg ezt nyélbe nem ütjük, addig senki se érezze magát felhatalmazva arra, hogy az érvényben lévő előírásoktól eltérjen.

Ami azonban leginkább szívében feküdt Atyánknak, s amit élete fogytaig el-elismételt, az, hogy a szegenyseg gyakorlásában tekintetünket az isteni Üdvözítőre függesztjük, hogy így buzdításait s példáit kövessük. „Csak így, jegyzi meg Tertullian, csak a hit világánál nyer majd szemléltető erőt ez a tanítás”²³¹. Valóban csak a mélységes hit tudja velünk a hiányokat feledtetni, csak az tud bennünket annyira nagylelkűekké tenni, hogy ne csak az ételünket, hanem életünket is áldozatul hozzuk Jézusért, hogy Őt szerethessük s nyomon követhessük²³². Másrészt ugyanaz a hit, amely mindazt szemünk elé állítja, amit Isten értünk tett, mikor nekünk minden teremtett szépséggel a testet, a lelket adta, arról is biztosít bennünket, hogy Ő nagylelkűségünket látva, mellyel iránta való szeretetből magunkat valaminektől megfosztjuk, nem hagy bennünket hiányt látni, abban a négy rőf posztóban, amelyre szükségünk van a mostoha időjárással szemben, s abban a csekély táplálékban, amelyet életbenmaradásunk megkövetel, amint szépen mondja Bossuet.

A szerzeteseknek azonban nem annyira a test fenntartására kell törekedniök, mint inkább a léleknek az előmenetelére s üdvösségére. Márpedig tudjuk, hogy akik testüknek minden kényelmet biztosítanak, azok képtelenek lelküket abban az állandó s erőteljes fegyelmezettségben megőrizni, mely a tisztáknak pajzsa s tá-

masz téka. „*Mindaz, aki gyönyörök közt él, mondja Szt. Pál, bár élni látszik, halott.*“²³³ „Valóban mi más a tisztaság, mint fejedelmi hatalom, korlátlan uralom, melyet a szent önfegyelmzés biztosít nekünk érzékeink fölött, hogy azokat kormányozzuk, megzabolázzuk s lázadásaikat Isten törvényének s a józan észnek aláves-sük?“²³⁴ A test, ha cirógatjuk, hízlaljuk, bálványozzuk, nem maradhat a szenvedélyekkel szemben érzéketlen, és sohasem lesz tiszta²³⁵. Győződjünk meg: a bukás után csak ez a szigorúság s állandó önsanyargatás szoríthatják vissza az embert kötelességeinek korlátai kö-zé, s menthetik meg romlástól s véstől. Az érzéki élet, a kényelemszeretet, az elpuhultság érzékiességgé fajulnak és szégyenletes tisztátalanságba csapnak át, azért sohasem egyeztetetők össze tisztasági fogadal-munkkal.

41. A KERESZTÉNY MÉRTÉKTARTÁS

E keresztény mértéktartásról miért beszélnek annyit a szentek? — Azért, mert ez az erény, bár a lélekben székel, mégis azt a célt szolgálja, hogy a testet meg-szentelje, szabályozva annak hajlandóságait, s alávetve azt a szellemnek. Szt. Gergely, midőn az étkezésben való mértéktartást szorgalmazza, azt kívánja, hogy any-nyíra menjünk abban, hogy szinte megsemmisítsük az utána való mohó vágyat s a hozzávaló szolgál ragaszko-dást, mely nyomorult rabszolgák színvonalára süllyeszt bennünket. Azt kívánja továbbá, hogy megfékezzük azokat a túlzásokat, melyek arra ösztökélnék bennünket, hogy a szükségesen túl fogyasszunk, s továbbá hogy azt a kényeskedő válogatást is kerüljük, amely cseppet sem illik olyan személyhez, akinek fogadalmából ki-folyólag kell Krisztussal keresztre szegezve élnie. Az

Egyháznak korahajnalán azt írta már Szt. Pál a filippieknek: *Vannak közöttetek egy páran, akikkel volt már egy kis dolgom, akikről ma is fájdalommal beszélek, mert azok úgy élnek, mint Jézus Krisztus keresztjének valóságos ellenségei. Azok érzékeiknek rabszolgáik, és istenük a hasuk*²³⁶. Hőnszeretett fiacskáim: azt kívánom jómagamnak, hogy ezeket a szigorú megállapításokat sohase kelljen alkalmazni Bosco Szt. János egyetlen egy fiára se, s hogy seholse legyenek találhatók a Szalézi Társaságban olyan szegénykéek, akik másról sem tudnak beszélni, mint ételről, akiknek aggodalmuk egyetlen tárgya a gyomruk, s akik ebben látják legfontosabb célkitűzését egész életüknek.

A kereszténynek s még inkább a szerzetesnek gazdának kell lennie, nem rabszolgának. Szt. Kasszián szokta mondani szerzeteseinek: „Testünk felett annyira uralkodnunk kell, hogy az étkezés már ne örömi legyen számunkra, hanem szinte terhes szükséglet”²³⁷. Sajnos, azonban fájdalommal kell megvallanunk, hogy míg a természet megelégszik a szükségessel, a szenvedély nem tud rakoncában maradni. Az oktan állat nem él vissza az étellel; az ember viszont a szükséglet ürügyével, kéjelgésbe esik²³⁸; s az értelmet elfojtva, a három színvonala alá süllyed²³⁹.

Ne gondoljuk azonban, hogy ezzel a tünettel ritkán és csak a világban élő személyek között találkozunk. Szt. Ágoston jómagáról vallja, hogy miután megszabadult a legdurvább szenvedélyektől, kemény harcot kellett állnia, nehogy rést üssön a mértékletességen. Mi több, erről tárgyalva, meg meri mondani: „Vajjon ki mondhatja magát szabadnak ettől a vágytól? Bárki legyen is az, én nagynak kiáltom ki. Ő, Uram, joggal magasztalhatja nevedet! Részemről kijelentem, hogy nem vagyok az, sőt nagy bűnösnek ismerem el magam”²⁴⁰. Ugyanaz az egyháztanító mint orvosságot

ajánlja az eszmélődést Szt. Pálnak köv. szavain: „Járjunk tisztességesen! Nem tobzódásban és részegeskedésben... Hanem öltsetek magatokra az Úr Jézus Krisztust! ²⁴¹ Élünk józanul, igazán és jámborul e világon!“ ²⁴²

E nélkül a megszívlelés nélkül, mely bennünk az önmehtagadást kifejleszti s megizmosítja, minden lelki előmenetel lehetetlen. Szt. Kolombán épp azért akarta szerzeteseit mértéktartóknak az ételben, hogy hivatásuknak magas célkitűzéseit annál könnyebben elérhessék ²⁴³. Szt. Jeromosnál azt olvassuk, hogy „a toroknak átkos bűne, amely a maga során szülőanyja a parázsnak, nem szabad, hogy befogadásra találjon Istennek szentelt személyek között“. Odébb pedig azt olvassuk nála, hogy „sohasem volna szabad, hogy jobb emésztés céljából ingerlő szerekre szoruljunk, és ha mégis gyomrunk panaszra adna okot, ez jogosultságát nem túlságos jóllakásokból, hanem inkább jói értelmezett mérsékletből kapná“. Ugyanez a szent később a csupahas emberek ellen szegezve azt a bizonyos népies ki- szólást, mely bennünk ma is kacsajt fakaszt, hábr szerzetesekről lévén szó, inkább pirulnunk kellene hal- latára, így buzdított: „Úgy táplálkozzatok, hogy ne legyen szükségetek derékszíjatokon tágitani! *Nec cinguli ampliacione opus sit*“ ²⁴⁴.

Azt mondjátok erre, hogy jól értelmezett szánalom érzése készítet titeket testetek gondozására. Szt. Bernát szavaival válaszolok: „Ó, nagyon kegyetlen irgalom ez, amely arra készítet bennünket, hogy testünket cirógas- suk lelkünk károsodásának veszélyével ²⁴⁵. Nem szeret- tet az, ha testünket szeretjük, lelkünket pedig elhanya- goljuk ²⁴⁶. Nem méltányosság, nem szánalom az, hogy a testünknek mindent meg akarunk adni, lelkünknek azonban semmit ²⁴⁷. Aki így járna el, összekeverné a jóllakást a józansággal, a sallangot a ruhával“ ²⁴⁸.

Gyakran gondolni az étkezésre, kéjelgő sóvárgással beszélni az ételekről, fogásokról, izes falatokról; azon törni az eszünket, mit is raknak majd elénk, mi módon lesz is az elkészítve, milyen étvágygerjesztő illatok áradnak majd a tálakról: Istennek szentelt lélekhez mindez egyáltalán nem méltó. „Ugyan mire való annyi elfogultság s aggodalom? — kérdi a mézajkú egyházdoktor. Ne gondoljátok, hogy ily módon hasonlókká lesztek ahhoz a bizonyoshoz, aki kötözi magát, még mielőtt megsebesült, vagy hasonlókká lesztek bolondistókhoz, aki flastromot tapaszt oda, ahol még nem is jelentkezik a kelevény? Igazán, túlzott s nagyzó ez a gyógyítási módszer!”²⁴⁹

42. SZT. DON BOSCO ISKOLÁJÁBAN

Nekünk, Szt. Don Bosco fiainak be kellene érnünk szent Alapítónk valóban csodálatraméltó példáival, aki étel s ital dolgában annyira önmegtágadó volt, hogy szinte hihetetlennek látszott, hogyan tud hasonló körülmények között bokros teendőiben helytállni. Mindenkor épületes dolog emlékezetbe idézni vagy ismétellen át-olvasni azokat a jeleneteket, amelyeket életírói épülésünkre megrögzítettek, s amelyekben a körülményekben felöltő tréfa olykor magát az ő mély vezeklő szeljemét is elburkolja.

Egyszer, gyóntatásban eltöltött hosszú órák után öszszetéveszti s jóízűn elfogyasztja a fehérenemű kikeményítésére elkészített sűrű tésztalevet. Máskor úgy tesz, mintha észre sem venné, hogy romlott tojást vesz magához, s aki figyelmezteti, hogy romlott tojás került eléje, a kérdést kedvesen elüti: — Nem gondolod, hogy miulán már annyi egészséges tojást elfogyasztottunk, a kevésbé jó tojást is illik megízlelni? — Egyik

sátoros ünnepnek az előestéjén Don Bosco hosszú gyóntatás után úgy éjfél tájban lement a konyhába vacsorázni. A szakács már lepihent. A Don Bosco számára elkészített maradékok ugyan a tűzhelyen voltak, a tűz azonban már órákkal előbb kialudt. A zöldségek kihűlt, a korpaleves pedig megsűrűsödött, megkeményedett. Don Bosco nem panaszkodott sem a szakácsra, sem a főztére. Mikor a levest maga elé vette, belenyomta a kanalat, s a szájához emelte, ám nem tudta lenyelni. A hosszúranyúlt gyóntatásban kifáradt a gyomor s ahhoz nagyon is kemény volt az étel. Így szólt akkor Francesia kispaphoz: — Hozzál egy pohár vizet! — Miután ez meghozta, beleöntötte a fületlen ibrikbe, jól megkeverte a pépet, majd jóízű nevetés közben egy cseppig elfogyasztotta. Közben megjegyezte: — Nem túlságosan meleg, ám ha jószándékkal fogyasztjuk, csakúgy javunkra szolgál²⁵⁰.

Olykor pedig, különösen utazás közben, az étel szűkös volt, durva s nem éppen ízletes, amelletts hiányzott belőle az udvariasság fűszere is. Don Bosco különösen ilyenkor folyamodott nemcsak az önmegtágadás szelleméhez, hanem a legmélyebb alázathoz is, és mindenkor szent nyugalommal fogyasztotta el az Isten áldását.

Erős oldala volt Alapítónknak az önmegtágadás, megvolt tehát a jogcíme ahhoz, hogy fiait arra buzdíthassa: — Előkelő ételeket ne kívánjanak, asztali felszolgálásról ne beszéljenek, a panaszokat s bírálatokat kerüljék, s elégedjenek meg azzal, ami kötelességeik ellátásához szorosan szükséges. Mint Szt. Izidor, ő is szeretettel magyarázgatta Jézusnak nagyszerű és vigasztaló mondását: *Ne aggódjatok arról, mit esztek, mit iszotok; mert mindezt a pogányok keresik*²⁵¹. Tudta jó Atyánk, sokszoros tapasztalatból, hogy senki sem biztosabb affelől, hogy mindazt megkapja, amire szüksége van, mint éppen az, aki erre az isteni ígéretre támasz-

kodik. Szt. Pállal szokott felkiáltani: *Semmink sincs, és mégis mindenünk megvan*²⁵²; nem mintha fölösleges dolgaink volnának, hanem a szükségesek. Éppazért ugyanazzal az apostollal elmondotta: *Elégedjünk meg azzal, ami a táplálkozásunkhoz és öltözködésünkhöz szükséges*²⁵³.

Aki Bosco Szt. János életrajzában azokat a fejezeteket olvassa, melyek az evésben-ivásban való mértéktartásáról s önmegtagadásáról tárgyalnak, könnyen meggyőződhetik arról, hogy a legmagasabb tökéletesség szabályait ebben is mily buzgón gyakorolta jó Atyánk. Beszélgetéseiből is, kivált pedig konferencia-beszédeiből s rövid buzdításaiból, mint gyűjtőlencséből sugárzott elő mindaz, ami jót és bölcsét az Egyház nagyjai és szentjei tanítottak s gyakoroltak. „Mily alávaló dolog, szokta mondani; hogy naponta anyagi ételekkel kell az embernek táplálkoznia“²⁵⁴. Máskor pedig: „Két műveletet szeretnék kiiktatni: az alvást és az evést.“ Gyakran úgy kellett eszébe juttatni, hogy elérkezett az öltökezés ideje, mert könnyen megfeledezett az evésről. Olykor a késő délutáni órákban erős szédülést érzett. Kutatta annak okát, akkor jött csak rá, hogy még éhgyomorral van²⁵⁵.

Jó Atyánk, míg egyrészt édesanyjai szeretettel gondoskodott, hogy fiai a szükségesekben hiányt ne szenvedjenek, másrészt nem tűrte el, hogy a szakácsot vagy az ételt ócsárolják. A maga részéről végtelenül önmegtagadó volt, viszont övéitől nem kívánt önmegtagadást vagy lemondást. Azt azonban elvárta tőlük, hogy az önként vállalt szegénység következményeivel szemben nagylelkű megnyugvást tanúsítsanak. Halljuk életíróját: „Táplálékot oly, madárnak-való mennyiségben szokott magához venni, hogy mi sehogysem tudtuk megmagyarázni magunknak, hogy fáradalmi súlya alatt nem roskad össze. Étele csak éppen arra volt elegendő, hogy

életben maradjon. Don Lemoynenak, aki egyszer megkérdezte, miért veti magát alá annyi nélkülözésnek, alázatosan így válaszolt: — Annyi volt mindig az elintézésre váró feladatom, s ezek szellemi képességeimet állandóan oly nagy mértékben követelték, hogy ha nem így tettem volna, bizony már rég a sírban volnék. — Így is tett, amíg csak élt. Sőt többször rendkívüli lemondásokat kényszerített magára“²⁵⁶. Mint más szentek, Don Bosco is élni tudott az önmegtágadással, hogy jó erőben megmaradjon, s napjait megsokasítsa. Hús dolgában mérsékelt fogyasztást kívánt, mert attól tartott, hogy az abban való túlságos bővelkedés csak a szenvedélyeket táplálja. Maga részéről akár teljesen is meglett volna nélküle, s oly szerény adagban fogyasztotta, hogy elmondhatta tréfásan, hogy számára a legkellemebb húsadag mindig a legkisebb adag²⁵⁷. Errevonatkozóan nem egyszer hallották, amikor gyermeked s mély alázatossággal megvallotta, hogy „mindenkor tartózkodott a húsevéstől, mert mindenkor félt a bűnös test lázadásától.“ Majd csodálkozóan tette hozzá: „Talán a többiek nem annyira érzékenyek, mint én, s éppenazért nem kell ilyen óvatossági rendszabályokhoz folyamodniok“²⁵⁸

Atyánknak ezek a megható nyilatkozatai bizonyára hozzájárulnak majd ahhoz, hogy növekedjünk az önmegtágadás szeretetében s gyakorlásában. Minthogy pedig a hús élvezetéről beszélünk, helyénvalónak találok Don Bosco nagy életrajzának egyik részletét idézni, azt t. i., ahol Don Bosco, bár szívfájdalommal, beleegyezett abba, hogy délben a levest is számítva, egy harmadik fogás is kerüljön az asztalra. Azt kívánta azonban, hogy ez főtt zöldségfélékre, ill. salátára szorítkozzék²⁵⁹. Ez a hagyomány, mely Don Boscónak nemcsak gondolatát, hanem határozott akaratát is tükrözi, belekerült szabályainkba, s hűségesen meg kell tartanunk. Nehéz há-

borúk és gazdasági válságok idején az előljárók szíveshívó felhívásokban szorgalmazták a gyakorlati szegénységi szellemmel párosult bölcs takarékossgot. Helyénvaló volna, hogy az igazgatók olykor-olykor felhívják a figyelmet azokra az irányelvekre. Azoknak hűséges megtartása lehetővé tenné az anyagiak megszorítását az árvák s a hivatások javára, s nem csekély előnyére szerzetesi tökéletességünknek. Mikor ezeket a sorokat rovgatom, gondolatom messze száll, szeretett spanyol rendtársainkhoz, akik börtönben vagy bujdosásban regénybe illő nélkülözéseket szenvednek, s bennünket ugyanakkor a győzhetetlen hősiesség példáival ajándékoznak meg. Borzalmas nélkülözéseik láttára, melyek nem egynek, sem kettőnek korai halálát okozták, vagy okozták még, ne szorítkozzunk a határtalan együttérzés meddő kifejezéseire, hanem bennünket is hason át a nagylelkű keresztény lemondás, s kivált arra ösztökéljen, hogy a torkosságot s az ételekben való válogatást elkerüljük. Szt. Bernát világosan megmondja, hogy: „aki torkát a kitűnő fogások változatosságával csiklandozza, az a lelkét böjtölteti meg, elvonva az égi kenyeret tőle“²⁶⁰. „Nem a szellem, hanem a test hájasodik el a válogatott ételektől“²⁶¹, amelyek míg gyönyört okoznak a toroknak, ugyanakkor a testi vágy tüzét szítják fel“²⁶².

Vegyük figyelembe továbbá, hogy ha valaki hasonló kedvtelésekre ragadtatja magát, s enged zabolátlan kívánságainak, végtére is kielégíthetlenné válik. Teher lesz magának s másoknak, s a közös életet kibírhatatlanná teszi. Megtörténik ilyenkor, hogy az asztalnál állandóan torzonborz arcokat látunk, fürkésző s gyanakvó tekintetekkel találkozunk, a beszédet udvariatlan s haragos taglejtések kísérik, az atyafiságos hangulatot s a békét bírálókat, szemrehányások, kíméletlen kirobbanások zavarják meg. „Végre is hogyan juthat valaki, kér-

dezte Szt. Bernát, az ő szerzetesei előtt elmondott konferencia-beszédeiben, hogyan juthat valaki annyira, hogy a zöldséges kertekben, a folyókban s a pincékben semmit sem talál, ami határtalan igényeit kielégíthetné?“²⁶³. „Ugyan kérek, folytatta a szent egy bizonyos-hoz fordulva, légy részvétellel mindenekelőtt a tulajdon békéd iránt! Aztán pedig gerjedj szánalomra a szakácsok s felszolgálók iránt, s ne dúld fel ezentúl az egész közösség nyugalmát, megterhelve ugyanakkor a magad lelkiismeretét!“²⁶⁴

Tudom, ott vannak a betegek. Beszélünk majd annakidején a szeretetről, mellyel őket ápolnunk kell s amellyel ápolni is akarjuk. Most azonban egynémely szegény megcsontosodott elégedetlenkedőről szólunk. Ezeknek bizonyos esetekben különösen ajánlatos valamely rendszeres munkát tanácsolni. Egy latin közmondás azt tartja, hogy az akaratlanságot s az étvágytalanságot éppen a lustaság okozza, míg a tevékenység étvágyat gerjeszt. Reméljük, Don Bosco egyetlen fiáról sem kell soha elmondani, hogy azért esett belé a zúgolódás, a kielégíthetetlenség, a duzzogás férgé, mert a tétlenségben berozsdásodott s elsatnyult szervezete, szellemét károsan befolyásolta, őt magát pedig rosszmájúvá, ingerlékennyé, testben s lélekben egyaránt petyhüdtté tette. „A munka, szokta mondani szerzeteseinek Szt. Bernát, visszaadja az ételnek az ízét, amelyet elvett tőlük a renyhesség“²⁶⁵.

43. A TÁPLÁLKOZÁS MÓDJÁRÓL

Az igazat megvallva, mintha ez a tétel nem illenék bele abba a tárgykörbe, melyet fejtegetünk. Többeknek mégis talán kedvére lesz valamilyes rövid elmefuttatás, melyben oly cselekedetet kívánunk megvilágítani, mely

szoros összefüggésben áll a mértékletességgel s a szegénységgel.

A zsolttáros azt kívánja, hogy *az igazak az Isten előtt vígan lakmározzanak* ²⁶². „Ne hiányozzék soha, szokta mondani Aranyszájú Szt. János, ne hiányozzék soha Jézus Krisztus a ti asztalotokról“ ²⁶⁷. Szt. Pál gyakran emlékeztette Timóteusát, hogy *az étel szentté lesz Isten igéje és imádása által* ²⁶⁸.

Értékesítsük ezeket a bölcs figyelmeztetéseket mi is! Étkezéseinket előzze meg az összeszedett és buzgó imádság! Azért ki-ki törekedjék pontosan megjelenni, nehogy megfossa magát a közösen végzett imádság gyümölcseitől! Senki se engedje meg magának étkezés előtt és után az előírt imádságok megrövidítését! Sőt lelkének javára törekedjék komoly elmélkedéssel behatolni a szavak értelmébe! Szt. Ágoston azt szokta ajánlani szerzeteseinek, hogy az asztalnál végzett felolvasást figyelemmel kísérjék, minden zajt és zavart kerülve, hogy így „necsak a torok, hanem a fül is, különösen pedig a szellem is megkapja a maga táplálékát az Isten igéjéből“ ²⁶⁹.

Felolvasásról lévén szó, tartsuk szem előtt az idevágó szabályrendeleteket és az előjárók buzdításait! Különösen pedig mindenki győződjék meg azokról a kiváló előnyökről, amelyek az étkezés alatt jól végzett felolvasásból egyes tagok és a közösség számára fakadnak. Hozzájárulását senki se tagadja meg! Így elkerülhető lesz, hogy annak terhe egy pár önzellen vállára nehezedjék. Jó lesz, ha az igazgatók átnézik, s a közületnek emlékezetébe idézik azt, amit erre vonatkozóan az engedelmességről való körlevélben találhat ²⁷⁰.

Hadd beszélgessenek el hát veletek, ha röviden is, arról, hogyan kell viselkednünk étkezés közben! Szabályzataink előírják, hogy a noviciusházakban hetente legyen előadás az illetan köréből, s hogy ez a hasz-

nos oktatás folytatódjék a tanulmányházakban s az intézetekben. Ennek értelme nyilvánvaló. Maguk a szabályzatok is azt kívánják, hogy összes intézeteinkben a növendékek megtanulják az illetudás irányelveit és szabályait. Nagyon helyénvaló, hogy ilyenirányú oktatást mi adjunk nekik, akik hivatásból vagyunk nevelők, s nemcsak elméletben, hanem mindenekelőtt gyakorlatban is élő példával. Mármost a jólneveltség szabályai között határozottan a legfontosabbak közé tartoznak azok, amelyek az asztalnál való viselkedést érintik. Jó lenne tehát, ha nem is minden évben, legalább két-három évenként, intézeteinkben újból és újból elolvasnák azoknak az illemtanoknak valamelyikét, melyek tanulmányházainkban közkezen forognak. Hisz' olyan könnyű kisebb hibákba esni. Pedig az effélék asztalnál nemcsak nem szolgálhatnak épülésre, hanem kellemetlenségeknek is lehetnek okozói az asztaltársak bosszúságára. Másrészt nagyon kevesen akadnak olyanok, akik akaratlan botlásainkat bátran szóvá mernék tenni előttünk. Elég lesz olykor újból hallanunk az elfeledett szabályt, s máris újból gyakoroljuk. Amit gyakran észbe kell venni, kivált népes közületben, az: nem szabad hangoskodni s kerülni kell minden zajt és lármát, mely olykor igen magasra nőhet. Ha halkán folyik a beszéd, mindenkit meg lehet hallani, s a társalgás illedelmesen folyik. Ellenben amilyen mértékben egyesek felemelik a hangjukat, elkerülhetetlenül ugyanezt fogják tenni a többiek is, és így minél jobban kiabálnak, annál inkább felmerül a szüksége a kiabálásnak, kárára a tisztes magatartásnak, a beszélgetés komolyságának, s az a veszedelem fenyeget majd, hogy a hang izgatottsága a szívek tükrét is hasonló hullámvázba hozza. Ne feledjük azokat a kínos benyomásokat, amelyeket Atyánk akkor szerzett, mikor még kispap korában, plébánosa egy papi közebédre hívta meg a templom búcsúja al-

kalmából. Akkora volt a bosszúsága és kiábrándultsága, hogy szinte megrendült bele papi hivatása: erős kísértést érzett az egyházi ruha levetésére s a kolostorba lépésre, nehogy maga is beleszakadjon bizonyos könyvművészekbe, melyeket egynéhány asztaltársának viselkedésében észlelt²⁷¹.

Szt. Bernát írásaiban erre vonatkozóan szép lapot találunk. Míg kellően megvilágítja s ajánlja a józanságot, a jómodornak oly előkelő irányelveit rögzíti meg, hogy még manapság is gyönyörűen megállnák a helyüket a szerzeteseknek szánt illemkódexekben. „Mikor asztalnál ülsz, írja a szent, ne forgasd a szemed jobbra-balra, hogy kíváncsian kifürkészd, ki ül veled szemben, ki melletted, s hogy megtudhasd, mit csinál, s mi van előtte! Gondolj inkább magadra és az Úrra! Csendben és tartózkodóan vedd magadhoz ételedet! Ne mohón, mintha sehogysem tudnál jóllakni! Ne hajolj illetlenül a tányérodra, mint valami halálra-éhezett! Ne keltsd azt a látszatot, mintha előbb a szemedet kívánnád kiszolgálni, semmint a torkodat kielégíteni. Elégedj meg az-zal, amit eléd tálnak! Sőt örülj inkább, ha valamivel megrövidülsz, semmintha valamiből túlságosan sok jutna. Jól vigyázz, hogy morzsányi részekben se vedd meg, vagy pocsékkold el azt, amit eléd tesznek! Ne nyugtalankodj, ha az elkészítésben valami hibát észlelnél; ha sótlan vagy nagyon is sós az ételed, ha a főzés száz százalékban nem sikerült, gondold meg inkább, hogy mások, náladnál jobbak s érdemesebbek, sokkal kevesebbel beérik, még akkor is, ha az ételüket csak úgy összekotyvasztották, mások pedig nagy szerencséjüknek tartanak, ha azt kapják meg, amit te visszautasítasz. Az étel mennyiségére vonatkozóan nem olyan könnyű mindenki számára érvényes pontos mérleget felállítani. Lásd azonban, hogy ezek között a korlátok között maradj: ne táplálkozz olyan szűkösen, hogy meg-

fogyatkozzál erőidben, s el ne bírd napi terhedet! Ám arra is ügyelj, nehogy annyira megtelj, hogy ne tudd magad frissen és kellő időben az imádságnak, a tanulásnak, az elmélkedésnek s a szeretetműveknek szentelni! Vedd számba ezeket az irányelveket, s a tapasztalat jó és bölcs tanítómestered lesz!²⁷²

44. AZ IVÁS

Nem volna teljes ez az értekezés, ha az eddig elmondottakhoz nem fűznénk hozzá néhány gondolatot a borra és egyéb italokra vonatkozóan. Előrebocsátjuk, hogy Don Bosco arra tanított bennünket, hogy étkezésen kívül semmit se vegyünk magunkhoz. Aki hozzá szokik ahhoz, hogy étkezésen kívül egyék s igyék, cukorkát szopogasson, s ami még rosszabb, gyomorerősítőket kortyintgasson, az a gyomrát apránként tönkreteszi, ezer igényt teremt magának, s testében-lelkében ártalmas szokásoknak válik rabjává. Családi hagyományainkat tehát őrizzük gondosan, s valahányszor evésre vagy ivásra szólítanak fe bennünket, ismételjük el Alapítónkkal: *Étkezésen kívül semmit sem szoktam magamhoz venni.* Jó Atyánk egy pohár vizet sem fogadott el, még akkor sem, ha bokros fáradozásaiban s a kihallgatásokban kimerült. Azt szokta ilyenkor okul felhozni, hogy izzadásra ingerli. Egy fojtó meleg napon bizonyos Bisio nevű fiú jégbehűtött italt vitt neki. Don Bosco kecsesen csak annyit mondott neki: „Csak idd meg magad!”²⁷³

Nemcsak étkezésen kívül, hanem még étkezés közben is a legmesszebbmenő óvatosságra buzdított. Ezen a ponton inkább merev volt. Ha visszaélés jutott tudomására, mindig nagyon szenvedett. Ő úgy látta, hogy a szegény szerencsétlen, aki ital dolgában a mértéktelenséget a nyakára hagyja nőni, az elkárhozás veszedel-

mében forog. Ha pedig Istennek szentelt személyről volt szó, a javulást mindig reménytelennek tartotta.

1876-ban az összes rendtársak előtt elmondott egyik konferenciabeszédében a szegénységi fogadalomról szólva, ezt a pontot érintve, elítélte a visszaélést és szigorú önmegtágadást ajánlott a bor élvezetében. „Ha a szegénység következményeivel kerülnek szembe, mondotta Don Bosco, egyesek hallani sem akarnak róluk. Olykor a bor nem lesz elegendő, fel kell majd kissé hígítani. No, azonnal kijönnek a sodrukból, ezt a kis lemondást sem igen akarják tűrni, s azt mondják: ha nem hígították volna fel, akkor jobb volna. Megengedem, ám ha szegények akarunk lenni, akkor szükség-szerűen el kell csak némi lemondást szenvednünk. Olyan szegény, akinek mindig volna bora, bárcsak középszerű jó bora, magát nagyon szerencsésnek érezné. Ne legyünk már olyanok, akik a szegénységet szeretik, de a szegénység utitársait nem szeretik!”²⁷¹ Amint látjátok. Atyánk az ő kedves nótáját ismételve, amikor arra buzdít bennünket, hogy szeressük a szegénység utitársait, s hogy soha olyasmit ne követeljünk, amivel a szegények gyakorlatilag nem rendelkezhetnek. Másrészt nagyon is ismeretes, mennyire veszedelmes játék a rendetlen ivásnak a megszokása. Szt. Jeromos mondotta: „A bort, a bujaság eszközeit, a szerzeteseknek olybá kell venniök, mint veszedelmes mérget. Mikor azonban egészségügyi okokból, vagy pedig a gyomor gyengesége miatt valamelyest fogyasztanunk kell, ne folyamodjunk azonnal erős borokhoz, hanem elégedjünk meg szerényebb asztali borokkal, vagy legalább hígítsuk fel vízzel, nehogy a borgőz a fejünkbe szálljon, bennünket hivalkodó s veszélyes beszédekre ragadjon”²⁷⁵.

A bor és a pompás ételek, az itókák és a hizláló táplálékok, nemcsak hogy nem védik a szellemet, ha-

nem magát a testet is elgyengítik, petyhüdtté teszik²⁷⁶. „Nem annyira fegyverek azok jó harcok megharcolására, mint inkább ingerlő s kábító szerek idegkimerülésben szenvedők számára. *Az Isten országa ugyanis, mondja Szt. Pál, nem étel és nem ital*“²⁷⁷. „Az eledel a gyomorért van, a gyomor az elegelekedt; Isten pedig ezt is, azokat is megsemmisíti“²⁷⁸.

Az ivásban való visszaéléseket Szt. Agoston erélyes szavakkal ostromozza. „Hallgasd, úgymond, Jézus Krisztus szavait, aki éberséget kíván tőlünk, *nehogy tivornyákra és korhelységre ragadlassuk magunkat*; aztán Szt. Pál intelmét saját tanítványaihoz, *hogy meg ne részegedjenek borral, mert benne fajtalanság van*“²⁷⁹, Salamon is figyelmeztet, hogy *buja dolog a bor, s a részegség civódásokra vezet*. El ne időzz tehát, folytatja a szent egyháztanító, a habzó bor mellett, s meg ne kívánd a bort, mely a palackban fénylik! Észrevételül még az le, s végtére is beléd harap, mert mérget fröccsent magából, akárcsak a kígyó. Ahol a mámor honol, ott nincsenek titkok. Ki tudná a bornak az áldozatait megszámlálni? Romlására vezet a testnek és a léleknek. A derűs öröm számára teremtette az Isten, nem is a korhelység számára. Ahol az bővelkedik, ott a bujaság is terjed. Az ételekkel megtöltött és bortól megdagadt gyomor: a testi örömök gilisztafészke. A részegség a testet elgyöngíti, a szellemet megfojtja, az elmét megbolygatja, a szívet szabálytalan rezgésbe hozza, a paráznság lángjait táplálja, az értelmet meghülyíti, s az öntudatot annyira letöri, hogy az emberi méltóságtól is megfosztja.“ A próféta így ront rá azokra, akik azzal dicsekednek, hogy bírják az iramot, mégsem részegednek meg: *Jaj nektek, kik kora reggeltől fogva a részegség után futtok, s napestig iszotok, és a bortól hevültök!... Józanodjatok ki, ti részegek és sirjátok, jajgussatok mindnyájan, kik az édes bort isszátok, mert*

veszendőbe ment az szájaknak! Hiszen a részegség gáztett, nem kevésbé súlyos bűn, mint az emberölés, a házasságtörés, a paráznság, mert kizárja az embert Isten országából; száműzi a paradicsomból, s pokolba süllyeszti“ ²⁸⁰.

„A szegénység, folytatja ugyanaz a szent; minden gonoszságnak a szülőanyja: megadja a lökést minden bűnre. Gyökere a bűncselekedeteknek, forrása a gáztetteknek. Benne elvész az ész, fenekestül felfordulnak az érzékek, megzavarodik a nyelv, viharba kerül az egész test, hajótörést szenved a tisztaság. A részegség időpocsékolás, önként vállalt örület, szégyenletes gyengeség, szellemi agylágyulás; erkölcsi elfajulás; csúffá teszi az életet, a bectelenség saráival borítja a tisztességet, megrontja a lelket. Az iszákosság, amint naponta látjuk, még a legmódosabb családok javait is elpocsékolja, a roppant áldozatok árán összekuporgatott vagyont rövid idő alatt tivornyákban eltékozza. Ugyanakkor az aljasságokban, a különböző nemekhez és társadalmi osztályokhoz tartozó személyeket összekeveri, a szívből Istennek s az örök ítéletnek a félelmét kiirtja s az embert mennyek országából eltávolítja. Összefoglalva gondolataimat, fejezi be a szent, kimondom, hogy a bor szennyos hullámokban a tisztaságot eltemette, s az emberiséget aljas és szemérmetlen bűnökre ragadta, súlyos és mocskos bilincsekbe verte“ ²⁸¹.

Valaki szemében nem egészen helyénvalónak tűnnek fel ezek az idézetek, azt gondolva, hogy Bosco Szt. János fiai között nem kerülhet sor hasonló visszaélések felrovására. Istennek legyen hála, ez igaz. Társaságunkban virágzik az önmegtágadás szelleme, másrészt mindenki dicséretes törekvést látunk arra, hogy Társaságunknak életük tisztességével és szentségével megbecsülést szerezzenek. Ahogy azonban Aranyszájú Szt. János, hogy hiveit a részegség bűnétől eltávolítsa, való-

ban hajmeresztő színekkel mutatta be előttük az itallal visszaélő szerencsétlent, megrajzolva annak támolygó lépéseit, kúszált taglejtését, s útszéli beszédét; úgy én is hasznosnak véltem elrettentő összefoglaló képet rajzolni azokról a megmérhetetlen bajokról, amelyek az itallal való visszaélésből fakadnak. Ennek a szemlélete bizonyára hozzájárul majd ahhoz, hogy bennünk az önmegtartóztatás szellemét, a józanság szeretetét, egyszóval annak a mértékletességnek a gyakorlását meggyökereztesse, amelyet szent Alapítónk hagyott reánk, az imádsággal egyetemben, a lelkek, kivált az ifjúság javát szolgáló munkásságunk hathatós biztosítékául.

Népnevelői felelősségünk tudata mindenkor szilárdan álljon a lelkünkben! Otthon és kint úgy viselkedjünk, hogy mindenkor a jópélda fényét sugározzuk! Engedjétek meg, hogy figyelmeitek két szempontra különösen fölhívjam! Senki se menjen látogatóba engedély nélkül, és csakis és mindenkor bizonyos lelki jónak a céljából! A külvilági személyek megfigyelnek, s nagyobb szigorúsággal ítélnék meg bennünket, semmint gondolnók. Feljogosítva érzik magukat arra, hogy kúszoltságunk hűségesebb teljesítését tőlünk megköveteljék. Ha látogatások alkalmával valaki rájönne, hogy egy szerzetes nem tart mértéket az italban, gyanuba keverednék ömaga s következképpen a Társaság. Még akkor is, ha nagyon szorgalmazná látogatásunkat, kivált intézetekben vagy zárdákban, ahová papi szolgálatra megyünk, jó lesz Atyánk példáját követni, s nem fogadni el semmit étkezési időn kívül.

A második pont családi életünket érinti. A vendégszeretet értelmezésében olykor túlzásba megyünk azzal, hogy meglehetősen gyakran külön palackot vagy más italokat teszünk az asztalra. Szó sincs arról, hogy valahányszor vendég ül az asztalunkhoz, mindannyiszor előtélnek is kell lennie, asztalbontás előtt pedig külön pa-

lackot is kell bontanunk. Még rosszabb volna, ha vendégünk hosszabb időt töltene körünkben, s az lenne a közkívánat, hogy mindennap ünnepi ital kerüljön az asztalra. Ez csak kivételes esetekben történhetik meg, és csak figyelemreméltó személyekkel, már csak azért is, hogy a közösségi élet rendes ütemét meg ne zavarjuk. Bizonyos központi helyeken, ahol gyakorta fordulnak meg vendégek, mint pl. a tartományi székházakban, ilyen kivételeket a legkevésesbire kell korlátozni. Jó munkatársaink és barátaink is átlag jobban szeretik a mi rendes napi életünk ütemét követni s örülnek, ha őket családtagoknak tekintjük. Különösen kerülni kell tüzes boroknak vagy italoknak az esti étkezésnél való felszolgálatát. Ilyenkor könnyen előállhat az a veszedelem, hogy túlságosan hosszúra nyúlik az ebédlőben való tartózkodás, többen nem állnak helyt a felügyeletben a növendékek között, s elmaradunk a közös imáról. Amikor pihenni térünk, a legnagyobb testi s lelki nyugalomra van szükségünk.

Alapszabályaink 5. pontjában így olvassuk: „Az étkezés idején kívül étel vagy ital fogyasztása tilos, kivéve, ha az orvos rendeletére történik. Saját szobájában efféléket senki sem tarthat.“ A tapasztalat megtanít arra, mily súlyos veszedelem rejlik abban, ha szobánkban vagy cellánkban bárminemű italokat vagy akár kávé-, tea-, matefőző készülékeket vagy más efféléket tartunk. Ne feledjük továbbá, hogy amikor itókáról beszélünk, ezek alatt nemcsak a bort értjük, hanem a sört, a gyümölcsnedvet, különösen pedig a pálinkákat s általában minden alkoholos készítményt is. Az itókák gyűjtőneve alatt, és pedig a legveszedelmesebbek között szerepelnek a gyomorerosítók is. Annak ürügye alatt, hogy jót tesz a gyomruknak, egyesek észrevétlenül is nagyon rossz szokást vehetnek fel, s magukat örökre tönkreté-
hetik. Kávé dolgában kövessük boldogult Don Rinaldi ta-

nácsát! Tartsuk azt csak reggelre, amikor tejjel együtt szolgálják fel! Azt a szokást pedig, hogy a kávéval együtt vagy akár külön is gyomorkeserűket vagy más alkoholos italokat adjunk fel, soha se honosítsuk meg! Máskor, például ebéd után, vagy a nap folyamán ne éljünk vele, hacsak nem *orvosi rendeleltre*, amint szabályzatainkban szószerint tanultuk. Ne szolgáljunk fel tehát az ebédlőben a közületnek! Akiknek azt orvosság gyanánt kell fogyasztaniok, menjenek a betegszobába vagy más, az igazgató által megállapított helyiségbe! Ugyanezt kell mondanunk a teáról vagy matéról is. Jó lesz, ha a tartományfők a házak látogatásakor törek-szenek mindenfajta visszaélést kigyomlálni. Ha valahol nehézség támadna, nem szabad megrettenniök. Minden időben, még a legvirágzóbb s a legfegyelmeltebb szer-zetescsaládokba is be-besurrantak talán lazaerkölcsű egyének. Az effajták — s ezt egy nagy szent mondja — a takarékossgot fukarságnak minősítik, az összeszedett-séget komorságnak, s ugyanakkor az erkölcsi lazaságot méltányosságnak kiáltják ki, a pazarlást mint nagyvo-nalúságot könyvelik el, a fecsegést, mint kellemességet, a könnyelműséget, mint vidámságot, az öltözködésben való hiúságot és az utazásban való kényelmeskedést pe-dig mint kötelező külső tisztességet“²⁸². Ugyanazoknak az uraknak az a felfogásuk, hogy amikor egymást ezen az evilágias életszínvonalon támogatják, akkor a szere-tet parancsát érvényesítik, holott ez az eljárás minden szerzetnek inkább a megölője. „Kegyetlen részvét az, amely annak ürügyével, hogy a testet ápolja, tulajdon-képen a lelket megfosztja“²⁸³.

A rendtársak hagyományos jóakarata s az előljárók ébersége lehetővé teszik majd, hogy házainkban ural-kodjék mindenkor a józanságnak az a szelleme, amelyet oly csodálatos színekkel ecsetel Szt. Ágoston. Szívesen rovom ide az eddig mondottak megpecsételésére.

„A józanság az érzéknek és a szellemnek mintegy a tisztasága. Gyámolítója a testnek és a tagoknak; védőpajzsa a szemérmetségnek, mellyel bensőségesen egybefűződik; szolgálója a barátságnak, a békének s a tisztességnek, mellyel felbonthatatlanul karöltve jár; leigázója a bűnös hajlandóságoknak és a gonosz cselekedeteknek; biztosítéka az egyenes gondolkodásnak; okos és hűséges őrzője minden hasznos emlékeknek; megtartója az emberi litkoknak, takaró-leple a szentséges litkoknak. A józanság elősegíti a tanulást, a tudomány megszerzését, mert azon egy időben tanítómestere és tanítványa a tudományoknak, a művészeteknek és mindannak, ami csak a lélek nemesítésére szolgál. Féltő gonddal vigyáz a jó hírnévre, testestül-lelkestül a hasznos és tisztos dolgoknak adja magát, s éppazért hatékony gyámolává válik az erénynek, amely csak a jók lárságának örvend. Minden vakmerő felajánlközástól óvakodik a józanság, a veszélyeket kerüli, szolgálatra kész, a szemtelenséget útálja, a maga portáján eszélyesen kormányoz, ígéreteit hűen teljesíti. Végre pár szóval mindent összefogva, a józanság: győzhetetlen lelki-erő. Az összes erények, s valahányan csak magas célpontok felé törekszenek, kívánják azt, és esengve hívják segítségül, hisz' nélküle egyetlen erény sem kívánatos, minthogy hiányával van legértékesebb díszeknek“²⁸⁴.

45. SZERZETESI SZEGÉNYSEG ÉS SZÜNIDŐ

Bár a szünidők kérdéséről máshol is tárgyaltunk, jó lesz most ismét szembenézni vele a szerzetesi szegénységgel való vonatkozásában. Szabályzataink 9. pontjában a következőket olvassuk: „A rendtagok számára tulajdonképeni szünidők nem léteznek, sem pedig szóra-

kozás céljából való utazások.“ Hozzá teszik azonban, hogy a tartományfőnek jogában van belátása szerint a pihenésre szoruló rendtagoknak egy pár napot engedélyezni egy más, e célra általa kijelölt és megfelelő szállási házában.“ A 40. pont továbbá megállapítja, hogy „nem engedhető meg, hogy a rendtagok a szünidőt rokonok házában töltsék.“ Ezek a szabálypontok hűen tükröztetik Alapítónk gondolatát, aki azt szokta mondani, hogy *majd az égben vakációzunk*. Úgy vélte ő, hogy miután szegénységi fogadalmat tettünk, valójában a szegények életét kell élnünk. Mármost nyilvánvaló, hogy a szegények hosszú vakációt nem engedhetnek meg maguknak, s még kevésbé fényűzésszámba menő helyeken s körülmények között. A szegényeknek is joguk van azonban, hogy néhány napot tisztességesen és szerény pihenésben töltsenek.

Semmi kétség abban, hogy az, aki az iskolaév folyamán szakadatlanul dolgozott, különösen szellemi munkában, az iskolában, a felügyeletben, a különféle ipari és mezőgazdasági osztályok üzemi irányításában, végre is szükségét érzi egy kis üdülésnek. Éppenezért a Társaság, mely mindenkor anya, mintegy elébejön fiainak, megelőzi igénylésüket, midőn megállapítja, hogy a tartományfő a rendtársak szükséges pihenésére az idő és a hely módozatait meghatározza.

Kérdezhetné valaki, mit is kell tulajdonképpen vakáció alatt értenünk. Ez a kifejezés mindenekelőtt annyit jelent, hogy a mi esetünkben nincs vakációra beosztott idő; valamint azt is, hogy számunkra nincs a gazdagok módjára eltölthető vakáció, akik minden gonddal és foglalkozással felhagynak, vendégszállóba, nyaralóba, fürdőhelyekre mennek, ahol aztán kizáróan üdülésre és szórakozásra gondolnak. Annyit is jelent, hogy nekünk nincs vakációnk olyan értelemben, mint az állami s

egyéb tisztviselőknél, akiknek kijár néhány hét, s akik odamennek, ahol nekik jobban tetszik.

Társaságunk azonban fiainak testi jólétét is szívén viseli. Úgy intézkedik tehát, hogy meghatározott időben rendszerint a szorgalmi év végén, a munka üteme mindenki számára lassudjék, hogy erőt ki-ki visszanyerje, s hogy mindazok, akiknek egészségügyi állapotuk pihenést vagy levegőváltást kíván, meg is tehessék azt a tartományfő belátása szerint s engedelmével.

Itt mindjárt meg kell jegyeznünk, hogy a rendtársaknak fent elsorolt okokból kifolyólag arra engedélyt adni, hogy más szalézi házba mehessenek, egyedül csak a tartományfőnek áll jogában s nem az igazgatóknak. Jegyezzük meg továbbá, hogy a hely és a ház kiválasztása, valamint az ott tartózkodás tartamának megállapítása szintén a tartományfő hatáskörébe tartozik. Egészen észszerű, hogy így legyen. Hisz' ha minden igazgató a maga kezdeményezéséből utalná a rendtársait, megtörténhetnék, hogy az egyes igazgatók utalása alapján egy-egy házba túlságosan sokan jönnének össze a szaléziak olyannyira, hogy a ház csak nagy nehézségekkel vagy egyáltalán nem volna képes őket elszállásolni. Ellenben a tartományfő szem előtt tartva az üdülésre szoruló rendtársak teljes névsorát, különféle időszakokban s alkalmasabb körülmények között, az egyéni szükségleteknek legmegfelelőbb helyekre oszthatja be őket. Azt hiszem továbbá, nem is kell külön kiemelnem, hogy a vendéglátó házak igazgatóit eleve értesíteni kell, s hogy a vendégséget élvező rendtársak kötelesek a ház pecsétjével ellátott s az utazás célját és az ott tartózkodás tartamát feltüntető kísérőlevéllel megjeleneni. A papok pedig a *celebret*-et mindig vigyék magukkal.

Szabályzatainkban egyéb irányelveket is találunk olyan rendtársak számára, akik a saját házukon kívül tartózkodnak. Így például, hogy a vendég rendtárs el

legyen látva fehérenművel, ruházattal, a szükséges pénzösszeggel, nehogy túlságos zavart okozzon. Nevezetesen a 72. pont azt mondja, hogy „tilos a rendtagnak az idő alatt nagyobb költségeket, utazásokat vagy fontos dolgokat végezni, saját igazgatójának írásbeli felhatalmazása nélkül“. Valóban szánalmas látványt nyújtana az a rendtárs, aki idegen házban tartózkodva, felhatalmazva érezné magát olyan dolgokra, amelyeket tulajdon állomáshelyén nem merne megtenni, szemetszűrő ellentétet támasztva a közös életben az által, hogy nem jelennek meg pontosan az ájtatossági gyakorlatokon, s általában helytelen szabadságokat engedne meg magának. Tegye fel magában a vendég rendtárs, hogy jó példával jár elő mindenben, s nem panaszkodik az elhelyezés, az étel vagy más miatt, sőt megelégedését s háláját fejezi ki az igazgatónak s a rendtársaknak, akik talán súlyos kellemetlenségeknek vetették magukat alá, csak hogy a vendégjárást számára kellemesebbé tegyék. A vendéglátó ház igazgatója, miután a rendtársát saját házába befogadta, felelős az illető magatartásáért ott tartózkodása egész tartamára, mintha csak a ház személyzetéhez tartoznék. A vendégnek pedig a maga részéről mindenben s mindenkor az intézet előljárójától kell függenie. Éppazért nem szabad megtörténnie, hogy ott tartózkodása alatt, a rendtartomány vagy a szomszédos tartományok területén, föltételezett engedélyek alapján több más utazást tegyen. Semmit sem szabad megengednie vagy végeznie írásbeli felhatalmazás nélkül, hogy így minden kellemetlen meglepetés elkerülhető legyen. A vendég tartózkodjék minden, akár a saját házához, akár a vendéglátó házhoz tartozó személyekre vagy tárgyakra vonatkozó bírálattól, és soha részt ne üssön a keresztény együttélés törvényein!

Remélhető, hogy amint több rendtartományban sikerült már a szükséges üdülést biztosítani a jelöltek szá-

mára, hogy hivatásukat megóvják, továbbá a tanulmányi házakban tömörülő rendtársak számára; sikerül majd lépésről-lépésre annyira rendbe jönnünk, hogy a pihe-
nésre szoruló többi rendtársakról is gondoskodás történ-
jék olyan irányban, hogy a testi erővel párhuzamosan,
gyarapodás mutakozzék a lelkiéletben s a szerzetesi fe-
gyelemben is.

Szabályzatunk 9. pontja nemcsak a tulajdonképpeni vakációkat zárja ki, hanem üdülés címén az úgyneve-
zett nagyvilági helyeken való tartózkodást is. Most nem
igazi gyógyhelyekről beszélünk, ahová olykor betegeket
küldenek, hogy gyógyulásukat megkíséreljék, hanem az
úgynevezett magaslati s tengeri üdülőhelyekről, ahová
nem is annyira egészségi okokból, mint inkább mulatni
mennek az emberek. A tisztaságról szólva, több ide-
vágó megjegyzést tettünk. Nem árt azonban, különösen
a tengeri fürdőkre vonatkozóan egyik súlyos ajánlatun-
kat felfrissíteni. Hogy hány és mily nagy testi s er-
kölcsei veszélyben forog az ember a partifürdőkön s
egyéb fürdőhelyeken, azt mindenki megengedi. Más-
részt kiváló orvosi szaktekintélyek között az a felfo-
gás alakult ki, hogy más, kevésbé költséges, s a mi
szempontunktól még fontosabb, kevesebb erkölcsi ve-
széllyel járó gyógykezelésekkel jobb hatásokat lehet el-
érni, mint a fürdőkkel. Az előljárók körleveleiben is-
mételten meleghangú felhívások jelentek meg azzal a
szándékkal, hogy a fürdők okozta súlyos károk eleve ki-
küszöbölhetőek legyenek. Sajnos szinte nem múlik el év
anélkül, hogy a tenger, a tavak, sőt még a folyók is
egynémely rendtársat el ne temetnének hullámaikban,
s ugyanakkor Társaságunkat gyászba ne borítanak. Más
természetű örvények viszont hivatásokat s lelkeket so-
dorhatnának be pokoli tölcserükbe.

A szerzetesek Szent Kongregációja a rendek és
szerzetescsaládok főhatóságaihoz intézett levelében 1926

július 15-én, *vehementer*, legerélyesebb hangon, buzdítja őket, hogy minden lehető kövessenek el annak megakadályozására, hogy alattvalóik áldozatul essenek azoknak a rendkívül súlyos veszedelmeknek s veszteségeknek, amelyeknek a partifürdők látogatói magukat kiteszik. Idézett okirat elrendeli, hogy az előjárók ne egykönnyen adjanak engedélyt arra, hogy alattvalóik olyan helyekre menjenek, ahol a jóerkölcs ilyen súlyos próbának van kitéve. Aziránt is rendelkezik végre, hogy szigorú büntetésben részesüljenek azok, akik magukat evilágias megnyilatkozásokra ragadtatják, vagy magában az okiratban tartalmazott szigorú előírásokat nem tartanak kellő tiszteletben.

A Don Bosco és Don Rua elnöklete alatt lezajlott káptalanok részletes határozatokat hoztak általánosságban a nagyszünidőket, nevezetesen pedig a fürdőhelyeket illetően. E határozatok szent Alapítónk törölmetszett gondolatait tükröztetik. Jó lesz tehát, ha feledésbe nem mennek, annál is inkább, mert nem szószerint, hanem csak tartalom szerint kerültek bele új Szabályzatainkba. Az illetékes előjárók törekedjenek tehát ezt a kérdést is szabályozni, hogy elkerülhető legyen az a rendellenesség, hogy a tengerparton fekvő házainkat egyenesen elárasztják a rendtársak, akik óráikat veszedelmes helyeken s kétserkölcsű légkörben töltik, míg az évek óta azokban a házakban tartózkodó szaléziak, épp a fegyelmi szabályrendeletek iránt való tiszteletből, a tengeri fürdőt egyáltalán nem engedik meg maguknak. Mit mondjunk aztán azokról, akik addig a szárnalmas könnyelműségig is eljutnának, hogy kevésbé tisztességes öltözetekben s mozdulatokban, s mi több evilágias társaságokban fényképeztetnék le magukat? Effajta gyászos okmányok jóbarátok s rendtársak kezében bizony kevésbé épületes bizonyítványt állítanak ki az azokon ábrázolt személyek komolyságáról, s ugyanakkor

éktelen csúfságot hoznának Társaságunkra, meg aztán itt is, ott is végzetes és botrányos fertőzésnek válhatnának gyújtópontjaul.

Nagyszünidőkről lévén szó, utalnunk kell a Szabályzatainknak már idézett 40. pontjában foglaltak megtartására. „Nem engedhető meg, hogy a rendtagok a szünidőt rokonok házában töltsék.“ Erről bőven volt már szó „*A tisztaság: életszentség*“ c. munkában. Nem fog ártani, ha az abban foglaltak emlékét felfrissítjük. Adjja Isten, hogy mielőbb felragyogjon az a nap, amikor Don Bosco fiai, megemlékezve arról, hogy mindent elhagytak, csakhogy Jézust követhessék, s kibontakozva minden földi kötelékből, tökéletességre törekedhesse-
nek, valóban s gyakorlatiasan elismerjék, hogy az ő igazi otthonuk már nem a világban, hanem a Társaságban van! Elő ne forduljon hát, hogy ürügyeket koholnak vagy kovácsolnak arra, hogy hazaruccanhassanak, s pontosan akkor, mikor legkevesebb keresni-
valójuk volna otthon, búcsú napján vagy egyéb szórakozás idején! A szalézi csak a szalézi házakban érzi magát jól, s így van rendjén. Egyébként mindig veszedelembe sodródik a tökéletessége, sőt még a hivatása is, ha csak nem az engedelmisség viszi őt oda.

Más alkalommal is idéztem már nektek Don Bosco szavát a szünidőkkel kapcsolatban. Az eddig mondottak koronájául, hadd buzdítsalak benneteket most Don Rua tanításainak újabb elolvasására. A szünidő helyes eltöltésére vonatkozó gondolatát a következő pontokban lehetne összefoglalnom:

1. Gondoljunk mindenekelőtt s komolyan arra, hogy a nagyszünidő folyamán alkalmunk nyílik lelkigyakorlatot végezni, s tegyük fel már most magunkban, hogy hasznot kívánunk abból meríteni arra, hogy buzgóságunkat felszítsuk, s a mind magasabbra ívelő tökéletesség után való vágyakozásunkat megizmosítjuk!

2. A lebzselést kerüljük! Habár a szokottnál többet pihenünk, mégis az órarendünk összeállításában jó időbeosztást érvényesítsünk, hogy így magunkat valami külön és hasznos foglalkozásnak is szentelhessük!

3. Több idő áll rendelkezésünkre. A szokottnál többet foglalkozunk tehát vallásos olvasmányokkal, a magasabb hittudomány, a történelem, a vallástudomány, az erkölcsstan körébe vágó tanulmányokkal! Gyakoribbak és tartósabbak legyenek látogatásaink a templomban, amikor is gyermekdeden társalogjunk el a szentségi Úr Jézussal, Segítő Szűzanyánkkal, Bosco Szt. Jánossal, Örangyalunkkal!

4. Minden gáncsoskodást és sűgás-bűgást éber gondadal kerüljünk! Gondoljunk jót mindenkiről, beszéljünk jót mindenkiről, tegyünk jót mindenkivel!

5. Külön gondunk legyen az ájtatossági gyakorlatok szabályszerű és példás végzésére! Az igazgatók éljenek a rendtársak között, s hatékony buzgóságot fejtsenek ki, hogy minden rendben történjék! A konferenciabeszédeket szabályszerűen mondják el, fogadják a lelki beszámolókat, a szabályok megtartását minden útonmódon mozdítsák elő!

6. A rendtársakkal vagy a növendékekkel együtt rendezett nagyséták célpontja Don Bosco példája szerint valamely templom vagy kegyhely legyen! Ellenben az evilágias helyeket kerüljék! Ha a nagyszünidőt így töltjük el, akkor az üdülésre szolgál testünknek, s még inkább hasznára lesz szellemünknek.

46. SZEGÉNYSÉG AZ UTAZÁSOKBAN

1902-ben a tartományfőkhöz intézett karácsonyi körlevélben szentemlékü Don Ruánk melegen ajánlotta a fölösleges költségek kerülését „utazásokban, rendkívüli

kirándulásokban, nem éppen szükséges gépek, mint pl. fényképezőgépek s más hasonlók vásárlásában. A tapasztalat sajnos azt bizonyítja, hogy előfordulhatnak fölösleges, a mi szegénységi szellemünknek nem megfelelő utazások, mint ahogy előfordulhatnak olyan séták is, amelyek mikéntjüket, tartamukat s egyéb körülményeiket tekintve nem egyeztethetők azzal össze. Jó lesz tehát magunkat megvizsgálni, hogy az effajta hibákat, amennyiben a szükség úgy kívánná, megjavítsuk vagy megelőzzük. Hány hivatalos ifjúval s hány kis árvával többet lehetne házainkba befogadni, ha minden tevékenységünket példás szegénységi szellem irányítaná! Nem kelt csodálatot, ha ennek tudatában 1869-ben a mirabellói igazgatónak, Don Bonettinek írva, Atyánk a köv. újévi emlékgondolatot küldte a rendtársak számára: „Utazásokat megtakarítani!”²⁸⁵

Minthogy pedig Don Bosco maga gyakorolni is szokta, amit másnak ajánlgatott, tekintsünk hát bele, mintegy tükörbe, az ő példáiába s hű követőjének, Don Ruának példáiába! Alapítónk sohasem engedett meg magának kirándulásszerű s a mai értelemben vett tanulmányi utazásokat. Tett ő hosszú s kényelmetlen kirándulásokat is, ám mindenkor a Társaság érdekében, hogy Isten számára lelkeket hódítson, s nem ritkán az egyházi és polgári hatóságok részéről kapott magas megbízásokban.

Az utazásai alkalmával foganosított takarékosága éppolyan természetes volt, mint amilyent a szegények életében tapasztalunk. 1880-ban is Franciaországba utazott, a szokott okból, hogy t. i. alamizsnát gyűjtsön. „Szerencsésen befutott Nizzába január 14-én este. Fiai közül nagyon kevesen látták őt érkezésekor, nem anynyira, mert már nagyon későre járt az idő, mint inkább azért, mert senki sem várta. Don Ronchail, igazgató már sok napja, reggel is, este is ki-kiszaladt az

állomásra. Most éppen szobájába zárkózott, annál is inkább, mert már jóval előbb látta az utolsó vonatot is kifutni az állomásról. Im azonban fél tizenegy tájban lépteket s beszédeket hall az ablaka alatt. Kitekint az ablakon, s világosan felsimeri a *mi kedves papánkat*, ahogy mondani szokta. Hanyatt-homlok rohant le, s üdvözölve őt megkérdezte, kifizették-e a kocsit. — Hogyan? — válaszolta ő — azt hiszed te, hogy magamfajta legényembernek kocsira van szüksége, hogy az állomástól idáig eljusson? — Rossi kíséretestvér azonban, aki őt Torinóból elkísérte, s egy-két házbeli rendtárs, aki bár kevés reménnyel az állomáson várta, bizonyították, hogy sürgetésükre sem volt hajlandó Don Bosco kocsiba ülni, s be akarta bizonyítani, hogy képes még háromnegyed órás sétát megtenni este 10 óraker. Ugyanakkor elhitette velük, hogy ezt szórakozás céljából gyönyörűséggel tette, mikor pedig a szerzelesi szegénység szeretetéből s önmegtágadásból tette“²⁸⁶

Don Bosco időt nem pazarolt, pénzt nem pocsékoló tanulmányi utazások címén elkönyvelt, a valóságban azonban csak a kíváncsiságot hízlaló csavargásokra²⁸⁷. Így mondja életírója, mikor az 1880-ban római tartózkodása idején nyélbeütött nápolyi utazására céloz. Don Barberist hívja tanúnak, aki egy más alkalommal Don Boscót Marseille város némely műemlékének megtekintésére kívánta elkalauzolni, ezt a választ kapta tőle: „Más, sokkal fontosabb célból vagyunk itten“²⁸⁸.

Szabályzataink a 9. pontban azt mondják, hogy „a rendtagok számára... nem léteznek... szórakozás céljából való utazások“; a 31. pontban pedig, hogy „ne utazzunk szükség nélkül, és csak a legtakarékosabban, felhasználva mindig az állandó vagy alkalmi kedvezményeket“. Végre a 41. pont, miután kimondotta, hogy: nem szabad szükség nélkül a házból kimenni,

rokonokat vagy barátokat meglátogatni; úgyszintén tilos ebédekre, ünnepekre meghívásokat elfogadni, vásárokon vagy világias szórakozásokon megjelenni, elrendeli, hogy: „utazás közben senki se menjen szállodákba, hacsak másképpen nem lehet tenni“.

Atyánk tanításaira és szabályrendeleteinkre támaszkodva, az utazásokra vonatkozó irányelveket, ha azt akarjuk, hogy azok a szegénység igaz szellemével megégyezzenek, a következőkben foglalhatjuk össze.

1. Mindenekelőtt mellőznünk kell a nem egészen szükséges utazásokat. Amennyire pedig tőlünk függ, hát ilyen irányú szükségeket ne kovácsoljunk! Figyeljük meg, hogy szabályzataink szükségéről beszélnek, éppazért ne folyamodjunk kétségbevonható illendőség látszataihoz vagy jelentéktelen okaihoz, mint például egy jó barátnak, rokonnak vagy jótévőnek elkísérése. A szükség igazolására nem elég egy, az utazásból esetleg származható kétséges anyagi, szellemi vagy lelki haszon. Magától érthető, hogy viszonylagos hasznot mérítenénk hazai vagy külföldi kegyhelyek, múzeumok, tanulságos emlékművek felkereséséből. Ám ha felsorolt okok hasonló természetű utazgatások megengedésére s elősegítésére elegendők volnának, még ha a felmerülő költségek takarását szülők vagy jótévők vállalnák is, a közös életre és a szerzetesi szegénységre ebből mindig súlyos következmények származnának. Azt sem szabad felednünk, hogy ezek az utazgatások nem annyira kielégülést, mint inkább egyre féktelenebb mohóságot szülnek. Így aztán a beteges, soha ki nem elégíthető kíváncsiság, napról-napra nagyobb s korlátlanabb követelésekkel áll majd elő. Végre szem előtt kell tartanunk, hogy közösségben élünk, s azért arra is gondolnunk kell, hogy ha az egyik tag engedményben részesül, akkor a többieknek is joguk van ugyanazt maguk számára követelni.

A tartományfőkhöz tartozik annak megállapítása, mikor indokolt egy utazás, tanulmány, tudományos kutatások, idegen nyelv megtanulása vagy gyakorlása, ill. más célból. Arról azonban szó sem lehet, hogy amikor valakinek kedve szottyán szellemi művelődés vagy egyéni ájtatosság szempontjából útra kelni, az előljárók kötelesek tüstént hozzájárulni. Ilymódon a szerzetesi szellemet hamarosan feje tetejére állítanók.

Amikor aztán fenti célok szemmeltartásával egy rendtárs utazásra engedélyt kap, nem szabad magát felhatalmazva érezni semminemű kitérésekre, ú. n. vargabetűk tevésére. Halljátok csak, mennyire atyafiságosan szigorú volt Don Rua ebben a tekintetben.

Egyik rendtársunk, aki bizony már benn volt a korban, a missziókban eltöltött hosszú évek után, Amerikából hazalátogatott Olaszországba. Egy alkalommal a főkáptalan asztalánál ebédelt, s lourdesi látogatását beszélte el, melyet Franciaországon való átutaztában ütött nyélbe. Don Rua is meghallgatta, majd feltette a kérdést, vajjon Lourdes beleesett-e a megtett út vonalába. Misszionáriusunk nem is sejtve, hová céloz Don Rua, nemmel válaszolt. Sőt tüstént hozzá is tette, hogy nem tudja melyik állomáson, útját megszakította, külön jegyet váltott s úgy tette meg a kis kiugrást. Don Rua pedig: — És hát ehhez a kiruccanáshoz volt-e engedélyed? — A szegénykét szaván fogták. Félénken megjegyezte, hogy rövid kis útról volt csak szó, s hogy Amerikából útrakelve, ezt az útmegszakítást nem vette tervbe; s az volt az érzése, hogy azt a látogatást kifejezett engedély nélkül is megteheti, sőt hallgatóságos engedélyt tételezett fel. Don Rua szeretetreméltóan tovább ütötte a vasat, hogy hát jobb lett volna, ha ezt a fényűzést nem engedi meg magának, azért is, mert az előljárókat nem értesíthette. Engedve a szent szabályok és a szegénység iránt táplált nagy szeretete ösz-

tönzésének, világos leckét adott a jó beosztás és takarékoság fontosságáról, a jelenlevő elöljárók komoly épülésére.

2. Másodsorban utazásainkban minden fölösleges s különösen pazar kiadást kerülnünk kell. Ha komoly okok másképp nem tanácsolják, utasosztályunk legyen a szegények osztálya, étkezési és csomagszállítási kiadásaink is hasonló díjjegyzék alá essenek.

„Don Boscónak, mondja életírója, sokszor hosszú utazásokra való személyes felkészülése nem sok fejlődést okozott. Úgy indult útnak, ahogy éppen volt.“ Miután elmondotta, hogy szobájában csak a legszükségesebbeket tartotta, hozzáfűzi: „Igy aztán megértjük, hogyan történhetett meg, hogy pont az elutazás pillanatában a legnélkülözhetetlenebb ruhadaraboknak is híjával volt. Ennek aztán egyenesen örült a szegénység iránt való szeretetből“²⁹⁰ Don Ruának, Don Lemoyne-nak és másoknak saját ruhadarabjaikat kellett átengedniök pont az utolsó pillanatban. Előbb eszükben sem járt, akkor meg már nem kínálkozott más megoldás“²⁹⁰.

Ugyanezt kell Don Ruáról is mondanunk. „Nagyon ritkán szállt villamosra, hogy a megtakarított pár soldót a szegényeknek adhassa, akikkel útjában találkozott. Télen is, kora hajnalban is gyalogosan ment, ki az Oratóriumból a Porta Nuova pályaudvarra. Utazásaiból visszaérkezve, ismét csak gyalog tért vissza Valdoccoba. Megtette ezt máskor is, bárhová igyekezett²⁹¹. Egyszer Valsalice felé tartott. Alighogy áthaladt a Po hídján, egy szegény toppant elébe, kezét alamizsnáért nyújtva. — Tessék, Isten nevében! — és 10 centesimót nyomott a markába. Majd kísérője felé fordulva, halkan hozzátette: — Látod, megtakarítottuk a villamosköltségeket, s most egy kis jót tehattünk. Don Ghione Anaklét kijelentette, hogy az Oratóriumban eltöltött 18 esztendő alatt egyszer sem látta Don Ruát villamosra szállni“²⁹².

Ellenvethetné valaki, hogy idő és lábbeli megtakarítás céljából talán *jobb volna* villamosra ülni. Don Rua nem így gondolkodott. Meggyőződése volt, hogy a gyaloglás használ az egészségnek, s ugyanakkor a szegénység szellemének is javára szolgál. Utolsó éveiben is, mikor fiai s a jötevők arra kérték, hogy kicsit vigyázzon magára, Don Rua, akárcsak Don Bosco, valóságos szívfájdalommal szánta rá magát, s úgy érezte, hogy cserben hagyja a szegénységet. Fentebb célzást tettünk a III. osztályra. Halljuk csak az erre vonatkozó párbeszédet, amely Costamagna püspökünk és Don Rua között folyt le, amikor egyszer a pályaudvarra igyekeztek. — Aziránt pedig megegyeztünk, mondotta a püspök, hogy II. osztályon utazunk. Nemde? — Ugyan mit mondasz? Válaszolta Don Rua. — Hát avval nem gondol, kedves Don Rua, hogy Ön a szaléziak egyetemes főnöke? — Éppen azért jópéldával kell előljárnom annak a szegénységnek igaz megbecsülésében, melyet Istennek fogadtunk. — Tántoríthatatlan maradt.

3. Utazásainkban végre szem előtt kell tartanunk a 31. pont előírásait. Itt az áll, hogy „az utazásra kapott pénzt ne költjük másra; visszatértünkkor pedig (vagy megérkezéskor áthelyezés esetén) tartozunk számotadni kiadásainkról, s a megmaradt pénzt átadni“. Errevonatkozóan épületes történeteket tudnánk elmondani kiváló rendtársakról, akik írásbeli elszámolást nyújtottak át előljárójuknak még a villamosköltségekről és újságpénzről is. Boldogult Don Ubaldink, híres egyetemi tanár létére ebben is példás magatartást tanúsított, mely egyesek előtt, kicsinyesnek látszhatnék. Emlékszem, mily gyermekded egyszerűséggel számolt be nekem mindenről, s mily alázatosan kért engedélyt jelentéktelen kiadásokra. Különösen utazások alkalmával kell vigyáznunk, nehogy könnyen belesodródjunk a feltételezett engedélyek csuszamlós elméletébe. Ha mégis er-

re az elvre támaszkodva költekeztünk volna, ne feledjük, hogy mielőbb szigorúan számot kell adnunk előljáróinknak.

Senki se lásson azonban megalázást e kötelemben, hisz' ez a gyakorlat bármely társulatnál, ahol helyes gazdálkodás és szabályszerű könyvvitel folyik. Csak aki még nem volt pénzügyi harapófogóban, s nem érezte még nehéz és fojtogató gazdasági helyzetek kölöncét, talán csak az nem értékeli ezeknek a kicsinyeseknek látszó rendelkezéseknek teljes fontosságát. Mi tudjuk mindazonáltal, hogy éppen a kis megtakarítások teszik lehetővé nagy művek vállalását és tetőaláhozását. Ugyanezek a kis megtakarítások nevelik bennünk a felelősség, a rendszeret, a közösségi élet érzékét. Különösen ezekből merít mérhetetlen hasznot a szerzetesi szegénység szelleme, melynek példás gyakorlása biztosítja számunkra a jók barátságát és jótékonyágát, s ugyanakkor mind gazdagabb áldást von le ránk és Társaságunkra.

47. SZEGÉNYSÉG A SÉTÁKON ÉS KIRÁNDULÁSOKON

Az utazásokról mondottak után nem is volna szükség szót vesztegetni a rendtársak sétáira s kirándulásaira, hisz' szabályaink a pusztán szórakozási utazásokat úgyis tiltják. Sajnos, a közlekedési alkalmatosságok szaporulatával oly magasra szökött fel az utazási láz, hogy jó lesz mindenki figyelmét felhívni egyrészt nagyobbfokú felelősségérzetre, másrészt pedig a szegénységi fogadalommal kapcsolatban vállalt kötelemlék lelkiismeretesebb szemléletére. Kezdjük az egyetemes főnököknek a Főkáptalani Közlönyben megjelent rendeleteinek megtartásával, ahol tiltja a rendtársaknak autók,

motorkerékpárok s egyéb alkalmatosságok vezetését. Ne vitatkozzunk, hanem engedelmeskedjünk! Azokban a házakban továbbá, amelyek külön jogcímen autóval rendelkeznek, kerülni kell oktan kirándulásokat, haszontalan csavargásokat, minden visszaélést. Ha mégis felmerülne valamely utazás szükségessége, vigyázni kell, hogy azt a helyesen értelmezett szegénység szellemében bonyolítsák le.

Bár a kirándulások vagy séták csak annyiban vonatkoznak a rendtársakra, amennyiben növendékeiket kell elkísérniök, mindazonáltal ezzel kapcsolatban is szót kell ejtenünk, s vissza kell térnünk Don Bosco eredeti gondolatához. Ezt a gondolatot Ő világosan kifejtette; később gyakran megismételték s megmagyarázták az ő utódai. Magát a gondolatot Szabályzataink 151. pontja meg is rögzíti: „A rendkívüli kirándulásokat gyalogszerrel tegyék meg, Don Bosco példája és utódainak utasítása szerint, alkalmazkodva az egészségtan előírásaihoz s tanácsaihoz.“

A szabályzat szövegéből mindenekelőtt az tűnik ki, hogy a fényűzéssel járó kirándulásokat vagy sétákat minden további nélkül ki kell zárunk. Ez mindenben megegyezik Társaságunk természetével, amely Alapszabályaink első pontja értelmében azt kívánja tagjaitól, hogy „gyakoroljanak mindenféle szeretetművet, mind lelkit, mind testit az ifjúsággal, különösen a szegénnyel“. A házak igazgatói s gondnokai tapasztalatból tudják, hányszor s mily nyomatékosan sürgetik a szülők, hogy fiacskáik fölösleges költségeket ne csináljanak. Gyakran értésünkre adják a szülők pénzügyi szorultságait és a szerény tartásdíj előteremtése körül mutatkozó nehézségeket. Mármost nem igazságos, hogy a szülők terheit növeljük, arra kötelezve őket, hogy pénzüket költséges utazgatásokra dobják ki, amit ők különben nem engednék meg fiaiknak, ha a csa-

lábban élneek. Vegyük észbe, hogy effajta költségekkel káros szolgálatot teszünk maguknak a családoknak azáltal, hogy olyan életszínvonalhoz szoktatjuk gyermekeiket, amely sehogysem egyeztethető össze tehetségükkel. Aztán mit gondolnak majd rólunk munkatársaink, amikor azt látják, hogy tüntetően pazarló szórakozásokra pocsékoljuk áldozataik gyümölcsét és szeretetük adományait?

Alkalmazkodjunk tehát hűségesen hagyományainkhoz! Az egéssznapos, vagy többnapos vonaton, hajón vagy autókon történő nagysétákat mindenáron meg kell szüntetnünk. Ezekben az esetekben, a költségeken kívül a felügyeleti nehézségeket is figyelembe kell vennünk, az azokból származható testi és lelki veszélyekkel. Ez ellen nem szabad azzal érvelni, hogy szóbanforgó utazások tanulmányi kirándulásoknak tekinthetők, amelyeket a hatóságok annyira szorgalmazznak és magasztalnak. Azt mindenki tudja, hogyan szokták ezeket az utazásokat alacsonyabb társadalmi osztályok körében lebonyolítani, mennyire megszorítják azoknak tartamát, mily aprólékos kiszámítottsággal szervezik azokat meg. Súlyos felelősséggel jár részünkről a fiaikat reánk bízó családok javainak a kezelése. Éppazért tisztességtelen s igazságtalan lenne a legcsekélyebb visszaélés is.

Szabályzataink előírják, hogy a rendkívüli kirándulásokat is ajánlatosabb gyalogosan nyélbeütni. Ez annyit jelent, hogy ahol különös szempontok a vonaton vagy autón való utazást javasolnák, akkor az ezeknek igénybevétele soha ne legyen visszaélés. Legyen azért az utazás, ill. az átkelés rövid időtartamú, s mindig jól megfontolt takarékoság jegyében történjék! Ne legyenek ezek a kirándulások gyakoriak! Az az érzésem, hogy nem volna szabad vonaton vagy autón történő kirándulásokat megengedni kétszer egy évben.

Kirándulásokról lévén szó, egyeseknek Don Bosco példája jutna eszébe, aki az őszi nagyszünet folyamán 1857-től 1864-ig csapatostul vezette növendékeit hetekig tartó kirándulásokra. Figyelembe kell azonban vennünk, hogy azoknak a kirándulásoknak különös propaganda céljuk is volt; s hogy az utazások általában gyalogosan folytak le. Ha pedig vonaton, akkor majdnem mindig díjmentesen²⁹³; mindenekelőtt pedig, hogy azok a kirándulások nem annyira időtöltést, mint inkább jó kis áldozatot jelentettek a résztvevők számára, akik épp elég kellemetlenségnek néztek elébe. Sajnos, mi ma nem mernénk hasonló kirándulásokat vállalni, bár tagadhatatlanul sok jó származott belőlük széles néprétegek számára, s hasznot merített belőlük Társaságunk, különösen pedig a hivatások ügye.

Don Cerruti, aki folytatólagosan hat éven át vett azokon részt, azt mondja, hogy „magukban is eléggé bizonyítanak Don Bosco meleg érdeklődését fiainak lelki s ideigvaló java iránt”²⁹⁴. Don Lemoyne azt állítja, hogy valóságos missziót teljesítettek²⁹⁵. Ugyanezen a véleményen volt Don Rua is, aki már 1890-től kezdve, amikor a hosszú és költséges utazások örülete kezdett kibontakozni, ezekkel a szavakkal hívta föl a szaléziák figyelmét az ősi hagyományokra: „Egy dolgot több előjáró észrevett a lezajlott iskolaévben: a növendékek szórakoztatására vonaton tett nagy kirándulások gyakoriságát. Ebben nagy tapintatosságra van szükség. A mi szeretett Atyánk olykor-olykor szerzett nekünk ilyen szórakozásokat. Ám azok majdnem mindig gyalogos portyázások voltak, a szellem felfrissítésére szolgáltak, csodálatosan edzették a testi erőt, s ugyanakkor a séták valóságos célkitűzése mindenkinek épülésére szolgált. Vonaton utazgatni annyi mint elsikkasztani majdnem minden előnyét a kirándulásoknak. Ez uraknak, kényelmes személyeknek való időtöltés.

Márpedig sem mi, sem növendékeink nem vagyunk azok. Iparkodjunk tehát alkalmazkodni intézeteink ősi hagyományához, s tegyük meg gyalogosan nagy sétáinkat növendékeink szórakozására, de ezt is csak korlátozott mennyiségben, nehogy növendékeinket túlságosan elszórakoztassuk“²⁹⁶. Nyolc év múlva Don Rua megismételte ugyanezeket az intelmeket az egyetemes káptalanra egybegyűlt igazgatóknak²⁹⁷. 1900-ban ismét csak lelkükre kötötte, hogy „ha több rendtárs együtt vagy növendékek társaságában hosszabb sétára indulnak, nagyon dícséretes volna, ha kedves Don Boscónk példájára valamely kegyhelyet vagy templomot tűznének ki célul“²⁹⁸.

Kiváló előjáróink tanítását s példáit vessük mélyen a szívünkbe! Nem annyira az időtöltést, mint inkább a jót tűzték ki célul. Így az ő buzgóságuk lelki hasznot tudott meríteni abból is, ami sokaknak jövátéhetetlen szellemi kizökkenésére szolgál.

Nem tudnék pontot tenni fejtegetéseim után anélkül, hogy az Istennel s a családokkal szemben reánk nehezedő súlyos felelősséget ne idézném azoknak emlékezetébe, akiket kirándulások és nagyséták rendezésével bíznak meg. Istennel szemben: mert kirándulások alkalmával sokkal nehezebb a felügyelet és súlyosabbak az erkölcsösséget fenyegető veszélyek is. A családokkal szemben: amelyek reánk bízva gyermekeik személyében legdrágább kincsüket, teljes joggal elvárhatják tőlünk, hogy örködjünk nemcsak erkölcsi, hanem testi épségük fölött is. Kapcsoljuk ki tehát azokat a tengeri, folyami vagy magaslati célpontokat, amelyek veszedelmet rejtegethetnek növendékeink számára. A séta derűs szórakozás legyen, nem pedig nyaktörő akrobatáskodásokban vagy sportszerű virtuskodásokban kimerülő verseny. Továbbá akár vonaton, akár nyeregben, tengelyen, hajón, vagy autón indulnánk, részünkről

az eszélyes irányelveknek s a megelőző intézkedéseknek olyan együttesét kell életbe léptetnünk, hogy minden veszedelmet eleve kiküszöböljünk és növendékeink épségét, valamint jómagunk felelősségét megóvjuk. Eső után késő a köpönyeg! Egy kevésbé átgondolt előkészület következményei nemcsak áldozatokat szedhetnek, s intézeteket s családokat dönthetnek gyászba, hanem jóvátehetetlen természetű következményeket vonhatnak reánk, intézetünknek és egész Társaságunknak súlyos kárára.

48. SZEGÉNYSÉG A BETEGSÉGEKBEN

Más körlevelemben²⁹⁹, az előjárók atyaiasságáról szólva, kimutattam, hogy az atyaiság egészen különös módon a betegekkel szemben mutatkozik meg. Ma megismételem, amennyire csak tudom, buzdításomat, abban a tudatban, hogy így Don Bosco nagy szívének egyik legbensőbb s legtüzesebb kívánságát szólaltatom meg.

Az egészség, az erkölcsi és szellemi javak után, Társaságunk legértékesebb javadalmát alkotja. Ez teszi lehetővé apostolkodásunk kifejtését a lelkek javára. Elkerülni azt, hogy ez a kincs bármimódon tönkremenjen, ez minden szalézinak kötelessége. Az előjárók dolga örködni, nehogy Társaságunkba bárki is belépjen, aki a megkívánt egészséggel nem rendelkezik. Hisz' a mi misszióink hétprobás munkaképességet követel. Ugyancsak az ő kötelességük örködni, hogy a tanulmányi házakban a jelöltek, a noviciusok, a fogadalmas növendékek* tartalmas táplálékot kapjanak, a közegészségügy szabályainak megfelelően éljenek, erőiket túlkorán el ne tékozzolják. Nem lehet meghatottság nélkül azt a sok-sok valóban anyai előzőkenységet ol-

vasni, amit Don Bosco a szaléziakkal szemben éppúgy, mint a növendékekkel szemben tanúsított. „Csupaszem volt, olvassuk nagy életrajzában, hogy szükségleteikről gondoskodják. Ha valamelyikük kicsit is rosszul érezte magát, Don Bosco sürgősen vallatóra fogta: — Hogy érzed magad? — Ha kell, hivatjuk azonnal az orvost. Ha csak gyengeségről van szó, akkor megmondom a házgondnoknak, hogy változtasson az ételeden.“³⁰⁰ Hasonló gyöngédséggel sikerült neki, és nekünk is sikerülni fog igazi családi légkört teremteni, rendtársaink szeretetét lekötni, s a lelkek és szívek egységét megszilárdítani³⁰¹. Másrészt sokkal jobb megelőzni, sem mint később kézbevenni a bajt, mikor már, s talán jóvátehetetlenül, elhatalmasodott.

Megtörténik olykor, hogy egynémely rendtárs tapasztalatlanságból nem vet komolyan számot betegségével, s így túlságosan későn fordul előljáróihoz. Kell tehát, hogy az előljárónak anyaián éber szeme fiait szeretettel kövesse, s arcuk sápadtságából s egyéb tünetekből olvassa ki belső kimerültségüket vagy valamely kórnak a csiráját, mely őrlő munkáját megkezdi. Megelőzni! Ime az aranyszabály, melyet hasonló körülményekben is követnünk kell. A betegséget, ha idejében megfognuk, könnyen elfojthatjuk, s a kimerülés legkezdetén gyökeres orvoslást nyerhet egy megelőző kikapcsolódásban.

Az is megelőzés, ha különösen a fiatalokban, a tanulás túlzott szeretetét mérsékeljük, különben valóságos szenvedéllyé fajulhat. Amint megvan az ideje a tanulásnak, éppúgy meg kell adni az idejét a szórakozásnak s pihenésnek is. Azt sem szabad felednünk, hogy minden túlzás a maga büntetését mindenkor megkapja. Bizonyos korai kimerülés olyan munkáknak a következménye, amelyet az okosság irányelvei és szabályrendeleteink ellen vittünk végbe. Ezért akarja

Alapítónk, hogy „az esti imádság után ki-ki térjen azonnal nyugovóra“. Bizonyos éjszakai fennmaradások többet ártanak, mint használnak, s nemcsak az egészségnek, hanem magának a munkának is, amelyet végre akarnánk hajtani. Maga Don Bosco, aki ifjú korában sok-sok éjszakát elvont pihenéséből, hogy az írásnak szentelhesse, a következő intelmet hagyta reánk: „Ez az egészségemet annyira aláásta, hogy több éven át, életem egyre közelebb látszott állani a sírhoz. Ezért hát mindig azt a tanácsot adom majd az ifjaknak, hogy annyit dolgozzanak, amennyit tudnak, semmivel se többet. Az éjjel a pihenésért van. Szükség esetét kivéve, vacsora után senkinek sem szabad tudományos munkában foglalatoskodnia. Erős ember ideig-óráig csak bírja, ám mindenkor ártalmára lesz egészségének“³⁰²

Mikor aztán az előjáró beteg rendtárssal áll szemben, akkor emlékezzék Don Bosco szavaira: „Tessék takarékoskodni más esetekben, ám a betegeket minden szükségessel el kell látni“³⁰³ Azt sem szabad azonban felednünk, hogy ha az orvosi kezelés és az orvosságok kimutathatják is érdeklődésünket a beteg iránt, ez annál inkább értékeli majd szeretetünket s a rendtársak szeretetét, ha azt a gondos ápolásban, a türelmes szeretetben, a nagylelkű együttérzésben, szívünknek hőségében és hajlandóságában érzékeltetjük.

Miután pedig megfontoltuk az előjárók kötelességeit, a rendtársak kötelességeit is meg kell említenünk.

Valóban a szerzetesi szegénység szelleméről betegség esetén sem szabad megfeledkeznünk.

Bármennyire erősnek is érzi magát, senki ne tékozzolja egészségét nagy hetyke-petykén oktalanságoknak téve ki magát, melyek aztán nagy bajokat vonnak maguk után. Olykor éppen a nagylegények törtek le elsőnek s meglehetősen súlyosan. Az egészségünk megóvá-

sára irányuló kötelességünkről ismételten szólott szent Alapítónk. Egyszer, pár órával később, hogy Lagorio ruhatáros testvérünkhöz a szent útravalót elvittük, míg egyrészt arra buzdított bennünket, hogy buzgón imádkozzunk a betegért, intelmeit ezzel toldotta meg: „Fiaeskáim, gondoljunk ebben a pillanatban egyik legnagyobb kötelességünkre! Arra, hogy egészségünket Isten szolgálatára és dicsőségére jól ki kell használnunk. Istennek értékes ajándéka az egészség, s azt maradék nélkül Őerte kell használnunk. Szemünknek Istenért kell látnia, lábunknak Istenért járnia, szívünknek Istenért dobognia, szóval egész testünknek Istent szolgálnia, addig amíg időben vagyunk úgy, hogy mikor Isten az egészséget tőlünk visszaveszi, s közeledünk utolsó napunkhoz, ne kelljen lelkiismeretünk szemrehányását hallanunk, hogy visszaéltünk vele“³⁰⁴.

Máskor, mikor a testi egészségről s annak fontosságáról beszélt, hogy minden alkalmas eszközt ragadjunk meg, csakhogy tönkre ne tegyük, Bongiovanni papnövendék, azzal a bizalommal, amelyet Don Bosco mindenkor megengedett, s melyet oly szívesen is vett, megkérdezte, mit kell tennünk, hogy jó egészségünket megőrizzük. Don Bosco jóságosan a következő tanácsokat adta fiainak, melyek nekünk is jó szolgálatot tesznek: „Titkot árulok el nektek, vagyis orvosi rendeltvényt adok, mely válaszul szolgál Bongiovanni papnövendéknek, s ugyanakkor mindnyájatoknak javára szól. Hogy egészségünket megőrizzük, s hogy hosszú életet éljünk, szükséges: 1. Tiszta lelkiismeret, vagyis, hogy esténként nyugodtan feküdjünk le, s ne legyenek aggályaink az örökkévalóságot illetően. — 2. Egyszerű táplálék. — 3. Tevékeny élet. — 4. Jó társaság, vagyis a gonoszok kerülése.“ Ezt a négy pontot aztán röviden sorba meg is magyarázta.

Oktalanságának vagy gondatlanságának mentségéül

felhozhatná valaki a szenteknek s így magának Alapítónknak hőstetteit, melyekben saját testi erejüket felmorzsozták s feláldozták. Meg kell azonban mindjárt jegyeznünk, hogy ők különös égi sugalmazások hatása alatt dolgoztak, s ugyanakkor épp ez okból számíthatnak rendkívüli segítségre s kegyelmekre. Atyánk is, midőn egyszer egészsége felől érdeklődtek nála, így válaszolt: „Ha tanácsot kellett volna adnom valakinek, aki az enyémhez hasonló egészségi állapotban lett volna, ágyba parancsoltam volna, s arra buzdítottam volna, hogy bizza magát orvosok kezére. Én azonban ezt nem akartam megtenni, mert az orvosok orvosságot orvosságra rendelték volna számomra, érvágásokat végeztek volna rajtam, s létlenségre kárhoztattak volna, annál is inkább, mert a gyomorba irányuló vértódulásról van szó, amiből az orvosok nagy hűhót szoktak csinálni“³⁰⁶.

Amint látjátok, míg magával szemben külön rendszabályokat s bizonyos szigorú mértéket alkalmaz, ugyanakkor világosan megmondja, hogy másoknak egészen más eljárási módot tanácsolt, ill. írt volna elő. Részünkről meg kell értenünk, hogy az előrelátó éberség párosulva a testi egészségre irányuló okos figyelmességgel, valósággal hozzá tartozik a szegénység gyakorlatához. Nem szabad másrészt az ellenkező végletbe, vagyis kislelkű s végeszakadatlan túlzásokba esnünk, mintha csak azt kívánnók, hogy semmiféle fájdalomban ne legyen soha részünk, feledve, hogy éppen a minden életkorral együttjáró kellemetlenségek és a földi életben elkerülhetetlen szenvedések teszik lehetővé, hogy együtt éljünk Jézussal a kereszten. Szt. Teréz nyíltan meg szokta mondani apácáinak, hogy bizonyos kellemetlenségek sokkal hamarább s jobban gyógyulnak, ha mit sem törődünk velük, semmint, ha cirógatjuk és százféle orvossággal gyógyítgatjuk. Barolo ör-

grófnőnek, aki Atyánkat arra buzdította, hogy pihenjen, s elkopott erőit pótolja, hogy aztán az ő intézeteinek lelki igazgatását átvehesse, Don Bosco szent bátorsággal így felelt: „Örgrófné Asszonyom, szeretetteljes ajánlatát nagyon köszönöm; de nem azért lettem pappá, hogy egészségemet gondozzam“³⁰⁷. Nekünk is készen kell tehát lennünk, hogy ha a szükség úgy kívánja Szt. Pállal elmondhassuk: *Életemet sem tartom értékesebbnek, mint magamat*, vagyis testem egészségét kevesebbre becsülöm, mint lelkem érdekeit³⁰⁸. Mindazonáltal ismétlem, ne hanyagoljuk el testi erőinket, amelyeket éppen a lelkek javára kell kamatoztatnunk.

Mihelyt azonban azt vennők észre, hogy utólért a baj, kötelességünk azonnal értesíteni azt, akinek ez a tiszte. Az előjáróknak nem sikerül a bajt mindig meglátni. Pedig sokszor ott lappanganak a viruló egészség leple alatt. Szabályzataink a katekistákra bízzák „a rendtagok és a növendékek egészségére és a betegszobára való felügyeletet“³⁰⁹. Helyénvaló lesz tehát, hogy ők teljes és állandó egyetértésben az előjáróval hivatalukat hűségesen ellássák, amely biztosítja számukra a nagylelkűen gyakorolt szeretet érdemeit, s ugyanakkor védelembe veszi Társaságunk legfontosabb javainak egyikét. Ne várjuk tehát, hogy a betegek maguk jelentkezzenek, hanem előzzük meg őket, amennyire lehetséges, azzal a jóakaró gyöngédséggel, mely a szeretetnek legszebb virága. Akadnak olykor félénk s túlzottan tartózkodó jellemeik. Ezeknél elkél némi szeretetteljes erőltetés.

A betegség lefolyása alatt ne feledjük soha, hogy szerzetesek vagyunk, s hogy szegénységet fogadtunk. Nem rajtunk áll a választás, miképpen szolgáljuk az Urat, jóegészségben-e vagy pedig betegágyon. Ha Istennek úgy tetszenék, hogy életünk áldozatul szolgáljon a lelkek üdvösségére, pillanatra se féljünk, hogy nem lesz

erőnk akaratának teljesítésére, sőt örömmel fogadjuk azt el abban a meggyőződésben, hogy az isteni akarat nagylelkű elfogadásában érzük el a legmagasabb tökéletességet, amely éppen azért a legmagasabb, mert arra hív bennünket Isten. Ugyanakkor hálás szívvel fogadjuk a gondoskodást, melyben Anyánk, a Társaság részesít bennünket! Minden háznak megvan az ú. n. háziorvosa. Nem volna összeegyeztethető a közösségi élettel és az evangélium szellemével, ha külön orvost kívánnánk. Ha egészségi állapotunk más orvos közbejöttét tenné szükségessé, bizzuk az előljárókra a személy, az idő s a kezelés mikéntjének megállapítását. Senki se essék abba a túlzásba, hogy egész sereg szakorvost kíván maga mellé. Egy régi közmondás azt tartja, hogy akinek egy orvosa van, annak egy orvosa van; akinek kettő van, annak csak fél orvosa van; s akinek három van, annak egy orvosa sincs. Olyan kezelést s olyan orvosságokat sem szabad követelni, amelyeket csak nagyurak engedhetnek meg maguknak. Atyánk gyakran buzdította fiait arra, hogy betegség esetén a fájdalmakat s a hiányokat nagylelkűen viseljék. Azt akarta, hogy különösen ilyenkor jusson eszünkbe szegénységi fogadalmunk. A világban élő igazi szegényeknek legkisebb hányadában sem áll rendelkezésére az a gyógykezelés, ill. az a kényelem, melyet mi élvezünk. Olykor még az orvosi vizsgálatot és a legszükségesebb gyógyszerek beszerzését is nélkülözik, vagy takarékosági szempontból vagy pedig az anyagiak hiányában.

Igaz, a betegségek, kivált ha heveny állapotba jutnak, vagy idültté válnak, a betegeket követelődzőkké, nyugösekké, olykor kielégíthetetlenekké teszik. Akkor kell különösen megnyilvánulnia túlfolyó mértékben a szeretetnek, az ápolók, a rendtársak, legfőképp pedig az előljárók részéről. A nyugósságot inkább a betegségnek kell tulajdonítaniok, semmint a betegnek. A betegnek

viszont nem szabad feledni soha, hogy szerzetes. Törekednie kell a keresztet viselni, s ugyanakkor hálát tanúsítania azok iránt, akik vállalva átvirrasztott éjszákák s alázatos szolgálatok súlyos kellemetlenségeit, az ő javára áldozzák magukat. Boldogult Don Rua, míg egyrészt szorgalmazta a betegek figyelmes és odaadó gondozását, másrészt azt kívánta, hogy ne vigyék túlzásba az orvosságok használatát a szegénység szellemének rovására. Köztudomású, mennyit s mily hosszú ideig szenvedett szembajából kifolyóan. Mégsem kívánt semmi különlegességet. A szegénység megtartásában hasonló gyöngédséget kívánt látni a többieknél is. „Ami szükséges vagy hasznos, szokta mondani, azt adjuk meg, éspedig készségesen! Ám az ezer és egy, drágábbnál drágább, de bizonytalan hatású különlegességről szó sem lehet.“

Jóságos előjárónk valósággal az édesanya buzgalmaival, — aki míg egyrészt gondozza gyermekét, másrészt nem tudja feledni, hogy nincs abban a helyzetben, hogy költséges orvosságokért számottevő kiadásokat tegyen — részletes javallásokba szokott bocsátkozni. „Tegyetek úgy, szokta mondani, mint a jobb családokban történik! Folyamodjatok a pipitérhez, frissítőnek pedig használjátok a bodzát vagy a kerti zsázsát! Patak partján ezt könnyen s bőségesen találjátok.“ Más egészségügyi és gyakorlatiasan hasznos tanácsokat is adott, nemcsak az egészség kedvéért, hanem a szegénység szellemének megóvására is, s mindig a legbájosabb egyszerűség hangján. „Nem szabad túlságosan hozzászokni az orvosságokhoz, mondotta máskor, mert többet ártanak, mint használnának. Vegyetek be inkább egy kanál ótolajat, gyógyfűforrázatokat, vagy mást, amit tudtok! Ha kissé nehezen megy az emésztés, olykor egy pohár víz is megteszi, különösen ha éhgyomorra vesszük és kortyintatva. Vigyázni kell arra is,

hogy az ablakokat kellő időben nyissuk és csukjuk, az évszakok szerint és mindig ésszel, úgyhogy megcsere-
lődjék s megtisztuljon a levegő, de utólagos kellemet-
lenségek nélkül“³¹⁰ Isten emberének ezek a pompás
szeretettől balzsamos szavai, aki Don Bosco szellemét
teljesen felfogta, bennünk ne csak a csodálat élénk ér-
zelmét váltsa ki, hanem vágyat is gerjesszen arra, hogy
nagylelkűek s kevésbé érzékenyek legyünk!

Szt. Bernát egynémely szerzeteséhez fordulva, aki
örökké remegett egészsége miatt, és szerfölött igényes
volt, kivált az étkezésben, ezt szokta mondani: „Gon-
dold meg jól, hogy szerzetes vagy, nempedig orvos!
Gondolkozz csak azon, hogy valamikor hivatásod szerint
fognak megítélni, nempedig testalkatod szerint! Csak
ne sajnáld magadtól a szükséges figyelmet, ámde min-
denekelőtt gondolj a nyugalmodra! Aztán a felszol-
gálókra, a szakácsokra, a házra is, melynek terhére
vagy, kivált pedig légy figyelemmel saját lelkiismeret-
tedre is! Sőt nemcsak a magad lelkiismeretére, hanem
a többiekére is! Akarom mondani, azokéra, akik mel-
letted ülnek, akik t. i. míg nyugodtan megeszik, amit
előbük tesznek, zúgnak-búgnak talán a te valóban
rendkívüli böjtöd miatt. Ezek csakugyan botránnyt szen-
vedhetnek, s rossz benyomást szerezhhetnek a köv. okok
egyike miatt: vagy a te finnyáskodásod és beképzelt
igényességed miatt, vagy pedig azoknak a fukarsága
miatt, akiknek szükségeidről gondoskodniok kell. Kö-
vetkezésképpen vagy téged tartanak olyan betegnek,
aki fölösleget kíván, vagy pedig zsugorisággal vádolják
az előljárót, akinek kisebb gondja is nagyobb annál,
semhogy téged a szükségesekkel ellásson“³¹¹

Külön részvétet érdemelnek az ú. n. ideges beteg-
ségek. Az ezekben szenvedő betegek, anélkül hogy
akarnák vagy magukat észrevennék, végtelenül igé-
nyesekké válnak és szinte rögeszméjük lesz, hogy min-

den lehető orvosságot felkutatnak. Elég, hogy észre-
vettek valamely újságnak leghátsó lapján valamely
csudaflastromról szóló hirdetményt, mely ki tudja, hány
betegség ellen ígér biztos gyógyulást, máris nem ta-
lálják nyugtukat, míg birtokába nem jutottak. Persze,
azlán sutba dobják, mint sok minden mást, talán rövid
idő múlva, mert nem ment teljesedésbe a hirtelen
csoda. A tapasztalat azt tanítja, hogy ilyen esetekben
az igazi gyógyszer: a rendes pihenés, felerősítve egy-
szerű táplálékkal, s kiegészítve a nagy tényezővel, ami
nem más, mint az idő. A gyomrot és az egész szerve-
zetet ezer különféle orvossággal kínozni; az orvosok
véleménye szerint is annyi, mint tönkretenni az egész-
séget.

Az előjárók vétezzék fel magukat különös gyen-
géséggel effajta betegekkel szemben, akik minden-
áron meg akarnak gyógyulni, s azért minden utat s
módot megkísérelnek. Meg kell velük értetni, hogy az
Isten akaratán való nagylelkű megnyugvásuk, lelkük-
nek nagyobb érdemeket, Társaságunknak pedig gazda-
gabb aratást biztosíthat, semmint ha tevékenységüket
saját elgondolásuk szerint fejtik ki.

Egy szót legyen még szabad mondanom azoknak
méltatására, akik felsőbb isteni hívásra s az előjárók
beleegyezésével önként mennek el gyilkos éghajlatú
országokba, vagy olyan lazarettekbe, ahol tombol a ra-
gály. Nagy lesz jutalmuk az égben, s roppant elismer-
ésben részesülnek a hálás emberiség részéről. Szt.
Bernát, bizonyos szerzeteseknek írva, akik kevésbé
egészséges vidékeken éltek, ezeket mondotta: „Tudom,
hogy az a vidék, ahol laktok, nem egészséges, s hogy
egyesekeket közületek sok kellemetlenség gyötör. Noshát
emlékezzetek Szt. Pálra, aki azt mondotta: *Örömet di-
csékszem erőtlenségemmel, hogy Krisztus ereje lakoz-
zék bennem,*³¹² máshol pedig: *Mikor erőtlen vagyok,*

*akkor vagyok hatalmas*³¹³. Biztosítlak benneteket, hogy szánsalommal vagyok rossz lábbon álló testi egészségtek iránt. Ám úgy gondolom, hogy még jobban kell óvakodnunk a lélek nyavalyáitól. Szerzetesi mivoltotokhoz éppen nem illik, hogy túlságosan keressétek a test gyógyírjait. Elegendők a közönséges orvosságok“³¹⁴. Azt mondjátok: ez már hősiesség! Az igaz. Ám szerencsénkre, vigasztalásunkra és bátorításunkra Társaságunkban is bőven akadnak hasonló hősök, sőt ilyeneknek nevelt és ilyeneknek akart bennünket szent Alapítónk. Már 1862-ben, mikor éppen elutazóban volt Lanzóba, ahol kemény munka várta, pedig igen rossz bőrben volt szegényke, ifjú barátainak, akik váltig nógatták, kérje Istent, hogy szabadítsa meg bajaitól, ezeket a szavakat írta: „Ha azt tudnám, hogy egyetlen fohászom elegendő meggyógyításomhoz, hát nem mondanám el“. Ugyanezt sokszor elmondotta betegségei lefolyása alatt. Tudjuk, hogy az 1846-ban átvészelt súlyos betegsége folyamán, csak azért, hogy fájdalomba merült barátjának, dr. Borelnak kedvében járjon, szánta rá magát arra, hogy vele együtt imádkozzék meggyógyulásáért, amely szinte csodával határosan meg is történt. Akkor is azonban imádságát a hit mélységes szelleme hatotta át. Gyógyulását azzal a föltétellel kérte, hogy saját javára s a lelkek javára szolgáljon. — „*Non recuso laborem*.“ (Nem utasítom vissza a munkát) — mondotta elhaló hangon. Ha még szolgálatot tehetek egynémely léleknek, add ó Uram, szentséges Anyád közbenjárásával, hogy egészségemet annyira visszanyerjem, hogy éppen kárára ne legyen lelkemnek“³¹⁵.

S ugyan melyiktek nem tartja észben hős Don Beltráminak magasztos jelszavát: „Sem meggyógyulni, sem meghalni, hanem élni tovább, hogy szenvedhessek?“ Mikor tehát Isten akarata azzal kívánna bennünket kitüntetni, hogy nehéz őrhelyre állít, meg ne hát-

ráljunk, még akkor se, ha egészségünknek rovására menne! Akkor fakadjon fel szívünkől, de őszintén Szt. Ágostonnak hitet és szeretetet sugárzó szava: „Uram, add, hogy végrehajtsam, amit parancsolsz, aztán csak parancsolj, ami Neked tetszik!“ Egészségünk akkor kerül legnemesebb formában s leggyümölcsözőbben felhasználásra, ha az isteni akarat oltárán áldozuk fel.

Ezt a tárgypontot rekesszük be Szt. Bernátnak mélyenszántó gondolataival! „Azoknak, úgymond, akik jó erőben vannak és egészségesek, jókor jön néha egy-egy betegség, nehogy viruló egészségükben túlságosan hozzátapadjanak a föld múltékony javaihoz. Igazán rossz testi egészség az, amely az embert a lélek nyavalyáiba viszi bele. Az apostol a testi nyomorúságoknak zengi himnuszát, mikor azt mondja: *Midőn erőtlen vagyok, akkor vagyok hatalmas*; magától értetődik: lélekben. Az embernek sohasem szabad amiatt keseregnie, hogy Isten próbának veti alá, hisz' az ő kísérletei mindenkor javunkra szolgálnak. Kétségtelen, hogy testi nyomorúságainkat nagyobb bátorsággal viselnők el, ha bűneinket számon tartanók. Betegségeink lefolyása alatt nem szabad zúgolódnunk, hisz' azokat Isten bocsátja reánk. Aki pedig a legfőbb igazság. A zúgolódó beteg a Magasságbeli ellen támad. s haragját kihívja. Csak igazságos lehet az, ami a bírák legigazságosabbikától származik. Hogy' is mondja az Irás: *Az Úr azt feddi, akit szeret, s azt a fiát sujtja, akit kedvel*. Sőt tetszésének ez a bizonyítéka. A halandó életben Isten olykor a bűnösöket kíméli, az igazakat ellenben rostára teszi. A jövődő életben az igazakat majd befogadja, a bűnösöknek pedig nem kegyelmez. Azt mondhatni szinte, hogy akit idelent nem méltat szenvendésre, azt örök gyötrelmekre szánja. Ne keseregi hát betegséged idején, sőt adj hálát érte a Magasságbelinek! Tartsd

többre lelked üdvösségét tested jóléténél, s jobban örvendezz annak, hogy szabad a szellemed, semmint annak, hogy erőteljes a húsod! Arra törekedj, hogy testi nyavalyáid valóságos orvosságai legyenek lelkednek! Erősítsen meg az a tudat, hogy testednek elgyengülése fokozza értelmedet, s a testi bágyadtság tompítja szenvedélyeidet s az érzékiség túlkapásait! Ne aggódj tehát, sőt örülj annak, ha a fájdalomban s a gyötrelen kemencéjében kell a vizsgálatot kiállanod! Az arany is a kohóban tisztul meg a salaktól. Amíg a betegség tart, tartózkodjál zúgolódó s lázadozó szavak kimondásától! Ne mondd: Miért is kínlódom ezekben a betegségekben? Miért szakadt reám ez a sok fájdalom?“³¹⁶ Isten mindenkor édesatyja. Akkor is, ha elhalmoz cirógatásaival, meg a látogatás órájában is, mikor t. i. meredek és szirtes utakon vezet fel bennünket a Kálváriára. Örvendj! Eppen ezen az ormon isméltódnak meg a dicsőségben való feltámadások! Ezekről a vérző magaslatookról lehet az örök boldogság felé lendülni!

49. SZEGÉNYSÉG A VAGYONKEZELÉSBEN

Bizonyára kívánatos volna, ha a szerzeteseknek, miután magukat Istennek szentelték, s az anyagi javokról lemondtak, nem kellene már üzleti dolgokkal s anyagi ügyek kezelésével foglalkozniok. Sajnos nem így van! Nekünk is, akik szembeszökően tevékeny életet választottunk osztályrészüil, mely minket állandóan érintkezésbe hoz a világgal, ha ma nem, akkor holnap, többé-kevésbé foglalkoznunk kell anyagiakkal. Tanulmányoznunk kell tehát, hogyan is tudjuk összeegyeztetni a földi javaktól elszakadt szerzetes kötelességeit a földi javak gondozásával kapcsolatos kötelességgel, a szerzetesi szegénység előírásaival összhangban.

Vannak törvényszerű és jogi természetű rendelkezések, amelyeknek magunkat alá kell vetnünk. Vannak aztán más, erkölcsi természetű kötelezettségek, amelyek magából a mi szalézi szerzetesi állapotunkból erednek, s amelyek a családi származású javaknak vagy pedig a Társaság, ill. az egyes házak javainak kezelésére vonatkoznak. Ezeket a pontokat mostmár mind tisztáznunk kell, hogy így lelkiismeretünket megvilágosítsuk s alkalmassá tegyük arra, hogy mindenben helyesen járjon el.

50. SZEGÉNYSEG AZ EGYÉNI ÉS CSALÁDI TERMÉSZETŰ JAVAK KEZELÉSÉBEN

A szegénység fogadalma s erényének gyakorlata megkívánja, hogy fogadalomtétel előtt kiszabaduljunk „az anyagi gondok csávjából“, ahogy Don Bosco szokta mondani. Vizsgáljuk meg most ezt az anyagot, s mindenekelőtt állapítsuk meg, mit kell tennie a noviciusnak fogadalomtétel előtt.

Alapszabályaink 25. pontjában ezt olvassuk: „Az ebben a Társaságban fogadalmat tett egyének megtartják javaik tulajdonjogát és a képességet, hogy törvényes címen egyéb javakat szerezhessenek. Az első fogadalomtétel előtt kötelesek fentemlített javaik kezelését átadni akinek akarják, arra az időre, míg őket a fogadalom kötelezi, és szabadon rendelkezhetnek azok használatáról, valamint haszonélvezetéről.“ Mindez fedi az Egyházi Törvénykönyv 569. kánonját. Kötelessége tehát a tartományfőnek és a tanulmányi házak előljáróinak, vigyázni arra, hogy ezeket az előírásokat hűségesen megtartsák; s így elő ne forduljon, hogy egy novicius fogadalmat tesz, mielőtt az *Alapszabályok* értelmében anyagi ügyeit rendezte volna. Sőt nyilvánvaló, hogy a novicius már csak azért is, hogy a novi-

ciusi év próbáját nyugodtan és szórakozások nélkül kiállhassa, meg kell előbb szabadulnia, hacsak ideiglenesen is, a vagyonkezelési felelősség minden gondjától s kötelemétől, megbízva valakit azzal, hogy a világban kint hagyott anyagi ügyeivel foglalkozzék.

Két dolgot kell tehát a noviciusnak fogadalomtétel előtt elintéznie: a vagyonkezelést átadni, továbbá intézkedni a javak használatáról s élvezetéről.

A javak kezelését illetően meg kell jegyeznünk, hogy a novicius azoknak a javaknak a kezelését engedi át, amelyeknek birtokában van, nem pedig azoknak a kezelését, amelyeknek idővel birtokába léphet. Az 569. kánon 2. pontja megállapítja, hogy azokat a javakat illetően, amelyeknek a szerzetes később jut birtokába, a vagyonkezelés átengedését később fogja megtenni ugyanazon módon, ahogyan többi javainak átengedésekor esetleg tett. Nyilvánvaló, hogy ha a novicius fogadalomtétel előtt semmivel sem rendelkezett, semmiféle átengedést sem kell tennie. A vagyonkezelés átengedését lehet akár a Társaság javára, akár más személyek javára tenni. Ha a Társaság javára történik, akkor jó lesz a tartományfőt előzetesen értesíteni, hogy tanulmányozhassa, hasznos-e az átengedés, vagy sem, s ugyanakkor a tennivalókat is megállapíthassa.

A második tennivaló a javak használata s haszonélvezete körül forog. Az 569. kánon megállapítja, hogy a noviciusnak mielőtt fogadalmat tett, intézkednie kell, s meg kell határoznia, ki fogja javainak használatát és haszonélvezetét gyakorolni. A kánon megkívánja, hogy ebben teljesen szabadon járjon el. Senkinek sem szabad tehát, akár közvetlenül, akár közvetve, bármiféle befolyást gyakorolni. A novicius annak engedi át a használatot s haszonélvezetet, akinek jobbnak látja: vagy a Társaságnak, vagy bizalmát élvező más valakinek.

Két más dolgot kell még szem előtt tartani a szerzetes javait illetően. Az első a vagyonkezelés átengedésére és a javak használatára és haszonélvezetére vonatkozik. *Alapszabályaink* 25. pontja, összhangban az 580. kánon 3. pontjával a következő rendelkezést tartalmazza: „Ezt az átadást és rendelkezést a fogadalmas megváltoztathatja még ugyan, azonban nem önkényűleg, hanem az egyetemes főnök engedelmével. Eme változtatás azonban, legalább a javak jelentékeny részére vonatkozólag, ne legyen a Társaság előnyére. Mindez azokra a javakra vonatkozólag is betartandó, — anélkül, hogy a fogadalmak ebben akadályoznák — amelyeket a tagok a fogadalmak letétele után örökölnek.“

Itt csak a vagyonkezelés átengedéséről és a javak használatával és haszonélvezetével kapcsolatos rendelkezésről van szó, nem pedig a végrendeleti rendelkezések megváltoztatásáról. Minden rendtag, amint már mondtam, javait végrendeletileg szabadon hagyhatja, akire akarja, akár a Társaságra, akár másra, és pedig akár az első esetben, mikor végrendelezik, akár a következő esetekben, mikor a Szentszék engedelmével végső akaratát megváltoztatja. Ellenben, amikor csak a vagyonkezelés átengedésével kapcsolatos változtatásról, ill. a használatára és haszonélvezetre vonatkozó rendelkezés módosításáról van szó, akkor elegendő az egyetemes főnök engedélye. Tiltalom alatt áll azonban minden engedményezés, ill. rendelkezés, ha a rendtag azok megváltoztatásakor, ill. módosításakor úgy határozna, hogy javai tekintélyes részben a Társaság javára menjenek át. Ennek a bölcs elhatározásnak az a célja, hogy a rendtag szabadságát lehető legjobban megóvja. Hogy aztán melyik a javak tekintélyes része, azt a törvény nem állapítja meg. Elismert szerzők azon a véleményen vannak, hogy a harmadrész, vagy a két-

ötöd rész már tekintélyes rész. A *tekintélyes* szót természetesen a szóbanforgó javak hozamával kapcsolatban kell értelmezni. Ha tehát csak csekély, vagy nagyon korlátolt fontosságú hozamokról volna szó, ebben az esetben nem volna a törvényhozónak szándékában, hogy akármilyen semmiségért a Szentszékhez folyamodjanak.

Meg kell még jegyeznünk, ha egy rendtag a szóbanforgó átengedést és rendelkezést most már mint fogadalmas rendtag első ízben tenné meg — t. i. bármi okból kifolyólag, előbb nem tette volna meg — ebben az esetben a vagyonnevelés átengedését és a használat-
tal és hasznélvezettel kapcsolatos rendelkezést teljes egészében a Társaság javára is megteheti.

A második pont az *Alapszabályok* 27. cikkelyére vonatkozik, amely az 58. kánon első pontját tartja szem előtt, melyben az van, hogy „a fogadalmasok nem mondhatnak le javaikról *per actum inter vivos*, ajándékozás címe alatt“. Ez is egyik bölcs intézkedése az Egyháznak, s evvel azt akarja elérni, hogy a szerzetes, ha bármely okból, akár szándékosan, akár szándéka ellenére el kellene a Társaságot hagynia, rendelkezhesék még vagyonával, melynek annak előtte birtokában volt. Nincs tehát módjában a rendtagnak vagyonát elosztani; hanem elidegenítve azokat, kellő engedéllyel méltányos árat kell értük kérnie. Ha azonban a rendtag csekély jelentőségű ajándékozást, ill. adományozást tenne, mely jelentékenyen nem érintené a tőkének és a kamatoknak a lényegét, egyes szerzők ezt megengedettnek tekintik. Természetesen ezekben az esetekben is a szerzetesnek mindenkor szüksége van az előljáró engedélyére.

51. A VÉGRENDELETRŐL

Az Egyházi Törvénykönyv 569. kánon 3. pontjának és *Alapszabályaink* 26. pontjának megfelelően „minden novicius az első fogadalom letétele előtt szabadon végrendekezze a birtokában levő, vagy az esetleg örökölhető javakról“³¹⁷. Legyen ez mátol fogva általános gyakorlat az összes noviciátusokban! Aki végrendelezik, meglévő vagy szerezhető javait arra hagyhatja, akinek jobbnak látja: a Társaságra vagy másra. Azokkal, akik végrendeleznek, meg kell ismertetni a végrendekezés módozatait, hogy így elkerülhetők legyenek kellemetlenségek, perpatvarok s egyéb kínos következmények. Ha aztán akadnának rendtársak, akik még nem írták meg végrendeletüket, ebbeli kötelességüket előljáróik hozzák emlékezetükbe.

Alapszabályainknak már idézett 26. pontja, mely az 584. kánon 2. pontját betűszerint visszaadja, megállapítja, hogy „a fogadalmasok nem változtathatnak végrendeletükön az apostoli Szentszék engedelmével, vagy ha az eset sürgős és nincs idő folyamodni, a tartományfő, s ha még ahhoz sem lehet folyamodni, az igazgató engedélye nélkül“.

Megjegyezzük, hogy nem szükséges a Szentszékhez fordulni, hacsak érvénytelen végrendelet megújításáról van szó. Ha tehát a novicius vagy a rendtag végrendelete az illető nemzet polgári törvényei szerint nem bírna hatállyal, akár korbiány miatt, akár más okból, meg lehet újítani, s hatályossá lehet tenni, anélkül, hogy a Szentszékhez fordulnánk, hacsak az 583. kánon 2. pontjával ellentétes módosításokat nem tettünk rajta.

Hasonlóképpen nem lesz szükség a Szentszék engedélyére, ha nem igazi változtatásról van szó, hanem csupán világosabb fogalmazásról, vagy magukkal a ja-

vakkal kapcsolatban felmerült módosításoknak bevezetéséről, vagypedig a közben elhalálozott örökösnek mással való behelyettesítéséről, csak maradjanak érintetlenül a végrendelet rendelkezései. Meg kell végre jegyezni, hogy a Szentszék engedélyére nincs szükség ahhoz, hogy javainkról ilyen vagy olyan módon, a Társaság javára vagy más javára rendelkezünk, hanem csupán ahhoz, hogy a végrendeletet megváltoztassuk. Nem szükséges tehát a felterjesztésben meghatároznunk, hogy arra kérünk engedélyt, hogy javainkat Péterre vagy Pálra hagyassuk, hanem csupán arra kell felhatalmazást kérnünk, hogy végrendeletünket megváltoztathassuk.

Azért tárgyaltuk ezt a kérdést hosszabban, mert a multban okot adott kétségekre, nyugtalanságokra, továbbá a törvénykönyv és *Alapszabályaink* szellemének kevésbé megfelelő eljárásokra. Az biztos, hogy a rosszakaratnak mégcsak az árnyéka sem fért a dologhoz. Ám a törvényes előírásoknak megismerése s hiányos tanulmányozása juttatta az illetőket maguknak a törvényeknek megsértéséhez. Törekedjünk tehát a novicius és tanulmányi házakban a lehetőségeket kellően megvilágítani, hogy így a rendeleteknek pontos megtartását minél jobban előmozdítsuk.

Ezeknek a rendeleteknek összességéből egyre világosabban bontakozik ki Anyánknak, az Egyháznak abbeli szándéka, hogy a szerzetes a földi javakról igazán, teljesen és gyakorlatiasan kivetkőzzék, hogy aztán így minden köteléktől és gondtól szabadon szentelhesse magát a lelkieknek, s célját: a tökéletességet elérhesse.

52. IDEGENEK VAGYONÁT NE KEZELJÜK!

Sajnos, a szegénységi fogadalom letétele után is, felsőbb parancsra vagyont kell kezelnünk. Tilos ugyan a személyes vagyonunkkal való sáfárkodás, ám kötelességünkké tehetik a Társaság javainak kezelését. Távol kell azonban maradnunk minden más vagytonkezeléstől, akár idegenek, akár családunk vagytonának kezeléséről van szó. Valóban siralmas volna, ha egy szalézi, miután mindenből kivetkőzött, sőt a saját javainak a kezelését is másra bízta, ráhagyná magát bírni arra, hogy előljáróinak tudta nélkül, sőt kifejezett akarata ellenére más dolgaiba üsse az orrát.

Valaki mentségül hozhatná fel a szeretetet vagy mélységes szájalomérzetet valamely vezetésére szoruló személy vagy család iránt. Sohasem szeretet az, amely a törvényt lábbal tiporja, s a parancs nyílt megszegésére vezet. A tapasztalat bizonyítja, hogy azok közül, akik hasonló vagytonkezelésbe avatkoztak be, sokan a számottevő idővesztésen kívül a világiakkal való érintkezés folytán elvesztették lassacskán a szerzetesi szellemet s magát a hivatást is, miután kevésbé szerencsés ügyfeleiknek vagytonát is talán jól összekuszálták vagy eltékoztatták.

Ugyanazt kell mondanunk azokról is, akik a Társaságban élve, jogot kovácsolnak maguknak arra, hogy saját családjuknak vagy némely rokonuknak ügyesbajos dolgait intézhessék. Ezek mindenekelőtt lelkük békéjét veszítik el. Hisz' kézenfekvőnek találják majd a rokonok, hogy a szerencse váltakozásával rájuk kenjenek minden felelősséget, különösen, ha az üzlet balul üt ki, s mutatkozni kezdenek vagy éppen ijesztő arányban felszaporodnak az adósságok. Ezekben az esetekben a szerzetes szívében kialszik a szeretet Társasága iránt és a bizalom előljáróiban, mivel a rokonok

szomorú nyomására olyasmit követel magának tőlük, amit nekik nem áll módjukban teljesíteni. Az is megtörténhetik még, hogy a szerencsétlen szerzetes, visszaélve a Társaság nevével s tekintélyével, kötelezettségeket s adósságokat vállal. Isten ne adja, annyira is eljuthat, hogy még a Társaság tulajdonait is eltulajdonítja, csak hogy a rossz vagytonkezelésével kapcsolatban mutatkozó hiányokat takarhassa. A szerzetes azzal fog talán takarózni, hogy szándékozott az eltulajdonított összegeket helyükre tenni. A gyakorlatban azonban, nem hogy a réseket betömné, újakat fog inkább ütni, s maga alatt kitölthetetlen örvényt nyitni. Itt igazán helyénvaló az evangéliumi tanítás: senki sem szolgálhat két gazdának. Másrészt mindenkor a legrosszabb gazdálkodás lesz az, amelyet ketten irányítanak. Lehetetlen, hogy az összes intézkedéseket mind a két fél alaposan ismerje. Így aztán a végső elszámolásnál vagy ha rosszra fordul az üzlet, akkor előbb is, míg a szerzetes a családra hárítja a felelősséget, ez viszont fejtörés nélkül kimondja majd, sőt érvekkel is bizonyítja, hogy a szerzetes a főbűnös és tőle vagy talán a Társaságtól követel majd jóvátételt, könnyítéseket és pénzbeli juttatásokat. Ez az állapot aztán a szegény szerzetes lelkületére végzetes befolyást gyakorol majd. Apránként elidegenedik a szerzetesi élettől, s mint a tapasztalat bizonyítja, végre is elhagyja a Társaságot. Az Úr világosan megmondotta: *Senki, aki kezét az ekére téve, hátra tekint, nem alkalmas Isten országára* ³¹⁸. Aki a világot elhagyta, ne ártsa bele többé magát az ő dolgaiba! Ki nem tudja, hogy földi javak az a végzetes lépesvessző, amelybe beleragad a szárnya annak, akinek pedig a legmagasabb tökéletességre kellene felröppennie? Senki se engedje tehát magát felkérésekkel vagy siránkozásokkal léprecsalni. Maga Jézus, aki a szerzetesi életre való meghívással bennünket

megtisztelt, óvatosságra int, hogy nem lesz méltó hozzá s alkalmas az ő országára, aki rokonait Istennél jobban szereti. A szeretet ranglétráján Istené az első hely. Ezt a sorrendet tiszteletben kell tartanunk, ha a Magasságbelinek haragját nem akarjuk magunkra vonni.

Egy szó a gyóntatókhoz. Megtörténhetik, hogy némely gyónógyermek, abban a bizalomban, melyet lelkiatyja henne kelt, megkéri őt, hogy foglalkozzék ügyesbajos dolgaival. sőt ami még rosszabb, vegye őrizetbe értékpapírjait vagy értéktárgyait. Meg ne hatódjanak a gyóntatók s mindenáron térjenek ki hasonló letétek őrizete elől. Felelősségüket rendkívül súlyossá tenné egy esetleges elkallódás, lopás, vagypedig egy kevésbé szerencsés gazdálkodás. Másrészt ebből az oktalan és bűnös fogadalomszegésből nagyon súlyos következmények származhatnak a Társaság jóhírnevének s anyagi helyzetének kárára.

A gyóntatószékben a lélek ügyeivel kell foglalkozni, nempedig pénzügyekkel. Tudom, a papot ily természetű kérdésekkel is faggathatják. Am ilyenkor a legegyszerűbb okosság azt követeli, hogy jelentse ki, hogy a gyóntatók nem üzletemberek, sem ingóságokban vagy ingatlanokban utazó ügynökök. Azt is bátran meg kell mondani, hogy a gyóntató járatlan lévén hasonló ügyekben, nem vállalhatja a felelősséget, ha olyan tanácsokat találna adni, amely az oktalan tanácskérőt csődbe juttatja. Amit a gyóntatókról mondunk, azt az igazgatókra, a tartományfőkre, bármely előljáróra s általában az összeszáléziakra is vonatkoztatnunk kell. Senki, semmi okból, semmiféle pénzügyi felelősséget ne vállaljon! Sem a családja, sem mások javára! Egynémely rendtársunk hasonló oktalanságokkal igen bonyolult eljárások csálítjába kergette bele a maga lelkiismeretét, miután csorbát ejtett a Társaság tekintélyén, végre is nálat

fordított neki. A felsorolt üzletformák mind a valóságos vagyongazdálkodás jellegével bírnak, éppazért ellentétben állanak a szegénységi fogadalommal. *Alapszabályaink* 30. pontja szószerint azt mondja, hogy „senki ne tartson pénzt magánál, vagy másoknál, akár a Társaságban, akár azon kívül, semmiféle oknál fogva“. A 18. pont továbbá elrendeli, hogy „aki pénzt, ingóságokat hoz magával a Társaságba, azzal a szándékkal, hogy tulajdonjogukat megtartsa, köteles azokról leltárt adni az előljárónak, aki miután mindent megvizsgált, nyugtát ad neki róluk“. Milyen siralmas lenne, s milyen kegyetlen bizonytalanságot támasztana az előljáró s a közület szívében, ha egy hirtelen elhalálozás kiderítené, hogy az elhúnyt rendtársnál tekintélyes pénzüsszegek voltak, amelyeknek eredetét és rendeltetését, kellő följegyzések hiányában senki sem tudná! A régi szerzetesi fegyelem igen szigorúan járt el a szegénységi fogadalom taposói ellen: nem részesítette őket egyházi temetésben. Reméljük, hasonló fájdalmas történetek sohasem fogják Társaságunkat gyászba borítani.

53. SZEGÉNYSEG A TÁRSASÁG VAGYONÁNAK KEZELÉSÉBEN

Társaságunk birtokolhat ingó és ingatlan javakat. Az 531. kánon így szól: „Minden rend, minden rendtartomány és minden rendház képes szerezni és birtokolni anyagi javakat állandó vagy alapítványoszerű hozadékkal, ha csak ebbeli képességét nem zárják ki, vagy nem korlátozzák saját *Alapszabályai*.“ Nálunk nemcsak a Társaság, a tartományok és a házak, hanem az egyes rendtársak is rendelkeznek szóbanforgó képességgel, mindenkor azonban összhangban a szerzetesi szegénységi fogadalom követelményeivel. *Alapszabályaink* 17.

pontja azt mondja továbbá, hogy a Társaságunkban „az egyháziak a szent kánonok előírásai szerint megtartják az egyszerű javadalmakat, azok gyümölcsét azonban, míg a javadalmak a Társaságban maradnak, maga a Társaság élvezi“. Ez a rendelkezés kiterjesztendő a lelkészi javadalmakra is, amelyeket az 584. kánon említ. Ha tehát Társaságunk birtokolhat, szükséges, hogy annak vagyonát valaki kezelje. Ezért állapítják meg *Alapszabályaink* és Szabályzataink azokat, akikre a vagyonkezelési feladat hárul, sőt a vezetés egyes ágainak módozatait is részletesen körvonalazzák. Mivel pedig minden rendtársra sor kerülhet vagyonkezeléssel kapcsolatos megbízatásra, jó lesz részletesen tárgyalni a kérdést s tisztázni a fogalmakat. Így elkerülhető lesz, hogy ilyen természetű megbízásokban a szegénység fogadalmát és szellemét bárki, bármimódon megsérthesse.

Alapszabályaink 55. pontja így rendelkezik: „Az egyetemes főnök az egész Társaságnak kormányzója. Ő a Társaság akármelyik házában megválaszthatja lakását, és hatalma van az összes tartományi házak és tagok fölött, mind a lelki, mind az anyagi ügyekben.“ Mivel azonban az egyetemes főnöknek lehetetlen lenne az egész Társaság anyagi ügyeit közvetlenül intézni. *Alapszabályaink* kettős segítséget bocsátanak rendelkezésére. Amikor súlyosabb gazdasági műveletekről van szó, mint pl. ingatlanok vásárlásáról vagy eladásáról, akkor az 56. pont értelmében az egész főkáptalan jön segítségére. A rendes vagyonkezelés során ellenben az egyetemes jószágkormányzó áll mellette. Utóbbi az ügyvitelt közvetlenül gyakorolja, s hivatali működésének felügyeleti s ellenőrzési jellege van.

Vannak olyan javak, amelyek az egész Társasághoz tartoznak, amelyekről rendszerint úgy beszélünk, mint a főkáptalan javairól. *Alapszabályaink* 76. pontja mond-

ja éppen, hogy a jószágkormányzóhoz tartozik az előjáró felügyelete alatt gondozni mindazt, ami nem az egyes tartományok vagy házak, hanem az egész Társaság tulajdonát képezi. Erről évente legalább egyszer elszámolást ad az egyetemes főnöknek s káptalanának, de ő nem lehet jelen a káptalanban, amikor ott az említett számadásokat felülvizsgálják.

Am ezzel az ügykezeléssel párhuzamosan a 17. pont erejénél fogva, „a jószágkormányzó hatáskörébe tartozik az egész Társaság anyagi állapotának irányítása, vagyis az ingóságok és ingatlanok, ezek megvásárlása, megtartása, megóvása és elidegenítése, továbbá az ezekkel összefüggő műveletek, mind pl. az építkezések, a kölcsönök felvétele, a törvénykezés és hasonlók. Ő vizsgálja felül még a tartományok és házak számadásait is.“

Amint látjátok az *Alapszabályok* világosak és határozottak, s minden rendben volna, ha azokat mind meg is tartanók. Mármost illik tudni, hogy a vagyonkezelésnek szabályainkban is megrögzített irányítása és ellenőrzése szoros és közvetlen viszonyban van az egyetemes főnöknek egyik súlyos kötelességével. Ő ugyan is öt évenként a Szerzetesek Szent Kongregációjának alapos számadást tartozik benyújtani az egész Társaság erkölcsi, szellemi és anyagi állapotáról. A szükséges adatok összegyűjtése céljából a tartományfők és igazgatók minden évben külön ürlapokat kapnak. Ezekből kell aztán a szóbanforgó nagy beszámoló összeállításához szükséges adatokat kiemelni. Aki nem igyekeznék ezeket az ürlapokat szorgalmasan kitölteni, megakadályozná az egyetemes főnököt kötelességének teljesítésében, sőt magát arra kényszerítené, hogy beszámolójában a késedelmeseket s hanyagokat jelentse be nevezett Kongregáció főmagasságú prefektusának. Egyesek talán nem is gondolnak a kínos zavarra, melybe ily-

módon az egész szalézi számvevőség sodródhatik. A Társaság ugyanis egynek vagy keveseknek mulasztása miatt nem tudná számadásait lezárni s az évi mérleget megállapítani, amely viszont az ötéves beszámoló összeállításánál nélkülözhetetlen. Ez a hanyagság minden következményével, valamint a megcsontosodott nemlőrödömség az előjárók súlyos és ismételt parancsaival szemben, bizonyára nem mentesek a büntől. Isten ne adja, hogy a téllen sáfárt hűtlennek találják, és szegénységi fogadalma ellen súlyos vétségben elmarasztalják.

Szükséges tehát, hogy e tekintetben is mindenki bebizonyítsa szeretetét a Társaság iránt azáltal, hogy bűnös ügykezelési mulasztásaival nem teszi ki annak, hogy felülről rendreutasításokban, megjegyzésekben s talán fenytésekben részesüljön.

Az egyetemes jószágkormányzóról lévén szó, megemlítem szabályzataink 67. és 68. pontját is, amelyek a hazájukba visszatérő misszionáriusokra vonatkoznak. Rendes körülmények között ezeknek, mielőtt bárhová mennének, először is az Anyaházba kellene menniök, s ott az egyetemes főnöknél, az előjáróknál, jelesen az egyetemes jószágkormányzónál jelentkezniök, akikhez elősorban tartozik a misszióból való távollétük alatt a misszionáriusok gondozása. A 68. pont azt is elrendeli továbbá, hogy a misszionárius az egyetemes jószágkormányzónál helyezze letétbe a saját előjárójától kapott pénzt, a visszautazáshoz szükséges összeget s minden különös értékkel bíró tárgyat. Ővele kellene megbeszélniök a költségeket és a szükséges beszerzéseket is.

Misszionáriusaink buzgóságát mindnyájan ismerjük. Olykor mégis vagy feledékenységből vagy más okból megtörténhetik, hogy a fentismertetett előírások valahogy írott malaszt maradnak. Jó lesz, ha a missziók előjárói felfrissítik azoknak emlékét, azokban a rend-

tagokban, akik szülőföldjükre visszatérnek. Legjobb lenne, ha az egyetemes jószágkormányzónak bemutatandó levélben az előljáró megrögzítené a misszionáriusnak átadott összeget, a felhasználásnak mikéntjét is megjelölve. Meg kell mondani továbbá, hogy a misszionárius felhatalmazást nyert-e bevásárlásokra, s milyen úton-módon kell azokat nyélbeütnie. A pontosságnak és ellenőrzésnek a hiánya fájdalmas következményként hiábavaló utazásokhoz és költségekhez találna vezetni, s talán még a visszautazáshoz szükséges összegek is rámennének. Tapasztalatlanságból vagy gyanutlanságból aztán a pénzt még el is lehetne hagyni valahol, vagy bizonytalan szilárdságú bankházaknál helyezve azt el, elsikkasztásnak is ki lehetne tenni. Hitelintézeteknél folyószámlát nyitni, az előljárók tudta nélkül, sőt szinte a hátuk mögött, egyenlő volna a nekik kijáró bizalom megcsúfolásával. A beszerzések tekintetében is meg kell a szabályrendeleteket tartani. Meglegyen mindenkor az előljáró előzetes jóváhagyása, teljes és közvetlen jótállása, nehogy megfontolatlan s olykor számotlevő költségek történjenek, melyek aztán a tartomány vagy a misszió gazdasági életére súlyos terhet raknak, kibillentik annak mérlegét, sőt egyes nagykereskedőknek a főkáptalanhoz, vagy egyenesen a Szentszékhez való fordulásával Társulatunk jóhírnevét is kockára tehetik. Sajnos, nem mindig s nem mindenki gondol arra, hogy szabályrendeleteink hosszú tapasztalatnak s nyers valóságban lezajlott életnek a leszűródése, s mind azt célozzák éppen, hogy az esetleges rendtelenségeket és gyászos következményeket megelőzzék s meggátolják. Azokon magunkat túltenni, szerényen szólva, hiányos ítélőképességre s gyenge törvénytiszteletre vall, s végeredményben is annyi mint magunkat a szegénységi fogadalom és erény ellen irányuló súlyos vétkezéseknek kitenni. A misszionárius-

nak, aki az áldozatoságnak, sőt olykor a hősiességnek oly fényes példáját adta, a többi követelmények teljesítésében is ki kell tűnnie, s mindenkor, s mindenhol világító fáklyának kell lennie.

54. SZEGÉNYSEG A TARTOMÁNY JAVAINAK KEZELÉSÉBEN

Minden tartomány, gazdasági téren is, az egész Társaság életét tükrözteti. A tartományfő *Alapszabályaink* 87. pontjának erejénél fogva, főbb tisztségei között „irányítja és ellenőrzi, mind a tartomány, mind pedig minden egyes ház javainak kezelését“. *Alapszabályaink* a tartományfő mellé, a tartományi jószágkormányzót rendeli segítségül. A 92. pont azt mondja, hogy utóbbit „rendesen a tanácsosok közül választják“. Ennek a szabályrendeletnek bevezetése óta szerzett tapasztalat azt bizonyítja, hogy a tartományfő különösen a személyzet kiképzésével és a szerzetesi fegyelem megóvásával kapcsolatban egyre súlyosabb gondok és aggodalmak alatt görnyed. Nem tud közvetlenül s érdemben foglalkozni az anyagi ügyekkel, amelyek a társadalmi és gazdasági törvények fejlődésével mind bonyolultabbak lesznek. Egyenesen rászorul tehát nem egy tiszteletbeli jószágkormányzó-tanácsosra, aki helyel-közzel segít neki, hanem egy valóságos jószágkormányzóra, aki az ő irányításával állandóan vezeti a tartomány javainak kezelését, s vele együtt ellenőrzi a házak gazdálkodását és elszámolásait. A tartományi jószágkormányzóság szabályos működése nagyban hozzájárul majd ahhoz, hogy gazdálkodásunkat az egész vonalon még jobban rendezzük a szegénységi fogadalom nemcsakély hasznára.

A jószágkormányzó rendesen a tartományi székház-

ban tartózkodjék, a tartományfőtől való közvetlen függelemben. Elsősorban a tartomány javainak kezelésével foglalkozzék. Ecélből szorgalmasan tegye meg a szükséges följegyzéseket, egyetlen gazdasági mozzanatot sem hagyva figyelmen kívül, bármily jelentéktelen összegről volna is szó. Üzleti könyvekről lévén szó, kívánatos volna, hogy minden számvitelünket azonos méretű, tehát azonos szélességű és magasságú könyvekben vezetnők. A lapszám ellenben arányban állna az egyes házak gazdasági forgalmával. Ilymódon lehetséges volna, sőt csakis úgy kellene minden gazdasági év végén a számadásokat lezárni, s a könyveket irattárba helyezni, megjelölve a könyv hátán az évet, ilymódon minden utólagos keresgélést megkönnyítve.

Akit a gazdasági élet vezetésével bíztak meg, az első sorban ne feledje el, hogy feladata kényes és bizalmas jellegű! Igyekezzen tehát mindenben megfelelni a beléhelyezett bizalomnak! Tartsa aztán mindig szem előtt, hogy nem egy személynek, hanem a Társaságnak, mászóval a szegényeknek, sőt azt mondhatnók, magának Istennek a javait kezeli. Ily nagyfontosságú munkában s ekkora felelősség mellett semmi gondosság nem lesz túlzott. A hűségen és a hit szellemén kívül irányítsa őt munkájában a mindennel törődő gondosság! Ne bízsa magát az emlékezetre! Mindent mindenkor jegyezzen! Szeresse a rendet és a tisztaságot személyében! Mindent a maga helyére tegyen! Sorrendben s jegyzőbe szedve össze az okmányokat, leveleket és számlákat! Napról-napra lépésben tartsa az iktatókönyveket és az iratgyűjtőket! Pontosan válaszoljon a megkeresésekre, s minden válasziratnak másolatát őrizze! Szóval igyekezzék minta-könyvelővé lenni!

A jószágkormányzó vigyázzon, nehogy az egyszerű szolgáló hibájába essék, aki eleinte úgy beszélt: A gazdám tyúkjai! Később aztán: A mi tyúkaink! Végre is:

Az én tyúkjaim! Ne feledje, hogy nem tulajdonos, hanem egyszerűen csak vagyongazd. Sőt, mindenki valószínűleg szolgájának kellene magát tekintenie. Ne hangzottassa az átkos *enyém*, sem az önző és dölyfös *én* szót! Sajnos, aki pénzt kezel, az észrevétlenül is belesodródik a fő-főparancsnok szerepébe. A parancsnoki goromba, kemény, dölyfös hangot határozottan száműzni kell. A jó bánásmód különböztesse meg azt, aki vagyongazdálkodással foglalkozik! Legyen szerető szíve rendeltársai iránt! Lesse el szükségüket, s amennyire tőle telik, lássa el őket! Azt is tartsa végre észben, hogy a tartományfőnek közvetlen alárendeltje, s azért mindenkor a kapott utasításokkal teljes és állandó összhangban járjon el, s ne lépje túl a határt egyéni kezdeményezésekkel s előzetesen jóvá nem hagyott műveletekkel s vállalkozásokkal!

A tartományi jószágkormányzó különös jóindulatot tanúsítson a tanulmányi házak iránt. A tartományfőhöz tartozik annak megállapítása, milyen módon kell azoknak segítséget nyújtani. A jószágkormányzónak azonban módjában áll, sőt kötelessége bizonyos elutasításokat tompítani, amikor ugyanis minden jóakarattal ellenére nem lehetne nekik mindazt megadni, amit szeretnének nyújtani, s aminek szükségességét elismerjük. Ilyen esetekben a jószágos szó, egy hitet sugárzó gondolat: balzsam és vigasztalás.

A könyvvitel és a számvevősegi irattár rendes vezetésén kívül, a jószágkormányzónak a tartományfővel való teljes összhangban s az ő utasításai szerint, foglalkoznia kell még azoknak a pénz- vagy egyéb értékbeli alapoknak a megőrzésével, amelyekkel vállalt kötelezettségeknek kell elegettenni. Amint az igazgató magánál tartja a ház pénzét, úgy a tartományfő magánál tartja a tartomány rendes bevételeit, s a szükséglet arányában látja el belőle a jószágkormányzót. Ha ellenben érték-

tárgyakról, értékpapírokról vagy hitellevelekről volna szó, amelyek a tartománynak mintegy javadalmát képeznék, s amelyekkel misekötelezettségekről, árvák vagy jelöltek javára létesített ösztöndíjakról, vagy egyébről kell gondoskodnia, akkor mindezt, szabályzataink értelmében biztos helyen, külön páncélszekrényben kell megőrizni. „Ennek a páncélszekrénynek — mondja a 359. pont — két különböző kulcsa legyen, s ezeknek egyikét a tartományfő, másikat a tartományi gazdasági intéző tartsa magánál; mind a ketten legyenek jelen, valahányszor ki kell nyitni, vagy be kell csukni; ha valamelyikük akadályozva lenne, ne a másikra bízza a kulcsát, hanem egy harmadikra, akit lehetőleg a tanácsosok közül válasszon helyettesítésére, azzal a kötelezettséggel, hogy a kulcsot mielőbb visszaszármaztassa”.

A jószágkormányzónak pontos kimutatást kell tartania a pénztár tartalmáról és összes forgalmáról, valamint a sekrestyében őrzött értékpapírokról és tárgyakról. A tartományfő pedig úgy intézze a dolgot, hogy szabályszerűen teljesedésbe menjen a 360. pont előírása, mely kimondja, hogy „ezt a nyilvántartást évente egyszer és valahányszor ez el lenne rendelve, a tanács hitelesíti“. Mikor pedig a felmutatónak szóló takarékönyv ellenében pénzt kellene elhelyezni, mindig a biztosabb pénzügyintézeteket kell választani, még kevésbé előnyös feltételek mellett is. Hirtelen halál esetére is gondoskodni kell, nehogy követeléseknél nehézségeket támasszanak. Eszélyes gondoskodás hiányában pörök és súlyos veszteségek származhatnak.

A tartományi jószágkormányzónak egyik legfontosabb tisztét a 361. pont a következőkben állapítja meg: „A gazdasági intéző évente két, az egyetemes jószágkormányzóhoz benyújtandó számadást állítson össze, s ezeket a tartományfő és az összes tanácsstagok aláírják;

azaz: az összes házak számadásainak egy kivonatát és a tartományi pénztár forgalmának egy részletes kimutatását". Szóbanforgó elszámolás elkészítésére két külön ürlap szolgál. Jeleztük már, hogy eme köteleességnek elmulasztása, ha csak a házgondnokok mulasztásából történik is, lehetetlenné teszi az ötéves beszámoló felterjesztését, s így valóságos egyetemes fennakadást okoz. Azért a tartományi jószágkormányzó, a tartományfő nevében is sürgesse az igazgatókat és a házgondnokokat, hogy a megállapított időben részletes számadásukat küldjék be. Ha pedig valaki állandóan késedelmeskednék, jobb lesz őt hivatalától fölmenteni, nehogy egynek a lustasága miatt egész gazdasági ügykezelésünkben fennakadás történjék. A jószágkormányzó megbízatása arra is kiterjed, hogy a házgondnokokat lássa el tanácsokkal, s útbaigazításokkal a nagyban történő beszerzések tárgyában. Sőt kívánatos volna, hogy az egyes tartományokban bizonyos tömeges beszerzéseket a házak együttesen bonyolítanának le a jószágkormányzó felügyelete alatt és irányításával. Hogy azonban effajta beszerzések előnyeit élvezzék, szükséges az igazgatók és gondnokok részéről az aggályosságig menő komoly készség a vállalt terhek időben való teljesítésére.

Rendkívüli esetekben a tartományfő elküldheti a jószágkormányzót egyes, arra rászoruló házgondnokok kioktatására és serkentésére. Rendes körülmények között azonban ne úgy küldje, mintha gazdasági jellegű látogatásfélét kellene teljesítenie. A látogatás a tartományfő tiszte.

Alapszabályaink 72. pontja végre kimondja, hogy a tartományi jószágkormányzó három évig marad hivatalában, és ismét megválasztható. A jószágkormányzókat is tanácsos három, legtöbb hat évenként fölváltani. Ily módon ők is élvezik azt a valóságos jótétet, hogy felszabadulnak olyan megbízatás alól, mely természeté-

nél fogva hozzátapasztja a szívet a földiekhez, elszakítva azt észrevétlenül a lelkiektől, s ugyanakkor elernyeszti a testi és erkölcsi erőket. Effajta kimerülést csak kevésbé fárasztó hivatalokban való elhelyezkedéssel lehet jóvátenni. Az a haszna is meglesz az örségváltásnak, hogy az ügykezelés emez ágába mások is belejönnek, aini a Társaság helyes menetének szempontjából rendkívül fontos. A jószágkormányzók tehát hivatalos teendőiket, napról-napra úgy intézzék, hogy bármikor számotadhassanak és távozhassanak.

A tartományfők, bár segítségükre vannak a jószágkormányzók, azért nem mentesülnek vagyongazdálkodási felelősségük s abbeli kötelességük alól, hogy „irányítsák és ellenőrizzék mind a tartomány, mind pedig minden egyes ház javainak kezelését“, amint *Alapszabályunk* rendelik.

Törekedjenek tehát egyes gazdasági intézőket választani, s ha nem találják, akkor képezni. Ha a bölcséleti tanulmányok idején, amint szabályaink 323. pontja elő is írja, heti egy könyvviteltani órát beiktatnának az órarendbe, elsajátítatva a növendékekkel a nálunk használatos könyvek vezetését, ez már nagy lépés volna. A teológusok számára is lehetne a nagy szünetidő folyamán könyvviteltani tanfolyamot beállítani. Kívánatos volna továbbá, hogy minden három vagy legalább hat évben, alkalmas időben, külön könyvviteltani és vagyongazdálkodási tanfolyamot rendeznénk a *Manuale* (Kézikönyv házgondnokok számára) alapján, nemcsak a házgondnokok, hanem a tartomány olyan tagjai számára, akik házgondnoki tisztségre rátermettséget mutatnának. A tanfolyamnak fel kellene ölelnie néhány előadást az eszélyes gazdálkodásról, a mi szánvevőségi könyveink tanulmányozását és gyakorlati ismerletését, a gazdasági költségvetéseink és záró számadásaink elkészítésének módozatait. A tanfolyam során,

amennyiben az évvégi elszámolás éppen esedékes volna; tanfolyamot végzett hozzáértők vezetése alatt el lehetne készíteni a zárószámadásokat, hogy egyrésztől mindjárt meg lehessen tenni az észrevételeket, másrészt alkalmazni is lehessen azokat. Ezzel a módszerrel, amely igen könnyű, mert általában 10 napnál többet nem kívánna, célt lehetne érni, és jól felkészült házigazdákot és jószággazdálkodókat lehetne az egyes gazdaságok élére állítani.

A látogatások során is alkalom nyílik a tartományfő előtt a személyzetnek vagyongazdálkodási kiképzésére. Tiszteletreméltó Don Rua azt akarta, hogy a tartományfők látogatásai alkalmával „minden egyes ház vagyoni állapotát tüzetesen vizsgálják meg, s ne engedjék meg, hogy építkezéseket hajtsanak végre, vagy átalakításokat végezzenek meglévő épületeken, vagy pedig számottevő költségeket tegyenek kellő engedély nélkül; aztán résen legyenek, nehogy bármelyik ház adósságokba verje magát”³¹⁹. A tartományfői látogatásokat tehát, a gazdasági rész tekintetében is, nagy komolysággal kell folytatni. Mindenekelőtt tüzetesen meg kell vizsgálnia az egész házat a célból, hogy számotadjon magának a helyes karbantartásról, s arról, vajjon engedély nélkül nem csináltak-e valamit. Ez alkalommal a tartományfő tanácsolhat a fenntartást célzó olyan kisebb munkálatokat, amelyeknek elodázásából súlyos károsodások származhatnak, ill. tekintélyesebb kiadások merülhetnek fel. Azt is szemügyre veszi majd, hogy a közegészségügy, a tisztaság és a rend követelményeinek elegettesznek-e. Arról is adasson számot magának, hogy a konyhában, az éléskamrában, a ruhatárban s a többi anyagszertárakban mindent gondosan és szabályszerűen úgy őriznek-e, hogy semmi se vesszen kárba. Miután az igazgató külön pénztárkönyvét megvizsgálta, s megállapította, vajjon a pénztárban levő pénz összeg-

szerűen pontosan egyezik-e a könyvekkel, azt is nézze meg, hogy az esetleges betétkönyvek, ill. maguk a betétek megbízható pénzintézeteknél vannak-e.

55. A SZENTMISÉK LAJSTROMA

Külön figyelmet fordít majd a misebeírókönyvre, amelyet egészen kivételes szorgalommal kell vezetni. Az igazgató ne bízza magát a saját emlékezetére, s ne jegyezgesse a szentmiséket könnyen elkallódó papírszettekkel. Súlyos lelkiismereti kötelességről van szó. A bejegyzések napról-napra megtörténjenek! Az elfogadás és elmondás tekintetében számon kell tartani a Törvénykönyv rendelkezéseit. Olykor-olykor jó lesz a misealamizsnára vonatkozó kánonokat, vagyis a 824. kánontól a 844.-ig bezárólag ismételtelen elolvasni. A kézi-misékre, a zsinatilag megállapított, ill. a szokványos misealamizsnákra vonatkozó előírásokat meg kell tartani. A szentmisék elvégzésének időpontját a szolgáltatók rendelkezésének megfelelően meg kell tartani, s a 835. kánon erejénél fogva sem szabad semmi esetre soha az éves határt meghaladni. Nézzon utána a tartományfő annak is, vajjon kellő időben elvégezték-e az alapítványi miséket, amelyeknek táblázatos jegyzékét a sekrestyében látható helyen kell figyelmeztetés és ellenőrzés címén kifüggeszteni. Arról is meg kell győződnie, vajjon az utóbbi misék végzésére szolgáló alapok kellő módon őrizetben vannak-e. Emlékeztetők kapcsán jusson eszébe az igazgatónak, hogy ha netalán nagyobb számban kapott volna miséket, minden további nélkül át kell adnia a tartományfőnek. Ez viszont miután a tartomány papjait ellátta, a fennmaradtakat az egyetemes főnöknek küldi majd el és senki másnak,

semmi okból. Az is határozatba ment, hogy amennyiben valamely házban elfogynak a miseintenciók, akkor a papok a tartományfő szándékára tartoznak misézni. Ha pedig az utóbbinak sem volnának miseintenciói, abban állapotunk meg, hogy a házakban elvégzett misék, mind az egyetemes főnök szándékára mennek. Ez szolgáljon biztos és állandó irányelvül mindaddig, míg az egyetemes főnök másképp nem rendelkezik.

Azt is figyelje meg a tartományfő, vajjon a ház összes papjainak minden miséjét havonta beírták-e. Errevonatkozóan a lelkiismeretek megnyugtatóására jó lesz egy kérdést tisztázni. Hány misét kell t. i. a szalézi papnak az igazgató szándékára elmondania? A válasz, úgy látszik, nem lehet kétséges: az előljáró szándékára annyi misét fog felajánlani, ahányat csak a hónap folyamán be tud majd mutatni. Dehát nem lesz szabad a szalézi papnak pl. június hónapban, mely 30 napos, az igazgató szándékára huszonnyolcat, kettőt pedig a maga külön szándékára felajánlani? Hasonló eljárás nem részesülhet jóváhagyásban. A szalézi pap, kispap, vagy kisegítő, aki szükségét érezné az év folyamán annak, hogy külön szándékokra egynéhány szentmisét mondasson, erről értesíti majd az igazgatót. Ez pedig, ha jónak látja a dolgot, elő fogja jegyezni beíró könyvében; sőt nagyobb vigasztalására, magára a papra rábízhatja a kért szentmisék elmondását. Ám a pap valahányszor szentmiséinek lajstromát igazgatójának bemutatja, azt hiánytalanul kell benyújtania, egyetlen szentmisét sem tarthat fenn a maga számára. A papnak úgyszólván mindennap az a kimondhatatlan vigasztalása, hogy a végtelen értékű szent áldozatot bemutathatja, s ugyanakkor kéréseit, könyörgéseit az élők és holtak menentőjében elmondhatja. Szegénységi fogadalmánál fogva azonban nem rendelkezhetik szentmiséinek szándékával. Még akkor is, ha jámbor személyektől kapna mi-

séket, köteles azokat az alamiznával együtt előljárójának átadni.

Ne higgyétek azonban, hogy ez az én véleményem; ó nem. Ez magának szent Atyánk és Alapítónk gondolatainak világos kifejezése. Egyik konferencia-beszéde alkalmával, melyet 1863-ban az összes rendtársak előtt elmondott, valaki megkérdezte: „Szabad-e egy papnak szüleiért néhány szentmisét elmondania, úgy hogy azokért alamizsnát nem vesz fel. Don Bosco nemmel válaszolt. Az esetben, ha nem kér arra engedélyt előljárójától“³²⁰.

Ügyeljen a tartományfő, hogy ekkora lelkiismeretességet kívánó kérdésben hiba be ne csússzon. Ha mégis pontatlanság gyanúja merülne fel, mégha csak kétes bizonyosságú törvényszegésekről volna is szó, intézkedjék, hogy bőséges kárpótlásban részesüljenek a feledékenységek vagy bűnös mulasztások.

Az igazgató könyveinek átvizsgálása után a tartományfő térjen át a házgondnokság könyveinek a felülvizsgálására; és ahol ipariskolák volnának, az üzemek könyveinek felülvizsgálatára is. Idézett körlevelében Don Rua azt mondja továbbá a tartományfőknek: „Örködjetek, hogy a hivatalos könyvek vezetésében a *Manuale dei prefetti* (Kézikönyv a házgondnokok számára) irányelveit kövessék, s hogy kellő engedély nélkül semmiféle újítást be ne vezessenek“³²¹. Külön alkalmosságútséget nyer ez a figyelmeztetés most, hogy fenti *Manuale* új kiadásban jelent meg. Az előszóban azt olvassuk, hogy ha elsősorban a házgondnokoknak és a tartományi jószágkormányzóknak szól is a kézikönyv, az összes rendtársaknak is nagyon ajánlatos. Kiváltképpen a tartományfőknek és igazgatóknak. Ha figyelmenesen olvasgatják, ők is megtanulhatják, hogyan kell a tartományok és a házak gazdasági ügyeit kezelni, sőt képesek lesznek másokat is bevezetni, úgyhogy helyet-

tesíteni tudják a házgondnokot vagy jószágkormányzót, valahányszor betegségből vagy más okból kifolyólag ezek kénytelenek volnának helyüket elhagyni. A tartományfő figyelmesen vizsgálja meg tehát, vajjon üzleti könyveit a házgondnok napról-napra vezeti-e, és szép rendben tartja-e, rovincsolja meg a pénztárt, s vizsgálja felül az összes raktárakat és a házgondnokság többi függvényeit. A házgondnokra és az üzemekre vonatkozó egyéb szempontokra visszatérek még amikor ezeket a kérdéseket érdemben tárgyalom majd.

56. A FÖLÖSLEG

Látogatása során, jobban mondva, annak befejeztével, a tartományfőnek gyakorlatba kell tennie azt, amit Szabályzataink 353. pontja elrendel: „Vegye magához a feleslegesnek látszó pénzüsszeget: de ha a ház súlyos anyagi zavarokkal küzdene, vagy kellőképen engedélyezett rendkívüli súlyos terheket kellene viselnie, segítse a tartomány pénztárából“. Ezt a határozmányt födi egy másik, a 167. pontban rögzített határozmány. Ez elrendeli, hogy az igazgató „a pénzkezelésben fennmaradt évi forgalomtöbbletet ne tartsa magánál, hanem adja át a tartományfőnek, aki a tartomány szükségletei szerint fogja felhasználni.“ Don Rua, erre a rendeletre való hivatkozással, így írt a tartományfőknek: „Ne legyetek túlságosan követelődzők, ám ugyanakkor félelem nélkül nyilatkoztassatok meg minden egyes igazgatót a rendelkezésre bocsátható értékek felől. Szólítsátok fel őket, hogy szolgáltatassák be azt, ami nem okvetlenül szükséges ahhoz, hogy a folyó évharmad végéig kitartsanak. Ti pedig azon legyetek, hogy a szükségeset tartssátok fenn a tartományi költségek takarására, szétosztva a maradékot a rászoruló házak között“³²². Jó lesz ta-

lán ezt a kérdést kissé jobban megvilágítani. Társaságunk élete és jövője a hivatásoktól függ. Mit sem használna sok házzal rendelkezni, ha nem volna ugyanakkor kéznél a szükséges személyzet, amely azokat működésben tartsa. A tartományfő legelső tiszte éppen azt kívánja, hogy sok és jó hivatással foglalkozzék. Ez azonban óriási költségekkel jár. A tartományfő viszont nem rendelkezik mással, mint egyes jötevők esetleges adományával, s a házból befolyó összegekkel. Szent Alapítónk azt szokta mondani, hogy akkor használják fel a pénzt legjobban, ha papok és szerzetesek nevelésére fordítják. Az a szalézi tehát, aki Társaságát valóban szereti, s akinek igazán szívügye a lelkek üdvössége, az abban találja legnagyobb gyönyörűségét, hogy a hivatásokat minden úton-módon istápolja. Ez a gondolat indítsa az igazgatókat s általában azokat, akik vagyonezellel foglalkoznak, hogy amennyit csak össze tudnak kuporgatni, azt mind a hivatások szolgálatába állítsák. Mindenki tehát, akiben egy csepp buzgóság van a lelkek iránt és szeretet Társaságunk iránt, mindenkor készségesen beszolgáltatja a fölösleget a tartományfőnek, s nem keres kibúvókat — talán lelkiismeretének megterhelésével is, — arra, hogy a ház vagyoni állapotát álcázhassa, s talán roppant összegeket rejtegeszen. Igazgatóink jóakarátának az lesz a gyümölcse, hogy ügyünk mindjobban fellendül.

Az egyes tartományokban más-más rendszerben folyik a tartományi adózás. Egyes igazgatók átalány-összeget fizetnek. Mások viszont, vagy csak a papok, vagy az összes rendtársak számarányában megállapított évi hányadot. Ismét mások a megállapított összegen felül minden misealamizsnát beszolgáltatnak. Végre nem szeretném, ha csökönnyösek is akadnának, akik igyekeznek az adózás alól kimenekülni, vagy csak nagy kínnal-keservvel vetnek valamit, többszörös felszólítás után.

Most nem érdemes annak kivizsgálásánál időzni, melyik megoldásnak van nagyobb vagy kisebb előnye. A legjobb megoldás az, hogy maradjunk a törvény betűjénél és szelleménél. Számvitelünk legyen gondos, egyenesvonalú, világos és Szabályzatainkkal megegyező, vagyis az egész bevételi többletet s nemcsak egy töredéket, bármennyire is tekintélyes töredéket, juttassunk el pontosan a tartományfő kezéhez. Ha aztán valamelyik háznak rendkívüli tatarozásra vagy bővítésre volna szüksége, az igazgató mutassa be tervezeteit a tartományfőnek, ez pedig meggyőződve annak szükségességéről, boldog lesz, ha azt teljes erejével alátámaszthatja, megbeszélve magával az igazgatóval a kivitelezéshez megkívánt költségek számítását.

Mielőtt ezt a megbeszélést berekesztenők, kellő megvilágításba kell hoznom, hogy az igazgatók érdeme nem abban van, hogy többet vagy kevesebbet adnak. Valóban egy jól felszerelt intézet igazgatójának könnyű lesz bőven mérni. Ugyanakkor egy szűkebb körben mozgó ház igazgatója nagyon is szerény hozzájárulással súlyos áldozatot hoz majd. Az ő apró alamizsnájához nagyobb érdem fűződik. A lényeges az, hogy egyetlen ház se, még a leginségesebb se vonja ki magát a nemes versenyből, hanem valamennyi siessen segítségére a tartományfőnek és az előljáróknak a hivatások nevelésére. Az igazi érdem pedig szabályrendeleteink hűségese megtartásában van. Ezek míg egyrészt arra köteleznek bennünket, hogy mindent odaadjunk, s magunkat mindenből kifosszuk, ugyanakkor azt a kellemes kötelességet róják reánk, hogy az életbe átültetett szegénységet nemcsakély haszonnal gyakorolhatjuk.

57. AZ ADÓSSÁGOK

A tartományfőnek végre számot kell magának adatnia, nem csináltak-e a házakban adósságokat. Tiszteletreméltó Don Rua így írt erről: „A többi előnyök közt azt is elvárom a tartományfők éberségétől, hogy megakadályozzák azoknak az anyagi eszközöknek pazarlását, amelyeket a Gondviselés műveink életbentartására küld nekünk. Határozottan vessék közbe magukat, s mindenkit akadályozzanak meg abban, hogy erőit meghaladóan költsékezzék, sőt kerülje az adósságcsinálást“³²³. Adósságokról beszélve, talán visszaélés is történt Don Bosco nevével. Amikor ő piemonti tájszólásban tréfásan azt mondogatta, hogy úgy jutott csak előre, mint a vonat, mely azt mondja: *puff, puff* (piemonti népnyelven *puff* adósságot is jelent), akkor távolról sem kívánta fiait adósságcsinálásra ösztökélni. Csupán arra akarta őket figyelmeztetni, hogy éppen nem csöppennek bele a bőségbe, hanem inkább hadakozniok kell majd az anyagiak szűkös voltával annyira, hogy olykor bizony kénytelenek lesznek majd egy-egy kis adósságot is csinálni. Don Bosco bölcs vagyongazdálkodó volt, s életrajzában nem olvashatjuk, hogy számottevő adósságokat csinált volna. Sőt annyira eszélyes és előrelátó volt, hogy mindenkor pontosan helytállott vállalt kötelezettségei mellett. Zoia atya, előkelő barnabita, miután hosszasan elbeszélgetett Don Boscóval nevelési módszeréről, a vagyongazdálkodásra siklott át, különös tekintettel az iskolákra. Egyszerre csak tréfásan így szólt Szentünk-höz: — Az elkövetkezendő első kormányválság esetén Önt javasolnám pénzügyminiszternek. Biztos vagyok, hogy az összes államadósságokat egy csapásra rendezné.

— Adósságokat nem szabad csinálni, — válaszolt mosolyogva Isten embere. Az adósságok nem hagyják az embert aludni...

— Pedig Ön Segítő Szűz Mária templomát adósságokra építette.

— Nem egészen úgy van, — magyarázgatta ő. — Mikor építeni kezdtem, alig pár soldo csörgött a zsebemben, azonban így is csak úgy jutottam végére, hogy sohasem költöttem többet, mint amennyit a Gondviseléstől kaptam ³²⁴.

Itt a program: ezt az utat kell járnunk. Don Bosco mindenkor határtalan bizalomra akarta fiait serkenteni az isteni Gondviselés irányában, de ugyanakkor eszélyesekké s óvatosakká is kívánta őket tenni, arra tanítva őket, hogy tevékeny propagandával, munkatársak és jótévedők toborzásával és szervezésével teremtsék elő a szükséges eszközöket. Az a körülmény, hogy hijával vagyunk az anyagiaknak, nem szolgáltathat ürügyet arra, hogy meginduljunk az adósságok lejtőjén. Sőt inkább arra kell törekednie mindenkinek, hogy eszélyesen szervezze az anyagi alapot, hogy növelje buzgóságát az imaéletben, hogy felfokozza tevékenységét anynyira, hogy valóban beérkezzenek azok az eszközök, amelyeket az isteni Gondviselés sohasem engedett el-sikkadni Don Bosco fiai számára. Ebben a mi alázatos állapotunkban valóban kiélhetjük a szegénység szellemét, az égi áldásokat munkánkra irányíthatjuk.

Megkérdezhetné valaki, mit kell érteni *számottevő adósság* alatt. A Szerzetesek Szent Kongregációjának 1909. július 15-én kiadott utasításában azt olvassuk, hogy tekintélyes adósságnak kell venni *ötszáz* lírás adósságot az igazgató, és *ötezer* lírás adósságot a tartományfő esetében. Megengedve bár, hogy a háznak jellege és fontossága tekintetbe jöhet az összeg meghatározásánál, mindamelllett kikövetkeztethetjük az Egyház szigorából, mekkora körültekintéssel s eszélyességgel kell eljárunk, hogy az adósságokat elkerülhessük. A tartományfők pedig s az igazgatók nagyon óvatosak

legyenek terhek vállalásában, nehogy megbízatásuk idejének lejártával utódaikat súlyos tények elé állítsák.

58. SZEGÉNYSÉG AZ IGAZGATÓK RÉSZÉRŐL

Alapszabályaink 113. pontja megállapítja: „Az igazgató kötelessége vezetni a házat, mind a lelki, mind az iskolai és az anyagi ügyekben.“ A 114. és 115. pont értelmében „nem vásárolhat, sem nem idegeníthet el ingatlanokat, nem építhet új épületeket, nem bonthatja le a meglevőket, és nem végezhet fontosabb átalakításokat az egyetemes főnök és a tartományfő engedélyezése nélkül“. Továbbá „az igazgató minden évben beszámol a tartományfőnek írásban a ház anyagi ügyeinek kezeléséről“. Szabályzataink pedig úgy rendelkeznek, hogy „gondoskodjék mind a saját, mind a mások által eszközölt kiadások pontos elkönyveléséről. A pénz mindig az igazgatónál legyen letétbe helyezve“ (166. pont); „a fennmaradt évi forgalomtöbbletet adja át a tartományfőnek“ (167. pont); hogy „mikor az évi rendes adminisztrációban jónak tartaná a bevételből ideiglenes letéteket eszközölni, kívánatos, hogy ilyen ideiglenes letéteket, mintsem hogy pénztintézeteknél, inkább a tartományfőnél helyezzen el, aki azokat megőrzi és kérelmére bármikor visszaszolgáltatja“ (168. pont); s végre, hogy „ha alkalma nyílik vallási és jótékonyági alapítványok elfogadására, kívánatos, hogy ilyenek inkább a tartományfőnél történjenek, mint az igazgatónál és az a más-más elbírálás miatt, melyet az Egyházi Törvénykönyv a két esetben tesz“ (169. pont). Valóban az egyházmegyei főhatóságok, ill. a szerzetes társaságok egyetemes főnökei csak azokat a kegyes alapítványokat fogadják el, melyeket az Egyházi Törvénykönyv az 1544—1551 kánonokban felsorol és fenntart.

Mindezek az előírások többé vagy kevésbé közvetlenül a szegénység gyakorlására vonatkoznak, azért jó lesz szem előtt tartani. A szabály szellemében a ház kezelésével kapcsolatos felelősség mindenekelőtt az igazgatóra nehezedik. Neki tehát minden rajta kell a szemét tartania, amint a Don Boscóhoz való *hűségéről* szólva már mondtuk. A rendelkezéseknek megfelelően tartsa magánál a pénztárt, márcsak azért is, hogy gyűlöletet ne támasszon utóda számára. Különös fontossággal bír az istentiszteleti és jótékonyági jellegű kegyes alapítványokkal kapcsolatos szabályrendelet. Jó, ha az igazgató azokat a személyeket, akik ilyen szándékkal közelednek, a tartományfőhöz irányítja, sőt a szükséges eljárásokat készséggel vállalja. Ugyanúgy kell tennie akkor is, ha egy jótévő közvetlenül az egyetemes főnökkel kívánna megállapodni. Az egyesek részéről megnyilvánuló közömbösség vagy hideg fogadtatás a Társaságot olykor jelentékeny segítségtől fosztaná meg.

Don Rua, a már idézett körlevélben így ír: „Ha az isteni Gondviselés külön rendelkezéséből valamely igazgató kezéhez rendkívüli segélyösszeg jutna, adja át tartományfőjének, vagy teljes egészében vagy legalább olyan arányban, amelyet maga a tartományfő alkalmasnak talál.“ Majd odébb: „Minden egyes ház eszélyes gazdálkodással arra törekedjék, hogy valamelyes összeget takarítson meg, nem azért, hogy minden további nélkül bővítésekre vagy más nem egészen szükséges dolgokra fordítsa, amelyek talán nem is férnek össze jámbor Társaságunk jelenlegi pénzügyi helyzetével; hanem azért, hogy átadhassa a tartományfőnek Társaságunk egyetemes, ill. a tartomány különös szükségleteinek takarására. Senki se várja, hogy a tartományfő, ill. más előljáró írásban vagy látogatása alkalmával élő szóval szerezzen érvényt ennek a rendeletnek; ha-

nem ki-ki, lelkiismeretből, ill. az engedelmességnek s a jól értelmezett összefogásnak igaz szellemében tegyen eleget eme köteletségének! Az igazi engedelmes szereti s helyesli, amit az engedelmesség rak a vállára, és nem retten vissza semmi áldozattól, csakhogy azt teljesítse“³²⁵. Ezzel az engedelmességgel kapcsolatban, melyet tiszteletreméltó Don Rua annyira szorgalmazott, szívesen idézek egy szép példát, mely egyszerre rávilágít annak nagylelkűségére s ritka áldozatos lelkületére, aki azt végrehajtotta. „Mialatt a sampierdarenai gyermekotthonunk tetemes adósságok alatt vergődött, az igazgatónak, Don Albera Pálnak 10.000 lírát ajánlott föl valaki. Don Rua határozottan azzal a szándékkal, hogy későbbi utódjának erényét próbára tegye, olyan értelemben írt neki, hogy azt az összeget, mint a gyermekotthon adományát ajánlja föl a főkáptalannak. Don Albera elfogadható érvekkel támaszthatta volna alá kérelmét: hogy t. i. hatalmazza fel őt Don Rua arra, hogy a szóbanforgó összeget tartsa meg súlyos terheinek kiegyenlítésére. Ő ellenben sietve útnak indította Torinóba.“³²⁶

Tiszteletreméltó Don Ruánk valahányszor a Társaság egyetemes szükségleteiről szólott, kézzelfoghatón kívánta megértetni, hogy nem szabad Don Bosco utódát elfeledni, akinek vállára az egész Társaság roppant terhei nehezednek. Szabályzataink 410. pontja úgy rendelkezik, hogy „minden tartományfő és igazgató, amennyiben adományokat kapnának, a legnagyobb készséggel teljesítsék az adakozók szándékát, s továbbítsák az egyetemes főnökhöz az adományozók által a szalézi művekre általában, vagy a *Szalézi Értesítő*, ill. az egyetemes főnök körleveleiben ajánlott művekre szánt összeget, valamint a Munkatársak Jámbor Egyesületének szabályzata által előírt évi értekezleten összegyűjtött adományokat“. Ezek az értekezletek Szalézi Szt. Ferenc.

ill. Segítő Szűz Mária ünnepe táján szoktak lezajlani, és mindenkor nagyon szívén feküdtek szent Alapítónknak. Meg kell tehát kellően rendezni azokat, s az öszszegyűjtött adományt az egyetemes főnökhöz kell eljuttatni.

Im azonban külön elismeréssel tartozom a tartományfőknek és igazgatóknak, akik általában és gyermeki kegyelettel sietnek segítségére az előljárónak az év folyamán, különösen pedig névünnepe, ill. a karácsonyi vagy húsvéti ünnepek alkalmával. Ez a hagyomány, mely olyan régi, mint Társaságunk maga, megizmosítja a szellemet, egybeforrasztva a fiakat az atyával, felkeltve bennük az érdeklődést Társaságunk egyetemes jóléte és terjeszkedése iránt, serkentve őket ugyanakkor a lemondó életre és az eszélyes takarékosságra, melynek oly nagy szerepe van a szegénység fogadalmában és erényében. Ennek a hagyománynak köszönhető, hogy eddig elkerülhettük (s adja Isten, hogy a jövőben is így legyen!) mintegy adószerű kötelmek és hozzájárulások rögzítését, amelyek annyira távol esnek a családias bensőségnél a szellemétől, amely szent Alapítónknak állandóan szeme előtt lebegett.

59. SZEGÉNYSÉG A HÁZGONDNOKOK RÉSZÉRŐL

Alapszabályaink a X. fejezet 116. pontjában megállapítják, hogy „a prefektus... legfőbb teendője lesz az anyagiak kezelése“. Szabályzataink a III. szakasz II. fejezetében meghatározzák további gazdasági ténykedéseit.

Kétségen kívül áll, hogy a szegénység gyakorlati életének a házgondnokban hatékony segítséget kell találnia. Neki, éppazért, mert az anyagi gondok teljesen lefoglalják, mindenkinek mindenkor példát kell adnia

a pénztől és kényelemtől való hősies elszakadásban. Ha erről megfeledkezne, úgy viselkednék, mint mindenek tulajdonosa, s ugyanakkor keményen bánva a többiekkel, mintha csak a kezelésére bízott javak nem a ház, ill. a Társaság tulajdonát képeznék, s nemis a jótékony szeretetnek és az összes rendtársak munkájának gyümölcse, hanem a saját szerzeményei volnának, ezzel csak azt bizonyítaná, hogy nincs helyes fogalma sem a szegénységről, sem az igazságságról, sem a szeretetről.

Különös figyelmet tanúsítson szavaiban s magatartásában a szülőkkel, a szállítókkal és a rendtársakkal szemben! Nem tesz jó benyomást még a kívülálló személyekre sem, ha azt kell hallaniok, hogy együemely házgondnok (hála Isten nem sok van ilyen!) bizonyára nem egészen tudatosan, inkább csak rossz szokásból, folyton csak *É*-ben énekel: az *én* házgondnoki hivatalom, az *én* pénzem, az *én* portékáim, az *én* teheneim, vagy talán még rosszabb is.

Ellenben, annál inkább kellemes, kivált a rendtársak szívében, ha úgy hallják, hogy a *mi* házunkról, a *mi* helyzetünkről, a *mi* intézetünk segédforrásairól és nehézségeiről beszél.

Másutt elmondtuk már,³²⁷ hogy nagy jóakarattal és nyájassággal kell magát felvértéznie, különös kötelességszerű visszautasítások esetén, s előrelátással a rendtársak szükségleteivel és kívánalmaival szemben. Egyik legnagyobb hiba, amelybe különösen kezdő házgondnok eshetnék, az volna, ha minden további nélkül képesnek tartaná magát hivatalának betöltésére, elhárítva mások tanácsait s ellenőrzését, mintha csak a házgondnoki kinevezéssel együtt járna közgazdaságtani tudomány és ügykezelési gyakorlat. Hasonló eljárás mellett, hogy megrázkódtatná a ház gazdasági alapjait, ellene hangolná a kedélyeket, megfontolatlan követel-

ményei miatt. A házgondnoki tisztség betöltésében is, mint minden más hivatalban a megfelelő elméleti tudás mellett szükséges még az élettapasztalat, melynek hiányában egy hivatalban sem lehetünk sem hasznosak, sem járatosak. Különösen az elindulásnál az új házgondnok adja mindenkinek értésére, hogy szükségét érzi mindenki közreműködésének. Kérjen tanácsot, megfontoltan járjon el, ne akarjon mindent újjáteremteni, dicsérje a multat, vegye birtokába hivatalát alázatossága, munkája, áldozatossága s okos ébersége árán! Mindenekelőtt pedig legyen szoros egységben igazgatójával, éljen tanácsaival, fogadjon neki szót! Legyen az egységnek első tényezője, s mindenkor úgy járjon el, hogy közismert legyen, s mindenkinek épülésére szolgáljon alávetettsége, s gyermeki ragaszkodása előljárójához, akit esetleg nem egyszer helyettesítenie kell majd.

A jó ügykezelésnek alapja az üzleti könyvek rendszeres vezetése, a *Manuale* rendelkezéseivel megegyezően. E célból, különösen, ha fontos házakról van szó, legyen azzal ellátva a személyzet. A mi gazdasági hivatalainkban nem volna szabad idegen embereknek helyet foglalni. A rendtársak közül is a legokosabbakat kellene kiválasztani, mindenekelőtt azokat, akik képesek titkot tartani. Pénzről, gazdasági műveletekről és kapcsolatokról, csak az érdekelt személyekkel szabad beszélni s mindig nagy körültekintéssel. Aki hallgatni nem tud, arra nem szabad gazdasági hivatalt bízni. A házgondnok továbbá, mikor növendékeket, szülőket, idegeneket vagy rendtársakat fogad, ezt sohase tegye titkárok vagy könyvelők jelenlétében. Vesse mélyen a lelkébe minden házgondnok, hogy ügykörét úgy kell ellátnia, hogy működéséről számot tudjon adni igazgatójának, tartományfőjének vagy a vizitátornak, mintha bármely pillanatban lejárna megbízatása, s hivatalát át kellene

adnia utódjának. A könyvek vezetésében továbbá tartsa szem előtt mindjárt kezdettől fogva az évi gazdasági elszámolást, amit kellő időben el kell készítenie, és fel kell terjesztenie a tartományfőhöz. Ha minden tizenöt napban vagy legalább havonta mindent átvezet a *ro-vancskönyvbe*, munkáját az év végén játszva végzi majd.

Rendkívül hasznos sőt nélkülözhetetlen munka az előzetes költségvetés, még ha csak nyers számításban is készül, különösen ott, ahol a bevételek csupa rendszer-telen adományokból tevődnek össze. Ha ilyenkor aztán a könyveket szabályszerűen vezetik, bármikor meg lehet a pénzügyek valódi helyzetét állapítani, s hatékonyan lehet a jövőről gondoskodni. Csak miután a pontos, tényleges adatokat a házgondnoktól megkapta, fordulhat majd az igazgató a tartományfőhöz, kérve, hogy a mutatkozó hiányokat ő fedezze. A tartományfő viszont, ha nem képes helytállni, a maga részéről az előjárókhöz fordulhat, márcsak azért is, hogy láthasák, nem kell-e valamilyen gyökeres megoldáshoz folyamodni. Föl sem lehet ugyanis tételezni, hogy létez-zék olyan ház, amely következetesen az egész vonalon csak hiányokat tüntet fel, sőt fájdalmas következetes-séggel adósságot-adósságra halmoz. Csupán a tanul-mányi házaknak nincsenek általában olyan bevételei, amelyek fönnmaradásukat biztosítanák, s éppazért majdnem teljesen a tartomány terhére élnek. A többi házaknak, a jótékony-sági intézeteket sem zárva ki, meg kell találniok a módját annak, hogy egy jól irányított propagandával, vagyis a jóemberek bevonásá-val, vállalt kötelelességeiket teljesítsék, anélkül persze, hogy elmerüljenek az adósságokban. Fájdalmas dolog lesz bizony, de ha egy intézet egyáltalán nem tudja magát fenntartani, a kánoni törvények sorai között ol-vasva, lépéseket kell tenni annak bezárására.

A házgondnok iparkodjék pontos és teljes fogalmat

alkotni magának mindarról, ami kezelés szempontjából a házra vonatkozik. Legyen meg nála a helyszínrajz, s ez ne csak az építkezéseket, hanem a víz-, a gáz-, a villanyvezetékeket, alagcsövezéseket is tüntesse fel, minden más közművel egyetemben. Gondja legyen a helyiségek karbantartására. Éppazért hozassa rendbe azonnal a kisebb rongálásokat és töréseket a háztetőn, a padlózatokon, ajtókon, ablakokon, ülőpadokon, hogy így további rongálások és nagyobb költségek elkerülhetők legyenek. Külön figyelmet kell szentelnie a köztisztaságnak. Nem ok nélkül mondotta valaki, hogy egy jó söprögető becsületet szerezhet a háznak, akár csak egy jó tanár. Általában a rend és tisztaság olykor döntő befolyást gyakorolhat egy ház jóhírének megalapozására. Másrészt a tisztaság takarékoság forrásává válik azáltal, hogy hozzájárul az épületek és berendezési tárgyak megmaradásához. A nagyszünetekben egyetememes átvizsgálást kell tartani, s el kell végezni a helyiségek takarítását és fertőtlenítését. Az év folyamán pedig a házgondnoknak egy napot sem volna szabad elmulasztania anélkül, hogy az egész házat meg ne szemlélné. Mindig találna javítani valót s takarékosági lehetőségeket.

60. A FAMILIÁRISOK GONDOZÁSA*

Alapszabályaink 116. pontjában az áll, hogy a házgondnok teendője többek között „a familiárisok gondozása“. Ez a bölcs intézkedés, ha jól megtartják, jelen-

Szabályzataink meghatározása szerint „azokat nevezzük ilyen néven, akik nem tartoznak a Társasághoz, házunkban élnek, és képességük szerint kézi vagy szellemi munkát végeznek“. Nem rendtársak, mert nyilvános fogadalom nem köti őket, de nem is alkal-

tékenyen hozzájárul majd a takarékoság és szegénység gyakorlatához. Nagy körültekintésre van szükség elsősorban is a fölvetelnél. Követelni kell a szükséges okmányokat, sohasem zárva ki a rendőrhatalósági erkölcsi bizonyítványt. Általában el kell utasítani azokat, akik más szalézi házban a helyüket nem állották meg, valamint azokat, akik csúnyán beszélnek, káromkodnak, akik hűtlenek vagy iszákosak. Bizony nagy szégyent hozhatnak az intézetre.

Szabályzataink 257. pontja úgy intézkedik, hogy „a familiárisok felvételénél okvetlen meg kell tartanunk az egyes államok törvényeit, hogy távozás esetén elejét vegyünk minden követelésnek, kellemetlenségnek, pörnek“. Ki kell kutatni, nem volt-e már a familiáris valamely szalézi vagy más intézetben. Nem szabad nagyon könnyen megelégedni a szokványos *szabályszerű magatartásról* szóló tanúsítvánnyal, hanem közvetlenül az intézetekhez kell átírni, bizalmas jellegű felvilágosításokat kérve. Egyes házakban, gondos kiválasztás alapján sikerült összehozni a világi hitoktatójelöltek szép kis csapatát, akik szorgos gondozás alatt működve, számottevő megtakarítást jelentettek a ház számára, s ugyanakkor reménysége lettek Társaságunknak. Mindenesetre igazságosan kell bánni a familiárisokkal, úgyszintén munkásokkal.

A familiárisok gondozása nemcsak azt jelenti, hogy szemmel kell őket tartani a testi munkában, hanem

mazottak, szolgák, cselédek, mert nem bérért dolgoznak. Teljes ellátásban részesülnek, lelkivezetést és orvosi kezelést élveznek, havonta csekély zsebnénzt is kaphatnak, posta stb. költségekre. Fogadalmat is tehetnek, de csak magánjellegűt, gyóntatójuk előtt. *Alapszabályaink* 116. pontjának magyar fordítása tehát nem szabatos. (Fordító.)

különösen azt is, hogy kézbe kell venni hitvallásos és erkölcsös nevelésüket. Szabályzataink azt kívánják, hogy „adjunk nekik alkalmat, hogy eleget tegyenek keresztény kötelességeiknek, naponta hallgassanak szentmisét a ház templomában vagy kápolnájában, havonta legalább egyszer járuljanak a szentségekhez és húsvét táján a növendékekkel végezzék a lelkigyakorlatot“. Az 509. kánon 2. pontja továbbá elrendeli, hogy havonta kétszer szabályszerű katekizmus-oktatásban részesüljenek. Ezzel a lelki gondozással kialakul majd a familiáris lelkiismerete arra, hogy kötelességét belső meggyőződésből teljesítse anélkül, hogy szükség volna állandó felügyeletre. Ha a familiáris tisztességes, ha vallását gyakorolja, s ha jóságos bánásmódban részesül, végre is a család kiegészítő tagjának tekinti majd magát, annak anyagi érdekeit is szívéen viseli, mintegy sajátjainak tekintve.

Ha elbocsátásukra kerül a sor, a törvényes rendelkezéseket meg kell tartani. Sőt számon kell ezeket tartani, szolgálatuk ideje alatt is, különösen a rokkantsági s öregségi biztosítások s egyéb törvényes előírásokat illetően. Minden egyes esetben nagy tapintatossággal és szeretettel kell eljárni.

61. SZEGÉNYSEG A BEVÁSÁRLÁSOKNAL

Külön figyelmet kíván a házgondnoktól az élelmiszerek és egyéb közszükségleti cikkek bevásárlása. Ne egykönnyen hagyja magát utazó ügynökök által megfogni, akik olykor súlyos kötések szeretnének nyélbe ütni. Különösen a kezdő házgondnok kérjen tanácsot hozzáértő személyektől, s a bevásárló testvért ajándékozza meg bizalmával. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynia, hogy szabályzataink értelmében, amikor ki-

adásokról vagy beszerzésekről van szó, köteles tanácsot kérni igazgatójától ³²⁸.

A jutányos árak se szédítsék meg! Ha valamely áru keveset ér, ez annyit jelent, hogy valóban keveset ér, s a kívánt eredményt nem hozza meg. Valóságos pocsékolás rosszminőségű, vagy sérült élelmiszereket s egyéb portékát vásárolni. Ez nem takarékoskodás, hanem kétszeres költsékezés. Mindig igaz a közmondás: *olcsó húsnak híg a leve*. Magától érthető, hogy ebben is mérséklet és józan ész kell.

Nem elég jól vásárolni: mindent szorgosan meg is kell tudni őrizni, különben súlyosan vétkeznénk a szegénység ellen.

Bevásárlásoknál figyelni kell a súlyra és a szerződések egyéb módozataira. Így elkerülhetők lesznek akaratlan levonások s méginkább kellemetlenségek s esetleges perpatvarok. Kívánatos volna, hogy a beszerzések mindenkor készpénzre történének. Tekintélyes megtakarításokat lehetne elérni. Aki hitelbe vásárol, kivált ha nehezen is fizet, nem mer követelni, kénytelen silány minőségű árut is elfogadni, nem nyilváníthat véleményét az árak körül, végre is többet költ, s rosszabb kiszolgálásban részesül. Gyermekedd felfogásra vallana, aki feltételezné, hogy a kereskedők hajlandók volnának veszíteni a mi érdekünkben. A valóságban a ház veszít majd nem csekély kárára a takarékoságnak és a szegénységnek. Végre pedig ne vásároljunk élelmiszereket, míg meg nem győződünk a készletekről, nehogy megromlás veszélyének tegyük azokat ki.

Ahol azonban a házgondnoknak fokozott gondosságot kell kifejteni: az a konyha, melyet a ház nagy gyomrának nevezhetnénk. Ha a gyomor rosszul működik, megérzi azt az egész szervezet. Ha lehetőség van apácák közreműködésére, a háznak ez nagy előnyére szol-

gál. Ez esetben meg kell tartani az elkülönítésre vonatkozó, máshol ismertetett előírásokat³²⁰. Mindenesetre a konyha személyzetét szemmel kell tartani, s helyesen kell irányítani. Az első, amit neki ajánlani, illetve tőle meg kell követelni: az a gondos tisztaság az öltözetben, a helyiségekben, a felszerelésben, az ételek elkészítésében. Ha az étel jó és egészséges, hasznát látja majd az egész gazdálkodás. Aki azt hiszi, megtakarítást ér el azáltal, hogy nem odavaló s rosszul elkészített ételeket rak az asztalra, nagyot téved. Az ételek visszatérnek a konyhába, s végre is szemetládába kerülnek a hulladékokkal. Azután általánosságban azokban a szerzetes közületekben, ahol elsősorban szellemi munka folyik, éppen nem valók az emésztést megnehezítő erős zsírozások és a csípős fűszerezések. A rosszul értelmezett takarékoság itt is betegségeket vagy külön ételek igényét vonja maga után, kínozza téve a közösségi életet, s következképpen megterhelve a mérleget. Ne feledje a házgondnok, hogy a legkomiszabb zúgolódások általában a konyhából erednek, s talán éppen annak a mulasztásából, aki annak az élén áll.

A házgondnok legkényesebb tisztjei közé tartozik a növendékek szüleivel való érintkezés. Tartsa szem előtt elsősorban azt, hogy Szabályzataink 163. pontja értelmében „a növendékek felvétele vagy elbocsátása az igazgatónak, mint az intézet fejének hatáskörébe tartozik“. Azért, ha szülők közvetlenül öhozzá fordulnának, akkor ne tegyen semmit, mielőtt az ügyet az igazgatóval meg nem beszélte. Legfőképp pedig, ha ingyenes vagy kedvezményes fölvételekről volna szó, járjon el teljes megegyezésben az igazgatóval, aki viszont bizonyos esetekben jólteszi majd, ha tanácsot kér a tartományfőtől.

Akár személyesen, akár írásban folynak a tárgyalá-

sok, a házgondnok mutatkozzék illemtudónak és okosnak. Ne feledje, hogy *scripta manent*, az írás megmarad. Azért legjobb igyekezettel azon legyen, hogy levelezése szabatos, kimért, világos, mindenkor udvarias legyen, s ne hiányozzék az elejéről vagy a végéről egy levelének sem egy-egy jó gondolat, hitet sugárzó, rövid, talpraesett, keresetlen, apostoli módon szívélyes gondolat.

Ha megtörtént a föl vétel, tüstént jegyezze föl a legaprólékosabb feltételeket is, a levelezést pedig lajstromozva őrizze meg. Mikor pedig megjönnek a növendékek, jegyezze a befizetéseket. Aztán nem annyira szóval, mint inkább gondos és szerető magatartásával azt a benyomást keltse a szülőkben, hogy gyermekük új családba lép be.

Az év folyamán a legkisebb kiadásokat is hűségesen jegyezgesse, a pontosság és igazságosság mély átérzésével. Ő, akinek majd annyiszor át kell éreznie, mekkora nehézségek közt őrlődnek olykor a szülők, hogy fiaikat intézetben neveltethessék, meg kell tudnia a növendékekkel értetni, amikor oktan költségekbe akarnak bocsátkozni, hogy nekik is részesedniök kell a család gazdasági küzdelmeiben, hozzászokniok a takarékosághoz. Hatékony szószólója legyen a szülők érzelmeinek s vergődéseinek a házi káptalanban, s egyéb alkalmakkor, szóval valahányszor a növendékektől, jobban mondva a szülőktől azt követelné valaki, hogy ünnepek és kirándulások alkalmával. Atyánk szellemével homlokegyenest ellenkező stílusban, magukat talán számottevő s nem okvetlenül szükséges költségekbe verjék.

Azután pontosan küldje a számlákat, feltüntetve ezeken a szükséges indoklásokat, melyek vitás esetekben magyarázatul szolgálnak. Az elszámolásokban mutatkozó hibák és pontatlanságok gyanút s bizalmatlan-

ságot keltenek az intézettel szemben, s előbb-utóbb csődbe juttatják. Nem elég azonban elszámolásokat küldenie: azokat pontosan be is kell hajtania. Ezt azonban a legmesszebbmenő udvariassággal kell megejtenie. Egyrészt tehát sohasem szabad magát kevésbé udvarias kifejezésekre ragadtatnia, másrészt kitartó határozottságot kell tanúsítania. Az a házgodnok, aki gondatlanságból vagy lustaságból tekintélyes összegeket vonna el a háztól, magát súlyos bűnökkel is terhelné. Aki szegénységet fogadott, az nem engedheti meg magának, hogy a Gondviselés pénzét kockára tegye, amellyel annyi sok jót lehetne tenni. A házgodnokok végre a hivatalos könyvekbe ne írjanak be, kicsapás esetén sem, megbélyegző kifejezéseket, vagy megjegyzéseket, melyek talán már holnap komoly fejfájást okozhatnak a háznak.

Másutt jeleztük már, hogy a házgodnoknak mindenekelőtt a rendtársakkal kell törődnie, testvéri szeretettel, ellesve szükségüket, s gondoskodva a megkívánt fölszerelésükről, mind a házban való tartózkodás idején, mind pedig onnan való távozásuk órájában. Az a házgodnok, aki a rendtestvérek megbecsülését és szeretetét magának megnyerte, az hatékonyan hozzájárult a szeretet és a szegénység gyakorlati megvalósításához.

62. A VENDEGEEK

A vendégekkel is legyen a házgodnok figyelmes és udvarias! Fogadja őket szeretettel, s tudakolja meg igényeiket! Nézzon utána, hogy a szobák tiszták legyenek! Egy szobának kevésbé takaros volta olykor kitörhetetlenül szomorú emléket hagyhat egy jötevőben, s örökre elidegenítheti őt tőlünk. A vendégszobákat előzetesen, mindenkor gondosan szemügyre kell venni.

Minden ajtót, ajtócskát, szekrényt, ki kell nyitni. Át kell vizsgálni a derékaljakat, a lepedőket s a takarókat, szóval mindent fel kell forgatni és újból rendbe tenni, nehogy kellemetlen meglepetések érjenek. Hogy aztán a kellő pillanatban megtalálhatók legyenek a kulcsok, függessen ki hivatalában megfelelő méretű táblát, s azon szép sorjában, kellően jelezve függjenek a kulcsok, minden ajtóhoz kettő. Végre nem szabad azt a bizonyos olajat elfelejtenie, amit szent Alapítónk a házgondnokoktól mindenkor megkövetelt, nemcsak az ajtózárok kenésére, hanem méginkább minden kifejezésük nyájassátételére.

A házgondnok személyes buzgósága nyitja meg a takarékoság forrását, és ülteti át a szegénységet a gyakorlatba. Az ő példájához és tanácsaihoz igazodnak a többi rendtársak, mikor világításban, hőben, ruházatban és annyi más apró dologban minden pazarlást kerülnek. Emlékszem egy házra, melynek pénzügyei zilált állapotban voltak, s amelytől mintha elfordult volna a munkatársak szeretete. A tartományfő azt tanácsolta az igazgatónak, egy hónapon át mindennap hívja össze káptalanát, s mindent sorakoztassanak fel, ami tárgya és forrása lehet a megtakarításnak. Az az első rosta több mint húszezer líra megtakarítást eredményezett. Ami azonban még fontosabb, azt a helyesen értelmezett szegénységi szellemet a Gondviselés tüstént azzal jutalmazta, hogy redkívüli segítséget küldött a háznak. Isten nem adhatta áldását olyan házra, ahol a szeretet gyümölcsét kellőképpen meg nem becsülték s értékesítették. Mennyi megtakarítást lehetne elérni az elsőrendű szükségleti cikkekben, valamint a használaton kívül álló tárgyak összegyűjtésében, különösen a papírosban! Ne használjunk fényűzésbe menő papírt levelezésre, műsorok, meghívók. kivált pedig bizonyos művecskék előállítására, melyeket jutalomképpen való kiosztásra

vagy más alkalmakra készítünk. Egyes esetekben a pocskolás valóságos bünt képezhet a nyomában haladó botránnyal. Azt meg senki se mondja, hogy az egészet úgysis a növendékek fizették meg. A bűn úgy annál súlyosabb, mert olyan pénzt pazarolunk, mely nem a mienk.

63. A SZEGÉNYSEG A LEVELEZÉSBEN

Külön figyelmet kell szentelnünk a levelezésnek, kivált névnapok és ünnepek alkalmából. Egyesek nem is gondolnak a költségekre, amelyek az egész Társaság összes házait számítva, roppant nagy összegekre rúgnak fel. Cseppet sem túlozunk, mikor azt mondjuk, hogy milliókról van szó. Még a jómódú családok is meggondolják, mielőtt levelet írnának. A szegények pedig valóságos áldozatokat hoznak, csakhogy a levélbélyeg árát megtakarítsák. Nekünk pedig, akik kiválasztás alapján és hivatásból vagyunk szegények, eszünkbe sem jut a levelezéssel járó nagy teher. Nem szeretném, ha olyanok is akadnának köztünk, akik fejtörést okoznak maguknak, csakhogy a legtávolabbi rokont vagy barátot felfedezzék, s leveleket s üdvözlőlapokat írhasanak neki. Némely vidéken azán nem elégednének meg egyszerű levélkével, hanem művészi kivitelű képeket s lapokat hajtanak fel, melyek tetemes kiadásokat jelentenek, és szöges ellentétben állanak a szegénységi fogadalommal és szellemmel. Fájdalom látni, hogy egyes rendtársak, különösen karácsonyra és húsvétra akkora összegeket költenek el, melyek üresfejűségről s értelmetlenségről tanúskodnak. Hasonló visszaélés történhetik újmisék és jubileumok alkalmával is. Tessék megfigyelni, hogy effajta visszaélésből egyenesen propagandát lehet csinálni a szegénységgel össze nem egyeztet-

hető tárgyak és nyomtatványok kiosztásával. A házgondnok és segítőársai vigyázzanak az induló küldemények bérmentesítésénél. Senki mégcsak fel sem tételezi, hogy az utólagosan kétszeresen kirótt postadíjak ezrekre rúgnak évente.

Levelezésről lévén szó, hadd szóljunk a bélyeg-, levelezőlap- s egyéb gyűjteményekről!

Ha az összes rendtársak idejüket hasonló gyűjtéseknek szentelnék, ez tekintélyes időpazarlást s állandó veszedelmet jelentene a szegénység gyakorlatára. Másrészt közösségben élünk, s azért nem engedhetünk meg a közösségi étellel ellenkező kilengéseket s különkedéseket. Ha azonban minden házban az igazgató vagy a házgondnok ellenőrzése alatt, egy-egy rendtárs vállalná a használt bélyegek összegyűjtését s azokat értékesítve a befolyó összegeket misszióink javára az egyetemes főnökhöz eljuttatnák, igazán közhasznú munkát végeznének.

Azt azonban nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a rendtársak idejüket ilyen gyűjtemények összeállítására pazarolják. Még rosszabb volna, ha valaki magát felhatalmazva érezné arra, hogy azokat a maga tulajdonában megtartsa, s azokkal kereskedjék, vagy azokat elajándékozzassa.

A tartományfők és az igazgatók, szeretettel, de határozottsággal örködjenek, hogy a szegénységet ebben is mindenki hűségesen megtartsa. Azok pedig, akik hasonló gyűjteményeknek, valamint érmeknek vagy egyébnek volnának birtokában, tartsák kötelességüknek, mindent beszolgáltatni az előjáróknak.

64. AZ EGYSÉGES PÉNZTÁR

Szabályzataink 176. pontja úgy rendelkezik, hogy a házgondnok „naponta gyűjtse össze a tartásdíjakból,

adományokból s eladásokból, stb. származó összes pénzt és adja azt át az igazgatónak, ez viszont rendelkezésére bocsátja a napi kötelezettségekre s kiadásokra szükséges összeget“. Ez a rendelkezés nem más, mint az *Alapszabályok* 30. pontjának alkalmazása. Ebben ez áll: „Senki se tartson pénzt magánál, vagy másoknál, akár a Társaságban, akár azon kívül, semmiféle oknál fogva.“ Don Alberától származik a következő intelem: „Mint hogy a hűtlenségeknek egyik legfőbb oka a pénztartás, ezt a kérdést állandóan szónyegen kell tartanunk. Szeretettel, bár világos fővel s félelem nélkül ellenőriznünk kell a gazdasági hivatalokat, követelni a napi befizetéseket, az egységes pénztárba.“ Ahogyan tehát a házgondnok köteles a pénzt az igazgatónak beszoigáltatni, sőt épazért, hogy ő ebbeli kötelességének eleget tehessen, ugyanúgy szükséges, hogy a házban működő másodrendű hivatalok is, ahová bármilyen címen pénz folyik be, azt neki adják át. Ezek között a hivatalok között az ipariskolákkal kapcsolatos üzemek számvevőségét kell első helyen említenünk. Szabályzatunk 178. pontja úgy intézkedik, hogy szóbanforgó üzemek a házgondnokoktól függjenek. Mi több, a 199. pont elrendeli, hogy „az iparosműhelyek kezeléséért és helyes menetéért a prefektus felelős, aki szükség esetén egy vagy több üzemvezető segítségét veheti igénybe. Megbízhatja ezeket a rendelő személyekkel való érintkezéssel is.“ Az üzemvezetőre vonatkozó eme rendelkezést hűen meg kell tartani, kivált a fontosabb ipariskoláknál. Lehetetlen, hogy a házgondnok keze mindenható eljusson. Ha mármost okszerű gazdálkodást akarunk folytatni, s valóságos szegénységi irányzattal eljárni, a házgondnok oldalán nélkülözhetetlen egy pap vagy egy kisegítő, aki az ő felügyelete s vezetősége alatt szabályzatunk előírása értelmében, az üzemek vezetését vállalja. Ehelyütt jó lesz azonban ismét meg-

említenünk a 203. pontot, amely úgy intézkedik: hogy „a házban könyvvitel és pénztár csak egy van s ez a prefektus fennhatósága alatt“. Ez az intézkedés egyszersmindenkorrá elébevág annak, hogy az egyes mesterek pénzt tarthassanak maguknál. Beszerzések irányában forduljanak a házgondnokhoz, ill. az üzemvezetőhöz s vele beszéljenek meg mindent, ami a munkát illeti. Szabályzataink úgy rendelkeznek, hogy a házgondnok a kiadásokban vagy beszerzésekben, munkáltatásokban vagy javíttatásokban az igazgatóval egyetértve rendelkezék. Szükséges tehát, hogy az egyes mesterek a házgondnokkal ugyanúgy egyetértve járjanak el, azért, hogy ez viszont saját kötelességét teljesíthesse. Ha valamely üzletféltől munkamegrendelés érkezik, a gondnoki hivatalban vagy pedig az üzemvezetőnél el kell munkatervet készíteni. A megrendelőlap indigós másolásra alkalmas ikerlap legyen, s azt el kell küldeni a mesternek, a határidő, az anyag, a kivitelezés módozataira vonatkozó szükséges megjegyzésekkel. Ha aztán a munka elkészült, a mester ezt átnyújtja a házgondnoknak vagy pedig az üzemvezetőnek a megrendelőlap másodpéldányával. Ezek most kiállítják a vonatkozó számlát. Ezt mindig csatolni kell a kész munkához. Jó lesz, ha a követelések behajtását külön megbízott intézi, ha pedig ez nem volna, akkor kivételes esetekben a mester is elintézheti. Ez azonban, valamint a megbízott is, a behajtott összeget azonnal átadja az üzemvezetőnek, aki viszont beszolgáltatja a házgondnoknak.

Lássák tehát a tartományfők, az igazgatók és a házgondnokok, hogy netalán beszüremkezett minden visszaélést megszüntessenek. Meg kell finoman értetni, hogy nem bizalmatlanságról, nem gyűlölködésről van szó, hanem csupán a legegyszerűbb ügykezelési rendszabályokról. Nincs olyan, csak kissé is jól beirányított üzem.

ahol nem állana szigorú megbecsülésben az egységes pénzkezelés. Amely pillanatban megengedjük a mestereknek vagy másoknak, hogy akár rövid időre is pénzt tartsanak maguknál, nemcsak hogy szembehelyezkedünk a jól megszervezett ügykezelés alaptörvényeivel, hanem egyenesen kiteszük kedves rendtársainkat annak, hogy lelkiismeretüket felkavarják s lassankint nyakára hágjanak a szegénység szellemének, sőt magának szent hivatásuknak is.

Ugyanezt kell mondanunk mezőgazdasági iskoláink kisebb-nagyobb üzemeiről is: az istállókról, a sajtüzemről, a tyukászatról, a konyha-, gyümölcs-, és virágkertészetről, stb. Akik ilyen üzemeknek állanak az élén, valamint a gazdasági intézők, tartsák kötelességüknek mindennemű behajtott összeget azonnal beszolgáltatni a házgondoki hivatalba vagy az üzemvezetőnél. Ugyanezt a gyakorlatot kell követniök a könyvkereskedések megbízott vezetőinek, a sekrestye-igazgatóinak s minden más ügykezelési gócpont intézőjének, ahová pénz folyik be. Valamely osztály természete úgy kívánhatja, hogy beszolgáltatások minden két napban vagy hetenként kétszer történjenek. A lényeg ilyenkor az, hogy a megbízottak minden, ha még oly kicsiny bevételt is külön naplóban feljegyezzenek és a beszolgáltatásokat a megállapított időpontban pontosan teljesítsék.

Ha a könyvkereskedésben vagy valamely üzletágban bizonyos összeget kellene a pénztárban hagyni a rendszer forgalom számára, ezt minden pénzáadásnál föl kell jegyezni.

65. A BORRAVALÓK

Megtörténhetik, hogy mestereinknek vagy beszerzőinknek üzletfeleink olykor borravalót vagy ajándékot

ajánlanak fel azért, hogy rábírák őket arra, hogy tőlük vásároljanak vagy más okból. Minthogy kisegítőink szerzetesi ruhát nem viselnek, valaki fizetett munkásoknak tekinthetné őket, s olyan varázsigeiket dudorászatna a fülükbe, amilyenek a világban sajnos olykor elhangzanak, amikor is a megbízott beszerzőket az arany csillogásával igyekeznek megnyerni vagy egyenesen elcsábítani. Ez az az üdvös pillanat, amikor meg kell érteni s helyesen kell alkalmazni azt a megtisztelő minősítést, amelyet Don Bosco adott kisegítőinknek, amikor őket gazdáknak nevezte. Igen, a valóságban nekik nem szabad magukat idegeneknek vagy szolgáknak tekinteniök, hanem a mi szalézi családlunk szerves kiegészítő részének, akik szentül és testvériesen egyesültek a kispapokkal és áldozópapokkal, úgyhogy valamennyien fiai ugyanannak az édesanyának, amely mindnyájunk számára azonos célokat tűz ki. Nem lehet s nem is szabad tehát föltételeznünk, hogy szalézi kisegítő — legyen az iparosmester, beszerző vagy más — magas szerzetesi méltóságából kivetközve, már nem mint társtulajdonos a Társaság, ill. a ház nevében járna el, hanem akárcsak egy szolga, egy fizetett munkás, egy vadidegen, csak azért, hogy megalázó borralalót kaparinthasson meg, elárulná az érdekeit annak a szerzetescsaládnak, amely beléje határtalan bizalmát helyezte. Azon sem kellene aztán csodálkoznunk, ha hasonló eljárás a szegény szerencsétlentől az égi segítséget elvonná s így a szegénység ellen ekövetett kihágásokon keresztül, fokról-fokra örök kárhozat-ha taszítaná.

Kapusaink, ruhatárosaink, sekrestyéseink s egyéb kisegítőink is foroghatnak abban a veszedelemben, hogy a szegénységet megsértsék azáltal, hogy borralalót vagy ajándékot fogadnak el. Fogadalmas voltukban gyökerező méltóságuk s az a nemesítő körülmény,

hogy kiváló Atyánk fiai közé tartoznak, töltsék el őket szent öntudattal s tekinsék és vallják magukat mindenkor szaléziaknak. Azt azonban már semmi sem tiltja, hogy udvariasan rá ne irányítsák az adakozók figyelmét a hivatások vagy a missziók célját szolgáló gyűjtőperselyekre. Ezek a mi alamizsnát kérő szegénységünknek a mutatói, hangszórói, útjelzői, éppazért nem volna szabad hiányozniok soha egy kapusszobából, sekrestyéből s hasonló helyiségekből sem.

Bárki aztán pénzt kapna bármi címen, siessen azt beszoigáltatni. Hogyha pedig valaki, midőn e sorokat olvassa, valamely összegnek volna birtokában, s nem merne az előljáró elé állni vele, s így hibáját leleplezni, csúsztassa be a ház vagy a kápolna perselyébe, s ugyanakkor tegye fel magában, hogy a jövőben tartózkodni fog hasonló botlásoktól.

66. ILLETMÉNYEK ÉS TISZTELETDIJAK

A pénz beszoigáltatásáról lévén szó, más csoportokba tartozó szerzeteseket is meg kell említenünk. Megtörténhetik, hogy valamely papunk, kispapunk vagy kiségitőnk olyan egyházi vagy világi alkalmazásba kerül, amelyhez illetmény van kötve. Vannak csakugyan községi tanítóink, tanáraink, még egyetemiek is, egyházmegyei papnevelő intézetekben, plébániák vezetésében, könyvkereskedésekben alkalmazott rendtársaink; vannak könyv- és közíróink; mestereink, akik valamely vállalatnál dolgoznak; stb. Ezekre a rendtársainkra is, akik illetményt vagy fizetést kapnak, érvényes az, amit eddig mondottunk. *Alapszabályaink* 27. pontja minden egyes esetre mértékadó: „Bármit szereztek is a fogadalmasok a saját tevékenységükkel, közreműködésükkel vagy a Társaságra való tekintettel, nem tulajdonít-

hatják maguknak, nem tarthatják meg, hanem az egészet a közös javak közé kell juttatni a Társaság közös hasznára.“ E célból amennyire csak lehet, a névre szóló kiutalások s a pénz felvételére jogosító egyéb okmányok mindenkor a tartományfő, az igazgató vagy a házgondnok nevére szóljanak. A már folyamatban lévő kötelmek esetére is igyekezzünk a szerződéseket ilyen formában rendezni; a jövőben pedig mindenkor csak így állapodjunk meg! Ha ez a törvényes rendelkezések miatt lehetetlen volna, akkor az alkalmazott, vagy az illetékes rendtárs, akinek a pénzt fel kell vennie, állítson ki megbízólevelet az igazgató vagy a házgondnok javára, s így iparkodjék szabadulni a pénzfelvétellel járó kellemetlenségektől. Ha mégis magának kellene azt felvennie, siessen a felvett összeget azonnal beszolgáltatni annak, aki erre illetékes. A tartományfők az egyes eseteket vizsgálják meg, s tegyék lehetővé, hogy minden a szegénység szellemével összhangban történjék.

67. AZ AJÁNDÉK

Beszéljünk most azokról a tárgyakról, amelyeket ajándékozás címén kaphatunk. Megtörténhetik, hogy egy kisegítő, már említett okokból, valamint egy pap, vagy papnövendék szentbeszédért, tanításért vagy más szolgálatért, pénzösszeg helyett valamely tárgyat kap, mint például zsebórát, fényképezőgépet, kerékpárt, zeneszerszámot, írógépet vagy más valamit. *Alapszabályaink* világosan beszélnek: senki sem tarthat meg ilyen tárgyakat önkényesen, mindent át kell adnia az előljárónak, semmit sem szabad tennie az ő hozzájárulása nélkül. Sőt, hogy effajta visszaélések be ne szivárognak, senkinek sem szabad megengedni, hogy

fényképező- vagy írógépet, kerékpárt, zeneszerszámot, vagy hasonló tárgyakat, mint saját tulajdont megtartasson. Mindent leltárba kell venni, s mint a ház tulajdonát kell megjelölni. A rendtárs aztán amikor házat cserél, ilyen tárgyakat nem vihet el magával a tartományfő engedelmé nélkül. Ez viszont ne adjon engedélyt, hacsak rendkívüli esetekben és súlyos okokból nem.

68. A KATONAI ÉS A ROKKANTSÁGI DIJÁK

Világosság kedvéért s a lelkiismeretek megnyugtatósára szót kell még ejtenünk a katona-szerzetesekről. Az egyházi törvénykönyvek előírják, hogy azokban az országokban, ahol a 124. kánonban említett mentesség nem bír érvénnyel, a szerzetesek a katonai szolgálatig szóló fogadalmat tegyenek csupán. Az ilyenek azonban, bár fogadalom őket nem köti, továbbra is tagjai maradnak a Társaságnak³⁹⁰. Szabályzatainknak első részében, ugyanannak a fejezetnek a harmadik szakaszában, valamint a *fegyver alatt lévő szalézi rendtárs szabályzatában* megtalálhatók azok az irányelvek, amelyekhez a katona-rendtagoknak alkalmazkodniuk kell.

Mikor ellenben tartalékos vagy fegyveres szolgálatra behívott szerzetesekről, papokról, kispapokról vagy laikusokról van szó, akik mint tisztek, tábori lelkészek, vagy akár csak mint közkatonák teljesítenek szolgálatot, akkor ezek a szegénységi fogadalmat kötelesek abban a mértékben megtartani, amennyire azt új életmódjuk megengedi, s így a zsoldból, a misealamizsnákból s egyéb forrásokból származó pénzt igaz szerzetesi szellemben kezelni, úgy tekintve azt, mint a Társaság pénzét. Költhetnek belőle természetesen élelemre, ruházatra s egyéb pillanatnyi szükségletre, nem szabad

azonban nekik sem a szolgálati idő alatt, sem azután azzal önkényűen rendelkezni, odaadni családjuknak, vagy más módon elkölteni. A világháború után több kérdést intéztek a Szerzetesek Szent Kongregációjához.

Az egyik ez volt: — Örök vagy ideiglenes fogadalmat tett egyszerű fogadalmas szerzetesek a katonai szolgálatból való elbocsátásuk után megtarthatják-e maguknak a katonai szolgálat idején kapott pénznek valamely részét? Vagy pedig kötelesek Társaságuknak beszolgáltatni mindazt, ami fölöslegként mutatkozik?

A válasz 1922 márc. 26-i keltezéssel a következő volt: „Akiket katonai szolgálatuk alatt fogadalmak kötöttek, leszerelésük után semmit sem tarthatnak meg maguknak a kapott pénzből: hanem mindent kötelesek beszolgáltatni Társaságuknak. Akiknek pedig szolgálatuk alatt lejárt a fogadalmuk, megfelelő kárpótlást tartoznak nyújtani a Társaságnak.“ Aztán csak természetes, hogy így történjék. A katona-rendtag, ha a mondottak szerint a Társasághoz tartozik, joga van annak támogatására s gondozására. Igazságos tehát, hogy viszont kötelességének tartsa munkájának gyümölcsét ugyanannak átadni. Így rendelkezik *Alapszabályaink* 29. pontja és az 580. kánon 2. pontja.

Ugyanahhoz a Szent Kongregációhoz a következő kérdéseket intézték: 1. Kihez kell beszolgáltatni a rokkantellátási segélyt, amelyet csonkulásból vagy háborúban szerzett betegségből kifolyóan egyszerű fogadalmas szerzeteseknek megállapítanak? Felelet: A rokkantellátási segélyt a Társasághoz kell beszolgáltatni. — Hát azoknak, akiknek fogadalmait a háború tartalmára felfüggesztették, kihez kell csonkulás vagy betegség következtében megállapított ellátmányukat beszolgáltatniok? Felelet: Az ellátmány a rokkant személyt illeti, ez azonban köteles azt átengedni az intézetnek mindarra az időre, amelyet Társaságban tölt el.

2. A vitézségi éremmel járó ellátmány, ill, kártalanítás kit illet, a volt katonákat-e vagy a Társaságot? Felelet: Minden ilyen ellátmány a Társaságot illeti, nem pedig a volt katonákat, kivéve, ha nem kötné őket fogadalom.

3. Ha valaki katonai szolgálata után, (a fent körülírt rendelkezésekkel ellentétben) a katonai szolgálat alkalmával neki juttatott pénz fölött rendelkezett volna, kötelezve van-e Társaságával szemben jóvátételre? A felelet itt is igenlő volt: a szerzetes ugyanis jóvátételre van kötelezve, hacsak nem eszélyesen feltételezett engedély alapján cselekedett.

A Szerzetesek Szent Kongregációjának ezek az 1922 március 26-án kibocsátott, részletekbe menő döntvényei újabb bizonyíték az Egyháznak abbéli törekvése mellett, hogy szegénységi fogadalmát a szerzetes hűségesen s mindenkor tartsa meg.

Miután azonban megtörténhetnék, hogy valakiben a közölt előírások olvasásának hatása alatt kételyek vagy nyugtalanságok merülnének fel amiatt, hogy azokat nem tartották meg, a lelkiismeretek megnyugtatására jónak látom megállapítani, hogy bárki vétett volna, érezze magát a Társaságunkkal szemben fennálló jóvátételi kötelezettsége alól felmentve, siessen azonban Istennel is kibékülni, s ígérje meg, hogy szegénységi fogadalmát s a kapcsolatos erényt a jövőben buzgóbban tartja.

69. A PÉNZ

A mondottakból többek között, két nagyfontosságú gondolat emelkedik ki: az t. i. Egyházunknak és Társaságunknak az akarata, hogy a szerzetes mindenáron, valóban s mindenkor távol tartsa szívét a pénztől s a földi javaktól, s hogy ugyanakkor gondos és állhatatos

takarékosságot valósítson meg életében. A pénz szeretete sajnos még egy apostol szívébe is be tudott lopakodni, s őt árulóvá s a kétségbeesés áldozatává tenni. Nem szabad hát azon csodálkoznunk, hogy a szent írók, amikor üdvös félelmet akarnak a szerzetesekben kelteni, s óvni akarják őket, nehogy az ördög csapdájába essenek, tüzes szavakkal bélyegzik meg azokat a hit-szegőket, akik miután mindent elhagytak, visszatérnek a saját okádékukhoz. Damiáni Szt. Péter az effajta szerzeteseket „az érc hitvány imádóinak“ nevezi. „Ha pénzimádónak nevezlek — úgymond — nem sértelek meg, hanem jól megérdemelt címet adok neked. Csakugyan, ha a pénzt szereted, szükségképen becsüled is, tiszteled is, így aztán ahelyett, hogy az Istent tisztelnéd, a pénzt teszed tiszteleted tárgyává, amelyet dugdosol. Ott van a szíved, ahol a kincsed van³³¹. Talán nem jól mondom? Ha azt, aki Krisztust imádja, joggal *Krisztus-imádónak* nevezzük, akkor aki a pénzt tiszteli, azt *mammonimádónak*, másszóval a pénz imádójának kell neveznünk“³³²

Kasszián apát, mikor azokat az ürügyeket felsorolja, amelyeket egy szerzetes felhozhatna csak azért, hogy magánál pénzt tarthasson, őt magát keményen megdorgálja, s az erényekben való szegénységét s Krisztus iránt való hidegségét pellengérré állítja. „Amikor a lagymatag szerzetes szívében utat tör magának a pénz szeretete, mintegy varázsütésre, ezer ok és megélévesztő ürügy támad benne. Ezeknek birtokában aztán felhatalmazva érzi magát arra, hogy bizonyos összeget tartalékoljon magának. Valaki például szentül meg van győződve, hogy így gondolkodhatik: Nekem nem elegendő az, amit a monostor nyújt. Ma jó erőben s egészségben vagyok. Ha azonban meg találnék betegedni, mitévő legyek akkor, ha idejében nem gondoskodtam, s valamit a magam gondozására félre nem tettem? A mo-

nostorban, igaz, nem hiányzik a gyógykezelés, ám az édeskevés, ha valamicskét félre nem rakogatnék...”
A szent, miután több más elképzelt igényt felsorakoztatott, amelyet a szerzetes képzelőtehetségével magának koholt, így folytatja: „Mikor az elmét ezek a gondolatok behálózzák, akkor azon rágódik, hogyan tud magának csak egy poltúrát is kaparintani. E célból valami jövedelmező munkát keres, persze előjárója engedélye nélkül, aztán töri-zúzza magát, hogy vagyontkáját lépésről-lépésre gyarapítsa, s így gondjai s aggodalmai mind bokrosabbak lesznek“³³³.

Ha nem is egészen úgy, amint a szent lefesti, de valami hasonló történhetnék a szalézival, ha a pénz szeretetének első tüneteit legjobb igyekezettel nem nyomná el magában. Kezdetben csak apró dolgokról lesz szó, talán ritka és régi pénzekről. Idővel azonban a szenvedély annyira kiéleződhetnék, hogy a fogadalom súlyos megsértéséhez, fájdalmas következményekkel járó vaskos hűtlenségekhez vezethetné őt.

Éppazért senki se tartson magánál pénzt semmi okból. Akinek szüksége volna pénzre, a szegénység szellemében bánjon vele, s adja vissza, ill. adjon róla számot, mihelyt a szükség megszűnt. Akinek aztán hivatalánál fogva állandóan pénzzel kellene bánnia, pontosan jegyezze fel a legkisebb kiadását is, szabad kezet semsi néven nem engedve meg magának. Gyakran gondoljon arra, hogy veszedelmes ellenséget hord magával, mérget, amely halálát okozhatná. A már idézett Damiáni Szt. Péter hozzáteszi még erre vonatkozóan: Ezeknek a mammon-tisztelőknak valamelyike, éles ésszel lévén megáldva, a következő ellenvetéssel rúkkolhatna elő: — Miért vádolsz engem oly harapósan a pénz szeretetével, hisz' tudod, hogy pár petákkal is megelégszem? Miért nem tudod ezt a kis gyengeséget megbocsátani, amely elvégre is, az én szükségleteimet van hivatva fe-

dezni? Nagy dolgot nem akarok birtokolni, senkitől semmit nem kívánok, ezt mindenki tudja. Ám ha még ezt a keveset is, amim van, elveszik tőlem, hogyan gondoskodom majd apró szükségleteim kielégítéséről?” Magához méltó feleletet ad a szent a tökéletlen szerzetesnek eme kifogásaira, s éppen a zsebpénz összegének kicsinységére hivatkozó kifogásait csépelí hosszasan. „Ugyan miért játszod, úgymond, a határozottat, elsáncolva magad a mögött a kopasz kifogás mögött, hogy édeskevés az a pénz, amit tartogatsz? Jól tudod, hogy egy garast sem áll jogodban megtartani. Ha mármost nem áll jogodban az egésznek a tulajdonát megtartani, akkor a részek tulajdonához sincs jogod. Semmitmondók tehát abbéli kifogásaid, hogy csak kevéssel rendelkezel. Aki az egészről lemondott, lemondott a részekről is. Aztán nagyon is jól tudjuk, hogy a szegény, a maga kevéiséhez éppolyan görcsösen ragaszkodik, mint a gazdag a sokhoz“³³⁴.

A következőkben példákat és hasonlatosságokat sorakoztat fel a szent annak bizonyítására, hogy a legtöbb esetben éppen a kis dolgok idéznek elő felbecsülhetetlen romlásokat. Ugyanide lyukad ki szent Alapítónk is, amikor azt írja: „Amikor a lelkek ellensége valamely szerzetest rá akar szedni, s az isteni törvények megszegésére akar bírni, azon szokta kezdeni, hogy a legkisebb pontokat hanyagoltatja el vele, aztán a fontosabbakat; ezután már igen könnyen ráviszi az Úr törvényének a megsértésére. Így válik valóra, amit a Szentlélek mond: *Ki a kevéssel nem gondol, lassankint elesik*“³³⁵.

Don Bosco szavával és példájával arra tanított bennünket, hogy a kezünk ügyébe kerülő minden pénzösszeget Isten ajándékának s a Gondviselés adományának tekintsünk. „Don Bosco kezén, olvassuk Don Lemoyne írásaiban, sok millió futott át, ám a sok mil-

lió az utolsó centesimóig lelkiismeretesen az Isten dicsőségére s a lelkek üdvére szolgált³³⁶. Jó Atyánk egy alkalommal az Oratórium udvarán tartózkodott, s Don Costamagnához a következő kérdést intézte: — Látod-e azt a szívó-nyomó kutat? — Persze, hogy látom! — Hát, kedves Alajosom, nekem arra volna szükségem, hogy csupa aranyakat adna. — Ugyan, kedves Don Bosco, mit is csinálna annyi pénzzel? — Ha a kút aranyakat adna, az egész világon annyi házat szeretnék építeni, hogy minden veszendőbe menő lelket megmenthessek, elsősorban is az elhagyatott ifjúságot³³⁷.

Lám, így kell a pénzről gondolkodni, s így kell vele bánni! A lelkek üdvösségének eszközévé kell változtatni. Egyszer Don Bosco Brosio társaságában a Via Garibaldi egyik kirakata előtt haladt el. Meg is álltak, s az ott kifüggesztett nagy térképet figyelték. Don Bosco a világ különféle részeit mutogatta. Amikor Amerikához ért, így kiáltott fel: — Nézd, Brosio, milyen tágas Amerika, s milyen gyéren lakott! — Az ám, de sok ott az arany! — válaszolta Brosio. — Ugy van, sok ott az arany, sajnos kevesen használják fel helyesen. Sok arannyal mennyi nyomorúságot lehetne enyhíteni... Az arannyal mennyire lehetne a hitelesítést istápolni!... — Később azonban, felemelkedve gondolatában, mintha kevésbé tökéletes fogalmát kívánta volna javítani, lobogó hittel így kiáltott fel: — A világot Jézus Krisztus mégis a szegénységgel és a kereszttel váltotta meg! A szegénység volt mindenkor apostolainak s minden igaz szolgájának a gazdagsága.

Egyike ezeknek az igaz szolgáknak éppen Don Bosco volt. Akaratlanul is ő maga vallotta meg fentemlített Don Costamagnának, annál a bizonyos kútnál való találkozás után 16 évre. „A pogány-missziókról beszéltek s arról az irdatlan munkáról, melyet a misszionáriusok végeznek. Akkor Don Costamagna így kiáltott

fel: — Emlékszik-e arra, mikor azt mondta nekem, hogy szüksége volna arra, hogy a kútpénzt, sok pénzt adjon? — Hát persze, hogy emlékszem! Dehát amit nem adott meg a kút, azt megadta az isteni Gondviselés; azt folyósította drága jó Anyánk, a Boldogságos Szűz Mária. Aki Őbenne bízik, az nem szégyenül meg soha, soha“³³⁸.

A missziók nagy apostolának ezek a nemes veretű szavai, míg egyrészt kifejezik Don Boscónak az Úr jószágába s a Boldogságos Szűz pártfogásába vetett élő és gyermeki bizodalját, ugyanakkor arra intenek bennünket, hogy ne bízunk túlságosan a magunk életrevalóságában, s ne kívánjuk azt, hogy mindenkor s azonnal s nagy bőségben rendelkezésünkre álljanak az anyagi eszközök.

Ezt a tanítást nem szabad elfelejteniök azoknak, akik hivatalos kötelezettségből, anyagi dolgokkal s családi pénzügyekkel foglalkoznak. Ha feladatuk megoldásába legjobb igyekezetüket viszik is bele, gondolatuk mégis az Úrnál járjon, s ne merüljenek el az anyagi gondokban és fejtörésekben annyira, hogy a mennyei dolgok gondolata a lelkükből kiessék. Ne is csodálkozzanak házgondnokaink s általában azok, akik vagyongazdálkodással foglalkoznak, midőn ilyen lelkigyakorlatos természetű intelmet kapnak. Gondolják csak meg, hogy Don Ruát, Don Bosco szellemének leghívebb értelmezőjét, a szalézi jószágkormányzó és házgondnok tökéletes eszményképét, Atyánk néhanapján szeretettel megdorgálta azért, mintha nem volna elegendő bizodalma az égi segítségben.

Helyénvalónak tartom megemlíteni azt az érdekes párbeszédet, amely kidomborítja előttünk egyrészt Don Ruánk felvilágosult emberi bölcsességét, másrészt Alapítónknak az isteni Gondviselésre való határtalan reá-hagyatkozását.

— Add el a kötvényeket, s fizesd ki az adósságokat! — parancsolja neki Don Bosco. — Megtartom előre nem látott esetekre, milyenek napról-napra adódnak. Ha eladom azokat, később mit csinálunk majd? — válaszolja Don Rua.

— Az Úr majd gondoskodik!

— Az Úr már csodákat is tett. Mindamellet a napokban jár le egy 28.000 lírás tartozásunk.

— Örültség az, ha valaki nem akarja rendezni a mai adósságait csak azért, hogy majd később rendezhesse.

— A mai adósságot későbbre is lehet halasztani, akkor azonban, törik-szakad, fizetni kell.

— Arra az esetre majd gondoskodik rólunk az Úr. Pénzt félretenni annyi, mint elzárni az utat a Gondviselés elől. — Amikor ezt a párbeszédet olvassuk, négy-szemközt szólva, majdnem úgy látszik, hogy Don Ruának volt igaza. Don Bosco, aki a nagy hit szellemét akarta belenevelni szeretett tanítványába, mégis azt parancsolta neki, hogy borítsa ki a ládafiát, fizesse ki az esedékes adósságokat, aztán bízsa dolgát az Úrra. Majd, jól tudva, hogy szavainak hatása alatt az ő kedves Don Ruája morzsányit sem veszít becsületéből azok előtt, akik a párbeszédnek fültanúi voltak, sőt egyenesen azért, hogy mindnyájukban nagy bizodalmat gerjessen Istenben. imígy zárta be a vitát: „Nem tudok kedvem szerint való jószágmányzót találni! Olyat t. i., aki korlátlanul bízni tud az isteni Gondviselésben, s nem iparkodik élére állítani a garast, hogy majd, valamikor zavarba ne jöjjön“³³⁹.

Don Bosco lelke mélyén ismerte Don Ruát. Rátermetten vagyonkezelőnek, ugyanakkor a hit emberének ismerte őt. A hozzáintézett szavakat tehát inkább nekünk szóló szavaknak kell tekintenünk, ünnepélyes intelemnek, hogy ha anyagi sáfárkodást bíz majd reánk az

engedelmesség, akkor iparkodjunk szívünket a pénztől elszakítani, s ugyanakkor határtalan bizalomban nyissuk ki lelkünk ablakát a szeretetreméltó Gondviselés előtt, amely eleddig oly nagy jósággal sietett segítségünkre minden szükségünkben.

70. A TAKARÉKOSSÁG

A második megfontolásra méltó gondolat, mely az eddig mondottaknak mintegy csattanója bukkan fel előttünk, a következő. Míg egyrészt távol kell tartanunk szívünket a pénztől s az anyagi javaktól, ugyanakkor kötelességünk ezeket a javakat a takarékoság szellemében kezelni. A takarékoságot helyesen így határozhatjuk meg: A takarékoság a szegénységnek megvalósítása, másszóval húsból és vérből való szegénység. Ha a Don Bosco által annyira a szívünkre kötött hit szellemében az anyagi javakat úgy tudjuk tekinteni, mint az isteni Jóságnak és Irgalomnak megannyi ajándékát, akkor következetesen azoknak legmeszebbmenően gondját is viseljük, s nem engedjük meg, hogy legkisebb hányadukban is tönkre menjenek. Az első egyetemes káptalanok határozmányjaiban sok gazdasági természetű, részletező előírást találhatunk, amelyek potom dolgoknak látszhatnának olyan valaki szemében, aki nem lát tovább az orránál, amelyek ellenben böles gyakorlati útmutatások, s annál inkább megszívlelendők, mert Don Bosco s tiszteletreméltó első rendnagyjaink sugalmazták nekünk azért, hogy a törölmetszett szegénység átélésére serkentsenek. Maga Don Rua, már 1897-ben így ír: „Azt hihetnék egyes rendtársak, hogy az előljáróknak a takarékoságra vonatkozó gyakori buzdításaikban más cél nem is lebeg a szemük előtt, mint az a csekély pénz, amit így félre lehetne tenni. Ó, győződjetek meg, hőnszeretett fiam,

hogy sokkal magasabb célra irányulnak a mi buzdításaink! Arról van szó, ill. azt akarjuk elérni, hogy viruljon köreinkben a szegénység szelleme, amelyre fogadalommal köteleztük magunkat“³⁴⁰.

Ebben áll a takarékoságnak magasabbrendű célja. A házias erény: mindennek gondját viselni, semmit el nem tékozol, mindent a maga helyén akar látni, mindent megőriz, szorgoskodik az apró dolgokban, kellő időben megjavítja a kisebb romlásokat, s így elejét veszi a nagy romlásoknak, nem költekeznek, csak ha okvetlenül szükséges, a költekezéseknél pedig előzetesen számot vet magával, utóbb aztán ellenőrzi magát, hogy így esetleges meglepetéseket és csalatkozásokat kizárjon. A takarékoság mindent fel tud használni, jó értelemben tud tartalékolni, s legjobb szövetségeseit az előrelátásban, a tisztaságban s abban találja, hogy mindennek megállapítja a maga helyét. Sohasem feledkezik meg arról, hogy Istené minden, s hogy Neki kell majd számot adnunk mindentről. Mindenkor szem előtt tartja, hogy Ő, aki saját akaratából lett szegénnyé, azt kívánja tőlünk, hogy mi is, miután ezt az erényt választottuk osztályrészül, gyakoroljuk is, de nem szavakban, hanem tettekben. Ebben a szent versenyben valamennyiünknek, mint egy nagy család fiainak, megbont-hatatlan egységet kell alkotnunk: az előljáróknak abban, hogy jó példát adnak, aztán emlékeztetnek s buzdítanak, a többieknek pedig azzal, hogy fiúi szeretettel s nagylelkűen gyakorolják.

Alapítónk s utolérhetetlen tanítványa Don Rua, a szegénységről beszélve, a jól felfogott takarékoságnak olykor legapróbb részleteihez leszállottak. Ezt nemcsak körleveleikben s konferencia-beszédeikben tették, hanem még szentbeszédeikben is, karinget és stólát öltve. Cseppet sem féltek, hogy az Isten szavával szemben tiszteletlenséget követnek el. Szívükben a szegénység

szeretetének tüze lángolt. Másrészt a legútszélibb sarkalásokból fel tudtak emelkedni a Gondviselés jóságához, a háladatossághoz jótévőink iránt, akik annak szerencsés eszközei, az áldozat és a kereszt szeretetéig. A szentek mindenkor így cselekedtek s így beszéltek.

A lelkiélet tudományának egyik súlyoszávú művelője egy észrevételt tesz, mely potomságnak tetszhetnék. Egy szerzetes, írja ő, mialatt heves szél fúj, észreveszi, hogy egy ablak nincs kikapcsolva, tehát hogy ki van téve a csapkodásnak s következésképpen annak is, hogy kitörik belőle az üveg. Ő azonban ügyet sem vet rá. — Nem az én dolgom, gondolja magában, van, akit megbíztak vele! — Közben a szél elvégzi romboló munkáját. Kétségkívül ez a szerzetes vét az erény ellen, s bűne bizonyos fokban a súlyosság jellegét is felveheti. Ennek az oka abban rejlik, hogy a szerzetes tagja egy közületnek, s épazért köteles vállalni s megóvni annak törvényszabta érdekeit. Szándékos nemtörődömségével közvetlen okozója lett a közületet érintő valóságos veszteségnek, ez pedig nyilvánvaló rendellenesség.³⁴¹

Ugyanezt a gondolatot fejtette ki fiainak, kissé szélesebb mederben, a mi kiváló Atyánk: „Valahányszor csak, úgymond, meg lehet egy rosszat akadályoznunk, akár csak anyagi rosszat is, tegyük meg! Minden anyagi pocsékolást kerüljünk, így az ételben, a ruházatban, s bármi más használati tárgyban! Közösségben élvén, kölcsönösen, kivétel nélkül, valamennyiünknek gondot kell fordítanunk a Társaságunkhoz tartozó minden dologra“³⁴²

Hasonló esetek alkotják életünk mindennapi szövedékét. A takarékoság lehetősége most a lakóhelyek és bútorok karbantartásában kínálkozik, abban pl., hogy ne lyuggassuk ki a falakat szögekkel, különösen ünnepek alkalmával; majd az étkezésben, ruházatban, lábbeliben, könyvekben, írópapírban, világításban, utazá-

sokban; majd pedig annyi más adódó alkalommal, amikor módunkban áll elkerülni veszteségeket, pocsékolást, rongálásokat. Mindenben lehet azt a jólfelfogott takarékosságot érvényesíteni, amely nemcsak anyagi megtakarításnak forrása, hanem valóságos páncélszekrény, amelyben apránként a szegénység vagyont, vagy mondjuk inkább: az Ég vagyont halmozzuk fel.

Eme buzdítás magyarázataképen halljátok kedves Don Ruáknak gyönyörű szavait! „Azzal a pénzzel, úgymond, amelyet ti megtakarítottok, talán arra nyílik majd alkalmunk, hogy eggyel több ifjúnak adhatunk kenyeret, befogadva őt valamely jótékonyági intézetünkbe. Lemondva valamely nem éppen szükséges dologról, hozzájárultok majd ahhoz, hogy az Egyház eggyel több papot, pogánymisszióink eggyel több buzgó munkást, az örvény szélére került lelkek egy megváltót kapnak“³⁴⁸.

1873 júniusában Don Bosco a Társaság házaiban tett látogatás kapcsán körlevelet küldött szét. Ebben mindenkinek lelkére kötötte a takarékosságot, amelyet maga nyers kamatnak szokott nevezni. „Komolyan gondolkodnunk kell, úgymond, valamely megtakarításra, s ugyanakkor megfontolás tárgyává kell tennünk azokat a gyakorlati szempontokat, amelyekből valamelyes költségkiméleést tudunk kihozni.“ A jó Atyánk által figyelmünkbe ajánlott szempontok pedig ugyanazok, amelyeket a későbbi előjárók az ő példája nyomán, fáradhatatlanul hangoztattak, amelyeket magam is 1936 november 21-én kelt külön körlevelemben ismét nyilvánosságra hoztam. Ez alkalommal függelékben közlöm azokat. Azt kívánja tőlünk, hogy akkor is, mikor vendégeket hívunk asztalunkhoz, „ne feledjük soha, hogy a Gondviselésből élünk, hogy nincs jövedelmünk, s hogy a szegénység szellemének kell minden életmegnyilvánulásunkban érvényesülnie“.

Mielőtt körlevelét bezárná, jó Atyánk, a jóságnak és tapintatosságnak megtestesült példaképe, így beszél fiaihoz: „Ezekkel a figyelmeztetésekkel azonban nem szándékozom túlzásba menő takarékoskosságot bevezetni. Csak azt akarom szorgalmazni, hogy takarékoskodjunk, ahol csak tudunk. Egyenes szándékom, hogy semmit se hagyjunk el abból, ami a testi egészség s a közerkölcsiség fenntartásához hozzájárulhat, mind Társaságunk szeretett fiai között, mind pedig növendékeink között, akiket az isteni Gondviselés reánk bíz”³⁴⁴.

Amint látjátok, adódhatnak hamis takarékoskodások is. Így pl. ha valahol megvonnák a rendtársaktól a szükségést, míg ugyanakkor egész vagyont költenének építkezésekre s nem okvetlenül szükséges dolgokra; vagy ha silány árut szereznének be, ami aztán hamarosan halomba romlanék; ha a tűz vagy egyéb biztosítások kérését halogatnák, kitéve a Társaságot veszteségeknek vagy büntetéseknek; ha földdarabokat parlagon hagynának, csak azért, hogy ne kelljen munkabéreket fizetni, mikor pedig búsásan meghoznák azt a művelés; egyszóval, ha összetévesztenék az igazi, az eszélyes, a nagyvonalú takarékoskosságot a fukarsággal, a rendtelenséggel, a patópálos nemtörődomséggel, a garasoskodással, ami a fillért megtakarítja, míg a százas és ezres bankókat könnyedén elveri, s ugyanakkor elszórja az elégedetlenség magvait, és szítja a szóbeszédet és rosszmájúságot kint és bent. Nem is erény az, amely valódi légkörét nem a szeretetben találja. Felejthetetlen Don Ruánk valahányszor a tartományfőhöz intézett irataiba bele-beleszötte „az eszélyes takarékoskosságot, amely elsőszámú forrása a házak anyagi jólétének“, mindannyiszor lelkükre kötötte: legfőbb gondjuk mindenkor az legyen, hogy uralkodjék a rendtársak között a szent béke, a szívek és lelkek szoros egysége, őfelsége: a szeretet.

71. SZEGÉNYSEG A LÉLEKBEN

Amit eddig a szegénységről, a testre és a rajtunk kívül álló dolgokra vonatkozóan mondtunk, mind azt célozza, hogy az igazi szegénység szellemét a lélekben meggyökereztesse. „Az erény nem a szegénységben rejlik, hanem ennek a szeretésében“³⁴⁵. Most tehát le kell hatolnunk szívünk legmélyére, s ki kell kutatnunk, nem bújik-e ott még mindig a földi javakhoz való ragaszkodás, s vajjon a szegénység iránt való hajlandóságunk Jezus szerelméért kifejezésre jut-e érzelmeink világában s méginkább a cselekedeteinkben. Az evangéliumi szegénység természetesen magával hozza a földi javakból való külső kivetkőzést a fogadalom által, ám a belső kivetkőzést, a valóságos elszakadást méginkább megköveteli, az önmegtágadás, az alázatosság által. Nem elegendő a kívülvaló szegénység. „Nyomorult az, mondja Szt. Bernát, aki csupán a kívülálló dolgokkal törődik, s ugyanakkor lelki világát elhanyagolva, valaminek képzele magát, holott a valóságban mit sem ér. Szerencsétlen! Észre sem veszi talán, hogy lelkén titkos féreg foga rág, s szíve nagyon távol van Istentől“³⁴⁶. A szegénység szeretetének kell a szívünkben égnie. Mármost a *szeretet*, amint Szt. Pál mondja, *nem keresi a magát*³⁴⁷. Ime a jel, a megkülönböztető, amelyről megismerhetjük, hogy valóban gyökeret vert-e bennünk a szegénység szeretete. Aki magára gondol, aki magát keresi, aki a saját kényelméért mindent feláldoz, akinek szíve a saját jólétéhez s ezer potomsághoz hozzátapadt, arról jogosan elmondhatjuk, hogy ott a szíve, ahol a kincse, s hogy az nem hogy szeretetben lángolna, hanem inkább földdel van tele. A szegénységnek csak az álarcát, ábrándképét viseli. Szent Alapítónk nem elégszik meg azzal, hogy fiai egy akármilyen szegénységet gyakoroljanak, hanem amikor annak

megszerzésére sarkalja őket, annak legmagasabb csúcsaira mutat rá. Ő is, akárcsak más szentek, anélkül, hogy lajstromba szedné őket, a szegénységnek három lépcsőfokát mutatja be nekünk.

Az *Alapszabályokhoz* írt előszavában jó Atyánk azt ajánlja fiainak, hogy a szegénység következményeit türelmesen s nagylelkűen viseljék el. „Hébe-hóba olyan ételünk, ruhánk vagy másvalamink lesz, ami nem lesz ínyünkre; azonban éppen ezekben az esetekben kell majd visszaemlékeznünk arra, hogy szegénységi fogadalmat tettünk, s ha érdemet s jutalmat akarunk evvel szerezni, akkor el kell viselnünk a következményeit“. Ez az első lépcsőfok, amelyről Szt. Bonaventúra beszél: „Van egy *magasfokú* szegénység. Ez a *türelemben* rejlik, s arra képesít bennünket, hogy elégedjünk meg azzal, amink van, s ne panaszkodjunk semmi miatt“³⁴⁸. „Van aztán egy *magasabbfokú* s *kiváló* szegénység. Ennél fogva kielégítettnek tekintjük magunkat a legszorosabbban szükséges, sőt a hitványabb dolgokkal, sőt ezekben szinte *jókedvünk telik*.“ Don Bosco erre a másodfokú szegénységre céloz, amikor Jézusnak s az apostoloknak szegénységét vetíti a szerünk elé, s emlékezetünkbe idézi, hogy az isteni Mester semmiképp sem akarta, hogy tanítványainak egynél több ruhájuk legyen, s egyáltalán gondjuk legyen arra, hogy missziójuk folyamán mire is lesz szükségük.“ Krisztus követőinek, mondja Don Bosco, bárhová mennek, s bármit csinálnak, meg kell elégedniök a fenntartásukhoz szorosán szükséges élelmekkel s a testük betakarásához megkívánt ruházatokkal“³⁴⁹. Végre, fejezi be Szt. Bonaventúra, „van egy *legmagasabbfokú* szegénység, az t. i., amelyet örömmel viselünk el annyira, hogy szinte *dicsekszünk vele*, s amelyet azzal a szándékkal viselünk, hogy egyáltalán semmit sem kívánunk. Ez azért a *legmagasabbfokú* szegénység, mert semmije sincsen. Ez

volt az Úr Jézus szegénysége. Neki nem volt semmije, sőt nem volt, hol fejét lehajtania, még a keresztfán sem“³⁵⁰. Don Bosco erre a legmagasabbfokú szegénységre buzdít, amikor így ír: „Ha szegénységi állapotunk valami kellemetlenségnek vagy fájdalomnak lesz forrásává, akkor örvendjünk Szt. Pállal, aki a vidámságnak tetőpontján levőnek nevezi magát minden szorongatása közepette“³⁵¹. Tegyük hát mi is úgy, mint az apostolok, akik áradoztak a boldogságtól, amikor a zsinagóga elől távoztak, *miután ott méltók lehettek Jézus nevéért gyalázatot szenvedni*³⁵². Éppen effajta szegénységnek ígéri, sőt biztosítja isteni Megváltónk a mennyországot ezekkel a szavakkal: „*Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa*“³⁵³. Eme legmagasabbfokú szegénység kiválóságának magyarázatát Don Bosco abban látja, hogy tulajdonképpen ez tesz bennünket Jézus Kriszushoz hasonlókká, Aki „a szegénységben született, minden nélkül, szűkölködve élt, és meztelenül halt meg a keresztfán“. Ezért hirdeti jó Atyánk, hogy „A szegénység a mi szerencsénk, Istennek áldása!“

72. AZ ELSZAKADÁS

Akinek a szegénység a lelkében vert gyökeret, annak a szíve is teljesen s tartósan távol áll a földi javaktól. Ezt az igazságot annyiszor hallottuk Atyánk ajkáról: „A szegénység legyen a szívünkben, csak akkor tudjuk majd gyakorolni is“. Akkor is, amikor az ifjúsághoz szólott táplálékról, ruházatról, egyéb földi javakról, el-elmondotta: „Ha szíveteket hozzátapasztjátok eféle javakhoz, annak nagy kárát látjátok majd.“

A közelmúltban egy lángelkű plébános a becchi kegytemplomban hirdette az ígét egy csapat gyermek-

nek. Beszedéber, kiemelte, hogy Don Bosco életszentségének főforrása éppen a földi dolgoktól való csodálatraméltó elszakadása volt. Leszállva a gyermekek értelmiségi színvonalára elmesélte a rigó halálának közismert jelenetét³⁵⁴. Miután lefestette Bosco Jancsinak vigasztalhatatlan sírását, rámutatott azokra a meggondolásokra, amelyek a kisleány lelkében támadtak könnyei forrásának sívársága s a világi dolgok értéktelensége körül. Majd megvilágította abbéli komoly elhatározását, melyben korát kétségkívül felülmúlta, hogy t. i. többet sohasem tapasztja a szívét mulandó javakhoz. A jó pap így maga is könnyekig meghatva, figyelmes hallgatóit meggyőzte arról, hogy a Bosco gyerek életében attól a naptól fogva valóban olyan lendület indult meg az életszentség felé, mely őt végre is eljuttatta az oltárok méltóságához.

Mínthogy ennek a kis eseménynek híres-neves szónokok is visszhangot adtak, nem gondoljátok-e, hogy azt jogosan állíthatjuk szembe azzal a hasonló természetű másik eseménnyel, amely Nagy Szt. Gergely írásából szintén közismert?

— Szigorú vezeklésben eltöltött hosszú évek után egy remete szerette volna megtudni, milyen jutalomban részesül is majd. Buzgó imában fordult tehát az Úrhoz. Isten meghallgatta, s álomban mondotta meg neki, hogy ugyanazt a jutalmat kaja majd, amely Gergely pápára vár. A remete áldotta az Urat, mégis némi szomorúságot érzett amiatt, hogy annyi önsanyargatás és nélkülözés után is, csak abban a jutalomban részesül, mint Gergely pápa, aki mégiscsak a pápai udvar fényében él. Hogy tévedését belássa, égi szózat szólott hozzá: — Sokkal nagyobb hajlandósággal viseltetsz te állatkádhoz, mind a pápa udvarának fényéhez.“ A remete arcát erre szégyenpír futotta be. Valóban miután lemondott tekintélyes vagyonáról, nem tudott meg-

válni macskájától, s magával vitte a remeteségbe. Mosolyogni való kedvünk volna, ha más oldalról csodálattal nem töltene el az a gondolat, hogy Bosco Jancsi tíz éves korában a tökéletességnek olyan magas fokára törekedett, amelyet egy szerzetes késő vénségére sem tudott elérni. Hogy aztán milyen volt későbbben az ő hősieks elszakadása, az mindnyájunk előtt ismeretes. Isten őrizze, hogy Atyánk egykor pörbe szálljon velünk azért, hogy annyi év után s az előjáróknak talán annyi intelme után, nem tudtunk bizonyos apró lemondásokat magunkra parancsolni, s bizonyos apró földies hajlandóságokat kiirtani, amelyek belevisznek minket a szegénység fogadalmának, ill. erényének megsértésébe.

Egynémely szalézinak megvan az a jeles szokása, hogy a jóhalál gyakorlat napján elkészíti a használatára szánt dolgoknak a leltárát. Látni akarja, nem tart-e magánál valamit engedély nélkül, vajjon teljesen elszakadt-e szíve a földtől, s vajjon mindene olyan rendben van-e, mintha csak valóban el kellene ezt a világot hagynia. Ezt a hasznos gyakorlatot mindenkinek melegen ajánlhatjuk. Ezzel el lehet jutni a tökéletes elszakadáshoz. Don Rua ezt így szokta mondani: „Ha komolyan hozzá akarunk látni megszentelődésünk épületének felépítéséhez, akkor úgy valahogy kell tennünk, mint az építőmunkások. Ezek csakhogy fürgébben dolgozhatnak, lehányják a ruhát magukról s ingújjra vetkőznek.”³⁵⁵ Minden előhaladás a tökéletességben mindaddig lehetetlen, s nem lehetünk Don Bosco igazi fiai, míg ezt az erényt nem szeretjük, s nem gyakoroljuk”³⁵⁶. „Hogy Jézus után a keresztet vihessük, mondotta más alkalommal, minden ideigvaló kölöncöt le kell ráznunk a nyakunkról, szabadulnunk kell minden földízü jószágtól”³⁵⁷. Hogy pedig mindjobban feltűzjen bennünket erre az elszakadásra, azt tanácsolta, hogy Szt. Pál intelmét gyakran idézzük emlékezetünk-

be, aki azt kívánja tőlünk, hogy *zarándokoknak* s *jövevényeknek* tekintsük magunkat a földön³⁵⁸; továbbá Szt. Pálnak egy további intelmét, ahol arra buzdít, hogy ne annyira *az ideig-óráig való földi lakásunkkal* törődjünk, hanem *a jövőddel*³⁵⁹.

Nincs ennél hatékonyabb gondolat a földtől való elszakadásra. A jelen élet rövidege s a jövő élet örökkévalósága a következő intelmet adják *szeretett* Atyánk ajkára: „Ha nem hagyjuk el a világot magunk jószántából, kénytelenségből kell egyszer majd elhagynunk.“ Hogy bennünket az elszakadásra ösztökéljen, a *zarándok* példázatát ő is idézi. „A *zarándok* megy előre a maga útján, nem törődve azokkal, akik *dínom-dánom*ban vannak, vagy pedig egymás között *civódnak*. Mindezek őt nem érdeklik. Beéri egyetlen nagyon szerény öltözettel. Nagyon mértékletesen táplálkozik, vagyis csak annyit vesz magához, amennyi éppen elegendő, hogy ki ne merüljön. Csak a szorosan szükségeseket viszi magával, hisz' a fölösleges *batyu* csak akadályozná a *gyors mozgásban*“. Nekünk is mentesülnünk kell mindattól, ami nem okvetlenül szükséges a szerzetesi szegénység korlátai között mozgó életünkhöz, hogy megszabadulva minden *lim-lomtól*, annál erősebb iramban *róhassuk* az utat *igazi hazánk felé*.

73. AZ ÖNMEGTAGADÁS

Egyike a leggyökeresebb s leghatékonyabb eszközöknek, amelyek a földi dolgoktól való elszakadást elősegítik: az *önmegtagadás* szelleme. A szegénységnek minden egyes megnyilatkozása egy-egy lemondás, már pedig nincs lemondás *önmegtagadás* nélkül. A szegénységnek *útitársai*: a *kényelmetlenségek*, a *szenvedések*, a *nélkülözések*. Ezeket azonban csak az képes gyakorol-

ni, aki Jézus iskolájában megtanult magának nemet mondani. Csak az dicsekedhetik majd Krisztus keresztjének a viselésében, aki nagylelkű erőfeszítésekkel le tudta magáról a földi béklyókat rázni. Mármost az érzékeknek s a szívnek állandó megtagadása kétségkívül megszabadít bennünket azoktól a zaklatásoktól s apró ragaszkodásoktól, amelyek bennünket a földhöz szeretnének láncolni. Ebben áll éppen a Krisztus követése.

Ne feledjük, hogy Ő a betlehemi barlang kiáltó szegénységében mutatkozott be a világnak! A seregeknek s tanítványainak mongmondotta, hogy *nem békét jött hozni a földre*, vagyis bűnös megbékélést a világ hiúságaival, *hanem szakadást*, vagyis háborút az élvezetek s minden földi hajlandóság ellen. Mindenkinek elmondotta, nem is egyszer, hogy *országát azok nyerik el, akik erőszakot fejtenek ki saját szenvedélyeikkel szemben*; s hogy Őt csak az követheti, aki *mindennap fölveszi a keresztjét*, s hordozza a meredek és irdatlan úton.

Mármost gondoljátok-e, hogy ez az a pillanat, amikor számon kell kérnünk magunktól: milyen háborút is viseltünk földies vágyaink ellen? Milyen lemondásokat, önlegyőzéseket, önmegtagadásokat, áldozatokat is hajtottunk végre? Milyen stílusban s milyen nagylelkűséggel is hordozzuk a keresztet? Hogyan is viseljük el a szegénységet nyomon követő nélkülözéseket az asztalnál s a ruházatban? Egyszóval hogy valóban a bőrünkhöz nőtt-e a keresztény önmegtagadásnak nemes egyenruhája? Ne feledjük azonban, hogy Jézus és az apostolok ezeket az intelmeket egyszerű keresztényekhez intézték! Mit kell tehát nekünk szerzeteseknek, nekünk szaléziáknak csinálnunk?

Az Ósegyház, mondja Szt. Jeromos, buzgó keresztény őseinkbe a tökéletességnek oly magas fokon mozgó lelkiségét tudta beleplántálni, mely után ma éppen

a szerzetesek vágyakoznak, ill. amelyet a szerzetesek törekszenek elérni³⁶⁰. Ó, valljuk csak be szégyenünket! Talán mi sem hordoztuk méltóságteljesen a mi keresztényi, szerzetesi, szalézi egyenruhánkat! Gyakran megcsodáljuk s megköveteljük a szegénységet a többiekben, tanulmányozzuk könyvekben, dicséretekkel halmozzuk szöszéken s konferenciabeszédekben. Mikor azonban szemtől-szemben állunk vele, akkor tétovázunk, meghátrálunk, szégyenszemre megfutamodunk. Pedig be sokszor hallottuk Atyánk súlyos intelmét: „Amikor a szaléziak soraiban lábrakap a kényelem s a jólét szeretete, akkor a Társaság pályafutását befejezte!” Melyikünk ne törekednék ezt a veszedelmet meghíúsítani? Akkor hát hallgassuk meg jó Atyánkat, különösen mikor arra buzdít, hogy tűrjük, sőt örüljünk a szegénységet nyomon követő kellemetlenségeknek! Távol tőlünk minden siránkozás, sőt még a pusztá megtorpanás is a nélkülözések előtt! Méginkább távol tőlünk egyszersmindenkorra minden zúgolódás, mely elhinti a magvát az elégedetlenségnek, s elidegenít másokat a szegénység gyakorlásától!

Annyiszor szinte az égig magasztaljuk atyáink erényeit, akik az áldozat szellemét hősiességben megragyogtatták. Eddig minden rendjén van. Ám nem volna szabad Aranyszájú Szt. János intelmét felednünk, hogy t. i.: „Kötelességünk követni is azokat, akiknek érdekeit s erényeit méltatjuk. Ha pedig nem szánjuk reá magunkat erényeik követésére, akkor jobban tesszük, ha tartózkodunk dicső voltunk meddő ünneplésétől. Ennek magyarázata világos: aki valakinek a dicséretét zengedezi, annak magának is méltóvá kell lennie a dicséretre; s aki a szenteknek példáit és erényeit megcsodálja, annak maga részéről is ki kell tűnnie az élet-szentségben“³⁶¹

Másrészt azt se feledjük, hogy az önmegtagadás

nemcsak megizmosít bennünket a szegénység erényében, s megkönnyíti számunkra a fogadalom megtartását, hanem ugyanakkor a tisztaságnak is pajzsa, a tökéletességnek forrása, a békének balzsamos lehelete.

Aranyszájú Szt. János, ott ahol Szt. Pálnak a Galatákhoz intézett szavait magyarázza: *a világ megfeszítetett nekem és én a világnak*, azt mondja, hogy „a közöttünk és a világ között lévő kapcsolatoknak azonosnak kell lenniök az egyik halott és a másik halott között lévő kapcsolatokkal“³⁶³. Mármost, jegyzi meg Bossuet, az első dolog, ami életben tart bennünket a világ számára: a földi javakhoz való vonzalom. Csak amikor valóban meghaltunk a világnak, tehát csak a halálnak fagyos érintésére alszik ki ez a hajlandóság, akkor végre a világ olyan lett számunkra, mint egy nagy semmi, s mi is hasonlóképpen a világ számára. S éppen ez az a halál, melyben Jézus életének teljességét átéljük, s megnyerjük maradék nélkül a szeretetét, sőt magát a Szívét is a szegénység árán“³⁶⁴.

Sajnos, és ezt tapasztalatból tudjuk, két lélek lakozik bennünk; az Isten lelke s a világ lelke; kettős életfolyamat zajlik bennünk: a természet élete s a kegyelmek élete. Szt. Pál szavai szerint kielemezhető bennünk egy alacsonyabb, földies, testies réteg, mely állandó harcban áll a magasabb, lelkes, égies énünkkel. Az egyik be akar szennyeződni a földi élvezetekben, míg a másik tartósabb örömekre érezve hivatást, törekszik az előbbit leteperni és szolgaságba vetni, hogy így az örök gyötrelmekről megkímélje. Jézus, hogy kedvet csináljon nekünk a szenvedésre, erre nagystilű példákkal is szolgált. „Azon nem csodálkozom, mondja még mindig Bossuet, hogy Jézus meg akart halni. Ezzel az áldozattal mennyei Atyjának tartozott, hogy igazságosságát kiemelje, s kegyelmét megnyerje az emberek számára. Dehát mi szükség volt arra, hogy annyit

bú és jaj között éljen s haljon meg? Jézust a próféta a *fájdalmak emberének* nevezte. Valóban csak azért élt, hogy szenvedjen, vagy inkább Tertullianus erőteljes kifejezésével élve „feláldoztatása előtt a szenvedések békéjében kívánt mintegy meghízni“³⁶⁵. Ez volt Jézusnak földi lakodalma. Asztalára a fájdalmakon kívül más ételek nem is kerültek. Szent igaz, hogy halála túlságosan is elegendő volt az emberi nem megváltására. Ám a halál egymagában nem elégítette ki égő vágyát, hogy értünk szenvedhessen“³⁶⁶.

Itt a példa: kövessük! Mint egyszerű keresztényeknek is kívánnunk kellene mindenkor Jézus Krisztussal egyesülve élni. Ám hol is találjuk majd lelkünk szeretetreméltó Üdvözítőjét? Mely helyen adatik is meg nekünk, hogy isteni ölelését fogadjuk? Jézust csupán a dicsőség magasságában, vagy a szenvedés kínjai között találhatjuk; vagy égi trónszékén vagy keresztfáján. Itt világosodik meg előttünk tökéletesen Szent Teréz anya vezérgondolata: vagy szenvedek Jézussal a keresztfán itt a földön, vagy meghalok, hogy elmehessek örvendeni Neki a mennyországban. A krisztusi életnek nincsenek más útjai, nem is lehet másmódon átélni. Az élet szenvedései azonban megenyhülnek s értéket kapnak azoknak az örömöknek a gondolatában, melyeket számunkra lekötnek az égben.

A világ fiai, a test szavának visszhangjaképpen kegyetleneknek neveznek majd minket, mivel megtagadjuk testünktől azokat a kielégüléseket s gyönyöröket, amelyek után az annyira sóvárog. Mi azonban bátran megmondhatjuk, hogy ők nálunknál is kegyetlenebbek, mert amíg testünknek mulékony javakat juttatnak, ugyanakkor azt örök kínokra kárhoztatják.

Az önmegtagadás, az érzékek megzabolázása, a nélkülözések, az áldozatok tagadhatatlanul terhet jelentenek romlott természetünknek. Vigasztaljon, emeljen fel

azonban az égi örömök gondolata! Számunkra is felvirrad majd a nap, melyet Szt. Pál sóvárgóan hívogatott. Akkor majd feloldódnak testünk kötelékei, s megszabadulva örökre a világ számkivetéséből, a test börtönéből, a földi hiúság ezer béklyójából, repülünk majd Krisztus ölelő karjába. Aznap véget érnek a földi élet nyomorúságai, s elmerülünk az égi örömök végtelen tengerében.

74. AZ ELÉGEDETLENEK

Szálljunk tehát magunkba, mondom Bourdaloue-val, és ha valamelyikünk úgy találná, hogy a szerzetben nem kapja meg a beígért százannyit, akkor ne szálljon pörbe Istennel, hanem inkább magán siránkozzék! Ha a szívét megkérdezi, az ilyenek be kell talán látnia, hogy nem mondhatja el Szt. Péterrel, hogy „mindent elhagyott“, s éppazért megérlelődik majd benne az a tudat, hogy nincs jussa az isteni ígéretekhez³⁶⁷.

Ha akadnak házainkban olyanok, akik bár ugyanazt a kenyeret eszik, ugyanannál az asztalnál ülnek, ugyanaz alatt a fedél alatt élnek, ugyanabban a templomban imádkoznak, ugyanazokban a termekben dolgoznak, mindamellet csak nyomorúságosan tengődnek, mivel egyrészt megosztják a mi saját életünk kényelmetlenségeit, ugyanakkor azonban nem részesülnek annak vígasztalásaiban, az ilyenek mindennek az okát egyesegyedül magukban keressék! Megesik valóban, hogy ünnepélyes szent ígéretet után is ezek nem Jézus Krisztust, hanem mindenkor csak a magukét keresték, mikor testük számára földies kielégülést kerestek. Néha még az a gondolat is felmerül lelkünkben, mondja Szt. Ágoston, hogy „az ilyenek a világot nem is Isten szolgálatáért hagyták el, hanem csak azért, hogy megszaba-

duljanak egy nyomorúságos, tengődő élettől, s most a szerzetesi életben mást se keresnek, mint azt, hogy tejben-vajban fürödjének, jól öltözködjének, s ugyanakkor megsüvegeljék őket olyanok, akik a világban talán észre sem vették volna. Az effajta alanyokat, folytatja a szent, bizonyos szárnyasokhoz hasonlíthatjuk, melyek meg-megkísérlik büszkeségük szárnyait kibontani, s azokon fölszállni, ám sohasem jutnak annyira, mert a test lapos törvényei szerint élnek, a fegyelmet és az evangéliumi törvényeket megtapodva“³⁶⁸. Hadd szóljak hozzátok nyílt sisakkal, s hadd hívjam magát Istent biznyságul szavam igazsága mellett! Megvallom, hogy amióta szerzetesi ügyekkel foglalkozom, aminthogy nem találtam jobb embereket a szabálytartó szerzeteseknél, akként rosszabbakat sem találtam azoknál a szerencsétleneknél, akik kirúgnak a hámból. Úgy vélem, éppen nekik szól a jelenések könyvének szigorú tétele: „*Aki igaz, legyen még igazabb, és a szent legyen még szentebb; de aki szennyes, legyen még szennyesebb!*“³⁶⁹

Szóról-szóra így van. Az elégedetlenek a szerzetben nem azok, akik mindent elhagytak, hanem azok, akik a gyakorlatban titkos tartalékokkal rendelkeznek, s akik szívüket ezer apró holmihoz hozzátapasztották; azok, akik egyre azon törik a fejüket, hogyan tudnák maguknak akár törvénytelen eszközökkel is a fölöslegest biztosítani, sőt sokkal nagyobb hévvel, semmint a nagyvilágiak tennék a pusztá szükséges érdekében; azok végre, akik a Társaságban nagyobb úri kényelemmel kívánnak élni, semmint azt saját családjuk ölen teheték volna. „Sajnos, sóhajt föl Szt. Ágoston, és ez nagy baj, a közületekben éppen azok, a legnehezebben kielégíthetők, akik belépésük előtt kevesebbel rendelkeztek“³⁷⁰. Ezek csak egy esztelen, megrovásra méltó, gyalázatos, olyan nesze semmi — fogd meg jól szegénységet szeretnek.“

„Valóban különös volna, mondja szent Pártfogónk, ha Istenért szegények akarnánk lenni, azzal a föltétellel azonban, hogy semmi kellemetlenséget ne kelljen szenvednünk, hogy szükségünk kielégítésére minden rendelkezésünkre álljon, s egyben az a lehetőségünk is meglegyen, hogy tiszteletben s megbecsülésben is részesüljünk a világban“³⁷¹. „Ne panaszkodjatok hát szegénységtek miatt, folytatja. Hisz' nem szoktunk panaszkodni, hacsak olyan dolgok miatt nem, amelyek nincsenek ínyünkre. Ha tehát nincs ínyetekre a szegénység, ez csak annyit jelent, hogy nem vagytok szegények, hanem gazdagok vagytok kívánságokban s ragaszkodásokban. Ne panaszkodjatok hát, hogy nem vagytok úgy ellátva, ahogy kellene. Hisz' épp ebben van a szegénységnek kiválósága. Akarni a szegénységet, s ugyanakkor kibújni minden nélkülözés alól, ez aztán a fából-vaskarika! Egyértelmű volna azzal, hogy azon-egy időben akarnók a szegénységgel járó tisztességet és a gazdagság nyomán fakadó jólétet“³⁷².

Komolyan gondolkodjunk, s vizsgáljuk meg, nincs-e bennünk kigyomlálni való a szegénység dolgában, különös tekintettel az önmehtagadó életre. Szerzetesi életünk tavaszán örültünk a szegénység nyomán járó nélkülözéseknek, s hogy' megízleltük a százszorosnak gyönyörűségeit! Ha mármost keserű lett a szánk íze, azt egyesegyedül annak kell betudnunk, hogy elernyedtünk, s így el-elsikkad bennünk a lemondásokra s önmehtagadásokra készítő nagylelkűség. Felszítva az első buzgóság lángját, ismét ízleljük majd lelki gyermekségünk napjainak boldogságát, s dagasztja majd keblünket annak tudata, hogy keresztre szegezve is Jézussal élünk együtt. Csak így változik majd át a serlegünkbe vegyülő öröm örömmé.

75. SZEGÉNYSEG ÉS ALÁZATOSSÁG

A szentatyák a szegénységről szólva, oly szoros kapcsolatba hozzák ezt az alázatossággal, hogy ez a két erény az ő elgondolásukban szinte elválaszthatatlannak látszik. Az alázatosság határozottan egyike a leghatékonyabb eszközöknek az evangéliumi szegénységnek magasabbfokú gyakorlására. Nem áll módunkban ezt az erényt kimerítően tárgyalni. Röviden csak arra szorítkozhatunk, hogy annak a szegénységgel való legbelsőbb kapcsolatait megfigyeljük.

Nem szeretném, ha valamelyikünk a Társaságunkkal kapcsolatban szárnyrakelt elismerő nyilatkozatokat hallva a fejét legkevésbé is felemelné. Valamennyiünknek arra kell törekednünk, hogy a mi szerény Társaságunkat mindenki becsülje és áldja, ugyanakkor azonban kötelességszerűen el kell ismernünk, hogy annak erőtől duzzadó s bámulatos térhódítása: Isten ajándéka. Így aztán nem fogjuk az orrunkat magasan hordani, sőt eggyel több okot fogunk találni arra, hogy megalázkodjunk a minden jó Adományozója előtt, aki arra méltat bennünket, hogy különös kegyességgel tekintsen le ránk. Ragyogó példákkal szolgál nekünk ebben jó Atyánk, ki világgraszoló sikerei közepette is porig tudott alázkodni. Határozzuk el magunkat valamennyien arra, hogy mindenkor szerény hangunkat egyesíteni kívánjuk azoknak a szaléziaknak hangjával, akiket Don Bosco 1881-i álmában hallott, amikor imígy énekelték: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam!* Ne nekünk, Uram, ne nekünk, hanem Neked legyen mindenkor minden dicsőség!

Az alázatosságot azonban nem szabad csak általánosságban tekintenünk, hanem valamennyiünkben külön-külön. Ha aztán gyakorlatba is tudjuk tenni, ebből

nagy haszon áramlik majd az egyesekre s az egész Társaságra.

Hogy a szegénység az alázatosságot mennyire segíti s fenntartja, az nyilvánvaló. Kiemelve bennünket a földi javak közül, elvágja legbiztosabb gyújtókanócát a hiúságnak s büszkeségnek, amelyek éppen a ruházat, az asztal, a lakásberendezés túlzott keresettségéből s minden földi fényűzésből táplálkozik.

Annyira bensőségesek a két erény között levő kapcsolatok, hogy egyes szerzők az első boldogságban, ahol az Úr *boldogoknak* nevezi a szegényeket, az alázatosságot látták megjelölve. Az alázatosságról a legszebb dicséreteket zengedezték, s maga az áldott Jézus mondta, hogy nélküle nem lehet bejutnunk a mennyek országába. Maga az isteni Főlség meghajlik az alázatosak előtt, akik számára semmi sem elérhetetlen. Szt. Bernát véleménye szerint az alázatosságot elébe kell helyeznünk az elnyújtott böjtöléseknek, az álmatlan vigiliáknak, minden más testi fenyítésnek. Valamint az igaz jámborság, úgy ez is mindenre hasznos³⁷³; a többi erényeket égi fénybe öltözteti s állandósítja³⁷⁴.

Az alázatosságot azonban elsősorban is azért kell becsülnünk, mert hatékony segítséget nyújt a szegénység erényének megszerzésére s megtartására. „Mit gondolsz, honnan származnak bizonyos szerzetes házakban tapasztalható rendetlenségek? — kérdezi Szalézi Szt. Ferenc. Mindenkor a alázatosság hiányából. S ugyan miért fogyatkozik meg az alázatosság? Azért, mert ezt a két átkozott szót: *enyém* és *tied* még nem irtották ki. Mihelyt túlteszik magukat a közös életen s a szegénységen, üstént megjelenik az önteltség s a kevélység... A szent szegénység nagyban hozzájárul az alázatosság táplálásához s megtartásához. Valóban mi sem aláz meg bennünket annyira, mint az, hogy szegények vagyunk. Alázatosságunk csak addig van biztonságban, amíg ma-

gát a szegénység és a közösségi élet pajzsa alatt meghúzza“ 375.

Ámde épenitt leselkedik, kedves fiacskáim, a szerzetesekre a veszedelmek egyik legnagyobbika. Valóban mit használ nekik, hogy szegénységet fogadtak, ha szívük gazdag marad kívánságokban? Ez a kártékony gazdagság éppen azáltal hízlalja a kevélységet, hogy kikezdi és szétrombolja a szegénység életét, amelyet teljesen át kellene hatnia az alázatosságnak. „Látom én ezeket, s valóságban szenvedek miattuk, írja Szt. Bernát. Szerencsére csak kevesen vannak. Mekkora vakság! Miután a világ pompáiról lemondtak, oktalanságukban éppen ide jöttek megtanulni a kevélységet, a szerzetbe, amely az alázatosságnak az iskolája. Így most nemcsak, hogy kényelmetlenül érzik magukat a nyájas és alázatos Mester szárnyai alatt, hanem azt mondhatnók, hogy határozottan arcátlanabbak s gögösebbek lettek a zár-dában, semmint a világban lennének. Ami pedig még gonoszabb s még siralmasabb, egyesek midőn az Úr házában élnek, nem tudnak belenyugodni abba, hogy háttérbe szorultak. Sőt éppen ezek, ha otthon ragadnak, hál a falujuk rongyosai közé tartoznak. Mivel nem tudtak magas polera jutni a világban, ahol a legtöbben méltóságok után szaladgálnak, ezek a szerencsétlenek ide jöttek méltóságokat keresni, hol ezeket hivatalból s fogadalomból megvetik. Így aztán látnunk kell — s ezt mélységes fájdalommal mondom — bizonyos szerzeteseket, akik miután felesküdték Jézus Krisztus zászlájára, ismét belesodródnak a világi gondok hinárjába, s elmerülnek a földies kívánságokban. Mindez onnan forrásozik, hogy elfeledték s cserben hagyták azt az alázatosságot, amely őket a világ elhagyására rábírta, s hogy visszakeveredtek a világ hálójába. Azért joggal hasonlíthatjuk őket azokhoz a bizonyos kutyákhoz, ame-

lyekről a Szentírás azt mondja, hogy visszatérnek ahhoz, amit kihánytak“³⁷⁶.

Súlyos visszaélés ez, panaszolja Szt. Ágoston. Sőt nincs is ostobább annál a szerzetesnél, aki ahelyett, hogy útját a szegénységben s alázatosságban futná meg, felfuvalkodik a kevélységben. Ez volt az oka azok súlyos esésének, akik a tökéletességnek legmagasabb csúcsát szinte már elérték³⁷⁷. Jaj nektek szerzetesek, akik bár Krisztus keresztjét hordozzátok, Krisztust mégsem követitek; s akik míg részesedni kívántok nélkülözéseiben, ugyanakkor alázatosságát követni vonakodtok. Így Krisztussal szenvedtek majd ugyan, ám Vele nem uralkodtok; követitek őt a szegénységben, de nem a dicsőségben. A megalázások közt vergődni s kínlódni még nem jelenti azt, hogy valaki alázatos is. Csakis azok valóban alázatosak, akikben a megalázások áthasonulnak alázatosságá. Csak ezeknek ígérte meg Krisztus a mennyek országát, mert csak ezek tudják egyesíteni a földi javaktól való tökéletes elszakadást, a szívbeli alázatossággal.“

Ezek a goromba igazságok önszeretetünket talán sértik majd. Mégis, úgy érzem, nem tennék eleget kötelességemnek, ha elmulasztanám őket ide átírni. Másrészt Aranyszájú Szt. Jánossal magam is elmondhatom, hogy a szeretet ösztökél engem arra, hogy törődjem a ti javatokkal, még akkor is, ha kemény intő s dorgáló szavakat kell mondanom. Nem lennék többé pásztor, ha nem kelnék fel, s nem üzném ki az akolból a farkast, amely oda berontott, hogy a nyáját széttépje. Nem vagyok én ellenetek, ó nem, s ezt nagyon jól tudjátok. Sőt szívvel-lélekkel értetek s veletek vagyok, hogy beneteket az égbe vezéreljelek“³⁷⁸. Sőt éppazért merészkedem annyira ütni a vasat, mert attól félek, hogy ebben az égető kérdésben nem sokan merik szavukat felemelni. Engedjétek hát, hadd jusson el hozzátok az én

szavam, egy édesatya szava, aki benneteket izzó szeretettel szeret. Úgy fogadjátok hát, mint magának Don Bosco Atyánknak a szavát!

Úgy van, hón szeretett fiacskáim, az alázatosságnak magasztos és fönséges erénye a szegénység gyakorlását tegye számotokra könnyűvé s édessé! Távolságra legyen a szaléziaktól, minden megkívánása a hiúságnak, amely lévén az igazságnak megcsúfolása, könnyen okává lehet elvakulásunknak“³⁷⁹.

Az ideigvaló javak gögös megkívánása a lelkiismeretet megrágja s feldúlja, akárcsak a rohanó patak elmossa és kivájja a talajt³⁸⁰. Az alázatos ellenben olyan, mint a kristálytiszt víz, mely termékenységet s jólétet visz mindenhova.

76. BIZALOM AZ ELŐLJÁRÓKBAN

A szegénység megtartására segítő második eszköz az előljárókba vetett bizalom. Az első kihágások rendszerint a bizalom hiányából származnak. Elsősorban is az előljárók legyenek olyanok, mint Don Bosco volt: mutatkozzanak atyáknak, fogadják jóságosan, sőt amennyire lehet fiacskáik kéréseit előzzék meg! Sajnos, nem áll majd mindenkor módjában az előljárónak minden egyes kérelemnek helytadni. Ám különösen elutasító válasz esetén kell a legnyájasabb szeretet palástjába öltöznie, hogy sajnálkozását maradék nélkül kifejezze. Mikor azonban az alantas igazgatójának jószándékú igyekezetét látja, melynél fogva semmiben sem engedi őt megrövidülni, amit szegénységünk elbír, akkor megérti őt majd, és megbocsát majd neki valahányszor a kötelesség s felelősség őt abba a kényszerült helyzetbe állítja, hogy kitérő választ adjon. A szívek így aztán kölcsönös bizalomra nyílnak ki.

Döntő fontosságu ez a bizalom akkor, amikor aján-
dékokról s pénzről van szó. Ilyenkor óvakodni kell a
titkolódzásoktól, magától-értetődésektől, kibúvóktól. Ha
a szerzetes kezdi megengedni magának annak az aján-
dékba kapott könyvnek, annak a nyaksálnak, azoknak a
zsebkendőknek az engedély nélkül való megtartását,
akkor veszedelmes szabálytalanságok lejtőjére lép. Ha
aztán máskor bármi címen, kivált utazások alkalmával
kapott pénzeokról nem ad szigorúan számot, s vagy meg-
tartja, vagy pedig saját belátása szerint költi el, akkor
magát még súlyosabb következményeknek teszi ki. Ha
végre családi ügyekbe vagy világi üzletekbe merészelné
magát beleártani, terheket s felelősségeket vállalva, ak-
kor, eleinte talán észrevétlenül, olyan láncot vesz majd
a nyakába, mely őt örökös rabságban tartja, s lába alatt
olyan vermet ás majd, amely talán örökös vesztét je-
lenti. Akkor a törvényszegések mindig súlyosabbakká
válnak, a lelkiismeret megkérgesedik, rendtelenségekre
rendtelenségek következnek, szertefoszlik minden biza-
lom az előjárókban, akiknek az ellenőrzésétől az ille-
tők remegnek, s mindenfajta mesterkedésekkel ipar-
kodnak kijátszani. Hogy a saját hibáikról a figyelmet
elhárítsák, az előjárók eljárása ellen zúgolódva bírála-
tot gyakorolnak; mint idegenek úgy élnek a közösség-
ben, a fegyelem igáját összetörni igyekezzenek; végre is
hátat fordítanak hivatásuknak s talán magának a jó
Istennek is örökre. Ez a siralmas története a szegény-
ség ellen elkövetett nem egy kihágásnak, mely rendesen
az Isten helyettesének kijáró bizalom megvonásából áll.

A szent szegénység dolgában is hallgassuk meg s fo-
ganatosítsuk szent Alapítónk remek szavait: „Az elől-
járókba vetett bizalom egyike azoknak az erényeknek,
melyek leginkább hasznára válnak a szerzetestársaság
helyes menetének, az egyes tagok békéjének s boldog-
ságának.“

77. A SZERZETESI SZEGÉNYSEG ELŐNYEI

Értekezésünk elején s folyamán néhány fontos szempontot jelöltünk meg, amelyek bennünket közvetlenül a szegénység erényének gyakorlására serkentenek. Most további szempontokat sorakoztatunk még fel, amelyek szintén jelentékeny hatást váltanak ki bennünk, a velük járó számottevő előnyöknél fogva is. Igaz, hogy a szegénységet mi Jézus Krisztus szerelméért azzal a hű kívánsággal fogadtuk el, hogy erényeit követhessük. Emberi természetünkre mégis jótékony hatást gyakorolnak egyéb körülmények is.

Egyike a legsúlyosabb előnyöknek, amelyek a hivatásos szegénységből fakadnak, abban mutatkozik, hogy szívünket ezer földi gondtól s aggodalomtól mentesíti. „A földi javak, írja Vito Fornari, kicsinyek, mégis, ha meg akarjuk őket az enyészettől menteni, s ha biztosítani akarjuk őket más emberek kívánságával s erőszakosságával szemben, akkor nagyon is sok okot szolgáltatnak a féltékenységre, s nagyon is jajjal-bajjal járnak. Terhet, kölöncöt, rabságot jelentenek ezek a javak azok számára is, akiknek nincs bátorságuk azokat szétzúzni, azok számára is, akik más természetű javakat nem ismernek, s talán inkább ezeknek, mint másoknak“³⁹¹ Aki családban élve az édesatya s az édesanya homlokán látta kiverődni olykor nagyon is sötét foltokban, minden egyes napnak és szinte minden egyes órának gondját-baját, saját gyermekeiknek táplálása, ruházása, nevelése, jövőjüknek kialakítása körül, nehéz körülmények között, válságos időkben, betegségek esetén; akinek csak halvány fogalma is van arról, hogy mit jelent ingó és ingatlan javakból álló vagyont kezelni, megvédeni, gyarapítani, s méginkább aki tapasztalatból tudja azokat a se szeri, se száma kellemetlenségeket, amelyekkel a mindennapi költségek, beszer-

zések, a táplálék előteremtése jár; csak az érti meg igazán annak hasonlíthatatlan előnyét, hogy a gondoknak fojtogató tömegétől mentesül. Atyánk azt szokta mondani: „Akik a világot a maguk jószántából elhagyják, százannyit kapnak majd kegyelmekben földi életükben.“ Semmi kétség abban, hogy ezek között a kegyelmek között, egyike a legkívántosabbaknak éppen az, hogy a szív szabad és nyugodt. A léleknek erről a derüs nyugalomáról szólva, sőt azzal a célzattal, hogy azt kellő megvilágításba helyezze, szembehelyezi azt azokkal a nyugtalanságokkal s keserőségekkel, amelyekben a világiak élnek. „Aki eltávolodik a földi gondoktól, úgymond, az szabadon foglalatoskodhatik az Isten szolgálatával, mivel a ma és holnap minden gondját-gondolatját Istenre bízva és előljáróira, akik Őt helyettesítik. Ha hűségesen kitart a szent szabályok mellett, akkor már előre élvezheti a mennyországot.“ Kedves szavai ezek Atyánknak, melyekkel mintegy megvilágítja isteni Üdvözítőnk szavait: *Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.* Valóban szabadok lévén minden ideigvaló gondtól, eleve megízlelik az égi gyönyöröket. „Ez valóban az Isten országa közöttünk“³⁸². Ez a béke: valóságos mosolya a kegyelemnek, maga a földreszállott paradicsom. Maga isteni Megváltónk mondotta, hogy a vagyon mindmegannyi tövis, mely az életet megnehezíti, s kínessá teszi, míg az, aki a szegénység birodalmába menekül, nyugodt öbölben horgonyoz le³⁸³. Az Aranyszájú bizonyítja: „A szegénység csakugyan biztos óvóhely, nyugodt révpart, örökös biztonság, veszélyektől mentes boldogság, valóságos élvezet: olyan élet az, amely sem a viharokat, sem a hajótöréseket nem ismeri“³⁸⁴. Az önkéntes szegény: szabad ember, valóságos úr, győzedelmes király, boldog ember, mert végtelenül gazdag. Istenben nyugszik, azért minden gondtól mentesül. Olyan fejedelem a szegény-

ség, aki Jézus Krisztus kíséretében jár-
kel. Magától érthető, hogy eme javaknak az élvezéséhez, amelyek Assisi Szt. Ferencnek, Páli Szt. Vincének, Cottolengo Szt. József Benedeknek, Bosco Szt. Jánosnak, Don Ruának kiválasztott lelkét annyi boldogsággal töltötték meg, szükség van arra, hogy a szívben gyökeret vert legyen; amint az ő szívükben gyökeret is vert, a szegénység mélységes szeretete. Aki úgy akarja a szegény békéjét élvezni, hogy közben a meggazdagodás vágyálmában ringatózik, szántszándékkal magamagát csalja meg. Nem és nem, mondja Szt. Ágoston, a földi gazdagság nem tehet bennünket boldoggá. Elveszíthetjük azt életünkben, biztosan azonban halálunkban, s talán éppen azoknak jut majd birtokába, akiknek egyáltalán nem szántuk³⁸⁵. A gazdagság továbbá nem annyira élvezetnek, mint inkább aggódásnak és veszedelemnek a forrása. Lássátok csak azt a bizonyost! Amikor szegény volt, álmait nyugodtan aludta; bár fejét a csupasz földre hajtotta, édesebb álomba merült, mintha ezüst ágyra dőlt volna. Mostmeg nyugtát nem találja. A gazdagok nyugtalanságaira gondolva, annál inkább meg kell a szegények békéjét becsülnünk“³⁸⁶.

A Nagy Sándor és a bölc Diogenész közt lefolyt kellemes párbeszédet ismeritek. Az utóbbi kiáltó szegénységben élt a maga hordójában. Sándor, aki éles elméjét becsülte, könyörületre indult, s egy napon így szólt hozzá: — Látom, sok mindenre rászorulsz. Kérj csak tőlem bármit! Boldog vagyok, ha kielégíthettek. — A bölc így válaszolt: — Kettőnk közül, mit gondolsz, melyik a szegényebb? Én-e, aki megelégszem egy kopott köpönyeggel s egy tarisznyával vagy te, aki bár Makedónia királya vagy, annyi veszélynek teszed ki magad, csak azért, hogy országodat gyarapítsd, s aki uralomvágyból az egész világgal sem éred be? Az igazat megvallva, én gazdagabb vagyok nálad. — A po-

gány bölcséket jellemző kevélységet nem tekintve, igaz volt Diogenésznek. Semmiben sem szenvedett hiányt, mert semmit sem kívánt. Ugyanakkor a király újabb hódítások után vágyakozva, ürt érez magában s ellenállhatatlan vágyat az után, ami még meghódításra vár. Mármost a között, akinek semmije sem hiányzik s a között, akinek hiányzik valamije, világos, hogy az előbbi a gazdagabb.

Nekünk azonban inkább kell igazodnunk az egyházatyák és egyháztanítók bölcs tanításaihoz, semmint a pogányok eszmélődéseihez. Míg az Aranyszájú a földi javakhoz tapadt lelket olyan köntöshöz hasonlítja, melyet szitává rágott a moly, addig Szt. Ambrus evvel szemben azt állítja, hogy a lelki szegényt nemcsak nem hányják-vetik a vágyak és a kapzsiság viharai, hanem olyan békét élvez, amelyet szavakkal ki sem lehet fejteni. Szt. Ágoston a szerzetest így biztatja: „Ne szégyeld, ha olykor megvetnek! Igaz, hogy szegényesen élsz celládban, ám szíved mélyén dúsgazdag vagy. Akinek a lelke égi adományokkal van tele, édesebben alszik a csupasz földön, semmint a gazdag a bíbormenynezet alatt. Őrizd tehát féltő gonddal az Úr Jézus szegénységéből fakadó gazdagságot, vagy helyesebben kérd meg Jézust magát, Aki azt neked juttatta, hogy legyen annak őre“³⁸⁷.

Talán nem is kell azonban ilyen tekintélyes tanúkhöz folyamodnunk. Úgy vélem, valamennyien megízleltük ennek a békének mézét ezerszer is. Sőt mennél határozottabban ki tudtuk szórni a földi dolgokat szívünkől maradék nélkül, annál bensőségesebben, annál melegebben s bőségesebben árasztotta el szívünket a béke. Az irántatok táplált nagy szeretetemben azt kívánom mindnyájatoknak, hogy szívetek minden földi hajlandóság előtt bezáruljon, s abban mindenkor háborítatlan derű honoljon.

78. ISTEN BIRÁSA

„Halljad, ó szegény, mondja Szt. Agoston: mi hiányzik neked, ha Istent bírod? Hallgass meg te is, ó gazdag: mid van neked, ha Istent nélkülözöd?“³⁸⁸ Bölcs emberekhez illő mindent nagylelkűen odadobni hogy így Istent teljességgel bírassák. Szerencsések vagyunk mi szerzetesek hogy a világban hagyott nyomorúságos vagyonkával bizonyos értelemben magát Istent vásároltuk meg. Ha Jézus az őt szeretőknek szívébe száll le az Atyával együtt az evangélium bizonyossága szerint, kétségkívül senki sem készít szebb hajlékot Jézusnak a szerzetesnél, akinek sikerült szívét a földi kötelekekből kiszabadítani. Amióta semmit sem csodál meg, semmit sem kíván meg, semmit sem szeret Istenen kívül, azóta lelke egyre izmosodik s magasztosul. Sőt az ilyen szabású lelkek, bár zarándokmódra számkivetésben élnek, az Isten bírását eleve máris megízlelik³⁸⁹. Bossuet, ahol a prófétának ezeket a szavait magyarázza: „*Uram, a te kezedre bizta magát a szegény*, azt mondja, hogy éppen ez a szerencsés helyzete a szerzetesnek. A maradék nélkül való teljesedés majd csak az utolsó ítéletkor mutatkozik, ám a zsengejét már most is szemlélhetjük, az egyházi intézményekben s a szerzetesi életben.

Valaki azt mondotta, hogy „hatalmas szárny a szegénység, amelyben a lélek nyilegyenesen a menny birtokbavételére repül“³⁹⁰. Így jogosan elmondhatni, hogy a lelki szegényeknek, bár itt maradnak a földön, igazi hazájuk máris az égben van: bár húsból és vérből vannak, mégsem élnek a test szerint; bár szegények, mégis égi javakban bővelkednek; bár semmijük sincs, mégis mindenben bővelkednek. Maga a világ csodálattal tekint fel ilyen férfiakra, s őket tisztelettel övezi. Legyen elég a mi édességes Atyánkat említnünk. Ki előtt nem volt ismeretes föltétlen érdektelensége? Ez magyarázza,

hogy a gazdagok miért tették le kezébe adományaitak
akkora bizalommal s nagylelkűséggel. Jól tudták, hogy
általa az ifjúság javára s a lelkek üdvére szolgálnak.
Azt mondaná az ember, hogy előtte a világ nagyjai is
kicsinyeknek érezték magukat, minthacsak homlokát
máris az égi fénynek egy sugara övezné. Szt. Bernát e
gondolatok hatása alatt így kiált fel: „Lehetséges vol-
na hát, hogy ezekután is akadjanak kishitű és szomorú
szerzetesek?”

Értsük meg azonban, hogy ha birtokába akarunk
jutni Istennek, egyetemes elszakadásra van szükségünk.
Isten féltékeny, s azt akarja, hogy vele egyedül meg-
elégedjünk. Elég, ha csak egy porszem is ragad a ha-
talmas szárnyra, mely bennünket Őhozzá emel, s máris
nem tud az ég felé törni. A legkisebb dolog, amit a
szerzetes szegénységi fogadalmával ellentétben magáé-
nak vall, megakadályozza őt abban, hogy Istennel
tökéletesen egyesülhessen s lelkének igaz békéjét-
megtalálhassa. Szalézi Szt. Ferencünk ezekről az
apró törvényszegésekről szólva, amelyek a szegénység
örömeitől bennünket megfosztanak, a következőket ír-
ja: „Hadd mondjam el felfogásomat a szegénység ellen
irányuló kisebb vétségekről! Kicsinyek, az igazat meg-
vallva, ha a nagyobbakkal állítod őket szembe, hisz
kezdeti állapotban vannak, s minden kezdet, jóban és
rosszban egyaránt mindig kicsiny. Ám ha az igazi s
befejezett szerzetesi tökéletességgel hozod összefüg-
gésbe, amelyre törekedned kell, akkor nagyon is súlyo-
sak, nagyon is veszedelmesek. Ugyan kérlek, kis baj
az, ami megtámad és megfertőz a szerzetesi élet szer-
vezetében, annyira fontos szerveset, mint amilyen a sze-
génységi fogadalom? Lehet valaki szerzetes, ha nem
jár karimára, ha nem hordja ezt vagy azt a ruhát, ha
nem végzi el ezt vagy azt az önmegtágadást; ám a sze-
génység és a közösségi élet nélkül elképzelni is lehe-

tetlen. Az a kis féreg, amely Jónás repkényét megszúrta, kicsiny volt, mégis pusztító hatású volt, mert a növény elszáradt. A szegénység ellen irányuló vétségek hasonlóképen kicsinyeknek látszhatnak egy szerzetesházban, ám természetüknél fogva, oly rosszak, hogy tönkreteszik a fogadalmat“³⁹¹. „Iparkodjatok hát, buzdit bennünket Szt. Bernát, azt az utat járni, amely egyenesen s biztosan az égbe vezet! A többi utak szintén jó utak, csak hogy a rablók is látogatják. A szegénységnek ösvényét ellenben minthogy meredek és bozotos csak kevesen járnak s így nem kerülnek bele az útonállók hálójába. Megmondom nektek igaz-igazán, sőt személyes tapasztalatomra is hivatkozhatom: ez az út mentől meredekebbnek s járhatatlanabbnak látszhatik kezdetben, annál kellemesebbé válik, amilyen mértékben azon előre haladunk. Kezdetben megerőltetést követel, a továbbiakban jutalmat biztosít“³⁹². S ugyan mely jutalom nagyobb az Isten bírásánál?

79. SZEGÉNYSEG ÉS BIZALMAS IMÁDSÁG

A szerzetes az az ágrólszakadt koldus, akiről Szt. Ágoston beszél. Márpedig a koldus imádsága annál kitartóbb, mennél inkább fojtogatja őt a szükség, s hajtja-üzi az éhség. Ugyanúgy, aki a szegénységi fogadalommal magát mindenből kifosztja, csak annál erősebben érzi majd a kényszert szívében, hogy kérjen s könyörögjön. Ám, ha azt is érzi szívében, hogy Jézus Krisztus szerelméért vált meg mindentől, akkor imádsága bizalmas imádság lesz, s bizodalma korlátokat nem ismer. Jól tudja ő, saját tapasztalatából is, hogy Isten sohasem hagyta magát nagylelkűségben ember által legyőzteni, s hogy annak, aki iránta való szeretetből mindent elhagyott, az áldott Jézus egész-magát

adja kárpótlásul. Mit nem adott Isten Don Boscónak s általában a szenteknek? Sikereiket is ez magyarázza. Csak így tudjuk megérteni, hogy tudtak ők annyi s oly fontos vállalkozást nyélbeütni.

Társaságunk őskorában, amikor nagyobbak voltak a hiányok s keményebbek a megpróbáltatások, jó Atyánk egész bizodalját Istenbe vetette, s szakadatlan imádságban folyamodott hozzá. Mikor egyszer egyik rendfárs így kiáltott fel: „Oly szegények vagyunk!“, szeretettel megdorgálta a kicsinyhitűt, és lángoló szavakkal folytatta: „A szegénység a mi szerencsénk! Az Isten nagy áldása! Kérjük az Urat inkább, hogy őrizzen minket önként vállalt szegénységünkben! Talán nem jászolban kezdte életét az Úr Jézus, és nem keresztfán fejezte be? Aki gazdag, az szeretet nyugalomban élni. Tehát az áldozat szellemét kioltja az örömgénylés, a kényelmes és semmittevő élet szeretete. Nem egy példát találtok majd az egyháztörténelemben, amelyekből kiviláglik, hogy a földi javakban való dúslakodás okozta vesztét sok szerzetes családnak, amelyek mivel eredeti szegénységi szellemüket nem őrizték meg, egyik bajból a másikba jutottak. Amelyek ellenben megmaradtak szegényeknek, állandó csodálatos virágzásban maradtak. Aki szegény, az Istenre gondol, Istenhez folyamodik, és Isten mindenkor megadja neki a szükségeset, akár kicsi az, akár nagy. Akinek ellenben fenéig tejfől az élete, az az Urat könnyen felejt. Nem gondoljátok-e hát, hogy nagy szerencsétek az, hogy kénytelenek vagytok imádkozni? Vagy talán eddig szükségét láttunk bármiben is? Ne féljete! Az anyagi eszközök mindig arányban fognak állani a mi szükségleteinkkel és növendékeink szükségleteivel“³⁰³.

Azonos felfogást vallott Tiszteletreméltó Don Rua is. Egyik körlevelében, mindnyájunk épülésére töredékesen közli egyik kezdetleges állapotban lévő, s rend-

kívüli nehézségekkel küzdő intézet igazgatójának a levelét. Egyes részletek mosolyt fakasztanak talán ajkunkon. A sorok között rejő hitnek a szelleme azonban annyira rendkívüli, hogy valóban a történelem lapjaira kíváncsoznak. Az a jó igazgató tehát imígyen írt: „Don Boscóhoz folyamodunk, s olykor-olykor bizonyos adományok érkeznek köszönetképpen a mi Tiszteletreméltó Alapítónk közbenjárásával elnyert kegyelemért. Az év elején semmink, de semmink nem volt s nem tudtunk tüzelőanyaghoz jutni. Imádkoztunk tehát, s azonnal kaptunk gyapotingeket, lábravalókat, ruhákat, felöltöket s mi több, egy tehenet is újszülött bocijával. Súlyos adósság nyomta a lelkiismeretünket, amivel a kezdet nehézségei között vergődő házunk sehogysem tudott megbirkózni, s miután elhatároztuk, hogy naponként imát végzünk Segítő Szűz Máriához, kérve, hogy Don Bosco közbenjárásával siessen segítségünkre, jóságos Anyánk az adósság törlesztésére szükséges összeget eljuttatta hozzánk, sőt még többet is. A tapasztalat kézzelfoghatóan bebizonyította nekünk, hogy minél buzgóbbak vagyunk kötelmeink teljesítésében és szabályaink megtartásában, annál gyorsabban érkezik az isteni Gondviselés segítsége“³⁹⁴.

Szent Alapítónk sokféleképpen tudta fiait a szegénység gyakorlására és bizalmas imádságra serkenteni. „Amíg megmaradunk szegényeknek, úgymond, mindenkor áll nekünk a Gondviselés. Ha még fillérekkel is takarékoskodni tudunk, amikor sem szükség, sem haszon nem indokolja azoknak kiadását, akkor az isteni Gondviselés adományait mindig tele marokkal szórja elénk“³⁹⁵. A szegénységről mondott szentbeszédekben Don Bosco mindig kiemelte Jézusnak a szegényekkel szemben tanúsított megkülönböztetett szeretetét, amennyiben imáikat meghallgatja, s hiányaikat fedezi. 1869-ben mondotta: „Jézus Szíve mondhatatlan

gyengédséget tanúsít azokkal szemben, akik meghívását készséggel fogadták. Az egész világon hamarosan el lehet mondani, hogy nincsen hegy, nincsen síkság kolostor, zárda vagy kollégium nélkül, s ezekben sohasem mutatkozott hiány a szükségesben“³⁹⁶. Gyakran hangzott el ajkáról a következő életszabály: „Nem félek attól, hogy kiapad számunkra a Gondviselés, hármekkorára emelkedik is az ingyenesen tartott növények száma, s bármi költségesek is azok a művek, amelyekbe embertársaink javára belevágunk. Ellenben elzárkózik előlünk a Gondviselés akkor, ha fölösleges vagy nem okvetlenül szükséges dolgokra költekezünk“³⁹⁷.

Emlékezünk még arra, mily buzgó imában, s mily bizakodó könyörgésben tudta Don Bosco fiacskáival egyesülve az eget ostromolni, s mily meghatottsággal tudta aztán hálóját leróni a Gondviselés előtt azért, hogy rendkívüli s nem remélt módon is segítségére sietett szorult helyzetében. Olyankor mutatkozott meg igazán egész nagyságában az Isten embere, aki mindentől elszakadt, s egyedül hitére támaszkodott. Don Rua és Don Lazzero egyszer éppen Don Bosco körül forgolódtak, s vele együtt ázon törték az eszüket, hogyan tudnának egy húszezer lírás adósságot kifizetni. A rendezést egy napig sem lehetett halasztani: a láda-fiában pedig egy fitying sem volt. Tanakodás közben Don Bosco levelet bontott fel, s abban azt olvasta, hogy egy úr se több, se kevesebb, húszezer lírát ajánl fel valamely jótékony célra³⁹⁸.

„Ilyen megoldások, mondotta jó Atyánk, jóformán minden pillanatban adódnak. Az utódok mégsem hiszik majd el, s a mesék közé sorozzák“ ... Ó nem, jó Atyánk! Fiaid hitelt adnak ezeknek az eseményeknek. Nem minősítik meséknek, hisz' jómaguk is naponta tapasztalják, hogy a Gondviselés karja nem rövidült

meg. Sőt bárhol létezik egy szalézi intézet, arra mintegy égi válaszul a bizalmas imádságra, napról-napra nagyobb bőségben száll le az Isten áldása!

Máskor, 1884 augusztusában, Don Bosco Viglietti papnövendékekkel a püspök vendégeként Pinerolóban tartózkodott. Egy kőpadkán üldögéltek, midőn Don Boscónak két levelet nyújtottak át. Don Bosco végig futott rajtuk, majd sírva fakadt. Ennek okát Viglietti Yélve kérdezte. „Szeret bennünket a Szűzanya!“ — Válaszolja Don Bosco, s a két levelet átnyújtja neki. Az egyikben harmincezer líra visszafizetését követelik, amit egy úr kölcsönadott; a másikban egy nemesasszony Belgiumból azt tudakolja, miképpen tudna harmincezer frankot Isten dicsőségére felhasználni.

1876-ban hosszú konferencia-beszédet intézett a szaléziakhoz. Többek között ezeket mondotta: „Szemünket az égre szoktuk emelni, s bizalmunkat a Gondviselésbe szoktuk vetni, s a Gondviselés nem hágy bennünket cserben. A múltban a Gondviselés mindenkor mellettünk volt, s reméljük, a jövőben is mellettünk lesz. Abban a helyzetben, amelyben ma vagyunk, a múltban már nem egyszer voltunk. Sőt elmondhatjuk, hogy ez a mi természetes állapotunk. Magunkra hagyott-e valaha a Gondviselés? Most sem hágy magunkra! Mikor fordulna hát el tőlünk? Egyetlen egy esetben! Ha méltatlanokká lennénk Őhozá; ha pocsékmódra költsékeznénk; ha ellankadna bennünk a szegénység szelleme; egyszóval, ha életünk hamis vágányra siklanék, s a hivatásbeli kötelességünknek nem tennénk eleget“³⁹⁹.

Az egész beszéd hálaének volt azért az oltalomért, amelyben a Gondviselés szerény Társaságunkat részesítette és buzdítás volt arra, hogy tökéletes szegénységben éljünk, s imádkozzunk, hogy Isten áldását mindenkor megérdemeljük. Adja Isten, hogy minden-

kor elmondhassák szerény Társaságunkról, amit Don Bosco örömtől áradozva azon a napon elmondott: „Amíg azt látom, amit ma látok, hogy áldozatot hoz mindenki, s az egész vonalon igyekszik takarékoskodni, s hogy önzetlen munka folyik, addig a Gondviselés nem fordul el tőlünk. Legyetek nyugodtak: sorsunk Isten kezében van, s minden kezdeményezésünket siker koronázza“⁴⁰⁰.

Ez a kijelentés Jézus következő szavainak a visszhangja: *Ne aggódjatok az étel, a ruházat, a testi szükségletek miatt! Jól tudja Atyánk, hogy mindezekre szükségetek van, nem is hágy benneteket bármiben is szükséglet szenvedni*⁴⁰¹. Az evangéliumnak ezeken a szavain elmélkedve Bossuet megjegyzi, hogy Isten csak arra tesz ígéretet, hogy gondoskodik a szükségletekről, nem pedig a fölöslegesről s a nagyúri igényekről, fenntartja az életet, de a fényűzést nem.

Azt mondja a próféta, hogy Isten szeme feltűnő kedvveléssel nyugszik meg a szegényen, s könyörgéseit jóságosan meghallgatja. „Az én fegyvereim, szokta mondani Szt. Bernát, a szegényeknek, vagyis a szerzeteseimnek az imádsága, akik a szegénységet fogadalommal vállalják s gyakorolják. Az egyébként bevehetetlen hatalmas vár feltétlenül enged az én faltörő gépeim hatalmas ütéseinek. Jézus, a szegények atyja, aki anynyira szerette a szegénységet, a szegények imádságait nem tudja meg nem hallgatni“⁴⁰². Nem gondoljátok, szeretett fiacskáim, hogy szegény Társaságunk rohamos elterjedésének okát éppen ebben kell keresnünk? Mennyi imádság nem szállt el Don Bosco szívéből! Ő annál szegényebb volt, mennél inkább gyarapodtak művei. Mennyi buzgó könyörgés nem tört fel az égre Don Ruának, s annyi más szalézinak a lelkéből! Ők a szegénységet, mondhatnók, hősiek fokon gyakorolták! Ezer s ezer árva gyermekünk ártatlan ajkáról mennyi imádságos sóhaj és fohász nem röpött el és csikart ki Is-

ten kezéből számtalan kegyelmet! Isten sohasem tagadott meg semmit a szegény szaléziaktól, sőt amit csak imában kértek, mindent megadott nekik végtelen bőkezűséggel. Bosco Szt. János nevében s bizalmával én is biztosíthatlak tehát benneteket: Ha megmaradunk szegényeknek, imáink mindenkor meghallgatásra talál-
nak.

80. SZEGÉNYSEG ÉS ÉGI GAZDAGSÁG

Az Apostolok cselekedeteiben olvassuk, hogy Szt. Péter a templom kapujában egy sántát látva, amint alamizsnát kéregetett, így szólította meg: *Nézz reánk! Ezüstöm, aranyom nincs, de amim van, neked adom: A Názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj!* Szt. Ágoston ehhez a következő magyarázatot fűzi: „Figyeljétek a szavak rendjére! Nem lett volna szükség arra, hogy az Apostol szegénységi fogadalmat tett légyen akkor, amikor az égi kegyelmek gazdagságait késztült kiosztani, ha nem szándékozott volna éppen ezzel a szegénység értékét kidomborítani. Az égi ajándékok osztogatója ezért jelenti ki mindenekelőtt, hogy kezét és szívét nem érinti semmi földi kincs. Annak, aki minden világi jótól elszakadt, ez ad jogcímet arra, hogy kegyeket osztogasson. Semmi sem gazdagabb ennél a szegénységnél“⁴⁰³. Ezért mondotta el az Apostol: *Semmink sincs, mégis mindenünk megvan*⁴⁰⁴.

Nem gondolkoznék helyesen a Gondviselésről a jó és rossz szétosztásával kapcsolatban, aki úgy véleked-
nék, hogy az összes javak a szerencse kiváltságosai, a gazdagok javára vannak, az összes nyomorúságok ellenben a szegények, a kítaszítottak számára. Nem. Az egyensúly egész másképp mutatkozik. A gazdagság, amint láttuk, a szolgaságoknak, a tehetetlenségeknek, a

fájdalmaknak egész láncolatát vonszolja maga után. A szegénység ugnakkor éppen azon a mezőn, amely a világ szemében leginkább letaroltnak és sivárnak látszik, kincset talál s vagyonot arat. Ez azért van így, mondja Bossuet, mert a szegény Jézus örömmel vegyül el a szegények közé, az ő számukra tartogatva kegyelmeit. Valóban a szegényekben s azokban, akik a szegénység következményeit szó nélkül szenvedik, trónol az ő lelki királyságának a fensége. Igaz ugyan, hogy az isteni Uralkodó koronája tövisből fonódik, s dicsőség helyett fájdalmakat s gyötrelmeket sugároz ki magából. Ám attól a naptól fogva, hogy a dicsőség Királya a szegénységet elgyűrűzte s nemességre emelte, áldásainak gazdagságát a szegények élvezik. Nem elég a szegény szerzeteseket testi szemmel nézni, hanem lelki szemmel illik rájuk tekinteni. Aki testi szemmel látja őket, az csak laposságot vesz rajtuk észre, s őket megveti. Aki ellenben a hit világánál látja őket, magát Jézus Krisztust fedezi fel bennük, s úgy tekinti, úgy szereti őket, mint az ő szegénységének képviselőit, országának polgárait, ígéreteinek várományosait, kegyelmének osztogatóit, Egyházának igazi fiait, titokzatos testének kiváló tagjait.

Ebben van Jézus Krisztus szegényei égi gazdagságának forrása és gyökere.

81. A SZÁZANNYI

Szent Alapítónk arra buzdít bennünket, hogy ne nyomorult földi javakért szenteljük magunkat az Úrnak. „Szerzetbe lépésekor kinek-kinek egyedül attól a gondolattól kell magát vezetettnie, hogy örök üdvösséget biztosítsa. Nyugodtak lehetünk mégis affelől, hogy ebben az áldott várban Isten mindennel ellát majd

bennünket, amire csak szükségünk van testi életünkben. A szerzetes testületekben minden egyén tagja egy nagy családnak, amelynek a feje Jézus Krisztus, Aki viszont az előljáró személyében helyettesíteti magát. Ne gondoljatok avval, úgymond ő, ami evés, ivás vagy ruházkodásra szükséges. Csupán a mennyországban és azokon a cselekedeteken járjon az eszettek, amelyek odavezetnek, s minden más ügyetek-bajotoknak gondját hagyjátok mennyei Atyátokra... Valóban a mi Társaságunkban, amelynek talpalatnyi birtoka sincs, vajjon hiányzott-e nálunk valami, ami a megélhetésünkhöz szükséges? ⁴⁰⁵... Aztán nemcsak a mienk, hanem az összes szerzetes rendek és egyházi társaságok, kiváltkép pedig a koldulórendek, minden időben tapasztalhatták az isteni Gondviselés szerető rendeléseit“ ⁴⁰⁶. Eddig a mi Atyánk. Ha tehát olykor valamely szerzetházban nem valósultak meg az isteni ígéretek, s ha ennek okait kutatjuk, el kell ismernünk, hogy a szerzetesek hűtlenek lettek szegénységi fogadalmukhoz. Isten azoknak ígér meg, és csak azoknak ad meg *minden mást ráadásul, akik először az Isten országát és az ő igazságát keresik* ⁴⁰⁷.

Mily lendületes hálával kell magunkévá tennünk Atyánk érzelmeit, amikor így ír: „Ennek a szerető isteni Gondviselésnek a segítségével templomokat és házakat építhettünk, bebútorozhattuk ezeket, s az ott lakó növendékeket elláthattuk. Többen elvégezték tanulmányaikat, mások elsajátítottak valamely nekik megfelelő mesterséget vagy iparágat, mindezt anélkül, hogy bármiben is hiányt láttunk volna valaha: szállás, táplálkozás, ruházat dolgában, akár egészség, akár betegség idején“ ⁴⁰⁸. Kétségkívül mindnyájan tapasztalhatjuk, hogy egy házat hagytunk el, és százat nyertünk, hogy egy 'estvértől váltunk meg és ezret meg ezret kaptunk helyébe. Betegség idején, van hol változtat-

nunk levegőt, nem egy, hanem száz helyen, s épp azt találjuk meg, amely nekünk jobban megfelel: síksági, hegyi vagy tengeri levegőt. Mindezt szereteteink körében sem érhettük volna el, ha a világban maradunk ⁴⁰⁹.

„Ne higgyétek, szokta mondani Szt. Bernát kora gazdagjainak, ne higgyétek, hogy a szegények csak arra valók, hogy majdan az égi javakat élvezzék. Ő nem, ők a föld javait is bírják majd, de nem mint koldusok vagy nyomorultak, hanem mint született urak. Sőt annál inkább urak lesznek, mennél kevesebb kapzsiság lakozott a szívükben. A vagyonnak a világa is a hűséges szolgáltnak áll rendelkezésére, ám nemcsak részben hanem a maga teljességében, mert az igazi szegények mindent megszentelésükre használnak fel“ ⁴¹⁰. Kevés miegymást hagytak el, ami azonban talán csak terhükre volt, s az egész világot nyerték meg, azonban tehertétel nélkül“ ⁴¹¹.

Ahogy azonban a szent igen helyesen mondja, nekünk a százannyit nemcsak Ézsau áldásában kell keresnünk, vagyis a föld zsírjában, hanem és mindenkéül az Ég harmatában, amely a földi zarándoklás helyében s kiatlenségében lelkünkre hull alá. Igaz, Isten a ráadással sem marad adósunk, vagyis a napi megélhetés szempontjából gondtalan életet nyújt nekünk, és biztosít révpártot a világ hullámverései ellen. Mi azonban a világért sem szeretnők, ha a béreslelkű s földszagú zsidók mértékét alkalmazná reánk, akiknek a közmondás jómódja csak árnyéka s előképe volt annak a magasztos kegyelmi gazdagságnak, amellyel Isten a világ kezdetén eleve kiválasztott kegyeltjeit, a szerzeteseket később elhalmozta. A legkívánatosabb s leginkább megbecsült százannyi nem más, mint: a mi életállapotunknak a többi fölött való kiváltsága, a lelki kegyelmek bősége, olyan értelmű nemesi címünk, hogy *Isten házanépe s fiai* vagyunk, s lelkünknek abbeli ki-

váltsága, hogy azt Jézus jegyeséül választotta. Aztán a szellem szabadsága, a világ rabszolgaságától való függetlenség, a világ botrányaitól való elválasztás, az örök üdvösség megkönnyebbítése, az elkárhozásnak erkölcsi lehetetlensége. A százannyi: a lelkiismeret nyugalma, az afölött érzett öröm, hogy az ég útját járjuk, annak édes tudata, hogy a visszavonult életnek biztonságát s nyugalmaát a választott lelkekkel megoszthatjuk, a nemes versengésben való buzgalom, a mások jópéldájából származó segítség, azoknak a felsőbbrendű örömöknek a teljessége, amelyeket a mindentől megvált s Istennel legbensőbbben egyesült lélek zavartalan boldogságban élvez. Igen, mi szerzetesek is elmondhatjuk a próféta szavait jogosan: *Kicsordult szívünkben az öröm, ó Uram, midőn utaidat jártuk, és megmámorosodtunk a boldogságtól* ⁴¹².

Maguk a keresztek, amelyek a világiak számára megannyi rabbilincsek, s üdvösségükre mitsem használnak, mert gazdáik nem szívesen viselik, a szerzetes lélek számára ellenben egytől-egyig nagyértékű smaragdkövek, amelyek egykor örök koronájukban a legpompásabb ékességek lesznek.

A százannyiban bennvan továbbá a földi javakkal szemben tapasztalt gyönyörűséges undor, amely minden evilági élevezetnél ezerszerte édesebb, s amely a mindentől való elszakadást könnyűvé s derűssé teszi, hogy annál teljesebben tömörülhessünk Istenünk köré. Ő, apró áldozatainkat az Úr valóban mindenhatóságának kincseivel jutalmazta. „Szavaid, ó Uram, mondhatjuk mi is a szentek nyelvezetével s érzelmeivel, valóban az igazságnak világossága és ereje.“ Te kilátásba helyezted nekünk a százannyit, s mi már is ezer és ezer formában ízelejük, attól a naptól kezdve, amikor szeretett Társaságunkba szerencsésen beléptünk. Semmi sem hasonlítható a boldogsághoz, mely szívün-

ket elárasztja, amikor arra gondolunk, hogy mi vagyunk a szerencsés áldozatok, akiket szerelmed eleve kiválasztott, s akikben Szíved kedvét találja. A világ bennünket boldogtalanoknak tart: hisz' csak a keresztet látja, ám az azokból kiáradó balzsamot nem veszi észre⁴¹³. Tertullian szavainak szépségét és erejét sem értik: „Itt a földön a bukás után az ember boldogsága az áldozatos életben rejlik“⁴¹⁴.

„Annak, aki az egek országát várja, mondja Vito Fornari, az idelentvaló szenvedések végtelenül kicsinyek. Maga az idelentvaló élet, az egész jelen élet, ez az egész föld, s mindaz, ami ezt az életet s ezt a földet betölti, jó és rossz, mind végtelenül eltörpül a Krisztus kinyilatkoztatása országgal szemben. Ez a kinyilatkoztatás átgyúrta az erköcsi világot, s gyökeresen átértékelte az élet, az erény, az igazságosság, a jó, a rossz fogalmát... Az Isten országának odaigérése a szegényeknek, maga csupa erkölcsstan, csupa hittudomány, csupa bölcsélet. Ez az odaigérés igazolja az emberi szívnek veleszületett, leküzdhetetlen, lemérhetetlen törekvéseit; igazolja a Gondviselést, összegyezteti a történelem ellenmondásait, felszámolja a javak aránytalan elosztásának, a gonoszok jómódjának, a jók szenvedéseinek botrányát; az Istennek, a világegyetem s az ember nagyságának és boldogságának fogalmát határtalanul kiteljesíti. Jézus Krisztusnak ez a szava oly szépen hangzó, a világosságnak oly nagy bősége s annyi vigasztalás áramlik belőle, Isten igazságosságát oly élesen lehet belőle kiolvasni, hogy az értelem ép-oly szükségszerűen hiszi a jövő életet, mint ahogy hiszi a most szemmel látható s kézzel fogható dolgokat. Hasonlóképpen a Krisztus szava, amelyben Isten országát odaígéri a szegényeknek, a jelen élet kúszáltságát egyszerre kibogozza, s mintegy kézzelfoghatóvá teszi számunkra a jövő élet valóságát“⁴¹⁵.

Igaz, a szerzetes lerázta magáról a földi törekvések s vágyak kölöncét, ám ezek helyett olyan javakat élvez, amelyek valóban alkalmasak arra, hogy az életet örömteljessé tegye, megszorítva annak szent cselekedeteit. Elvetette magától azt, ami hánis, s belépett az igaznak ragyogó fényébe, s így szert tett az ész és a szív tökéletes szabadságára. Nem ismer többé halálos aggodalmakat, fojtogató sóvárgásokat, hátborzongató félelmeket. A szenvedély mindenkor kegyetlen s vérszomjas, szomját még az óceán vize sem oltja. Isten azonban bőségesen jutalmazza a szerzetest, aki igyekszik azt szívéből kiirtani. Mi több, maga Isten s az emberek a tisztelet adóját róják le vele szemben, ugyanakkor, mikor ő a megalázást keresi. Független a földtől, azért azt lábbal tiporja, s a Magassághelinek hatalmával leigázza. Valóságos uralkodó: a testét meghajlítják, ám a szellemét soha. A szegény és mindenkitől elszakadt élet, mintegy hatalmas mágnespátkó a lelkeket magához vonzza és lebilincseli.

Az üldözésekben és megpróbáltatások pergőtüzében ellenálló ereje bámulatba ejt. Kipusztulnak az uralkodó családok, megrendülnek a trónszékek, összetörnek a kormánypálcák, kicsorbulnak az üldözők kardjai: ő akkor is helyén marad. Uralmát az üldözés csak megedzi, a száműzetés csak kiterjeszti, a halál pedig egy végtelen életnek juttatja birtokába. Ez a mának s minden időknek a története, ez a története a mi hős spanyol vértanúink tragédiába illő haláltusájának, akiknek a vére máris vigasztaló győzelmekben verődik ki. Ez a századok története. „Ha a földet, mondja még mindig Fornari, olyan gyakran embervér áztatja, ha fajtánknak társadalmi életét a fel-fellángoló gyűlölet teszi sívárrá s gyengévé, ha a közös végső célunk felé vezető útunkon annyiszor megtorpanunk s bukácsolunk, ennek az az oka, hogy Krisztus szavát eléggé meg nem

értjük. Aki ma eszébe tudná juttatni a tömegeknek, szegényeknek és gazdagoknak, Krisztusnak csak ezt az egyetlen szavát: *Boldogok a szegények*, s be tudná lopni azt a szívekbe, az megváltaná Európát és a világot azoktól a halálos csapásoktól, amelyek talán a gonoszság bélyegét nyomják rá századunkra. Nagy dolog az, hogy egy tizenkilenc évszázaddal ezelőtt sötét származású emberek kisdud csapatának, a földnek majdnem ismeretlen zugában elmondott szó ma, annyi bal-szerencse közt s oly sok vizsály után a legalkalmasabbnak, a legmodernebbnek, a leghatásosabbnak bizonyul arra, hogy azt meghirdessék városok terein és palotákban, a földteke minden zugában. Jézus Krisztus: mindig időszerű, vagyis örök bölcsesség“⁴¹⁶.

A szerzetes aztán az ő százannyijával boldoggá teszi az embertársát: a szegénység mindenkor jótékony. Nemcsak önmegtágadásaival, önsanyargatásaival, s imádságaival, amelyek mint jótékony eső permeteznek a társadalomra, hanem az étkezésben és ruházkozásban érvényesített lemondásai által elért megtakarításaival a szerzetesi szegénység szinte repül a nincstelenek istápolására, töröttszívűek vigasztalására, a szenvedők föl-emelésére, a senkifiai megváltására. Az emberiség hajótöröttjei menedéket s enyhülést találnak szárnyai alatt. A szegény és csupaszfalú szerzetesházakban a reménység és béke boldog révpartját találják a szenvedélyek s bűnök póruljártjai. Amit gyakran hiába keresnek a gazdagok fényes palotáiban, azt a szegény szerzetes alázatos celláiban kamatostul kapják meg a rá-szorulók⁴¹⁷.

Ilymódon a százannyinak isteni bősége, annak a lel. kéből, aki mindent elhagyott, s aki egyedül az Isten országára tekint, túlcsoordul, ám nemcsak a szerzetesnek javára s jutalmára, hanem az emberiség felemelésére. A szegénység nemcsak a hivatásnak pajzsa, Társasá-

gunk védőbástyája s mintegy bevehetetlen fellegvára, ahol biztonságban érezzük magunkat a világ és a test támadásaival szemben, hanem kiapadhatatlan forrása is a jótékonyagnak a világ javára. A szerzetesek valóban, szegény s önmegtagadó életük jópéldájával, arra buzdítják s ösztökélik a világiakat, hogy fordítsák el szemüket a földtől, hogy az ég felé emelkedhessenek. Ők az elszakadást s következőképpen a szeretetet, a megelégedettséget s a békét hirdetik. Kétségen kívül áll, írja Gay, hogyha az emberek között otthont találna a lelki szegénység és a földi javaktól való keresztény szellemű elszakadás, minden további nélkül visszatérne földünkre az édes testvériség s a tartós béke, s a síralom völgye a mennyország előcsarnokává válnék.

82. AZ ÉGI ÁLDÁSOK

Hogy fogalmat alkossunk ezeknek az áldásoknak terjedelméről s manna-szerű édességéről, elég volna idézni a Szentírásnak azokat a gyöngéd s magasztos kifejezéseit, amelyek a szegénynek áldásképpen szólnak. Ó Uram, mondja a próféta, „*magát a szegény Teréád bízza*“⁴¹⁸, s mi tudjuk, hogy „*ez a szegény kiállott, s az Úr meghallgatta*“⁴¹⁹ Azt is tudjuk, hogy *a szegénynek imádsága felhatol az égre, s hogy az Úr a szegénynek menedéke lett*“⁴²⁰. Az Úr szeme a szegényre tekint, s Ő megszabadítja a hatalmastól a szegényt, megvigasztalja szorongatásai közepette, sőt *porból felemeli a szűkölködőt, sárból kihozza a szegényt*⁴²¹. *Lássátok hát szegények, és örvendezzetek!*⁴²². *Bízzatok! Kívánságaitokat az Úr meghallgatja*⁴²³. *Felkarolja ügyedet, s megvédi jogaidat*⁴²⁴. *Keressétek tehát igazán az Urat, s élni fog belőle lelketek!*⁴²⁵. Szolgáljon még vigasztalástokra annak tudata, hogy a sze-

gények fíradásait és szenvedéseit szigorúan számon tartja, hogy azokat kellő jutalomban részesítse ⁴²⁶, *hogy minden szorultságukból kiragadja őket* ⁴²⁷. *Nem marad a szegény mindvégig feledve, nem vész el örökre a szegények reménye* ⁴²⁸, *sőt épakkor árasztja el őt jóságával* ⁴²⁹.

Az evangéliumban pedig Jézusnak a szegények iránt táplált tüntető szeretete egyik legragyogóbb bizonyítéka az ő szeretetének. Amikor fölemelő kijelentéseit olvassuk, melyikünk nem gondol ösztönszerűen szegény Társaságunkra? Mennyi áldás nem szállott arra kezdetől fogva a mai napig? Ha aztán arra a különálló áldásra gondolunk, hogy annyi árvát fogadhattunk be, s nevelhettünk fel, s hogy valóban oly rendkívüli számban juttathattunk el hivatásokat a teljes kibontakozáshoz, mélységesen megindulva, fogyhatatlan hálára érezzük magunkat elkötelezve. Határozottan ezek a szegénységnek legfigyelemreméltóbb áldásai, hisz' ezek révén jutunk abba a helyzetbe, hogy apostolságunk mezéjén, a lelkek meghódítását egyre jobban kiterjeszt-hessük. Ezek a gondolatok sarkaljanak bennünket a lelki szegénységnek egyre fokozódó példássággal való gyakorlására! Így nemcsak elhárítjuk magunktól Atyánknak fenyegetésszerű jóslatát, midőn azt mon-dotta: *ha majd befészkelődik közénk a kényelem s a jómód, akkor Társaságunk pályafutását befejezte, ha-nem inkább egyre gazdagabb áldást vonunk le rája.*

83. SZEGÉNYSÉG ÉS VÉRTANÚSÁG

Az Alapszabályokhoz írt előszavában szent Alapítónk arra emlékeztet bennünket, hogy a szentek és az egyháztanítók a szerzetesi életet a vértanúsághoz hasonlították. Annyi bizonyos, hogy azok között a kegyel-

mek között, amelyeket Isten az embereknek ád, a vértanúság egyike a legkiválóbbaknak. A vértanú ugyanis teljesen föláldozva magát Istennek, akadálytalanul egyesülhet immár Ővele, s örökre élvezheti Őt. A vértanú Jézusnak legtökéletesebb követője, mert osztozik Ővele szenvedéseiben s halálában. Sőt azt mondhatjuk, hogy Jézus Krisztus győzedelme a vértanúk szenvedéseiben jut csúcspontra. A vértanú behúnyja szemét a földnek, s kinyitja az égnek; szembenéz a halállal, s meghódítja az örökkévalóságot; elveszti a világot, s megnyeri a mennyet. Ámulatból ámulatba esünk és szent büszkeséggel tölt el a hitünk, valahányszor az apostoloknak s Krisztus milliányi atléájának vértanúságáról emlékezünk. A kilencven éves Polikárptól, a kis Ágnesig és Tarziciusig, a Vincék, Lőrincék, Ágoták, minden korhoz és állapothoz tartozó hőseink, a legfájdalmasabb gyötrelmek között, kínpadra húzva, tüzes rostélyon sütogetve, a legszégeyenteljesebb s a legszörnyűbb gyötrelmek között morzsolódva is nyugodtak s derűsek maradtak. Sőt, örvendezve örvendeztek, Istennek hálahimnusz t zengedeztek, s az ő szerelmére a zsarnokoktól s hóhéroktól még fájdalmasabb kínzást kértek. „Isten győzelmeinek netovábbja éppen ez a kéjtelgés a kínok között, mondja Szt. Jeromos. Krisztus Szívéből ez az örömezés átcsordult a vértanúk szívébe, s mintegy ízelítője volt a mennyországnak“. „A vértanúk vére, kiáltotta szemükbe az üldözőknek Tertullianus, újabb keresztényeknek vetőmagja. Mennél többet arat le a kaszátok, annál inkább növekedik a számuk“⁴³⁰. Nem ritkán aztán a bűnösök maguk apostolokká változtak át, a farkasok bérányokká, a kopók a hit élharcosaivá.

Mármost a vértanúknak kimagasló érdemeiben, hitüknek nagyvonalúságában, áldozataiknak hősiességében, kihullott vérüknek termékenységében részesednek a szerzetesek azáltal, hogy szegénységet fogadnak, s a

szegénységet életük minden mozzanatában megvalósítják.

Szt. Bernát a prófétának következő szavait magyarázva: *Boldog a férfiú, ki hiba nélkül vagyon, és nem tévedt meg az arany miatt, és nem bizakodott sem pénzben, sem kincsből! Ki az, hogy magasztalhassuk, mert csodát tett életében*⁴⁵¹, ezeket a vigaszos észrevételeket tette: „Van-e csodálatosabb valami, van-e kiválóbb vértanúság annál, amit a szerzetes cselekszik? Éhségnek veti alá magát, bár volna mit aprítania a tejbe; elszenved a hideget, holott akadna még jó egy pár értékes és változatos öltözet: szinte agyonnyomja a szegénység, mikor pedig csak ki kellene kezét nyújtania azokra a kincsekre, melyeket a világ felkínál, a kevély fitogtat, kapzsiságunk pedig sóvárogva hajszol. Valóban koronát érdemel az, aki ily hősiezen tud küzdeni, megvetve a világ hazug ígéreteit, eltaszítva magától a lázító sátánt, s ami még dicsőbb, legyőzve saját magát a kapzsiság rettenetes ingerével és csábításaival szemben kifejtett ellenállásban“.

Örvendjünk hát, hőnszeretett fiacskáim, s vigadjunk, mert valóban bőséges a mi jutalmunk az égben! A lélekpezsdítő határozat, íme Istennek a szájából hangzott el, amelyben a tudásnak s bölcseségnek összes kincsei rejlenek: maga az igazság szólott, mely nem tévedhet, s nem téveszthet: *Boldogok a lelki szegények, mert ők a mennyeknek országa!*

Ha aztán érezteti magát a szegénység, ha korog a gyomrunk, és szorít a cipő, ha a nélkülözések magát a szellemet is felborzolják; szóval ha a zsarnok hangot kölcsönözve a szirénáktól, figyelmünket a gondtalan élet s a jólét felé irányítja, s ugyanakkor ígéreteinket a sarkunk alá igyekszik tenni, jusson akkor eszünkbe nemes vértanúi mivoltunk! Szavunkkal s érzelmeinkkel kiáltsuk oda házi és külső csábítóinknak, hogy büszkék

vagyunk szegénységünkre, s hősiesen ki akarunk mellett tartani a síríg! Bátorság tehát!“ Pillanatnyi ak jelen élet szenvedései, de örökké tartók a jövő élet örömei... Aki az Úr Jézussal szenved a földön, az Úr Jézussal majdan együtt dicsőül meg az égben“.

84. A SZEGÉNYSEG: VÉDŐPAJZS ÉS VÉDŐBASTYA

Szent Alapítónk ott, ahol a szerzetes társaságokat valóságos fellegrákhhoz hasonlítja, azt mondja, hogy a fogadalmak s szabályok abban a kőfalak s az előre-tolt erődök szerepét játsszák, amelyek azokat védelmelik. Ezek között a védőfalak vagy bástyák között a szegénység egyike a leghatalmasabbaknak, a legvihart-állóbbaknak. Don Bosco gondolata egyébként földi a szenteknek, különösen a rendalapítóknak a gondolatát. Szt. Ignác azt kívánja, hogy a szegénységet, mint a szerzetnek szilárd falát, mindenki szeresse s őrizze meg a maga teljességében. Szt. Teréz arra buzdítja kárme-lita apácáit, hogy a szegénységet szívvel-lélekkel szeressék, hisz' a jó szellemet ez tartja uralmon és a rendet s fegyelmet ez tartja fenn.

Páli Szt. Vince már kezdettől fogva társaságának tagjaitól — pedig már nem három-négyen voltak, — azt kívánja, hogy a Montmartre-on tegyenek ünneplés hűségfogadalmat a szegénység megtartására. Ez az erény, szokta mondani, Társaságunknak az alapja. Jó Atyánk is el-elmondogatta, hogy a Társaságunk megszilárdulása s elterjedése mindenekelőtt a szegénység gondos megtartásától függ, annyira, hogy ha valaha összedőlné ez a védőfal, akkor összedőlné s izzé-porrá törne maga a fellegrár. „Jaj a missziósnak, szokta mondani Szt. Vince, aki hozzá akar tapadni az evilági mulandó javakhoz! Azt körül fogják ezek az indák, meg-

szúrják ezek a tövisek, rabbá teszik ezek a béklyók. Ha aztán ez a szerencsétlenség Társaságunkat utólérné, mivé lenne a mi életünk? Így beszélnénk talán: Ennyi s ennyi ezer frank jövedelmünk van, illik tehát nyugalomban élnünk. Miért is járjuk a falvakat? Mire való annyi munka? Hagyjuk a falvak szegényeit; gondozzák őket az övéik, ha jónak látják! Ami minket illet, éljünk nyugodtan, s ne gyötörjük magunkat annyira! Ime a restség mint jár nyomában a kapzsiságnak! Mással nem is foglalkozunk többé, mint saját földi javaink megőrzésével s gyarapításával, s mindenben csak a magunk kedvtelését hájszoljuk. Akkor majd búcsút lehet mondani a misszió minden gyakorlatának, sőt magának a missziónak is, hisz' misszió már nem is lesz. Elég lesz olvasnunk a történelmet, sok-sok szomorú példát találunk ott, bizonyosságául annak, hogy a vagyon s a földi javak bősége okozta nemcsak egyes egyházi személyek, hanem egész rendek és szerzetesközületek romlását, pusztulását, csak azért, mert nem tartottak ki hűségesen eredeti szegénységi szellemük mellett⁴⁹².

Figyeljük meg továbbá, hogy a lazuláshoz szinte észrevétlenül, mintegy apró lépcsőfokokon jut el az ember. Az egyének először kisebb szabálytörésekre esnek. Közben az igények, amelyeket lassacskán támasztanak maguknak, apránként szintén megnőnek. Bizonyos dolgok, amelyek kezdetben eszük ágában sem voltak, nélkülözhetetlenekké, szükségessé válnak. Az előljárók így szomorú vagylagosság elé kerülnek: vagy engednek, vagy pedig elégedetlenségre, panaszokra, zúgolódásokra adnak okot. Így fokról-fokra arra a pontra jut a Társaság, ahol hátat fordítva az alapító szellemének s az ősök példájának, teljes lazaságba esik, és rohan a biztos széthullás felé.

Ezek a megfontolások Margit mamának szeretetre-méltó arcélét elevenítik meg előttünk. Ez az erős asz-

szony megremeg arra a gondolatra, hogy a papság küszöbén álló kedves Jánosa meggazdagodhatnék, s így kiált fel: *Szerencsétlenség!* Félelmes és felbecsülhetetlen szerencsétlenség lenne valóban, ha Szalézi Társaságunk épületét, mely Atyánknak annyi áldozatába s oly kemény munkájába került, egyszer látnunk kellene alapjaiban összeomlani. Szerencsétlenség volna látnunk, mint száradnak ki az áldások forrásai, amelyeknek legbővebb vízerecskéi a szerzetesi szegénység mélységeiben rejlenek. Szerencsétlenség volna látnunk, mint zsu-
gorodnak össze, s mint néptelenednek el végkép a pogány-missziók, amelyek csak akkor hoznak termést, ha virágzásban marad a szegénység. Szerencsétlenség volna látnunk, mint ürülnek ki menedékházaink, s mint fogy el azokban az árvák s elhagyatottak regimentje. Pedig épp ezek a menedékházak képezik Társaságunk legdrágább kincsét, szilárdságának biztos alapjait, s ezek vonják le Társaságunkra azokat az áldásokat, melyeket Isten a szegények számára tartogat.

Hadd idézzem emlékezetetekbe, hőnszeretett fiacskáim, közös épülésünkre s buzdításunkra, hogy Margit mamának szegénység-szeretete nem merült ki pusztá szavakban. Mikor Don Bosco oratóriumi fiainak megrendült egészségére való tekintettel kötelességének látta ételüket megjavítani, Margit mama nem tudott beletörödni az új ellátásba. Ő továbbra is vígan fogyasztotta hideg polentáját és éppencsak megszózott zöldségeit, s közben őszinte aláztsággal mondogatta: — A szegéneknek nincs meg mindig, ami nekem megvan. Hozzánk képest valóságos úrasszony vagyok. — Mit mondjunk hát a ruházkodásáról? Meghatott csodálattal említjük a következő kis párbeszédet: — Mama, kezdte Don Bosco, az ég szerelmére, vegyen már magának új ruhát! Annyi éve már, hogy mindig ugyanabban jár. — S nem gondolod, hogy ez még egészen megfelel? — vá-

laszolta a jó asszony: — Én mondom magának, hogy sehogysen illik már. — Dehát hogy' vegyünk másikat, ha nincs pénzünk? — Don Bosco ekkor édesanyja markába nyomta a szükséges összeget. A ruha azonban így is ugyanaz maradt. — Mama, hát az új ruha? — Igazad van. Dehát mit is tegyek, mikor egy árva garasom sincs? — És a pénz, amit magának adtam? — Ó, hol van már az!... Sót, zöldséget vettem... Meg aztán láttam, hogy egyik gyermekünk cipő nélkül van... — Így ment ez aztán örökké. Egyszer selyem köpenyt kapott ajándékba. — Én, szegény parasztasszony, selyemben járjak? Nem akarom biz' én, hogy kinevessenek! — Inkább két kis kabátot szabott belőle a gyerekeknek.

Ebben a magas iskolában sajátította el a gyakorlati szegénységet Don Bosco. Ugyanebben az iskolában kell azt nekünk is elsajátítanunk. Értekezésem folyamán éppen az lebegett a szemem előtt, hogy magasztos példáit felelevenítsem előttetek. Most végre midőn felmentve érzem magam egy súlyos felelősség alól, még egyszer összetett kézzel kérlek benneteket Don Bosco nevében, Társaságunk szerelmére, gyakoroljátok, s ahol a szükség úgy kívánná, juttassátok újabb virágzáshoz ezt az erényt, amelynek megtartásától függ Társaságunknak léte. Rajta! hőnszeretett fiacskáim. Szt. Agostonnal mondom ezt nektek ismételten: ha ezeket a lapokat átélmékedtétek, s a gyakorlatba átültettétek, Istennél nagy jutalom vár rátok. Ha ellenben valaki azokat nem venné komolyan, ne feledje, hogy magát örök büntetések veszélyének teszi ki. Engem azonban erős bizalom tölt el, hogy még azok is, akik ma még szenderegnek, visszatérnek még erejük teljességében a buzgósághoz s a fegyelemhez, s ezáltal nekem nagy örömet, jómaguknak pedig bizonyosságot szereznek az örök jutalom irányában ⁴³³.

85. ENGEDÉLYEK, ILL. ENGEDMÉNYEK VISSZAVONÁSA ÉS ÁLTALANOS ORVOSLÁS

Ennek a *Magyaráznak* olvasása közben valaki talán pillanatnyi zavart érzett. Elkövetett ballépések fölött zavart érezni, hasznára válik a szellemnek. Szt. Pál azt írta a korinthusiaknak, hogy nem bánja meg, hogy szomorúságot okozott nekik, sőt örül ennek. „Mert ha meg is szomorítottalak titeket levelemmel, nem bánom meg; ... most örvendek, nem azért, hogy megszorodtatok, hanem azért, hogy bűnbánatra szomorodtatok meg. Mert Isten szerint szomorodtatok meg... Mert az Isten szerint való szomorúság állhatatos megtérést szerez az üdvösségre“⁴³⁴. Az olyan megszorodás ellenben, mely fölkorhácsol s elhomályosít, nem használ a szellemnek: „A szélvészben nincs az Úr“, olvassuk a Szentírásban⁴³⁵. Márpedig semmi sem fekszik annyira a szívemen, mint az, hogy benneteket derűseknek s boldogoknak láthassalak Istennel való egyesülésben, Isten bírásában.

Mint hogy tehát az a hő kívánságom, hogy jelen *Magyarázt* olvasása után, mindenki, kivétel nélkül élvezhesse vagy megtarthassa a békét s a szív örömét, kijelentem, hogy:

1. Elődeimtől, a tartományfőktől vagy igazgatóktól ill. más előjáróktól származó, s e körül a tárgy körül forgó mindennemű engedélyt visszavontnak és semminek nyilvánítok. Akinek valamely engedményre volna szüksége, írásbeli kérelemmel forduljon előjárójához.

2. A legtágabb s legteljesebb eljárási szabály szerint felmenteni szándékozom s valóban felmentem és feloldom az összes rendtagokat a külvilág előtt (gyónási köteleységük meghagyásával) mindennemű felelősség alól, amellyel a vagyonnevezésben tanúsított gondatlanságukból, elvonásokból, pénzüsszegek, tárgyak, ingó vagy in-

gatlan javak hűtlen kezeléséből kifolyólag, bármely módon vagy értékben, magukat a multban Társaságunkkal szemben netalán megterhelték.

Ezekután én is elmondom nektek az Apostollal: „A békesség Ura adjon nektek örök békességet mindenhol... Urunknak, Jézus Krisztusnak kegyelme legyen mindnyájatokkal. Amen“⁴³⁶.

86. ZARÓSZÓ

A hő kívánság, amelyet a szegénységről szóló jelen *Magyaráztatnak* mindjárt az elején kifejeztem előtte:ek, ma beteljesedik, amikor a végére jutottam.

Itt vagyok hát a kedves becchi házikóban, sőt éppen abban az alázatos szobácskában, ahol szent Alapítónk a napvilágot meglátta. Köszönetet mondok Istennek azért, hogy megadta a kegyelmet, hogy legalább ezek az utolsó lapok eljuttathatják hozzátok Szt. Don Bosco csodálatos és hűsöges szegénységének kellemes illatát.

Mennyi meleg érzés áramlik át rajtam, midőn ezeket a szegényes és díztelen falakat, a szűkreszabott nyelviségeket, a kezdetleges padozatot, a durva gerendázatot s a paraszti berendezést szemlélem. Itt Betlehemnek és Názáretnek balsamos üdítő levegőjét szívhatjuk a maga tisztaságában.

Ha elgondolom, hogy ebben a földhőztapadt szobácskában nyitotta ki szemét a napvilág előtt az élet-szentségnek az az óriása, aki később betöltötte a földet erényeinek s művei megváltó hatalmának hírével, egész valómban megremegek. Erről a dombtetőről meghordozva tekintelemet a szalézi világ csodálatos végtelenén, mélységes meghatottságot érzek, s nagy bőségben gyülekeznek fel pillámra a hála és az öröm könnyei.

Mialatt szívemet édes emlékek cirógatják, látom ezreket a végelelthatatlan gyermekseregekkel benépesített virágzó ünnepi oratóriumoknak; látom ipar- és földművesiskoláinkat, ahol szakismeretekkel s a keresztény bölcsesség kincseivel töltögetik tagbaszakadt munkásifjak lelkét, akik példájuknak világosságát s erejét viszik majd át a műhelyekbe s a barázdák közé; látom nevelőintézeteinket, ahonnan a szabad kereseti pályán mozgók egész seregei rajzanak ki évente, hogy a krisztusi élet hatalmas tavaszi fuvalatával lelket leheljenek valamennyi társadalmi osztályba; látom a hivatások kialakítását szolgáló házainkat, egyre jobban benépesítve, egyre jobban fölszerelve, mindmegannyi melegágyát papi és apostoli utódainknak; látom pogány-misszióinkat, minden égalj alatt szétszórva, ahol szalézi testvéreink munkája nyomán, a hit világa napról-napra új értelmeket világít meg, és a szent lángot a szeretet új szívekben gyújtja meg. Látom a Segítő Szűz Mária Leányainak tömött sorait, amint minden helyen, minden munkakörben azokat az erős keresztény anyákat alakítják, akiknek a családi tűzhely templomában, az Egyház és a haza szolgálatára ifjú nemzedékeket kell majd előkészíteniök.

Ennek a bogárhátú házikónak csendjében úgy rémlik, mintha visszahangozni hallanám atyáinknak, s nagy apostolainknak, Don Ruának, Don Alberának, Don Rinaldinak, Cagliero bíborosnak, Lasagna és Costamagna püspököknek, Fagnano apostoli főnöknek, Versiglia vértanú püspöknek, Czartoriski hercegnek, Don Beltraminak, Don Caravario vértanú papunknak, Don Merthusnak, tiszteletreméltó Mazzarello anyának, s ezer és ezer más kiválóságnak a nevét, akik a művelt országokban és a távoli missziókban a jóság csodáit művelték. Ők is valamennyien megcsókolták ezeket a falakat, s elvitték magukkal alázatos szegénységüknek

kitörülhetetlen s erősen hatékony emlékét a szélrózsa minden irányába.

Ennek a szobácskának fehér falaiból Don Bosco annyi és annyi fiának sóhaja verődik ki, akik a föld legtávolabb vidékeiről azért zarándokoltak ide, hogy művünknek eme kristálytisztá s örökké termékeny forrásainál szellemüket megedzzék. Ebben az ünnepi csendben fülelet sóhajaik visszhangja üti meg; érzem égies illatát könnyeiknek, s úgy rémlik, mintha nagy-lelkű elhatározásaikat hallanám. Itt minden átváltozik: a csodás lelki kegyelmek hatása alatt az élet égi örömköbe merül. Don Boscót atyai mosolyával, buzgóságának lángjaival magunk mellett érezzük, látjuk, hallgatjuk. Ez az ő szülőháza: itt az ő lelkeket kereső szava csendül meg újra. Mintha most is azt mondaná:

„Tekinteted fürd a messze távolba, s öleld át a föld végtelenségét! Hány vidékre nem borul még ma is a tudatlanság köde! Hány szív nem ismeri az igazi szeretet dobbanásait ma sem! Megmondod majd fiaimnak, hogy azok a mérhetetlen nagy területek az ő apostolságuknak jövőmezeje, s azok a lelkek az ő zsákmányaik lesznek, ha szülőháznak szegénységét szívükben viselik.“

Don Bosco oldalán, hirtelen-váratlan, mintha Margit mama jóságos körvonalai rajzolódna fel előttem. Itt, végeszakadatlan, rendíthetetlen hősiességgel vállalt áldozatok között kristályosodott ki az ő evangéliumi erős lelke. Ő is szót kér. Búbánatos hangon ismételi el az eljövendő századok minden szalézi nemzedékének végső intelmét, amelyet szíve gyermekéhez, Don Boscohoz intézett a valdoccói kedves oratóriumban. „Vigyázz!... Műveidben ne keress se előkelőséget, se pompát! Az Isten dicsőségét keresd, mindent a valóságos reménységre alapozz! Többen vannak körülötted, akik a szegénységet másokban szeretik, de nem ma-

gukban. A leghatékonyabb tanítás az, ha magunk tesszük meg azt, amit másoknak parancsolunk. A te családod maradjon meg az ő sajátságos állapotában, vagyis a szegénység állapotában! Ez igazán javukra szolgál majd“⁴⁴¹.

Ehhez a ponthoz érve, felhívlak benneteket, hogy velem együtt boruljatok térdre, s ígérjük meg a jó Margit mamának s kiváló Atyánknak, hogy fennkölt tanításaikat megőrizzük, jőpéldáikat követjük, a szegénységet szent elragadtatásunkban átnyaláboljuk, életünk minden megnyilvánulásában megvalósítjuk, s attól egy tapodtat sem térünk el soha.

Segítő Szűz Máriának az áldása, amelyet a szalézi szegénységnek ebből a szentélyéből adok reátok, legyen ígéreteink őszinteségének pecsétje és záloga!

Hönszeretett fiacskáim, imádkozzatok értem, aki vagyok Jézus Krisztusban nagy szeretettel

RICALDONE PÉTER

áldozópap

A szövegben lévő jegyzetszámok magyarázatát lásd az olasz eredetiben!

FÜGGELÉK

Atti del Capifolo, 72 sz.

Táplálkozás. — Ebédre csak egy tál húsosejel legyen. (*Szabályzat* 2. p.) Kerülni kell minden válogatást, valamint pocsékolást kenyérben vagy más ételekben. Kerülni kell a pompás lakomákat, az ünnepi ebédeket stb. A szükség parancsolta takarékossgot a hivatalosan megengedett ünnepeken is végre kell hajtani. Étkezési időn kívül ételt vagy italt senki se vegyen magához és szobájában se tartson ilyesmit senki. (*Szabályzat* 5. p.)

Ruházat. — A nem szigorún szükséges ruhák, revereudák, kabátok, cipők, kalapok, nyakkendők stb. beszerzését mindenáron el kell halasztani. Inkább javíttassuk ki s a tőlünk telő legjobb módon gondozzuk a már meglévőket. Elsősorban is számüzni kell minden hiúságot. (Don Rua 34. sz. *Körlevele.*)

Utazások. — Csak szükségből, a leggazdaságosabb eszközökkel s a köteles engedélyekkel szabad utazni. Az utiköltséget nem szabad másra fordítani: visszatéréskor, illetőleg megérkezéskor szigorúan számot kell adni a felmerült kiadásokról s a fennmaradt összeget be kell szolgáltatni. (*Alapszabályzat* 31. p.)

Könyvek. — Csak olyanokat szabad vásárolni, amelyek feltétlenül szükségesek. Ugyanígy kell tenni a folyóiratokkal és újságokkal is. Fényüzésszámba menő ajándékkönyvek vagy breviáriumok vásárlását is mellözni kell.

Fényképek. — Nem szabad fényképeket csináltatni, hacsak nem égető szükségből s mindenkor az igazgató

rendeletére. Aztán senkise használjon fényképező vagy filmező gépet saját tartományfőjének írásbeli engedélye nélkül; és pedig csak abban az esetben adjon engedélyt, ha abból való haszon származik a házra vagy a Társaságra, s nem pusztá szórakozásból törté-
nik. (Don Rua 25. sz. *Körlevele*.)

Séták. — Kérlek benneteket, térjete vissza szent Alapítónk egységes hagyományaihoz. A rendkívüli sétákat inkább gyalogszerrel kell megtenni, célpontul pedig valamely kegyhelyet kell kitűzni. (*Szabályzat* 151. p. — Don Rua 6. sz. *Körlevele*.)

Építési munkálatok. — Közös gondossággal kell minden nem okvetlenül szükséges építkezési költséget kerülni. Mindenáron kerülni kell mindent, ami a szépítésnek csak távoli látszatával is bírna. (Don Rua 24. sz. *Körlevele*.)

Beszerezések. — Nem szabad előkelő és szegénységi szellemünkkel meg nem egyező bútorokat, berendezési tárgyakat, szőnyegeteket, csecsebecsüket vagy más hasonlókat vásárolni. Ha fényűzésszámba menő bútorokat vagy tárgyakat adnának ajándékba, azonnal el kell adni. (*Szabályzat* 29. p.)

Nyomtatványok. — Felszínen kell tartani azokat az irányelveket, amelyeket a házainkban megjeleni szokott lapokkal kapcsolatban ismételtén sugalmaztak. Errevontkozóan a tartományfők lelkiismeretes vizsgálatot indítsanak: szüntessék meg azokat a semmitérő lapokat, amelyek akár tartalmukban, akár külső formájukban nem válnak becsületünkre, azokat pedig, amelyek az Értesítőnek kívánnának helyébe lépni, azokat szorítsák le négy lapra (*Atti del Cap. Sup.* 28, 351; 32, 421.) Ki-ki inkább törekedjék a munkatársakat gondozni, kiegészíteni a névtárat, gyarapítani számukat, megtartani az előírt konferencia-beszédeket s érdeklődést kelteni bennük műveink iránt.

Arra is ügyelni kell, hogy ne nyomassanak a fényűzés szintjén mozgó műsorokat, illetőleg füzeteket, ki-

vált a jutalmak kiosztásának ünnepére, pazar fényképekkel, háromszín-nyomatokkal, díszítésekkel. Ugyanezt kell mondani évfordulói megemlékezésekről, rendtársak, illetőleg az intézet jubileumairól.

Takarékoskodni kell még a papírban, névjegyekben, iskolai füzetekben, levélpapírban, gyászjelentésekben, mindezt a rendtársak és a növendékek részéről egyaránt.

Levelezés. — Mellőzni kell a táviratokat, sürgősleveleket, sőt a nem szorosan szükséges leveleket is. Levelezőlapokat kell inkább használni. Nem is gondolják egyesek, hogy egy szerzetes közösségben évente sok ezer pengőt lehet könnyen elverni hiábavaló levelezéssel. Ha valóban szegények volnánk, akkor is így viselkednénk?

Az üdvözlőkártyákban legmesszebbmenő korlátozást kell végrehajtani s a fényűzést mellőzni kell. Azonegy kötegben kell az ugyanegy helyre címzetteket irányítani. (*Szabályzat* 3. p.)

Világítás. — Minden pazarlást kerülni kell, kivált az átvonulási helyeken. Az égők számát és fényerejét le kell szorítani arra a mértékre, hogy elegendő legyen az olvasáshoz és felügyelethez. Aki csak teheti, menjen dolgozni a közös terembe vagy a növendékek tanulótermébe vagy pedig egy megállapítandó helyiségbe. (*Szabályzat* 32. p.)

Fűtés. — Ebben is kerülni kell minden pazarlást, s korlátozni kell a fogyasztást azért, hogy közös helyiségekben húzzuk meg magunkat. Ugyanezt kell mondanunk a gépek, a konyha, az orgona és más készülékek üzemben tartására szánt villanyerőről is.

Beszerezések. — Vigyázni kell, hogy kellő időben és nagy körültekintéssel történjenek. A tartományfők a házak szükségleteinek kielégítésére szükséges fontosabb cikkek együttes beszerzését igyekezzenek a tartományi jószágkormányzók útján nyélbeütni. A tartományfők és az igazgatók szorgalmazzák aztán, hogy a

cipész-, szabó-, asztalos-, fémipari-, könyvkötő-, sokszorosító stb. munkálatoknál, valamint a tej, tejtermékek, zöldség, hús stb. beszerzésénél saját ipariskoláink, illetőleg földművesiskoláink szolgálatát vegyék igénybe. (*Atti del Cap. Sup.* 60, 30.) Tartsuk lelkiismereti kötelességünknek a szeretetnek és összefogásnak köteles megnyilatkozását biztosítani még akkor is, ha bizonyos esetben valamivel többet kellene költeni, ami általában nem történik meg. Mindenesetre az a föltételezett többlet, ami rendtársaink kezébe kerülne, árvák és szegény fiúcskák javára, akikben hitünk magára Krisztus Urunk személyére mutat reá.

Ugyanezt kell mondanunk vallásos könyveknek és kegytárgyaknak a vásárlásáról is. Jól tudjátok, melyek a mi könyvkereskedéseink.

Megvallom, mélységes fájdalmat éreznék, ha megtudnám, hogy valamelyik szalézi nem alkalmazkodott testvéri szívélyes ragaszkodással ezekhez a rendelkezésekhez.

Az igazgatók külön káptalani összejöveteleken és külön konferencia-beszédekben magyarázzák meg az egyes pontokat a rendtársaknak.

A tartományfők, kánoni látogatásaik alkalmával győződjenek meg mindannak pontos megtartásáról, amit ez a körlevél tartalmaz, s nyujtsanak célravezető segítséget és tanácsot annak gyakorlatba tételéhez.

TARTALOM

1. A szalézi Betlehem	3
2. A mi régi állapotunk	5
3. Szegénység és gazdagság	7
4. Gazdagság és kevélység	9
5. Különféle fajtái a szegénységnek	12
6. A szegénység erénye	13
7. A szegénység erényének kiválósága	18
8. Jézus Krisztus példája	22
9. Az isteni tanítások	28
10. A szegénység nemesi címe	32
11. A szegénység a tökéletesség alapja	34
12. A szegénység az út, melyen el lehet jutni a többi erényekhez	37
13. Így szerették a szegénységet a szentek	42
14. Bosco Szt. János szegénysége	45
15. A szegénységi fogadalom	51
16. A mi szegénységi fogadalmunk természete	56
17. Első kötelességünk: semmit el nem tulajdonítani	58
18. Második kötelesség: nem rendelkezni semmivel	60
19. A szegénység s a Gondviselés	64
20. A kéziratok és a szerzetesi szegénység	68
21. Engedmény	75
22. Az engedmény körülményei	80
23. Az evangéliumi szegénység gyakorlati ítélese	86
24. A szegénység az épületekben	90
25. A szalézi ház nevelésügyi igényei	93
26. Az építkező hóbort	97
27. A fényűzés kerülése az építkezésben	101
28. Az istenháza	103
29. Szegénység a szobákban és lakásokban	108

30. Törvénykönyv és klauzura	— — — — —	109
31. A cellák	— — — — —	113
32. A szalézi házak ékessége: a szegénység	— — — — —	118
33. Szívünknek az apró dolgoktól való elszakítása	— — — — —	120
34. Szegénység a testápolásban	— — — — —	125
35. A haj ápolása	— — — — —	132
36. Szegénység és öltözködés	— — — — —	140
37. Anyag, szín, szabás	— — — — —	142
38. Világias divatújdonságok	— — — — —	144
39. A szerzetesruha	— — — — —	147
40. Szegénység az étkezésben	— — — — —	151
41. A keresztény mértéktartás	— — — — —	153
42. Szt. Don Bosco iskolájában	— — — — —	156
43. A táplálkozás módjairól	— — — — —	161
44. Az ivás	— — — — —	165
45. Szerzetesi szegénység és szünidő	— — — — —	172
46. Szegénység az utazásokban	— — — — —	179
47. Szegénység a sétákon és kirándulásokon	— — — — —	186
48. Szegénység a betegségekben	— — — — —	191
49. Szegénység a vagyonkezelésben	— — — — —	203
50. Szegénység az egyéni és családi természetű javak kezelésében	— — — — —	204
51. A végrendeletről	— — — — —	208
52. Idenegek vagyonát ne kezeljük!	— — — — —	210
53. Szegénység a Társaság vagyonának kezelésében	— — — — —	213
54. Szegénység a tartomány javainak kezelésében	— — — — —	218
55. A szentmisék lajstroma	— — — — —	225
56. A fölösleg	— — — — —	228
57. Az adósságok	— — — — —	231
58. Szegénység az igazgatók részéről	— — — — —	233
59. Szegénység a házgondnokok részéről	— — — — —	236
60. A familiárisok gondozása	— — — — —	240
61. Szegénység a bevásárlásoknál	— — — — —	242
62. A vendégek	— — — — —	246
63. Szegénység a levelezésben	— — — — —	248
64. Az egységes pénztár	— — — — —	249
65. A borraivalók	— — — — —	252
66. Illetmények é tiszteletdíjak	— — — — —	254
67. Az ajándék	— — — — —	255

68. A katonai és rokkantsági díjak	—	—	—	—	—	—	—	256
69. A pénz	—	—	—	—	—	—	—	258
70. A takarékoság	—	—	—	—	—	—	—	265
71. Szegénység a lélekben	—	—	—	—	—	—	—	270
72. Az elszakadás	—	—	—	—	—	—	—	272
73. Az önmegtagadás	—	—	—	—	—	—	—	275
74. Az elégedetlenek	—	—	—	—	—	—	—	280
75. Szegénység és alázatosság	—	—	—	—	—	—	—	283
76. Bizalom az előljárókban	—	—	—	—	—	—	—	287
77. A szerzetesi szegénység előnyei	—	—	—	—	—	—	—	289
78. Isten bírása	—	—	—	—	—	—	—	293
79. Szegénység és bizalmas imádság	—	—	—	—	—	—	—	295
80. Szegénység és égi gazdagság	—	—	—	—	—	—	—	301
81. A százannyi	—	—	—	—	—	—	—	302
82. Az égi áldások	—	—	—	—	—	—	—	309
83. Szegénység és vértanúság	—	—	—	—	—	—	—	310
84. A szegénység védőpajzs és védőbástya	—	—	—	—	—	—	—	313
85. Engedélyek, ill. engedmények	—	—	—	—	—	—	—	317
86. Zárószó	—	—	—	—	—	—	—	318

